

12 ئامادەيى

رېژمان

ئەدەب

رەوانىيىتى

دارشتن

ھەلبىزاردن

كوردى

1001

ھەلبىزاردن

نامادەکردنى مامۇستا

محسن على حسين

نامادەيى نازادى كوران

چاپى شەشەم

2017-2016

238

posts

19.2k

followers

7

following

Promote

Edit Profile

پەرەزى فەرمى كىتابى PDF

بۇ دەسكەوتنى سەرجهم مەلزەمەكانى پۆلى
7 و 8 و 9 و 10 و 11 و 12 سەردانى
پەرەزى فەرمى كىتابى PDF بىكەن له
ئىنستاگرام بەم ناوئىشانەى خوارەوه

Ktebi_PDF

ناوی کتیب : با لیئوردە بیت

ناوی نووسەر : نەسرەدین مەسعود

رۆمان

ناوی کتیب : سەحەر

ناوی نووسەر : سەیدە مەسعود

چیرۆک

ناوی کتیب : ناوی نووسەر

ناوی نووسەر : ناوی نووسەر

چیرۆک

ناوی کتیب : ژانی بێقەمبەر

ناوی نووسەر : ناوی نووسەر

تانی

ناوی کتیب : بۆ کۆرەن و کۆلەم

ناوی نووسەر : ناوی نووسەر

چیرۆک

ناوی کتیب : گۆرەبەت بۆ

ناوی نووسەر : ناوی نووسەر

رۆمان

کوردی ١٢

١٠٠١ هه‌لبژاردە

پرسیار و وه‌لام
شیکارکردنی پرسیاره‌کانی وزاری به‌شیوه‌ی هه‌لبژاردن
شیکاری راهینانه‌کان
ئه‌ده‌ب و ره‌وانبیرێ

ئاماده‌کردنی مامۆستا:

محسن علی حسین

ئاماده‌یی ئازادی کورپان

نووسینگهی ماردین

کوردی (پرسیار و وهلام و شیکردنه وه و (۱۰۰۱) ههلبژاردن).

ماموستا محسن علی حسین

ئهبوبه کر مه لا عه بدوللا

۱۰,۰۰۰ دانه

چاپی شه شه م ۲۰۱۶

چاپخانهی ماردین - ههولیر

۶۰۰۰ شهش ههزار دینار

ناوی کتیب:

ئاماده کردنی:

دیزاین:

تیراژ:

نۆرهی چاپ:

چاپخانه:

نرخ:

مافی چاپکردنه وهی ئەم بهرهمه پارێزراوه بۆ ئامادهکار
هیچ لایهن و دهزگا و چاپمه نپیهك بۆی نییه ئەم بهرهمه بهبێ پرسى ئامادهکار
چاپ بکاتهوه، ههر کهسیك ئەو کاره ئەنجام بدات رووبهرووی یاسا دهبیتهوه

بۆ دهستکهوتنی ئەم بهرهمه به تاک کو په یوهندی بکه بهم
ژمارهیه وه (07507977770) دابهش دهکریت له سه رتاسه ری کورستاندا

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

خویندکار و قوتایی خوشه ویست

ئهم پەرتووکە ی لە بەردەستت دایە دیاری منە بۆ ئێوەی خوشە ویست، دواى هەول و کوششێکی زۆر بە دیهاتوو، هیوادارم هاندەریک بیت بۆ بە دەست هینانی نمرە ی بەرز.

دواى ئێوەی قوتاییه کی زۆر سوودی بینی، بریارم داوێ دیسان چاپی بکەم و هەندیک گۆرانکاری کەم کە لە چاپی ۲۰۱۵ ی هەبوو، بۆم زیاد کردوو.

بابەتەکانی رێزمان بە شیوەیه کی ساده و ساکار پوونکراو و تهوه، پراهیانی پرۆگرام شیکارکراو، جگه له مهش له کوتایی هەر بابەتیک پرسیارى هەلبژاردن هاتوو و تهوه، به لام وه لامه راسته که ی له دوا به شی رێزماندا به بویه له سه ره تادا خۆت هه ولبده وه لامه که بزانیته تاوه کو له ئەزموونه کان پشت به خۆت بیهستیت.

دەربارە ی ئەدەب و پەوانییێ، له سه ره تادا له شیوه ی پرسیار و وه لامه به لام له دواى هەر بابەتیک پرسیارى هه لبژاردن هاتوو و تهوه وه لامه که ی له گه لدايه که به پهنگیکی جیاوازتر پهنگراوه.

قوتایی خوشه ویست له کوتایی به شی رێزماندا وه لامی هه لبژاردنه کان دانراوه بۆ ئێوه ی به راوردی بکە ی له گه ل وه لامه کان ی خۆتدا.

دیاره هه موو کاریک بی هه له و که موکوپی نییه، بۆ هەر پرسیار و تییینییه ک ده توانن په یوه ندی بکهن به م ژماره ی خواره وه

به هیواى سه رکه وتن و نمره ی بهرز

ئاماده کردنی: محسن علی حسین

ماستەر له زمانى کوردی

مۆبایل: ۰۷۵۱۱۰۱۸۲۳۲

۲۰۱۶ / ۴ / ۱۰

نووسینه وه — نویسی + ی + وه — نووسییه وه
 کوژانه وه — کوژا + ی + وه — کوژایه وه
 چوونه وه — چو + و + وه — چووه وه
 ناوبه ند
 واوی دریژ کورت ده کریتیه وه

ب- کاری رابردووی دووری راگه یاندن: یاساکه ی {رابردووی نزیکه راگه یاندن + بوو}

به ست + بوو — به ستبوو، نووسیوو، چووبوو، درووبوو، بانگردبوو
 ته واوکرد + بوو — ته واوکردبوو، دانیشتبوو، سه رکه وتبوو
 نووسیوو وه، جولابوو وه بوو — خویندبوو وه + خوینده وه

تییینی:

ئه گهر (بوو) له ناو رسته دا هه بوو لاما ن برد و واتای رسته که تیکچوو، ئه وا (رابردووی نزیکه راگه یاندن) ه، ئه گهر تیک نه چیت ئه وا نیشانه ی دووره و کاره کهش رابردووی دووری راگه یاندنه.

ج- رابردووی ته واوی راگه یاندن: یاساکه ی {رابردووی نزیکه راگه یاندن + وه - یان - وه}

رابردووی نزیکه راگه یاندن (قه د) + (وه - وه) رنژهی رابردووی ته واوی رگه یاندن

فرۆشت	+ وه	= فرۆشتوه	ت = وه
مرد	+ وه	= مردوه	د = وه
کری	+ وه	= کریوه، دابه زیوه	ی = وه
پووخوا	+ وه	= پووخواوه	ا = وه
چوو	+ وه	= چوووه	وو = وه
برییه وه	+ وه	= برییه وه	
برده وه	+ وه	= برده وه	

تییینی:

۱- ئه گهر کاره که کوژتایی به پاشگری (هوه) هات ئه وا ناوبه ندی (ت) له نیوان نیشانه ی (وه / وه) و پاشگری (هوه) داده نیین.

نموونه: گرته وه + وه + ت (ناوبه ند) + وه = گرتوه ته وه
 نووسییه وه + وه + ت + وه = نووسیوه ته وه

۲- له شیوه زاری کرمانجی سه روو نیشانه ی (یه) بو چاوگی (تائی و دالی) داده نریت وه کو: بۆشتیه، ناردیه

نیشانه ی (یه) بۆچاوگی (ئه لفی و یائی و واوی) داده نریت وه کو: سووتایه، (نفیسییه) نووسییه، چوویه

۲- ریژهی رانه بردووی راگه یاندن به ئامرازی (نا) نه ری ده کریت، به لام له شوینی (ده) داده نریت.

ریژهی رانه بردووی راگه یاندنی نه ری

ناچم
راناگرم
رهنگ ناکه م

ده چم
راده گرم
رهنگ ده که م

تییینی:-

کاری ناته وای [بوو، ه، ده بیت] له شیوازی راگه یاندن.

منداله که جوان بوو ————— رانه بردووی نزیکه راگه یاندنه.

دیار ده بیت به ئه ندازیار ————— رانه بردووی راگه یاندنه بو داهاتوو.

وانه که به سووده ————— رانه بردووی راگه یاندنه بو کاتی ئیستا.

راهیتانی - ۱ -

له م رستانه ی خواره وده کاره کان ده ربهینه. بزانه سه ره به چ ریژه یه کن له شیوازی راگه یاندن؟

ریژه وشیاوکه ی	کاره کان	رسته
رانه بردووی راگه یاندن	خزمه ت ده کات	۱- باخه وانه که باخه که باش خزمه ت ده کات.
رانه بردووی دووری راگه یاندن	خواندبوو	۲- ته نامان خواندبوو.
رانه بردووی نزیکه راگه یاندن	گه یشت	۳- ئه وان گه یشتنه هه ولیر.
رانه بردووی ته وای راگه یاندن	چاپکردوو	۴- دیوانه کانی چاپکردوو.
رانه بردووی ته وای راگه یاندنه، نادیاره	ئاوه دان کراوه ته وه	۵- کوردستان ئاوه دان کراوه ته وه.
رانه بردووی به رده وای راگه یاندن	ئاوه دا	۶- باخچه که یان ئاوه دا.
رانه بردووی نزیکه راگه یاندن	به جیما	۷- له سه یرانه که به جیما.

راهیتانی - ۲ -

له م چاوگانه ریژه ی رانه بردووی ته وای، ریژه ی رانه بردووی به رده وای راگه یاندن دروست بکه.

چاوگ	رانه بردووی ته وای راگه یاندن	رانه بردووی به رده وای راگه یاندن
راملین	راملیوه	راده مالی
خولانه وه	خولانه وه	ده خولایه وه
ئازادکردن	ئازادکردوو	ئازاد ده کرد

راهیتانی -٣-

ئهم کارانه به شیوهی نهڕی له رسته دا به کار بهینه

کاره کان	نهڕی	رسته
خواست	نهخواست	کتیبه کهم له کتیبخانه نهخواست.
دهرباز کردوو	دهرباز نه کردوو	دزه که یان دهرباز نه کردوو.
جولایه وه	نه جولایه وه	قوتابییه که نه جولایه وه.
خوسابوو	نه خوسابوو	برنجه که نه خوسابوو.
دهنووسیت	نانووسیت	ئهو نامه نانووسیت.

راهیتانی -٤-

ئهم رستانه شیبکه وه

١- شقان ل بن که پیری نقستیه.

وشه	شیکردنه وه
شقان	ناوه، بکه ره
ل بن که پیری	گری هاوه لکاری شوینییه، ته واوکه ری کاره.
نقستیه	کاری رابردووی ته واوی راگه یاندنه. جیتاوی لکاوه بۆ که سی سییه می تاک بۆ بکه ره ده گه پیته وه ده رنه که وتوو.

٢- شاناز رایه خه که می چنی.

وشه	شیکردنه وه
شاناز	ناوه، بکه ره
رایه خه که	ناوه، ناسراوه، بهرکاره
ی	جیتاوی لکاوه بۆ که سی سییه می تاک، بۆ بکه ره ده گه پیته وه
چنی	کاری رابردووی نزیکه راگه یاندنه.

٣- راسپارده که یان بۆئه وان ناردبوو.

وشه	شیکردنه وه
راسپارده که	ناوه، ناسراوه، بهرکاره
یان	جیتاوی لکاوه بۆ که سی سییه می کۆ، بکه ره
بۆ	ئامرازی په یوه ندیه.
ئه وان	جیتاوی سه ره خۆیه بۆ که سی سییه می کۆ، ته واوکه ری به یاریده یه.
ناردبوو	کاری رابردووی دووری راگه یاندنه.

۴- گوندهکان ئاوه دان دهکریته وه.

وشه	شیکردنه وه
گوندهکان	ئاوه، ناسراوه، کۆیه، جیگری بکه ره.
ئاوه دان دهکریته وه	نکاری رانه بردووی راگه یاندنه، نادیاره.

راهینانی -۵-

له پسته ی (هۆنراوه کانیاں له بهر کرد، ئینجا چوون بۆ قوتابخانه.)

۱- ههردوو کار له چ ریژه یه کدانه؟

و/ له بهر کرد، چوو: رابردووی نزیکي راگه یاندنه

۲- له کاری (له بهر کرد) ریژه ی رابردووی تهواوی راگه یاندن دروست بکه و له پسته ی تر به کاری بهینه.

و/ له بهر کردووه: رابردووی تهواوی راگه یاندنه پسته که: جله کانم له بهر کردووه.

۳- له ههردوو کار ریژه ی رابردووی بهردهوامی راگه یاندن دروست بکه و پسته که بنووسه ره وه.

و/ له بهر ده کرد، ده چوو پسته که: هۆنراوه کانیاں له بهر ده کرد، ئینجا ده چوون بۆ قوتابخانه.

۴- له ههردوو کار ریژه ی رانه بردووی راگه یاندن دروست بکه و پسته که بنووسه ره وه.

و/ له بهر ده کهن، ده چن. پسته که: هۆنراوه کان له بهر ده کهن، ئینجا ده چن بۆ قوتابخانه.

۵- وشه ی (هۆنراوه کان) شی بکه ره وه.

و/ ئاوه، ناسراوه، کۆیه، بهرکاره.

* نه و جا و گانه ده که و فقه دیاں ویکریه که

- دروون

- بهر لستن

- بستم

- نه لستن

-

دهم بهر لست (رابردو)

دهم بهر لستم (رانه بردو)

ههتا به دهه ههتا ام به دهه لایف

دای ام به دهم

ههتا به دهه ههتا ام به دهه لایف

- ١- کارەکهی تۆمان دواخست. کاری (دواخست) له پێژەیی رابردووی {
 {١- دووری راگەیانندن (ب- نزیکی راگەیانندن ج- تهواوی راگەیانندن د- بەردهوامی راگەیانندن}
- ٢- کار به پیتی ناوهرۆک چەند شیوازی ھەیه {
 {١- یەک ب- دوو ج- چوار د- سی}
- ٣- ئەو له تاقیکردنەوه کهدا سەردهکهوت. کاری (سەردهکهوت) له پێژەیی {
 {١- رابردووی دوور ب- رابردووی نزیک ج- رانهبردووی راگەیانندن د- رابردووی بەردهوام}
- ٤- راسپاردەکه به ئەوان جێبهجێ دەکری. کاری رستهکه نه‌ری دەکری به ئامرازی {
 {١- نی ب- نه ج- نا د- مه}
- ٥- کام لهم کارانه رابردووی ته‌واوی راگەیانندن {
 {١- ئاوهدانکرایه‌وه ب- ئاوهدانکرایته‌وه ج- ئاوهدانکراوه‌ته‌وه د- ئاوهدان دەکرایه‌وه}
- ٦- نه‌سڕین پزیشک بوو. کاری (بوو) شیوازی راگەیانندن له پێژەیی رابردووی {
 {١- دوور ب- نزیک ج- ته‌واو د- بەردهوام}
- ٧- له شیوه‌زاری کرمانجی ژووروودا بۆ دروستکردنی رابردووی ته‌واوی راگەیانندن له‌بەر {
 (وه)، کام نیشانه داده‌نریت {
 {١- ده ب- یه ج- نه د- ییه}
- ٨- سەرداری یی هاتی. کاری (هاتی) شیوازی راگەیانندن له پێژەیی رابردووی {
 {١- دوور ب- نزیک ج- ته‌واو د- بەردهوام}
- ٩- نه‌سڕینی یا گۆل چاندی. کاری (چاندی) شیوازی راگەیانندن له پێژەیی رابردووی {
 {١- دوور ب- نزیک ج- ته‌واو د- بەردهوام}
- ١٠- گۆرانییه‌که ده‌بیستم. کاری رستهکه له پێژەیی {
 {١- دوور ب- رانهبردووی راگەیانندن ج- ته‌واو د- بەردهوام}
- ١١- گۆرانییه‌که‌م ده‌بیست. کاری رستهکه شیوازی راگەیانندن له پێژەیی {
 {١- رانهبردووی راگەیانندن ب- رابردووی نزیک ج- رابردووی بەردهوام د- رابردووی ته‌واو}
- ١٢- له هەندێ شیوه‌زاردا له دروستکردنی رابردووی بەردهوامی راگەیانندن کام نیشانه‌داده‌نریت له‌بری (ده)؟ {
 {١- نه ب- وه ج- یه د- ئە}
- ١٣- باخچه‌که‌یان ئاوهدا. ئەگەر کاری رستهکه بگۆڕین بۆ رانهبردووی راگەیانندن ئەوا ده‌بیته {
 {١- ئاونا‌دات ب- ئاو‌ده‌دات ج- ئاو‌ده‌دری د- ئاو‌ده‌دن}
- ١٤- کام له‌مانه رابردووی نزیکی راگەیانندن له چاوگی (خولانه‌وه) {
 {١- خولاو‌ه‌ته‌وه ب- خولایه‌وه ج- ده‌خولایه‌وه د- نه‌خولایه‌وه}

- ۱۵- رابردووی بهردهوامی راگه یاندن له چاوگی (نازادکردن) ده بیته
 {۱- نازاد دهکات ۲- نازاد نه کرد ۳- نازاد ده کهین ۴- نازاد ده کرد}
- ۱۶- کاری (دهرچوو) ده بیته رابردووی ته وای راگه یاندن به دانانی نیشانه ی
 {۱- ووه ۲- وه ۳- ه ۴- ده}
- ۱۷- شقان ل بن که پرئ نفستییه. (ل بن که پرئ) گری
 {۱- ناوی ۲- هاوه ل ناوی ۳- هاوه ل کاری ۴- کاری}
- ۱۸- ریژه ی رابردووی ته وای راگه یاندن دروست ده کریت له یاسای
 {۱- قه د با ۲- قه د وه ۳- قه د بوو ۴- قه د بیت}
- ۱۹- ریژه ی رابردووی نزدیکی راگه یاندن دروست ده کریت له یاسای
 {۱- قه د با ۲- به لبردنی (ن) ی چاوگ ۳- قه د بوو ۴- قه د بیت}
- ۲۰- ریژه ی رابردووی دووری راگه یاندن دروست ده کریت له یاسای
 {۱- قه د با ۲- قه د بوو ۳- قه د بوو با ۴- قه د بیت}
- ۲۱- ریژه ی رابردووی بهردهوامی راگه یاندن دروست ده کریت له یاسای
 {۱- ده د هرگ ۲- قه د بوو ۳- ده د قه ۴- قه د وه}
- ۲۲- باخه وانه که باخه که باش خزمه ت دهکات. ئه رکی (باخه که)
 {۱- بکه ۲- به رکار ۳- جیگری بکه ۴- دیارخه ر}
- ۲۳- له شیوه زاری کرمانجی ژووروو دا رانه بردووی راگه یاندن بۆ کاتی ئیستا له بری
 (ده) کام نیشانه داده نری؟
 {۱- د ۲- ب ۳- ئه ۴- د ۵- د ۶- د ۷- د ۸- د ۹- د ۱۰- د ۱۱- د ۱۲- د ۱۳- د ۱۴- د ۱۵- د ۱۶- د ۱۷- د ۱۸- د ۱۹- د ۲۰- د ۲۱- د ۲۲- د ۲۳- د ۲۴- د ۲۵- د ۲۶- د ۲۷- د ۲۸- د ۲۹- د ۳۰- د ۳۱- د ۳۲- د ۳۳- د ۳۴- د ۳۵- د ۳۶- د ۳۷- د ۳۸- د ۳۹- د ۴۰- د ۴۱- د ۴۲- د ۴۳- د ۴۴- د ۴۵- د ۴۶- د ۴۷- د ۴۸- د ۴۹- د ۵۰- د ۵۱- د ۵۲- د ۵۳- د ۵۴- د ۵۵- د ۵۶- د ۵۷- د ۵۸- د ۵۹- د ۶۰- د ۶۱- د ۶۲- د ۶۳- د ۶۴- د ۶۵- د ۶۶- د ۶۷- د ۶۸- د ۶۹- د ۷۰- د ۷۱- د ۷۲- د ۷۳- د ۷۴- د ۷۵- د ۷۶- د ۷۷- د ۷۸- د ۷۹- د ۸۰- د ۸۱- د ۸۲- د ۸۳- د ۸۴- د ۸۵- د ۸۶- د ۸۷- د ۸۸- د ۸۹- د ۹۰- د ۹۱- د ۹۲- د ۹۳- د ۹۴- د ۹۵- د ۹۶- د ۹۷- د ۹۸- د ۹۹- د ۱۰۰- د ۱۰۱- د ۱۰۲- د ۱۰۳- د ۱۰۴- د ۱۰۵- د ۱۰۶- د ۱۰۷- د ۱۰۸- د ۱۰۹- د ۱۱۰- د ۱۱۱- د ۱۱۲- د ۱۱۳- د ۱۱۴- د ۱۱۵- د ۱۱۶- د ۱۱۷- د ۱۱۸- د ۱۱۹- د ۱۲۰- د ۱۲۱- د ۱۲۲- د ۱۲۳- د ۱۲۴- د ۱۲۵- د ۱۲۶- د ۱۲۷- د ۱۲۸- د ۱۲۹- د ۱۳۰- د ۱۳۱- د ۱۳۲- د ۱۳۳- د ۱۳۴- د ۱۳۵- د ۱۳۶- د ۱۳۷- د ۱۳۸- د ۱۳۹- د ۱۴۰- د ۱۴۱- د ۱۴۲- د ۱۴۳- د ۱۴۴- د ۱۴۵- د ۱۴۶- د ۱۴۷- د ۱۴۸- د ۱۴۹- د ۱۵۰- د ۱۵۱- د ۱۵۲- د ۱۵۳- د ۱۵۴- د ۱۵۵- د ۱۵۶- د ۱۵۷- د ۱۵۸- د ۱۵۹- د ۱۶۰- د ۱۶۱- د ۱۶۲- د ۱۶۳- د ۱۶۴- د ۱۶۵- د ۱۶۶- د ۱۶۷- د ۱۶۸- د ۱۶۹- د ۱۷۰- د ۱۷۱- د ۱۷۲- د ۱۷۳- د ۱۷۴- د ۱۷۵- د ۱۷۶- د ۱۷۷- د ۱۷۸- د ۱۷۹- د ۱۸۰- د ۱۸۱- د ۱۸۲- د ۱۸۳- د ۱۸۴- د ۱۸۵- د ۱۸۶- د ۱۸۷- د ۱۸۸- د ۱۸۹- د ۱۹۰- د ۱۹۱- د ۱۹۲- د ۱۹۳- د ۱۹۴- د ۱۹۵- د ۱۹۶- د ۱۹۷- د ۱۹۸- د ۱۹۹- د ۲۰۰- د ۲۰۱- د ۲۰۲- د ۲۰۳- د ۲۰۴- د ۲۰۵- د ۲۰۶- د ۲۰۷- د ۲۰۸- د ۲۰۹- د ۲۱۰- د ۲۱۱- د ۲۱۲- د ۲۱۳- د ۲۱۴- د ۲۱۵- د ۲۱۶- د ۲۱۷- د ۲۱۸- د ۲۱۹- د ۲۲۰- د ۲۲۱- د ۲۲۲- د ۲۲۳- د ۲۲۴- د ۲۲۵- د ۲۲۶- د ۲۲۷- د ۲۲۸- د ۲۲۹- د ۲۳۰- د ۲۳۱- د ۲۳۲- د ۲۳۳- د ۲۳۴- د ۲۳۵- د ۲۳۶- د ۲۳۷- د ۲۳۸- د ۲۳۹- د ۲۴۰- د ۲۴۱- د ۲۴۲- د ۲۴۳- د ۲۴۴- د ۲۴۵- د ۲۴۶- د ۲۴۷- د ۲۴۸- د ۲۴۹- د ۲۵۰- د ۲۵۱- د ۲۵۲- د ۲۵۳- د ۲۵۴- د ۲۵۵- د ۲۵۶- د ۲۵۷- د ۲۵۸- د ۲۵۹- د ۲۶۰- د ۲۶۱- د ۲۶۲- د ۲۶۳- د ۲۶۴- د ۲۶۵- د ۲۶۶- د ۲۶۷- د ۲۶۸- د ۲۶۹- د ۲۷۰- د ۲۷۱- د ۲۷۲- د ۲۷۳- د ۲۷۴- د ۲۷۵- د ۲۷۶- د ۲۷۷- د ۲۷۸- د ۲۷۹- د ۲۸۰- د ۲۸۱- د ۲۸۲- د ۲۸۳- د ۲۸۴- د ۲۸۵- د ۲۸۶- د ۲۸۷- د ۲۸۸- د ۲۸۹- د ۲۹۰- د ۲۹۱- د ۲۹۲- د ۲۹۳- د ۲۹۴- د ۲۹۵- د ۲۹۶- د ۲۹۷- د ۲۹۸- د ۲۹۹- د ۳۰۰- د ۳۰۱- د ۳۰۲- د ۳۰۳- د ۳۰۴- د ۳۰۵- د ۳۰۶- د ۳۰۷- د ۳۰۸- د ۳۰۹- د ۳۱۰- د ۳۱۱- د ۳۱۲- د ۳۱۳- د ۳۱۴- د ۳۱۵- د ۳۱۶- د ۳۱۷- د ۳۱۸- د ۳۱۹- د ۳۲۰- د ۳۲۱- د ۳۲۲- د ۳۲۳- د ۳۲۴- د ۳۲۵- د ۳۲۶- د ۳۲۷- د ۳۲۸- د ۳۲۹- د ۳۳۰- د ۳۳۱- د ۳۳۲- د ۳۳۳- د ۳۳۴- د ۳۳۵- د ۳۳۶- د ۳۳۷- د ۳۳۸- د ۳۳۹- د ۳۴۰- د ۳۴۱- د ۳۴۲- د ۳۴۳- د ۳۴۴- د ۳۴۵- د ۳۴۶- د ۳۴۷- د ۳۴۸- د ۳۴۹- د ۳۵۰- د ۳۵۱- د ۳۵۲- د ۳۵۳- د ۳۵۴- د ۳۵۵- د ۳۵۶- د ۳۵۷- د ۳۵۸- د ۳۵۹- د ۳۶۰- د ۳۶۱- د ۳۶۲- د ۳۶۳- د ۳۶۴- د ۳۶۵- د ۳۶۶- د ۳۶۷- د ۳۶۸- د ۳۶۹- د ۳۷۰- د ۳۷۱- د ۳۷۲- د ۳۷۳- د ۳۷۴- د ۳۷۵- د ۳۷۶- د ۳۷۷- د ۳۷۸- د ۳۷۹- د ۳۸۰- د ۳۸۱- د ۳۸۲- د ۳۸۳- د ۳۸۴- د ۳۸۵- د ۳۸۶- د ۳۸۷- د ۳۸۸- د ۳۸۹- د ۳۹۰- د ۳۹۱- د ۳۹۲- د ۳۹۳- د ۳۹۴- د ۳۹۵- د ۳۹۶- د ۳۹۷- د ۳۹۸- د ۳۹۹- د ۴۰۰- د ۴۰۱- د ۴۰۲- د ۴۰۳- د ۴۰۴- د ۴۰۵- د ۴۰۶- د ۴

راہیتان -۱-

رَبِّهِمْ وَنَسُوا آيَاتِي كَمَا كَانُوا يَسْتَفْتُونَ

پښتانه	کار دهکان	پرتله و شپوار دهکي
ساخته اینه دهلیکي کزدهی شه مالی	دهلیکي	رانه بر دووی دانانییه
دهرالی زهنگی ختم لعل مالی	مالی	رانه بر دووی دانانییه
کاشکی دیشیام و کتیده کیم لی و هر گرتیا	دیتیا - و هر گرتیا	رانه بر دووی تزیکی دانانییه
کاشکی چور و یاین	چو و یا	رانه بر دووی تزیکی دانانییه
زهنگه زوو هانیتین و زوو رویشیتین	هانیت - رویشیت	رانه بر دووی تهوای دانانییه
دهیت بیچیته سه سر و آل و شکی دهکات	بیچیت	رانه بر دووی دانانییه
بریا کور دهستان زیاتر پیشکوتیا	پیشکوتیا	رانه بر دووی تزیکی دانانییه

راهپيژندنه-۲-

له رسته ی (دهییت ژینگه بپاریزین).

۱- (دهيت) ڇ جوڙه ڪاريڪه؟ ڇي دهگهه نيت؟

و/ دهیتت کاری یاریده دهره، مه به ست دهگه به نیت

۲- (پارٽيزن) لهچ ريڙهيہ ڪڍايه؟ چوَن دروست ڪراوه؟

و/ پیاریزین: کاری وانه بردووی دانانییه. دروستکردنی: [ب + رهگی کار (پاریز) + جیناوی لکاو (بن)]

۲- له‌کاری (بیاریزین) ریژهی رابردووی نژیکی دانانی دروستیکه؟

و/ پاریژ - پاراستبا: رابردووی نزدیکی دانانی

۴- کاری (بپاریزین) بده پال جیناوه لکاوہ کانی کہ سی نووہ می تاک و سنیہ می کو؟

و/کھسی دووہمی تاک: پیاریزیت

کھسی سیئہ می کو: بیاریزن

۵- شیوازی رسته که بگوره بو راگه یاندن؟

و/ ژینگه دهپاریزین

راهیان -۳-

[illegible]

پژړه و شیواز مکه‌ی	کاره‌کان
ږا بردووی نژیکی دانانی، نه‌رییه	نه‌پاراستبا
ږا بردووی نژیکی دانانی	هاتبا
ږا بردووی دووری دانانی	که‌یان‌دبووبا
ږا بردووی ته‌واوی دانانی	ئا‌گادار کردبیته‌وه
ږانه‌بردووی دانانی	بخوازیت

پرسیاری هه‌بژاردن

کام شیوازہ؟ ئو هه والهي که دهیداته پال که سیک یان شتیک راسته وخو ئه نجامه که ی نادات به دهسته وه

۱- دانانی ب- راگه یاندن ج- داخوازی د- مه رجی {

۱- کام لهم کارانه رابردوی نزدیکی دانانیه
 {۱- سه رکه و تپووبا ب- چووبووبا
 ج- نار دبووبا د- وشکبووبا}

۲- ده بیت مندا له کانمان جوان په روږده بڼه کین. کاری پرسته که له ریڅه ی

۱- رانه بردوی راگه یاندنه ب- رانه بردوی دانانییه

ج- رابر دووی به رده و امی را گه یاندنه

۳- رهنګه له ژوورده که خه وتبیټن. وشه ی (رهنګه) واتای

{۱-} گومان ب- مہ بہ ست ج- پارانہ وہ د- ثاوات و ثارہ زووی {

۴- کاشکی چووبام بو لایان. وشه ی (کاشکی) واتای

{۱- گومان ب- مہ بہ ست ج- پارانہ وہ د- ثاوات و ثارہ زوؤ}

۵- دهمه‌وی ئیوه سه‌ربکه‌ون. وشه‌ی (دهمه‌وی) واتای

۱- ویستن ب- مہ بہ ست ج- پارانہ وہ د- ثاوات و ثارہ زو و {

٦- دهیت یارییه که نه نجام بدهین. نه گهر کاری پرسته که بگورین بق رانه بر دووی

راڳه ياندني ناديوار، ٺهوا ده پيٽه

۱-} تہ نجامدہ دات ب- تہ نجام دہ دری ج- تہ نجام دہ دات د- تہ نجامدہ درہن {

۷- له‌وانه‌یه زوو پوښتښت. ښه‌ګر کاری پرسته‌که بکینه شپږوازی راګه‌باندن ته‌وا ده‌ښته

۱- رویشتوه ب- رویشت ج- رویشتووه د- رویشتیوو {

۸- ده بیت ژینگه بپاریزین. ئەگەر کارەکه بگۆرین بو رابردوی نزیکي دانانی ئەو دهیتته

۱- پراستیووبا ب- پراستییت ج- پراست د- پراستیا

۹- خۆزگە باران باریبا. ئەگەر کاری پستەکه بگۆرین بۆ شیوازی راگەباندن ئەو دەیتە

۱- باری ب- باریوه ج- نه باری د- ده باری {

۱۰۔ دہشیت لہ ژوورہ کہ دابنیشم۔ دہتوانین (ب) لہ (دابنیشم) لابیہین، چونکہ کارہ کہ {۱}۔

سادہ ب- داپڑاؤ ج- لیکدراؤ د- تینہ پھر {

۱۱- دهمه وی خانووه که تهواوبکه ن. دهتوانین (ب) له (تهواوبکه ن) لایبه یین، چونکه

۱۲- همواره در تئوکان له شته ازی دانان نه می تونه

۱- مه ۲- نه ۳- نا ۴- نه

۱۳- ریڑھی کاری (ناگادارکرد بیتہ وہ)

۱- رابر دووی ته وای راگه یانندن ب- رابر دووی ته وای دانانی

ج- رانه بردووی دانانی

- ۱۴- رابردووی نزیکی دانانی له چاوگی (پارانه‌وه)؟
 {۱- پارابیت‌وه (ب) پاراباوه (ج) پارابایه‌وه (د) پارانه‌وه}
- ۱۵- ده‌بیت زوو بیت‌وه. ئەگەر کاری رسته‌که بکهینه رانه‌بردووی راگه‌یاندن ده‌بیت
 {۱- دینه‌وه (ب) دیت‌وه (ج) دیت (د) دیت‌وه}
- ۱۶- ده‌بوو وانه‌که‌تان خویندبا. (ده‌بوو) کاری
 {۱- نات‌ه‌واو (ب) یاریده‌دهر (ج) ته‌واوی تیپەر (د) ته‌واوی تینه‌پەر}
- ۱۷- کاری رانه‌بردووی دانانی له چاوگی (راوه‌ستان)
 {۱- رابوه‌سته (ب) راده‌وه‌ستن (ج) رابوه‌ستین (د) راوه‌ستاین}
- ۱۸- ده‌بیت پرۆژە‌که ته‌واوبکه‌ن. کاری رسته‌که له ریژهی
 {۱- داخوازی (ب) رابردووی ته‌واوی دانانی (ج) رانه‌بردووی راگه‌یاندن (د) رانه‌بردووی راگه‌یاندن}
- ۱۹- ده‌بووایه دزه‌کانیان نه‌پارستبا. ئەگەر رسته‌که بگۆرین بۆ شیوازی راگه‌یاندن
 ئەوا ده‌بیت
 {۱- دزه‌کانیان پاراست (ب) دزه‌کانیان نه‌پاراست (ج) دزه‌کانیان نه‌پاراستووه (د) دزه‌کانیان نه‌پاراست}
- ۲۰- ریژهی رابردووی ته‌واوی دانانی دروست ده‌کریت له یاسای
 {۱- قه‌د+با (ب) قه‌د+وه (ج) قه‌د+بوو (د) قه‌د+بیت}
- ۲۱- ریژهی رابردووی نزیکی دانانی دروست ده‌کریت له یاسای
 {۱- قه‌د+با (ب) به‌لابردنی (ن) ی چاوگ (ج) قه‌د+بوو (د) قه‌د+بیت}
- ۲۲- ریژهی رابردووی دووری دانانی دروست ده‌کریت له یاسای
 {۱- قه‌د+با (ب) قه‌د+بوو (ج) قه‌د+بووبا (د) قه‌د+بیت}
- ۲۳- کام له‌م کارانه رابردووی ته‌واوی دانانییه
 {۱- بووه (ب) بووبا (ج) بووبیت (د) بیت}
- ۲۴- ئەگەر کاری (بخوازیت) بگۆرین بۆ رانه‌بردووی راگه‌یاندن ئەوا ده‌بیت
 {۱- ناخوازیت (ب) بخوازه (ج) خواستبا (د) ده‌خوازیت}
- ۲۵- ده‌بیت ژینگه‌ی بپاریزین. کاری یاریده‌ه‌ری (ده‌بیت) چی ده‌گه‌یه‌نیت؟
 {۱- مه‌به‌ست (ب) گومان (ج) ئاوات و ئاره‌زوو (د) پارانه‌وه}
- ۲۶- میوانه‌کان هاتبوون. ئەگەر کاری رسته‌که بکهینه شیوازی دانانی ئەوا ده‌بیت
 {۱- هاتبا (ب) هاتبووبا (ج) هاتبیت (د) بیت}
- ۲۷- رابردووی ته‌واوی دانانی له چاوگی (هاتنه‌وه) بریتیه له
 {۱- هاتووه‌ته‌وه (ب) بیت‌وه (ج) هاتبیت‌وه (د) هاتبایه‌وه}
- ۲۸- کاری رانه‌بردووی دانانی له چاوگی (هاتن) بریتیه له
 {۱- بیت (ب) وه‌ره (ج) هاتبیت (د) وه‌رن}
- ۲۹- پتویسته قوتابییان ئاگاداربکه‌نه‌وه. کاری رسته‌که له ریژهی
 {۱- داخوازی (ب) رابردووی ته‌واوی راگه‌یاندن (ج) رانه‌بردووی دانانی (د) رانه‌بردووی راگه‌یاندن}
- ۳۰- براکه‌م ده‌رگاکی بویه‌ده‌کرد. کاری رسته‌که له ریژهی

- ۱- داخواری (ب) رابردووی بهردهوامی راگه یاندن
ج- راته بردووی دانانی (د- راته بردووی راگه یاندن)
۳۱- خوزگه یه کریزی گهل بیاریزیسن. نه گهر کاری رسته که بکهینه رابردووی
تهواوی راگه یاندن، دهیته
۱- یه کریزی گهلی پاراستوه.
ج- یه کریزی گهل پاراستوومانه.
۳۲- رابردووی تهواوی دانانی له چاوگی (مانه وه) بریتیه له
۱- ماوه ته وه (ب) بمیتیه وه
ج- بمینه ره وه
۳۳- دهیته نه مامه که بچینن. نه گهر کاری رسته که بکهینه نه ری دهیته
۱- ناچینن (ب) مه چینن
ج- نه چینن
د- نه چینن

خاسیه کان کاری تیه ر

- ۱- وه دگرتن (ک) جتیار
۲- کاریکه رت کار که ناکه ونه
سه ریکه ر به لگر دلا ونیه
سه ر به رکار
۳- (له وان + چاوگ) گهر نه گونیه دهیته تیه ر
گه ر گونیا دهیته تیه ر
- له وان + فاردن = X تیه ره

خاسیه کان کاری تیه ر

- ۱- وه دگرتن جتیار (ک)
۲- کاریکه رت کار که دلا ونیه سه ریکه
۳- (له وان + چاوگ) گهر نه گونیه دهیته تیه ر
- له وان هاتن = V تیه ره

پیڑھی کار

پ/ ریڑھی کار چیه؟ کھی دهر ده که ویت؟

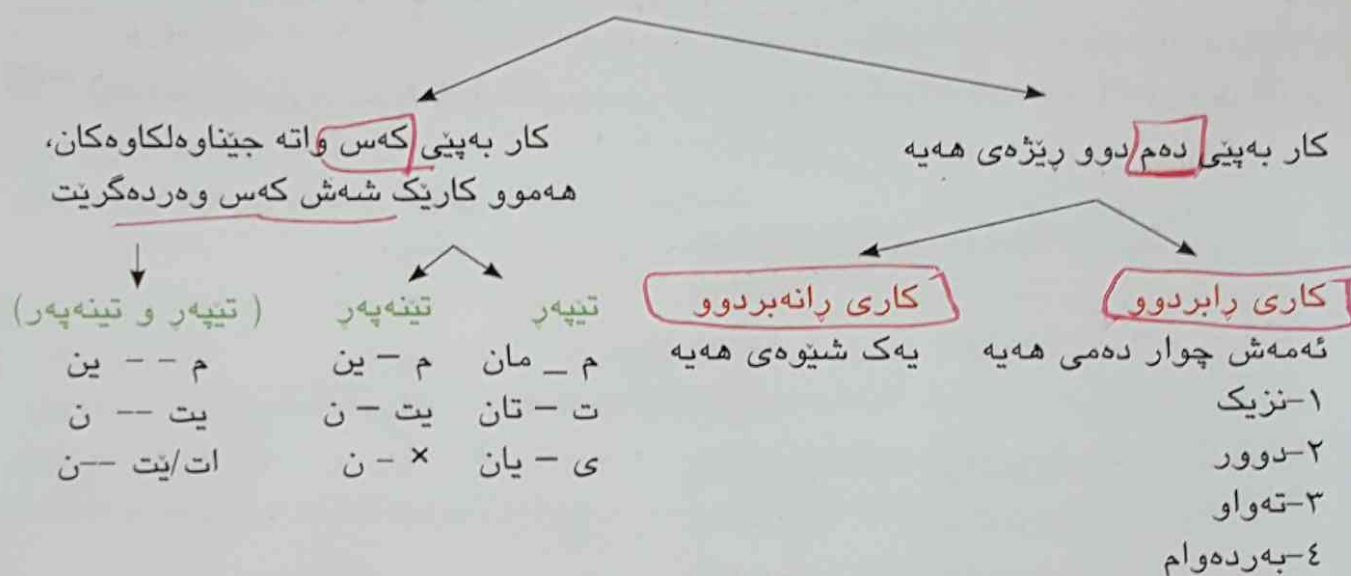
و/ بریتیه لهو شیوهی کار، به پیی دهم وکس وژمارهی که سه کان له گهر دانگردندا
دهرده کویت، کاریش به پیی کهس شهش ریژهی ههیه.

* رتھو کا رہنما ہے

٦ ریزی

ریژمی کار

به پئی دهم و کهس دهرده کهویت

کھس	تای	کو
یہ کہم	برد <u>م</u>	برد <u>مان</u>
دو وہم	برد <u>ت</u>	برد <u>تان</u>
سیتیہم	برد <u>ی</u>	برد <u>یان</u>

کومه لهی یه کهم له گه ل کاری رابردوی
تیپه به کار دیت لومه له ل جولا را هم
تستیک بلدت الحارک سورتی ده تورت

کھس	تاک	کو
یہ کہم	خهوت <u>م</u>	خهوت <u>ین</u>
دو وہم	خهوت <u>یت</u>	خهوت <u>ن</u>
سیئہم	خهوت <u>×</u>	خهوت <u>ن</u>

کۆمهلهی دووهم له گهڵ کاری رابردووی
تینه پهر به کار دیت

کھس	تاک	کو
یہ کہ م	دہخوین م	دہخوین ین
دو وہ م	دہخوین یت	دہخوین ین
سیئہ م	دہخوین یت دہبات	دہخوین ین

کومه‌لای سییه‌م له‌گه‌ل کاری رانه‌بردووی
تییه‌روتینه‌په‌ر به‌کار دیت

* په کورتي ريژه کې کار واته {کار + جيناوی لکاو} که واته ريژه کې کار په يوه ندي به پرسته نيي.
يه که م: کومه له یه که م [م-مان، ت-تان، ی-يان] له جيناوه لکاو هکان له گه ل کاری **پا بردووی**
 تيپه ر به کاردين به م شيوه ی خواره وه:

۱- نه گه رکاره که **پا بردووی تيپه ری ساده بوو:** نه ویش چوار یاسای هیه به گویره ی
 دمه کانیه وه:

۱- له گه ل کاری **پا بردووی تيپه ری ساده ی** **نزيک و دووری** راگه ياندن و **نزيک و دوور و**
ته و او ی دانانی بوو جيناوه کان ده که ونه **کو تایی** کاره که.

→ **تيپینی:** [نارد، برد، خوارد، نووسی، چاند، خویند، گرت، خواست] نمونه ی کاری
 پا بردووی تيپه ری ساده ن:

پا بردووی تيپه ری ساده ی **نزيکی** راگه ياندن: خواست:

خواستمان	خوایستم
خواستتان	خوایستت
خواستیان	خوایستی

پا بردووی تيپه ری ساده ی **دووری** راگه ياندن: چاند بوو:

چاند بوومان	چاند بووم
چاند بوتان	چاند بوتت
چاند بوویان	چاند بووی

→ **تيپینی:** نه گه ر کاره که پاشگری (هوه) هه بوو نه و پاشگری (هوه) ده که ويته کو تایی
 کاره که واته دوا ی جيناوی لکاویش ده که ويته.

خویند مه وه	خویند مه وه	خویند + م + ه وه	خویند مه وه
خویند تانه وه	خویند ته وه	پاشگر	خویند ته وه
خویند يانه وه	خویند يه وه		خویند يه وه

پا بردووی تيپه ری ساده ی **نزيکی** دانانی: بردبا:

بردمان	بردمام
بردباتان	بردبات
بردبايان	بردباي

پا بردووی تيپه ری ساده ی **دووری** دانانی: گه ياند بووبا:

گه ياند بووبامان	گه ياند بووبام
گه ياند بووباتان	گه ياند بووبات
گه ياند بووبايان	گه ياند بووباي

پا بردووی تيپه ری ساده ی **ته و او ی** دانانی: نووسییت:

نووسییتمان	نووسییتم
نووسییتتان	نووسییتت
نووسییتيان	نووسییتي

با له هاوکی (سنگاندن) کاره زبردت بهر داسی کار یاسر
 نه رشی بو له سی له له مای نو؟
 واته مانده سنگاند

ب- له گهل کاری رابردووی تیپه‌ری ساده‌ی **به‌رده‌وامی** راگه‌یاندن جیناوه‌کان ده‌که‌ونه دوا‌ی نیشانه‌ی (ده)

ده‌مان پرس‌ی	ده‌م پرس‌ی	ده‌پرس‌ی
ده‌تان پرس‌ی	ده‌ت پرس‌ی	
ده‌یان پرس‌ی	ده‌ی پرس‌ی	

ج- له گهل رابردووی تیپه‌ری ساده‌ی ته‌واوی راگه‌یاندن جیناوه‌کان ده‌که‌ونه نیوان نیشانه‌ی (وو-ه) (و-ه)

ناردوو‌مانه	ناردوو‌مه	ناردوو‌ه
ناردوو‌تانه	ناردوو‌ته	
ناردوو‌یانه	ناردوو‌یه	(ناردوو‌یه‌تی)

د- رابردووی تیپه‌ری ساده‌ی **ته‌واوی** راگه‌یاندن: به‌خشیوه به‌خشیومه به‌خشیومانه
 به‌خشیوتانه به‌خشیوته به‌خشیوتانه
 به‌خشیویانه به‌خشیویه (به‌خشیویه‌تی) به‌خشیویانه
~~به‌خشیویانه به‌خشیویه به‌خشیویانه~~

د- له گهل کاری رابردووی تیپه‌ری ساده‌ی نه‌ری (نزیك و دوور و ته‌واو و به‌رده‌وام) ی راگه‌یاندن و دانانی جیناوه‌لکاوه‌کان ده‌که‌ونه دوا‌ی ئامرازی (نه) ی نه‌ری. به‌م شیویه

۱- رابردووی تیپه‌ری ساده‌ی **نزیکی** راگه‌یاندنی نه‌ری: نه‌به‌ست

نه‌مان به‌ست	نه‌م به‌ست
نه‌تان به‌ست	نه‌ت به‌ست
نه‌یان به‌ست	نه‌ی به‌ست

کاره (نه وکتلا) جیا ده لکاوه
 کاره ریشه کار و ریشه؟
 حواله (نه)

۲- کاری رابردووی تیپه‌ری **داپژاویان** لیک‌دراو:-

جیناوه‌کان ده‌که‌ونه دوا‌ی به‌شی یه‌که‌می کاره‌که، به‌گشت دهمه‌کانییه‌وه، به‌ئه‌ری و نه‌رییه‌وه.
 ۱/ کاری رابردووی تیپه‌ری **داپژاویان**: [پیشگر+جیناوی لکاوی کومه‌له‌ی یه‌که‌م +کاری ساده] پیشگره‌کان ئه‌مانه‌ن که (به‌شی یه‌که‌می کارن): [پا، دا، هه‌ل، وه‌ر، ده‌ر، لا، تی، پی، لی، تیک، پیک.....هتد]

۱- رابردووی تیپه‌ری داپژاوی **نزیکی** راگه‌یاندن:

پا + جیناوی لکاو + گرت	پام گرت	پامان گرت
به‌شی یه‌که‌م کومه‌له‌ی یه‌که‌م به‌شی دووهم	پات گرت	پاتان گرت
	پای گرت	پایان گرت

رابر دووی تینه پیری ساده ی تهوای راگه یاندن: گه یشتووه

گه یشتوو مه گه یشتووینه

گه یشتوو **یته** گه یشتوو **نه**

گه یشتوو^xه گه یشتوو^{نه}

رَابَرْدُووی تینه پیری دَارژَاوی ته وَاوی رَاگه یاندن: دهرچووه

دەرچوو مه دەرچوو ينه

دەرچوو **یتە** دەرچوو **نە**

دەرچوو^ه دەرچوو^ه

رابردووی تیڼه پهری لیکدراوی ته وای راگه یاندن: سه رکه وتوو

سه ركه و توو مه سه ركه و توو ينه

سه ركه و تو و يته سه ركه و تو و نه

سه ركه و توو $\times$ ه سه ركه و توو نه

تَیْیَنی: ده‌توانین بزوینی (ه) له گشت که سه‌کان لایبه‌ین ته نیا له که سی سییه می تاک

ناتوانین. $\rightarrow$ زکله و فکروم - سه رکه و نوین

سینہ م: کومہ لہی سینہ م لہ جینا و لکا وہ کان [م-ین، یت - ن، یت/ ات - ن] لہ گہل کاری

رانه بردووی تیپه و تینه په به کار دیت و دهکه ونه کوټایی کارهکه، ئینجا کارهکه (پراگه یاندن

و دانانی و (سادہ، داپڑا و یان لیکدراو) بیٽ، ھہروہا (ئہری یان نہری) بیٽ

ساده: خویندن: - رانه بردووی راگه یاندن

دهخوینیت دهخوینن

دهخوینیت دهخوینن

داریاؤ:- وەرگرتن: رانه بردووی راگه یاندن وەرده گرم وەرده گرین

وہر دہ گریٹ وہر دہ گرن

وہر دہ گریٹ وہر دہ گرن

لیکدراو - بانگردن: رانه بردووی راگه یاندن بانگ دهکه م بانگ دهکه ین

بانگ دهکە **یت** بانگ دهکە **ن**

بانگ دهکات بانگ دهکەن

ساده: رۆیشتنه‌وه: رانه‌بردووی دانانی برۆمه‌وه برۆینه‌وه

برۆیتەوہ برۆنەوہ

برواته وه برؤنه وه

* هەردوو جیناوی (ات، یت) بۆ کەسی سییەمی تاک لە پێژەری ڕانەبردووی ڕاگەیاندن و

دانانی به کار دین:-

١/ (ات) به کاردیت ئه گهر رهگی کاره که کوتایی هاتبیت به ههردوو بزوینی (ق، ه)

١ - بزوینی (ق) دهگورپت بۆ (و) ده+شو+ات = دهشوات، دهخوات، دهروات،

٢ - بزوینی (ه) لهناودهچیت: ده+به+ات = دهبات، دهکات، ئه نجام دهدات، دهگات، دهخات

ب/ (یت) به کاردیت ئه گهر رهگی کاره که کوتایی به ههرپیتیک هاتبیت جگه له (ق، ه)

نموونه: ده+چ+یت = دهچیت، دهکپیت، دهخوینیت، دهنووسیت، دهکوژیت، داده نیشیت، دهکهویت، دهبیت

ده+سووتی+یت = دهسووتیت، دهرووخت، دهبرژیت، دهجهنگیت، دهپژیت، دهگورپت

ده+نو+یت = دهنوویت، دهنوویت

ده+گری+یت = دهگرییت، دهژییت

راهیتان - ١ -

کار به پیتی دهم و کهس چه ند ریژه وهردهگریت؟ له م کارانه دا (بهست، چووبا) نیشانی بده.

و/ به پیتی دهم: بهست: رابردووی **نزیکی** راگه یاندنه

به پیتی کهس: شهش کهس وهردهگریت: - بهست: چووبا: رابردووی **نزیکی** دانانی

بهستمان بهستم بهستستان بهستی بهستیان بهستیان

چووبایم چووبایت چووبا: چووبا

چووبان چووبا*

چووبان

چووبان

راهیتان - ٢ -

١- له چ کاتیکدا جیناوی کهسی لکاو ریژهی کار دهکهوینه نیتوان نیشانهی (و..... ه)؟ به نموونه پوونی بکه رهوه.

و/ له کاری رابردووی تهواوی راگه یاندن، له چاوگی (ئهلفی و واوی و یائی).

نموونه: کریوه: کریومه کریومانه

کریوته کریوتانه

کریویه کریویانه

کریوه: کریومه - کریومانه

کریوته - کریوتانه

کریویه - کریویانه

٢- ئه م جیناوه لکاوانه (م - ین، یت - ن، ات / یت - ن) چ کاتیک به کاردین بۆ ریژهی کار؟ به نموونه وه پوونی بکه رهوه. ٢٠٠٨ خ

و/ له گهل کاری رانه بردووی تیپه و تیپه به کاردیت و دهکهونه کوتایی کاره که.

نموونه: دهنووسم دهنووسین

دهنووسیت دهنووسن

دهنووسیت دهنووسن

راهیتان -۳-

۱- جیناوی که سی لکاو ریژهی کار به پیی کهس و ژماره ده که ویتیه چ شوینیکی نه و کارانه (ده رشت، ده هات) بوچی؟ ۲۰۰۹ خ

و/ ده رشت: ده رشت	ده مان رشت	ده هات: ده هاتم	ده هاتین
ده رشت	ده تان رشت	ده هاتیت	ده هاتین
دهی رشت	دهیان رشت	ده هات *	ده هاتین

ده که ویتیه دوا، نیشانه ی (ده)، چونکه کاره که رابردووی تیپه ری ساده ی به رده وامه ده که ویتیه کوتایی کاره که، چونکه کاره که رابردووی تیپه ری.

۲- کاتیک کاری تیپه ری به کارهات، جیناوی لکاو ریژهی کار ده چیتیه کوتایی به شی یه که می کاره که، نه مه له چ ده میکی کاری رابردو و دایه؟ روونی بکه ره وه و/ له رابردووی تیپه ری دارژاو و لیکدراو به گشت ده مه کانیه وه:

رابردووی تیپه ری لیکدراو	رابردووی تیپه ری دارژاو
دروستم کرد	وهرم گرت وهرمان گرت
دروستت کرد	وهرت گرت وهرتان گرت
دروستی کرد	وهری گرت وهریان گرت

۳- ئایا ده گونجیت جیناوی لکاو ریژهی کار بجیتیه دوا، ئامرازی نه ری؟ که ی نه وه ده بیت؟ به نمونه روونی بکه وه.

و/ به لی ده گونجیت جیناوی لکاو ریژهی کار بجیتیه دوا، ئامرازی نه ری، نه گهر کاره که رابردووی تیپه ری ساده ی نه ری بو له گشت ده مه کانیه رابردو.

نمونه: نه فروشتووه:	نه م فروشتووه	نه مان فروشتووه
	نه ت فروشتووه	نه تان فروشتووه
	نه ی فروشتووه	نه یان فروشتووه

راهیتان -۴-

له م کارانه ی خواره وه: ریژهی رابردووی ته وای راگه یاندن و ته وای دانانی دروست بکه ئینجا بیانده پال جیناوه که سییه لکاو هکان (چاپ کرده وه، پیداچووه وه).

و/ ته وای راگه یاندن: چاپ کردووه ته وه:

چاپم کردووه ته وه	چاپمان کردووه ته وه
چاپت کردووه ته وه	چاپتان کردووه ته وه
چاپی کردووه ته وه	چاپیان کردووه ته وه
پیداچوومه ته وه	پیداچوومینه ته وه
پیداچوویتیه ته وه	پیداچوونه ته وه
پیداچووه * ته وه	پیداچوونه ته وه

ته وای راگه یاندن: پیداچووه ته وه:

چاپم کردبیتیه وه	چاپمان کردبیتیه وه
چاپت کردبیتیه وه	چاپتان کردبیتیه وه
چاپی کردبیتیه وه	چاپیان کردبیتیه وه

ته وای دانانی: چاپ کردبیتیه وه:

ته‌واوی دانانی: پێداچوو بیتته‌وه
پێداچوو بیتمه‌وه
پێداچوو بیتته‌وه
پێداچوو بیتته‌وه
پێداچوو بیتته‌وه
پێداچوو بیتته‌وه

پرسیاری هه‌لبژاردن

- ١- مه‌به‌ست له‌ پێژه‌ی کار
 - { ١- گه‌ردانکردنی کار ب- دروستکردنی کار ج- هه‌ردوکیان د- هه‌یچیان }
- ٢- کار به‌ پێی دهم و که‌س چه‌ند پێژه وه‌رده‌گریت
 - { ١- یه‌ک ب- شەش ج- چوار د- سی }
- ٣- کاری (به‌جیما) کام کومه‌له‌ جیناوی لکاو وه‌رده‌گریت له‌ پێژه‌ی کار؟
 - { ١- دووهم ب- یه‌که‌م ج- چواره‌م د- سییه‌م }
- ٤- له‌گه‌ل کاری (نه‌ده‌به‌ست) جیناوی لکاوی پێژه‌ی کار ده‌چیتته‌ کوی؟
 - { ١- دوا‌ی (ده‌) ب- دوا‌ی (نه‌) ج- دوا‌ی کاره‌که‌ د- سه‌ره‌تای کاره‌که‌ }
- ٥- جیناوی لکاوی پێژه‌ی کار ده‌چیتته‌ نیوان (وه‌) له‌گه‌ل کاری رابردووی تێپه‌ری
 - { ١- ساده‌ی ته‌واو ب- دارژاوی ته‌واو ج- لیکدراوی ته‌واو د- هه‌رسیکیان }
- ٦- جیناوی لکاوی پێژه‌ی کار ده‌چیتته‌ دوا‌ی نیشانه‌ی (ده‌) له‌ کاری (ده‌رشت) چونکه‌ کاره‌که‌ رابردووی
 - { ١- تێپه‌ری دارژاو ب- تێپه‌ری ساده‌ ج- تێپه‌ری لیکدراو د- تینه‌په‌ری ساده‌ }
- ٧- جیناوی لکاوی پێژه‌ی کار ده‌چیتته‌ دوا‌ی نیشانه‌ی (نه‌) ئه‌گه‌ر کاره‌که‌
 - { ١- تێپه‌ری ساده‌ی ئه‌ری ب- تینه‌په‌ری ساده‌ی ئه‌ری ج- تێپه‌ری لیکدراو د- تێپه‌ری ساده‌ی ئه‌ری }
- ٨- کاتینک کاری تێپه‌ر به‌کارهات ئه‌وا جیناوی لکاو ده‌چیتته‌ دوا‌ی به‌شی یه‌که‌می کاره‌که‌، له‌ رابردووی
 - { ١- تێپه‌ری لیکدراو ب- تێپه‌ری دارژاو ج- هه‌ردوکیان د- هه‌یچیان }
- ٩- له‌ چاوگی (دۆزینه‌وه‌) رابردووی ته‌واوی راگه‌یاندن بۆ که‌سی دووهمی تاک بریتیه‌ له‌؟
 - { ١- دۆزیوه‌ته‌وه‌ ب- دۆزیوته‌ته‌وه‌ ج- دۆزیویه‌ته‌وه‌ د- دۆزیوتانه‌ته‌وه‌ }
- ١٠- له‌گه‌ل کاری (سه‌رلی ده‌دایه‌وه‌) جیناوی لکاوی پێژه‌ی کار ده‌چیتته‌
 - { ١- دوا‌ی (ده‌) ب- دوا‌ی به‌شی یه‌که‌م ج- دوا‌ی کاره‌که‌ د- نیوان (وه‌) }
- ١١- له‌گه‌ل کاری (پێداچوو ته‌وه‌) جیناوی لکاوی پێژه‌ی کار ده‌چیتته‌
 - { ١- نیوان (وه‌) ب- دوا‌ی به‌شی یه‌که‌م ج- دوا‌ی کاره‌که‌ د- نیوان (وه‌) }
- ١٢- له‌گه‌ل کاری (پیش نه‌ده‌که‌وت) جیناوی لکاوی پێژه‌ی کار ده‌چیتته‌
 - { ١- دوا‌ی (نه‌) ب- دوا‌ی به‌شی یه‌که‌می کار ج- کوتایی کاره‌که‌ د- دوا‌ی (ده‌) }

۱۳- جیناوی لکاوی ریژهی کار بۆ کهسی سییه می تاک دهرناکه ویت له گهل کاری

{ا- رابردووی تیپهر ب- رانه بردووی تینه پهر

ج- داخوایی تینه پهر {د- رابردووی تینه پهر}

۱۴- جیناوی لکاوی ریژهی کار دهرناکه ویت بۆ کهسی

{ا- یه که می تاک ب- دووهمی تاک ج- سییه می تاک د- سییه می کو}

۱۵- له گهل کاری رابردووی تیپهر کام کومه له جیناوی لکاوی ریژهی کار به کاردیت؟

{ا- دووهم ب- یه کهم ج- چوارهم د- سییه م}

۱۶- ئه گهر کاری (بانگده کهن) بگورین بۆ رابردووی دووری راگه یاندن ئه واهه بیهته

{ا- بانگیان کردیووبا ب- بانگمان کردبوو

ج- بانگیان کردبوو د- بانگت کردبوو}

۱۷- جیناوی (ات) به کارهاتوو له کاری (دهشوات) چونکه رهگی کار کوتایی هاتوو به

{ا- و ب- و ج- ا د- ه}

۱۸- جیناوی (ات) به کارهاتوو له کاری (دهبات) چونکه رهگی کار کوتایی هاتوو به

{ا- و ب- و ج- ب د- ه}

۱۹- له چاوگی (شوشتن) رابردووی بهردهوامی راگه یاندن بۆ کهسی سییه می تاک بریتیه له

{ا- دهشوات ب- دهی شوش ج- نهی دهشوش د- دهیان شوش}

۲۰- له گهل کاری رابردووی تینه پهر جیناوی لکاوی ریژهی کار دهچیته کوتایی کاره که ته نیا

له رابردووی

{ا- تهوای دانانی ب- نزیکی راگه یاندن

ج- تهوای راگه یاندن د- بهردهوامی راگه یاندن}

۲۱- له کرمانجی ژوو روودا له جیاتی جیناوه لکاوه کانی (م- مان ت- تان ی- یان) له گهل کاری

رابردووی تیپهر کام جیناوه به کاردیت؟

{ا- کهسی جودا (سه ره خو) ب- پرس ج- نادیار د- خویی}

۲۲- له گهل کاری رابردووی تینه پهر کام کومه له جیناوی لکاوه له ریژهی کار به کاردیت؟

{ا- دووهم ب- یه کهم ج- چوارهم د- سییه م}

۲۳- له گهل کاری رانه بردووی کام کومه له جیناوی لکاوه له ریژهی کار به کاردیت؟

{ا- دووهم ب- یه کهم ج- چوارهم د- سییه م}

۲۴- له کاری (سه ره که و تم) ئه گهر کاره که بهکینه بهردهوامی نه ری، ئه واهه جیناوی لکاوی

ریژهی کار دهچیته

{ا- دوا (ده) ب- دوا (نه) ج- دوا (سه) د- دوا (کاره که)}

۲۵- له چاوگی (دانیشتن) رابردووی تهوای دانانی بۆ کهسی دووهمی تاک بریتیه

{ا- دانیشتییت ب- دانیشتییت ج- دانیشتییت د- دانیشتییت}

۲۶- کاری رانه بردووی دانانی له باری نه ری له چاوگی (پیشکه و ت) بریتیه له

{ا- پیش بکه و م ب- پیش نه که و م ج- پیش نا که و ت د- پیش ده که و ت}

۲۷- له گهل کاری (رابوو) کومه لهی دووهم له جیناوه لکاوه کانی ریژهی کار به کاردیت چونکه کاره که

{ا- رابردووی تیپهر ب- رانه بردووی تینه پهر

ج- داخوایی تینه پهر {د- رابردووی تینه پهر}

۲۸- جیناوی (یت) بۆ کهسی سینه می تاک به کارناهیترئ له گهل کاری

{ ۱- رابردووی تیهه } ب- رانه بردووی تینههه

ج- داخوازی تینههه { ۲- رابردووی تینهههه }

۲۹- کاری رابردووی نزیکي راگه یاندن بۆ کهسی سینه می تاک له چاوگی (گه یشتن) بریتیه له

{ ۱- گه یشتی } ب- گه یشت ج- گه یشتیم د- گه یشتن {

۳۰- له گهل کاری (دهمهوی) کام کومه له جیناوی لکاو له پیژهی کار به کار دیت؟

{ ۱- دووهم } ب- یه کهم ج- چوارهه د- سینهه {

۳۱- جیناوی لکاوی پیژهی کار له گهل کاری (سازنه دهکرد) ده که ویتته:-

{ ۱- دواي (نه) } ب- کوتایی بهشی یه کهمی کار

ج- کوتایی کاره که د- دواي (ده) {

۳۲- ته گهر کاری (بانگمان کردبایه وه) بکهینه رانه بردووی راگه یاندن ئه وه ده بیتته

{ ۱- بانگمان ده کرده وه } ب- بانگده کهمه وه ج- بانگده کهینه وه د- بانگده که نه وه {

۳۳- له چاوگی (گه رانه وه) رابردووی بهرده وای راگه یاندن بۆ کهسی دووهمی کۆ بریتیه له

{ ۱- ده که رینه وه } ب- ده که راینه وه ج- ده که رایه وه د- ده که رانه وه {

۳۴- رابردووی نزیکي دانانی بۆ کهسی یه کهمی کۆ له چاوگی (هه لێژاردن) بریتیه له

{ ۱- هه لمان بژارد } ب- هه لمان بژاردبا ج- هه لیان بژاردبا د- هه لێژاردبا {

دهمهوی / رانه بردووی رانه بردووی به لای
له کوتاهه له یه کهم له گه لێ به کار دیت

داخه / جی ده رته که وتوو

① نیشانی (ب) یاسای داخه
④ جیناوی لکاوی داخه

داخه

بۆ به لای رانه بردووی
بۆ به لای رانه بردووی
بۆ به لای رانه بردووی

شیوازی ریژهی داخوازی

ریژهی داخوازی: - ئه ورپیژهی کاره که قسه کهر (کهسی یه کهم) داوا و فرمان له کهسی دووم دهکات بۆ به جینه هینانی یان به جینه هینانی کاریک، به و ریژه و ناوه پۆکه دهگوتریت شیوازی داخوازی یان کاری داخوازی

یاساکه ی: { ب + رهگی کار + جیناوی لکاو ی کهسی دووهم تاک (ه) کۆن (ن) }

کهواته بۆ دروستکردنی ریژهی داخوازی پیویستمان به دۆزینه وهی رهگی کار ههیه: -

چاوگ	رهگی کار	ریژهی داخوازی بۆ کهسی دووهمی تاک	کهسی دووهمی کۆ
خویندن	خوین	بخوینه	بخوینن
نووسین	نووس	بنووسه	بنووسن
رۆیشتن	رۆ	برۆ ×	برۆن
بردن	به	ببه ×	ببهن
گوتن	لی	بلی ×	بلین
نووستن	نوو	بنوو ×	بنوون
ژیان	ژی	بژی ×	بژین

چهند تیپینییه که ده باره ی شیوازی داخوازی: -

۱- هه ندی چاوگ هه یه له کاتی دروست کردنی کاری داخوازی له یاسا لاده دن و ناویژهن.

چاوگ	رهگی کار	ریژهی داخوازی بۆ کهسی دووهمی تاک	کهسی دووهمی کۆ
چوون	چ	بچۆ ×	بچن
هاتن	ئ	وه ره (بی)	وه رن (بین)

۲- ئه گهر رهگی کاره که کوتایی به پیتی نه بزوین هاتبوو ئه و هه می شه جیناوی لکاو بۆ کهسی دووهمی تاک (ه) ده رده که ویت. بگره، بریژه، بنووسه، بخوازه، بفروشه

۳- به لام ئه گهر رهگی کاره که کوتایی به پیتی بزوین (و، وو، ی، ئ، ه) هات، ئه و جیناوی لکاو بۆ کهسی دووهمی تاک (ه) ده رناکه ویت.

نه زوان (بزرگه) بزرگه

ده ماو. نه راس شوو

(فا) هه می شه دروه (و)

و - برۆ، بشۆ، بخۆ، بچۆ ×

وو - بنوو، بدروو ×

ی - بژی، بگری ×

ئ - برووخی، بلی، دابنی، بسووتی ×

ه - ببه، داخه، بده، بکه، بکه ×

نووش رهگی کار

➡ **تېيىنى:** بۇ زانىنى بزوينى (۵) رەگى كارە يان جىناۋە، جىناۋى (ن) ى دەدەينى، ئەگەر بزوينى (۵) ماۋە ئەۋا ھى رەگى كارە، بەلام ئەگەر نەماۋە ئەۋا جىناۋى لكاۋ.

بیه + ن = ببهن {بزوینی (ه) ماوه کهواته هی ره‌گه کاره}

بخوینده + ن = بخوینتن {بزوئنی (ه) نه ماوه چونکه جیناوی لکاوه}

۴- ئەگەر كارەكە دارژاۋ يان لىكدرائ بوو ئەوا دەتوانىن نىشانەى (ب) بنووسىن يان نەنووسىن
راگرتن = رابگره / راگره

تۆمارکردن = تۆماربکه / تۆمارکه

هـ- گهر چاوگه که کوتایه به پاشگری (هوه) هاتبوو ئه و له کاتی دروست کردنی ریژه‌ی داخوازی بۆ که سی دووهمی تاک ناو بهندی (ر) له نیوان رهگی کار و پاشگری (هوه) داده‌نین، به لام له که سی دووهمی کۆ وهکو خۆی ده‌نووسریته وه.

نمونه:-

چاؤگ	رہگی کار	ریتڑی داخواری بۆکھسی دووہمی تاک	کھسی دووہمی کۆ
کردنہوہ	کہ - ہوہ	بکہرہوہ	بکہنہوہ
وونہوہ	چ - ہوہ	بچۆرہوہ	بچنہوہ

۶- کاری داخواری به ئامرازی (مه) ده کړیت به نه ری وله شوینی (ب) داده نریت.

کاری داخواری له‌باری نه‌ری

کاری داخوازی نه باری نه ری

بلی

مہ لئی

وہر بگرہ

وہر **مہ** گرہ

بانگ رکه

بیانگ مه که

۷- هه‌ندی‌ک کارمان هه‌یه‌ له نیوان رانه‌بردووی دانانی و داخوازی تیکه‌ل ده‌بن، ته‌نیا ده‌توانین له‌ناو رسته‌دا جیا‌یان بکه‌ینه‌وه واته‌ ئه‌گه‌ر کاری یاری‌ده‌ده‌ر له‌ رسته‌دا هه‌بوو ئه‌وا رانه‌بردووی دانانییه، ئه‌گه‌ر کاری یاری‌ده‌ده‌ر له‌ رسته‌دا نه‌بوو ئه‌وا کاری داخوازییه. پێویسته‌ تا‌قیر‌کردنه‌وه‌که‌ ئه‌نجام‌ بده‌ن.

پیوسته تاقیکردنه وه که ئه نجام بدن.

تایک کردنه وه که نه نجام بدهن.

پانه بردوی دانانی

کاری داخوازی

راہینان - ۱ -

لەم پستانەى خوارەووە ئەو کارانەى کە بۆشیوازی داخوازی بەکارهاتوون دەریان بهێتە: -

کاری داخوازی

دلسوزىيە

بیاریزن

بکھری - بلی

باید در این باره
لاده و
مه شیوتنه

روستہ

۱- دلسۆزى گەلى كوردىبە.

۲- پەرلەمانى كوردستان بپارىزن.

۳- لهه موو هه وریک باران ناباریت.

۴- وہک ھنگ بگہری گورانی بلی

لادہ جار جاری بوبہ رپی گولی

۵- وینه که مه شیوینه.

راهیتان -۲-

له پړژدهی کاری داخوازیدا (ه) چیه؟ ټه رکې چیه؟ کهی دهرده که ویت؟ کهی دهرناکه ویت؟ به نمونه وه بسه لمینه ۲۰۰۸-خ ۱

و/ (ه): جیناوی لکاوه بؤ کهسی دووه می تاک، بکه ره دهرده که ویت: ټه گهر ره گی کاره که کوتایی به پیتی نه بزوین هاتیت. نمونه: بنووسه، بخوینه، بکره، بخوازه، بنیره دهرناکه ویت: ټه گهر ره گی کاره که کوتایی به پیته بزوینه کانی (ق، وو، ی، ی، ه) هاتیت. نمونه: بشو، بنوو، بسووتی، بژی، داخه.

راهیتان -۳-

ټه م رستانه شیبکه ره وه:

۱- گوڤاره کان چاپ بکه ن.

وشه **شی کردنه وه**

گوڤاره کان : ناوه، کویه، ناسراوه، بهرکاره
چاپ بکه ن : کاری داخوازییه، تیپه ره
ن : جیناوی لکاوه بؤ کهسی دووه می کو، بکه ره
۲- په خشانه که بخوینه ره وه.

وشه **شی کردنه وه**

په خشانه که : ناوه، کویه، ناسراوه، بهرکاره
بخوینه ره وه : کاری داخوازییه، تیپه ره
ه : جیناوی لکاوه بؤ کهسی دووه می کو، بکه ره

۳- به خوشی بژی.

وشه **شی کردنه وه**

به خوشی : هاوه لکاری چوینه تی داپژاوه، ته واوکه ری کاره
بژی : کاری داخوازییه
x : جیناوی لکاوه بؤ کهسی دووه می تاک (بکه ر) دهرنه که وتووه.

راهیتان -۴-

له پستهی (پروژه که ته واوبکه).

۱- ټایا ده توانیت نیشانهی (ب) له کاری (ته واوبکه) به کارنه هیئت؟ چون؟

و/ به لی ده توانین، چونکه کاره که لیکدراوه: ته واوکه
۲- وشه ی (پروژه که) شی بکه وه؟

و/ پروژه که: ناوه، ناسراوه، تاکه، بهرکاره

۳- شیوازی پسته که بکه به شیوازی دانانی؟

و/ ده بیت پروژه که ته واوبکه یت.

(ر) دانه سرو...

پىرسىيەلىك ھەلىقەلەر

- ۱- بەجىھىتىنى يان بەجى نەھىتىنى كاريك لە لايەن كەسى دووھم برىتتىيە لە شىۋازى
{۱- دانانى} ب- داخۋازى ج- راگەيانندن د- مەرچى {
- ۲- قىسەكەر داۋا و قەرمان لە گوڭگەر دەكات بۇ ئەنجامدانى يان ئەنجام نەدانى كاريك بەر
پىژە و شىۋازە دەگوتىت.
- {۱- دانانى} ب- داخۋازى ج- راگەيانندن د- مەرچى {
- ۳- لە چاۋگى (ھاتن) كاري داخۋازى بەم جۆرە دروستدەكرىت
{۱- بىم} ب- مەيى ج- بىت د- ۋەرە {
- ۴- لە چاۋگى (راھاتن) كاري داخۋازى بەم جۆرە دروستدەكرىت
{۱- ۋەرە} ب- رابى ج- رابىت د- رابىم {
- ۵- كاري داخۋازى لە چاۋگى (چوون) بۆكەسى دووھمى تاك برىتتىيە لە
{۱- بچە} ب- بىرۋ ج- بچن د- بچۋ {
- ۶- گوڭقارەكە چاپىكەن.
{۱- رانەبردوۋى دانانى} ب- داخۋازى ج- رانەبردوۋى راگەيانندن د- رانەبردوۋى نىزىكى دانانى {
- ۷- دەبىت گوڭقارەكە چاپىكەن.
{۱- رانەبردوۋى دانانى} ب- داخۋازى ج- رانەبردوۋى راگەيانندن د- رانەبردوۋى نىزىكى دانانى {
- ۸- لە كاري داخۋازى جىناۋى لكاو بۇ كەسى دووھمى تاك دەرناكەۋىت ئەگەر پەگى كار
كۋاتايى ھاتىت بە پىتى
{۱- بزۋىن} ب- نەبزۋىن ج- ھەردوۋىكىان د- ھىچيان {
- ۹- كارەكە باش ئەنجام بدە.
{۱- بىكەرە} ب- ھەگى كارە ج- كاري ناتەۋاۋ د- پاشگر {
- ۱۰- دىارىيەكە ۋەربگرە.
{۱- داپژاۋە} ب- سادەيە ج- لىكدرائە د- تىپەرە {
- ۱۱- خانوۋەكە تەۋاۋىكە.
{۱- داپژاۋە} ب- سادەيە ج- لىكدرائە د- تىپەرە {
- ۱۲- بىرۋ بۇ كىتەبخانە.
{۱- بىرۋ} ب- بىرۋ ج- بىرۋ د- بىرۋىت {
- ۱۳- بەخۋشى بىزى.
{۱- ھاۋەلناۋى چۈنىەتى} ب- ناۋ ج- ھاۋەلكارى چۈنىەتى د- كار {
- ۱۴- پەرلەمانى كوردستان بىپارىزن. ئەگەر كاري پستەكە بگۈرپىن بۇ رانەبردوۋى نىزىكى دانانى دەبىتە
{۱- پاراستىام} ب- پاراستاتان ج- پاراستايان د- پاراستبات {

و/ لە دوو رېستە پىكھاتوۋە: /۱ كەى نەۋرۇز ھات: رېستەى كارى مەرجه
ب/ ئاگرى خوشى ھەلدەكەين: رېستەى ۋەلامى مەرجه
د- ئايا دەتۋانين شوينيان بگۈرېن؟
و/ بەلى دەتۋانين: ئاگرى خوشى ھەلدەكەين، كە نەۋرۇز ھات.

راھىتان -۴-

ئايا لەرستەى شىۋازى مەرچى كار رېژدى تايبەتى خۆى ھەيە؟ بەنموۋنەۋە پوون بکەرەۋە
و/ نەخىز لەرستەى شىۋازى مەرچىدا كار رېژدى تايبەتى خۆى نىيە، بەلكو ھەر ئەۋ كارانەن،
كە لەرېژەكانى ھەرسى شىۋازى (راگەياندىنن و دانانى و داخۋازى) ۋەرمان گرتوون و بۇ
مەبەستى مەرچ بەكارمان ھىناۋە.
نموۋنە: تا نەچىت بۇ زانكو، پروانامە ۋەرنىگىت.
كارى رانەبردوۋى دانانىيە، كارى مەرجه كارى رانەبردوۋى راگەياندىنن، ۋالامى مەرجه

راھىتان -۵-

۱ - كەى بوۋىت بەئەندازىار، گۈندەكان ئاۋەدان بکەرەۋە.

وشە	شىكردنەۋە
كەى	: ئامرازى لىكدەرى مەرجه
بوو	: كارى رابردوۋى نىزىكى راگەياندىنن، ناتەۋاۋە، كارى مەرجه
يت	: جىناۋى لكاۋە بۇ كەسى دوۋەمى تاك، نىھادە
بە	: ئامرازى پەيۋەندىيە
ئەندازىار	: ناۋە، تەۋاۋكەرى بەياريدهى كارى ناتەۋاۋە
كەى بوۋىت بەئەندازىار	: رېستەى كارى مەرجه
گۈندەكان	: ناۋە، ناسراۋە، كۆيە، بەركارە
ئاۋەدان بکەرەۋە	: كارى داخۋازىيە، كارى ۋەلامى مەرجه
x	: جىناۋى لكاۋە بۇ كەسى دوۋەمى تاك، بکەر، دەرئەكەۋتوۋە
گۈندەكان ئاۋەدان بکەرەۋە	: رېستەى ۋەلامى مەرجه

ب - ئەگەر باش بخوئىنيت، دەرئەچىت.

وشە	شىكردنەۋە
ئەگەر	: ئامرازى لىكدەرى مەرجه
باش	: ھاۋەلكارى چۈنىەتى سادەيە، تەۋاۋكەرى كارە.
بخوئىنيت	: كارى رانەبردوۋى دانانىيە، كارى مەرجه.
يت	: جىناۋى لكاۋە بۇ كەسى دوۋەمى تاك، بکەرە.
ئەگەر باش بخوئىنيت	: رېستەى كارى مەرجه.
دەرئەچىت	: كارى رانەبردوۋى راگەياندىنن، ۋەلامى مەرجه.
يت	: جىناۋى لكاۋە بۇ كەسى دوۋەمى تاك، بکەرە.
دەرئەچىت	: رېستەى ۋەلامى مەرجه.

پرسیاری هه ئێزاردن

- 1- کار ریژهی تایبەتی خۆی نییه له شیوازی
 - {1- دانانی} ب- داخوازی ج- راگهیاندن {د- مەرچی}
- 2- له شیوازی مەرچیدا چەند جوړ کار ههیه؟
 - {1- یهک} ب- دوو ج- سێ د- چوار
- 3- له شیوازی مەرچیدا کار به چەند شیواز دەر ده که ویت؟
 - {1- یهک} ب- دوو ج- سێ د- چوار
- 4- له شیوازی مەرچیدا کاری مەرچ له ریژهی
 - {1- راگهیاندن و داخوازی} ب- راگهیاندن و دانانی ج- راگهیاندن د- دانانی و داخوازی
- 5- له شیوازی مەرچیدا کاری وهلامی مەرچ له ریژهی
 - {1- راگهیاندن و داخوازی} ب- راگهیاندن و دانانی ج- راگهیاندن د- دانانی و داخوازی
- 6- به شیوهیهکی گشتی رستهی کاری مەرچ ده که ویت
 - {1- ناوه راست} ب- کوتایی رسته ج- سه ره تای رسته د- هه موو شوینیک
- 7- رستهی شیوازی مەرچی هه می شه رستهیهکی
 - {1- سادهیه} ب- دارژاوه ج- لیکدراوه د- ناوینتهیه
- 8- کهی بایهخ به پیشه سازی بدری، ولات پیش ده که ویت.
 - نه ری ئه و ده بیته
 - {1- نادری} ب- نه که ویت ج- نه دری د- نا که ویت
- 9- ئه گەر یه کبگرین، سه ره ده که وین.
 - {1- دانانی} ب- داخوازی ج- راگهیاندن د- مەرچی
- 10- که راپه رین به رپابوو، به ئامانج گه یشتین.
 - ئه گەر کاری مەرچ بگورین بۆ رابردووی نزیککی دانانی، ده بیته
 - {1- به رپابووبا} ب- به رپابا ج- به رپابووبوبا د- به رپابووبیت
- 11- تا رهنج نه کیشیت، گهنج نانوشیت.
 - {1- ئامرازی دانه پال} ب- ئامرازی په یوهندی ج- ئامرازی لیکدهر د- ئامرازی لیکدهری مەرچ
- 12- تا ناو دارستانه که چووم.
 - {1- ئامرازی دانه پال} ب- ئامرازی په یوهندی ج- ئامرازی لیکدهر د- ئامرازی لیکدهری مەرچ
- 13- گەر ده ته ویت بژیت، بمره له پنی میله تدا.
 - کاری مەرچ و وهلامی مەرچ رسته که له ریژهی
 - {1- داخوازی} ب- راگهیاندن و دانانی ج- راگهیاندن د- دانانی و داخوازی

- ۱۴- که‌ی تاقیکردنه‌وه‌که‌ت ئه‌نجامدا، برۆ بو مال‌ه‌وه. ئه‌گه‌ر کاری وه‌لامی مه‌رج بگۆڕین
 بو رابردووی به‌رده‌وامی راگه‌یاندن، ده‌بیته
 {ا- ده‌رویت ب- ده‌رویشتم ج- نه‌ده‌دا د- ده‌رویشتیت}
- ۱۵- به‌شیک‌ی سه‌ربه‌خویه له‌ رسته‌ی ئاویت‌ه‌ی مه‌رجیدا
 {ا- شارسته ب- پارسته ج- رسته‌ی کاری مه‌رج د- هیچیان}
- ۱۶- به‌شیک‌ی ناسه‌ربه‌خویه له‌ رسته‌ی ئاویت‌ه‌ی مه‌رجیدا
 {ا- شارسته ب- پارسته ج- رسته‌ی وه‌لامی مه‌رج د- هیچیان}
- ۱۷- ئه‌گه‌ر چووباین، پێیان ده‌زانن.
 {ا- رابردووی به‌رده‌وام ب- رانه‌بردووی دانانی
 ج- رابردووی ته‌واوی دانانی د- رابردووی دووری راگه‌یاندن}
- ۱۸- رسته‌ی ئاویت‌ه‌ی مه‌رج‌ی له‌ چه‌ند رسته‌ی ساده‌ پیکدیت
 {ا- یه‌ک ب- دوو ج- سێ د- چوار}
- ۱۹- که‌ی نه‌وڕۆز هات، ئاگری خوشی هه‌لده‌که‌ین. کاری وه‌لامی مه‌رج بکه‌ینه‌ رابردووی
 ته‌واوی راگه‌یاندن
 {ا- هاتوونه ب- هه‌لمکردووه ج- هه‌لمانکردووه د- هاتووینه}
- ۲۰- که‌ی قوتابییان ئاماده‌بوون، ئاهه‌نگه‌که‌ ده‌ستپێده‌کات. کاری مه‌رج له‌ چ رێژه‌یه‌کدا‌یه؟
 {ا- رابردووی دووری راگه‌یاندن ب- رابردووی نزیک‌ی راگه‌یاندن
 ج- رانه‌بردووی راگه‌یاندن د- رابردووی به‌رده‌وامی راگه‌یاندن}
- ۲۱- هه‌که‌ من پاره‌ هه‌بووبا، من خانییه‌ک ئاقادکر.
 {ا- رابردووی نزیک‌ی دانانی ب- رانه‌بردووی راگه‌یاندن
 ج- رابردووی به‌رده‌وامی راگه‌یاندن د- رابردووی دووری دانانی}
- ۲۲- که‌ قوتابییان بخوینن، نمره‌ی به‌رز دینن. کاری رسته‌ی (کاری مه‌رج) له‌ چ رێژه‌یه‌کدا‌یه؟
 {ا- رانه‌بردووی دانانی ب- داخوازی
 ج- رانه‌بردووی راگه‌یاندن د- رابردووی به‌رده‌وام}
- ۲۳- کام شیواز هاوبه‌شی ده‌کات له‌ کاری مه‌رج و وه‌لامی مه‌رج؟
 {ا- دانانی ب- راگه‌یاندن ج- داخوازی د- هه‌رسێکیان}

هه‌لبه‌وا رابرسا
 رابردووا هه‌لبه‌ست

بوون - هه‌لبه‌وون

هه‌لبه‌و (نه‌بوو)
 هه‌لبه‌ (نیه‌)

بوو (نه‌بوو)
 ه (نیه‌)

هه‌لبه‌ - هه‌لبه‌

هه‌لبه‌

↓
 نه‌

↓
 ل

ب- ٺهڙو ٻه ڪيڪ لهڻ وڃان ٿو. ڪاري ته وای تینه پیری دارڙاو بکر ڪاری ته وای تینه پیری دارڙاو بکر

يان دهبيت { [کاري ليکدراو دروست دهکات و دهبيته کاري ته واوي تينه پيري ليکدراو،
نمونه: په دابوو: کيشه ي که رکووک که ي په دابوو؟

سوور دهيت: گهلي كورد له سهر داواكاني سوور دهيت.

سهوزیوو: دارمکه سهوز بوو.

له رايك ده بڼت: **مذالعه كه** له رايك ده بڼت.

کارى ته و او ي تينه پېرى ليکدراو

۲- ئەگەر کارەکه بە واتای بوونی {وجود} ھات دیسان دەبێتە کاری تەواوی تێنێر
لەشیوەی (ھەبوو، ھەیە، دەبێت)

نمونه: هه‌بوو: من هه‌بووم. هه‌بووبا: ده‌بوو کاره‌با ↑ هه‌بووبا.

بکەر کاری ته واوی تینه پەر بکەر کاری ته واوی تینه پەر

سییہم: کاری (بوو، دہییت، د) دہبنہ **کاری ناتہواو** ئەگەر هیچ کاری تر لەرستەدا نەبوو. ھەرودھا تەواو کەرەکیان یەکیک لەم وشانەبیٔ (ناو، جینا، ھاو، لئاو، ھاو، لکار، چاوگ).

تمو و نه: کاوه قوتابی بوو. ← کاری ناته او

ناوه نیهاده ناوه ته واوکه ری راسته و خوی کاری ناته واوه

هيوای کورد **سه رکه وتنه** ← کاری ناته واوه

ناوه نیهاده چاوکه، ته و اوکه ری راسته و خوئی کاری ناته و اوه

کاوہ کی بو؟ ← کاری ناتھواو

ناوه نیهاده جیناوی پرسه، ته‌واوکه‌ری راسته‌وخوی کاری ناته‌واوه

کاوہ زیرہک بوو۔ کاری ناتہ او

ناوه نیهاده هاوه لئاوی چۆنیه تییه، ته واوکه ری راسته وخۆی کاری ناته واوه

کاوه لهسه ربان بوو. ← کاری ناته و او

ناوه نیهاده هاوه لکاری شوینییه، ته واوکه ری راسته و خوی کاری ناته واوه

که واته نه گهر (بوو، دهییت، ه) کاری ناتو او بن نه وایاسای رسته که یان:

[نيهاد + ته‌واو‌که‌ر + کاری نات‌ه‌واو] هـ.

ته‌واوکه‌ره‌کانی کاره نات‌ه‌واو نه‌مانه‌ن:-

۱- ناو: یان گریئی ناوی به دوو شیوه ده بیته ته و او که ری کاری ناته و او:

۱- ته‌واوکه‌ری راسته‌وخۆی کاری ناته‌واو: واته‌ ناوکه‌ به‌بی یاریده‌ی ئامرازێ په‌یوه‌ندی راسته‌وخۆ ده‌بنه‌ ته‌واوکه‌ری کاره‌ ناته‌واوه‌که‌.

تموونه:

دارا سہرباز بوو.

زانا پزیشک۔

کچھ کہ ماموستا بوو۔

ناوه نهاده

د- هاوډلناوې (ساده، ډارژاو، لیکدراو) ته‌ها به‌شیوه‌ی راسته‌وخو ده‌بیته ته‌واوکه‌ری کاری تاته‌واو.

نمونه: دیمه‌نه‌که **جوانه**. میوه‌کان **باشن**. کچه‌که **دلخوش** ده‌بیت. منډاله‌که **جاوشین** بوو. پی‌شمه‌رگه **خه‌باتکه‌ره**. قوتا‌بیه‌که **به‌یه‌له** بوو. هاوډلناوې چو‌نیه‌تی، ته‌واوکه‌ری راسته‌وخو کاری تاته‌واو.

ه- هاوډلکاری (کاتی، شوینی) ته‌ها به‌شیوه‌ی راسته‌وخو ده‌بنه ته‌واوکه‌ری کاری تاته‌واو. نمونه: ټاهه‌نگه‌که **دوینی** بوو. نه‌وزاد **لی‌ره‌یه**. هاوډلکاری کاتی ته‌واوکه‌ری راسته‌وخو کاری تاته‌واو.

چوارهم: - له‌چاوگی (بوون) **کاری یاریده‌دهر** دروست ده‌کریت: کاری یاریده‌دهریش کاریکه له‌گهل کاریکی سهره‌کی له‌رسته‌دا دیت: ټه‌ویش به‌دووشیوه: - ۱/ کاره‌کانی (ده‌بوو، ده‌بووایه، ده‌بیت) ټه‌گهر له‌سهره‌تای رسته هاتن و به‌شدارییان کرد له‌دروست‌کردنی شیوازی دانانی (رابردوو یان رانه‌بردوو) ټه‌وا پی‌یان ده‌گوتریت کاری یاریده‌دهر.

یاساکه‌ی: {ده‌بوو، ده‌بووایه + ریژه‌ی رابردووی نژیک و دووری دانانی} نمونه: **ده‌بوو** نامه‌که‌م نووسیبا. **ده‌بووایه** هو‌نراوه‌که‌ت له‌به‌رکرده‌بووبا.

کاری یاریده‌دهر | کاری رابردووی نژیک دانانی | کاری یاریده‌دهر کاری رابردووی دووری دانانی یاساکه‌ی: {ده‌بیت + ریژه‌ی رانه‌بردووی دانانی} نمونه: **ده‌بیت** گو‌قاره‌که بخوینمه‌وه.

کاری یاریده‌دهر کاری رانه‌بردووی دانانی

۲/ ټه‌گهر (بوو) بکه‌ویته‌ دواي کاری رابردووی نژیکي راگه‌یاندن و ریژه‌ی رابردووی دووری راگه‌یاندن دروست بکات ټه‌وا دیسان ده‌بیته کاری یاریده‌دهر، به‌لام ده‌که‌ویته کو‌تایی کاره‌که.

یاساکه‌ی: {کاری رابردووی نژیکي راگه‌یاندن + بوو} کاری رابردووی دووری راگه‌یاندن. نمونه: منډاله‌که نووستیوو. کاری یاریده‌دهره

راهیتان - ۱-

وه‌لامی ټهم پرسیارانه بده‌دهوه؟

۱- چو‌ن له‌چاوگی (بوون) کاری ته‌واوی تی‌نه‌په‌ر دروست ده‌کریت؟

و/ سهری روون‌کردنه‌وه‌ی کاری ته‌واوی تی‌نه‌په‌ر بکه

ټه‌ها ته‌آه‌وه

۲- کاری تاته‌واو به‌چهند جو‌ره وشه و چو‌ن ته‌واو ده‌کریت؟

سهره‌ر

و/ کاری تاته‌واو ته‌واوده‌کریت به [ناو، جیناوی سهره‌بخو، هاوډلناو، هاوډلکار، چاوگ].

۱- ناو و جیناوی سهره‌بخو و چاوگ به‌شیوه‌ی راسته‌وخو و به‌یاریده‌ده‌بنه ته‌واوکه‌ری

کاري ناته‌واو: ۲۰۰۸خ ۱

ته‌واوکه‌ري به‌ياريددي کاري ناته‌واو

ته‌واوکه‌ري راسته‌وخوي کاري ناته‌واو

نمونه:

سه‌ردار ده‌بيت به‌ياريزم.

زانا يزيشکه.

ناو:

ديارييه‌که بو فلانه.

ئه‌وه کابرا بوو.

جيناوي سه‌ربه‌خو:

پله‌و پايه به‌خزمت کردنه.

ئه‌وه نوستن بوو؟

چاوگ

ب- هاوه‌لناو و هاوه‌لکار ته‌نيا به‌شيوه‌ي راسته‌وخو ده‌بنه ته‌واوکه‌ري کاري ناته‌واو:

ته‌واوکه‌ري راسته‌وخوي کاري ناته‌واو

ياريه‌که ئه‌مشه‌وه.

هاوه‌لکار:

ديمه‌نه‌که جوانه.

هاوه‌لناو:

۳- که‌ي کاري ناته‌واوي (ه) له‌رسته‌دا ده‌رده‌که‌وييت، که‌ي ده‌رناکه‌وييت؟ به‌نمونه

پووني بکه‌رموه. ۲۰۰۶خ ۱، ۲۰۰۷خ ۲، ۲۰۰۹خ ۱، ۲۰۱۰خ ۱

و/ کاري ناته‌واوي (ه) ده‌رده‌که‌وييت ئه‌گه‌ر جيناوي که‌سي لکاو ديار و ئاشکرانه‌بوو، به‌تاييه‌تي

بوکه‌سي سييه‌مي تاک. يان نيه‌ادي رسته‌که ناويکي تاک بيت.

نمونه: ئه‌و زيره‌که. منداله‌که زيره‌که.

ناوه، نيه‌اده، تاکه

کاري ناته‌واوي (ه) ده‌رناکه‌وييت ئه‌گه‌ر جيناوه‌لکاوه‌کان ديار و ئاشکراين [م - ين، يت -

ن، -- ن] يان نيه‌ادي رسته‌که ناويکي کو بيت، به‌واتا کاره‌که بکه‌ويته نيوان (وشه‌که)

و جيناوه‌که سييه‌لکاوه‌کان.

نمونه: پيشمه‌رگه‌کان کوردين.

من کورد^م. - ئيمه کورد^م ين.

تو کورد^م يت. - ئيوه کورد^م ن

----- ئه‌وان کورد^م ن (هه‌ناره‌کان ترشن).

(هه‌فاهه‌کان^م به‌ر)

(زورن)

پراهيتمان ۲-

له‌م رستانه‌ي خواره‌وه‌دا ئه‌و کارانه‌ي، که‌له‌چاوگي (بوون) هوه وه‌رگيراون ده‌ريان

به‌ينه؟ جوهره‌کانيان ده‌ستنيشانکه؟

جوره‌کانی	کاري چاوگي (بوون)	رسته‌کان
ته‌واوي تينه‌په‌ري ليکدراو	سووره:	۱- که‌لي کورد سووره له‌سه‌ربه‌ديه‌نياني مافه‌کانی.
کاري ياريده‌ده‌ر	ده‌بيت:	۲- ده‌بيت يه‌کريزي گه‌ل به‌پاريزين.
ته‌واوي تيه‌پ	بوو:	۳- دايکيان که‌ مندالي بوو، منداله‌که نه‌خوش بوو.
کاري ناته‌واو	بوو:	۴- کيشه‌ي ئاواره‌کانی که‌رکووک که‌ي په‌يدا بوو؟
ته‌واوي تينه‌په‌ري ليکدراو	په‌يدا بوو:	۵- باوکيان له‌خه‌و رابوو.
ته‌واوي تينه‌په‌ري داپژاو	رابطو:	

ده‌بيت
کاري ياريده‌ده‌ر
کاري
رسته‌کان
دانا

بوو (۱)
ده‌بيت به‌ر (هه‌رگه‌ر)
کاري
ناوه‌دار
رسته‌کان

نۆڤه‌يه‌كه‌ي ماره‌يه‌ي ۷۹۷۷۷۷-۷۵-۷۵

پارمزان

ناماوه‌گه‌راني: مه‌جن علي حسين
ناماوه‌ي ئازادي كوران

راهینان (۳)

۲۰۰۴خ، ۲۰۰۵خ، ۲۰۰۸خ، ۲۰۱۱خ

کاری (بوو) له سێ رسته دا به کار بهینه وهکو

۱- کاری ناتهواو: دیار بوو به پزیشک.

۲- کاری تهواوی تیپه: نهسرین کورپکی بوو.

۳- کاری یاریدهدهر: مندا له که نوستبوو.

لێهوار || لێهوار || لێهوار
لێهوار || لێهوار || لێهوار
لێهوار || لێهوار || لێهوار

پرسیاری ههلبژاردن

- ۱- له کۆره وه که دا ئه وه هه بوو. جۆری (بوو)
 { ۱- تهواوی تینه پهڕ ب- ناتهواو ج- یاریدهدهر د- تهواوی تیپه }
 ۲- ئه گهر (بوو) به واتای (مندا لبوون - له دایک بوون) هات ئه وه ده بیته کاری
 { ۱- ناتهواو ب- یاریدهدهر ج- تهواوی تیپه د- تهواوی تینه پهڕ }
 ۳- هه م (بوو) ئۆتۆمبیله که بکرم. جۆری (بوو)
 { ۱- تهواوی تینه پهڕ ب- ناتهواو ج- یاریدهدهر د- تهواوی تیپه }
 ۴- ئه گهر (بوو) به واتای (خاوه نداری) هات ئه وه ده بیته کاری
 { ۱- ناتهواو ب- تهواوی تینه پهڕ ج- یاریدهدهر د- تهواوی تیپه }
 ۵- تاقیکردنه وه که زوو ته واو بوو. جۆری (بوو)
 { ۱- تهواوی تینه پهڕ ب- ناتهواو ج- یاریدهدهر د- تهواوی تیپه }
 ۶- کاوه سوور بوو له سه ر وته کانی. جۆری (بوو)
 { ۱- تهواوی تینه پهڕ ب- ناتهواو ج- یاریدهدهر د- تهواوی تیپه }
 ۷- کاری ناتهواو پێویستی ههیه به
 { ۱- بهرکار ب- بکه ر ج- دیار خه ر د- تهواو که ر }
 ۸- چه ند جۆر وشه ده بنه تهواو که ری کاری ناتهواو
 { ۱- سێ ب- چوار ج- پینج د- شه ش }
 ۹- چه ند جۆر هاوه لکار ده بنه تهواو که ری کاری ناتهواو؟
 { ۱- سێ ب- چوار ج- دوو د- شه ش }
 ۱۰- هاوه لئاو ده بیته تهواو که ری کاری ناتهواو به شیوه ی
 { ۱- به یاریده ب- راسته وخۆ ج- هه ردووکیان د- هه یچیان }
 ۱۱- ئه گهر (بوو) به واتای (وجود) هات ئه وه ده بیته کاری
 { ۱- تهواوی تینه پهڕ ب- ناتهواو ج- یاریدهدهر د- تهواوی تیپه }
 ۱۲- کاری تهواوی تیپه له چاوگی (بوون) کاره که کانیان ئه نجام ده دن له ریگهی
 { ۱- بهرکار ب- بکه ر ج- دیار خه ر د- تهواو که ر }
 ۱۳- سه ر که وتن به تیکۆشانه.
 { ۱- ناو ب- هاوه لئاو ج- چاوگ د- هاوه لکار }
 ۱۴- پینووسه که ی تو به من بوو. ئه رکی (من)
 { ۱- تهواو که ری به یاریده ی کاری ناتهواو ب- تهواو که ری راسته وخۆ ی کاری ناتهواو }

- ج- ديارخهر
١٥- دهبيٽ ٽهه مسال دهر بچم.
ا- تهواوي ٽينه پهر
ب- ناتهواو
ج- ياريددهر
د- تهواوي ٽينه پهر
جوري (دهبيٽ)
د- نيهاد
- ١٦- شهقامه ڪاني ٽهه شاره زورن.
ا- ڪاري ناتهواو
ب- ٿامرازي دانه پال
ج- ڪاري تهواو
د- جيتاوي لکاو
لهه ڀسته يهه دا چي دهر نه ڪهه وتووه؟
- ١٧- من ڪوردم.
ا- ٿامرازي دانه پال
ب- ڪاري تهواو
ج- بڪهر
د- ڪاري ناتهواو
لهه ڀسته يهه دا چي دهر نه ڪهه وتووه؟
- ١٨- ٽهه گهر ههر دوهو پيشگري (هه ل - را) له پيش ڪاري (بوو) هه بوو ٽهه دهبيٽه
ا- تهواوي ٽينه پهر
ب- ناتهواو
ج- ياريددهر
د- تهواوي ٽينه پهر
- ١٩- ڪام لهه جيتاوانه لهه گهل ديارخهر ڪهه دهبيٽه تهواو ڪهه ڪاري ناتهواو
ا- جيتاوي خويي
ب- جيتاوي هه يي
ج- جيتاوي پرس
د- جيتاوي ڪهه سي سه بهه خو
- ٢٠- ٽاهه نگهه ڪهه بهه شهو بوو.
ا- هاوهلڪاري ڪاتي
ب- هاوهلناو
ج- چاوگ
د- هاوهلڪاري شويني
تهواو ڪهه ڪاري ناتهواو برتبييه لهه
- ٢١- ڪام لهه دوهوانه تهنبا بهه شيوهي راسته وخو دهنه تهواو ڪهه ڪاري ناتهواو
ا- ناو و جيتاو
ب- ناو و هاوهلناو
ج- هاوهلناو و هاوهلڪار
د- هاوهلڪار و چاوگ
- ٢٢- ڪام لهه دوهوانه بهه شيوهي راسته وخو و بهه ياريددهر دهنه تهواو ڪهه ڪاري ناتهواو
ا- ناو و جيتاو
ب- ناو و هاوهلناو
ج- هاوهلناو و هاوهلڪار
د- هاوهلڪار و چاوگ
- ٢٣- ڪاري ناتهواوي (هه) لهه ڀسته دهر ناکه ويٽ ٽهه گهر جيتاوه لکاو ڪان ديار و
ا- ٽاشڪرا نه بن
ب- ٽاشڪرا بن
ج- هيچيان
د- ههر دوهو ڪيان
- ٢٤- ڪاري ناتهواو لهه ڀروي ڪاري گهرييه وهه
ا- ٽينه پهر
ب- ٽينه پهر
ج- ههر دوهو ڪيان
د- هيچيان
- ٢٥- ٽهه گهر (دهبوو) لهه سهه رتاي ڀسته هات و لهه گهل ڪاري ڪي شيوازي داناني ٽهه دهبيٽه
ا- ناتهواو
ب- ياريددهر
ج- تهواوي ٽينه پهر
د- تهواوي ٽينه پهر
- ٢٦- ڪيشه ي ٽاواره ڪاني ڪهه ڪوڪ ڪهه پهيديا بوو؟
ا- تهواوي ٽينه پهر
ب- ناتهواو
ج- ياريددهر
د- تهواوي ٽينه پهر
جوري (بوو)
- ٢٧- ٽهه گهر (بوو) بهه شيڪ بوو لهه ڀاڙدوهو دوهو ڀاڱه يانندن ٽهه دهبيٽه ڪاري
ا- تهواوي ٽينه پهر
ب- ناتهواو
ج- ياريددهر
د- تهواوي ٽينه پهر
- ٢٨- ٻاويڪيان زوو لهه خه و ڀاڙو.
ا- تهواوي ٽينه پهر
ب- تهواوي ٽينه پهر
ج- ناتهواو
د- ياريددهر
جوري (بوو)
- ٢٩- ڪهه دايڪيان مندالي بوو، مندالهه ڪهه نه خوش بوو.
ا- بڪهر
ب- بهرڪار
ج- نيهاد
د- جيگري بڪهر
ٽهه ڪي (مندالهه ڪهه)
- ٣٠- ڪهه دايڪيان مندالي بوو، مندالهه ڪهه نه خوش بوو.
ا- بڪهر
ب- بهرڪار
ج- نيهاد
د- جيگري بڪهر
ٽهه ڪي (مندال)
- ٣١- لهه ڀسته ي (ڪهه ٽهه حمه دي خاني لهه دايڪ بووه؟) ڪاري ڀسته ڪهه چ جوري ڪهه
ا- تهواوي ٽينه پهر
ب- تهواوي ٽينه پهر
ج- ناتهواو
د- ياريددهر
- ٣٢- ههر دوهه نه دهبيٽ بهه دار.
ا- تهواوي ٽينه پهر
ب- ناتهواو
ج- ياريددهر
د- تهواوي ٽينه پهر
جوري (دهبيٽ)

۱. (کتابت و رسم)

نہ وزاد کییہ؟

کاری ناتہ واو

جیناوی پرس

نه وزاد لیړه یه.

هاوہلکاری شوینی

نمونه: نه و زاد قوتابيه.

ناو

نهوزاد به هیژ.

ھاۋەلغاۋى چۈنىيەتى

تَبَيَّنَ

ئەگەر تۈۋانئيمان (ه) يگۈرۈپ بە (بوو) يان (دەپت) ئەۋا كارى ناتهۋاۋە

۲- (۵) دەبیئە جیناوی لكاو بۆ كهسى دووهمى تاك له گهڵ كاری داخوازی و دهكهوینده كۆتایی كارهكه.

په يامه که **بنير**. ← جيناوی لکاو بو که سی دووهمی تاک، بکه ره

کاری باخواری

تَعَلِّمْنِي

ئەگەر توانیمان (ه) بگۆرین بە (ن) ئەوا کاری جیناوی لکاوه بۆ کەسی دووهمی تاک.

۳- (۵) ده بیټه جیناوی لکاو بو که سی سییهمی تاک له گهل کاری رانه بر دوو له شیو مزاری کرمانجی ژووروو، ده که ویته کو تای سی کاره که.

ياساكه‌ي: { (د) يان (دئ) + ره‌گي كار + جيټناوئ لكاو بؤ كه‌سي سيټيه‌مي تاك (ه) }

نمونه: سهررداری وانې دنځپسه. ← جیناوی لکاو بۆ که سسی سینییه می تاک

نہو دی کہ فہ. ← جیناوی لکاو بو کہ سی سنیہ می تاک

نہ سرینے بُو مالِ دجہ. ← جیناوی لکاو بُو کہ سی سنبہ مے تاک

کاری پانه بردووی راگه یاندن، له شیوهی کرمانجی ژووروو

۴- (۵) دہیٔتہ نامرازی پھیونندی و لہدوی کاری [پابردوو، رانہبردوو، داخوازی] دیت لہدوی ئه ویش ناویک دیت. (۶) لہتوان کاروانا ورت

پاساکی: {کار + ہ + ناو}

(ب) کورسٹراس نامی کتاب (کتاب)

سیروان رویشته سلیمانی.

سەردار دەبیته پارێزەر.

بروڻه پيشانگه كه.

کار ناو

هه‌روه‌ها ده‌توانین (ه) بگۆرین به (بۆ یان به) ئه‌گه‌ر ئامرازى په‌یوه‌ندى یوو

كاوه دهچیته دهۆك. كاوه دهچیت بو دهۆك.

نووسینگہ ی ماردین / ۷۹۷۷۷۷۰۰۷۵۰

①

(as in)

نمونه: باخه گه وره که یان وشکرد.

ناو ↓
 هاوه لئاو
 ئامرازی دانه پال

تیلانی

2 days

ٹامرازی دانہ یال

نہم کچھ زسروکہ خہ لڑتارو

نامرازی لیکندهر

۷- (ه) ده‌بسته نام‌رازی بانگ‌کردن و له‌دوای ناویکی گشتی یان ناوی نیر دیت، به‌زوری کاری

رسته که داخوازیه. ثقله رد افراس به سرله دوله خا ریزه ویت. هه رسته

نمونه: کورە، ئاوەکە دەرژیت. لاوینە تیپکوۆشن. کوردە بخوینە.

١٠٠

٢٠٠

٣٠٠

٤٠٠

٥٠٠

٦٠٠

٧٠٠

٨٠٠

٩٠٠

١٠٠٠

١١٠٠

١٢٠٠

١٣٠٠

١٤٠٠

١٥٠٠

١٦٠٠

١٧٠٠

١٨٠٠

١٩٠٠

٢٠٠٠

٢١٠٠

٢٢٠٠

٢٣٠٠

٢٤٠٠

٢٥٠٠

٢٦٠٠

٢٧٠٠

٢٨٠٠

٢٩٠٠

٣٠٠٠

٣١٠٠

٣٢٠٠

٣٣٠٠

٣٤٠٠

٣٥٠٠

٣٦٠٠

٣٧٠٠

٣٨٠٠

٣٩٠٠

٤٠٠٠

٤١٠٠

٤٢٠٠

٤٣٠٠

٤٤٠٠

٤٥٠٠

٤٦٠٠

٤٧٠٠

٤٨٠٠

٤٩٠٠

٥٠٠٠

٥١٠٠

٥٢٠٠

٥٣٠٠

٥٤٠٠

٥٥٠٠

٥٦٠٠

٥٧٠٠

٥٨٠٠

٥٩٠٠

٦٠٠٠

٦١٠٠

٦٢٠٠

٦٣٠٠

٦٤٠٠

٦٥٠٠

٦٦٠٠

٦٧٠٠

٦٨٠٠

٦٩٠٠

٧٠٠٠

٧١٠٠

٧٢٠٠

٧٣٠٠

٧٤٠٠

٧٥٠٠

٧٦٠٠

٧٧٠٠

٧٨٠٠

٧٩٠٠

٨٠٠٠

٨١٠٠

٨٢٠٠

٨٣٠٠

٨٤٠٠

٨٥٠٠

٨٦٠٠

٨٧٠٠

٨٨٠٠

٨٩٠٠

٩٠٠٠

٩١٠٠

٩٢٠٠

٩٣٠٠

٩٤٠٠

٩٥٠٠

٩٦٠٠

٩٧٠٠

٩٨٠٠

٩٩٠٠

١٠٠٠٠

١٠١٠٠

١٠٢٠٠

١٠٣٠٠

١٠٤٠٠

١٠٥٠٠

١٠٦٠٠

١٠٧٠٠

١٠٨٠٠

١٠٩٠٠

١١٠٠٠

١١١٠٠

١١٢٠٠

١١٣٠٠

١١٤٠٠

١١٥٠٠

١١٦٠٠

١١٧٠٠

١١٨٠٠

١١٩٠٠

١٢٠٠٠

١٢١٠٠

١٢٢٠٠

١٢٣٠٠

١٢٤٠٠

١٢٥٠٠

١٢٦٠٠

١٢٧٠٠

١٢٨٠٠

١٢٩٠٠

١٣٠٠٠

١٣١٠٠

١٣٢٠٠

١٣٣٠٠

١٣٤٠٠

١٣٥٠٠

١٣٦٠٠

١٣٧٠٠

١٣٨٠٠

١٣٩٠٠

١٤٠٠٠

١٤١٠٠

١٤٢٠٠

١٤٣٠٠

١٤٤٠٠

١٤٥٠٠

١٤٦٠٠

١٤٧٠٠

١٤٨٠٠

١٤٩٠٠

١٥٠٠٠

١٥١٠٠

١٥٢٠٠

١٥٣٠٠

١٥٤٠٠

١٥٥٠٠

١٥٦٠٠

١٥٧٠٠

١٥٨٠٠

١٥٩٠٠

١٦٠٠٠

١٦١٠٠

١٦٢٠٠

١٦٣٠٠

١٦٤٠٠

١٦٥٠٠

١٦٦٠٠

١٦٧٠٠

١٦٨٠٠

١٦٩٠٠

١٧٠٠٠

١٧١٠٠

١٧٢٠٠

١٧٣٠٠

١٧٤٠٠

١٧٥٠٠

١٧٦٠٠

١٧٧٠٠

١٧٨٠٠

١٧٩٠٠

١٨٠٠٠

١٨١٠٠

١٨٢٠٠

١٨٣٠٠

١٨٤٠٠

١٨٥٠٠

١٨٦٠٠

١٨٧٠٠

١٨٨٠٠

١٨٩٠٠

١٩٠٠٠

١٩١٠٠

١٩٢٠٠

١٩٣٠٠

١٩٤٠٠

١٩٥٠٠

١٩٦٠٠

١٩٧٠٠

١٩٨٠٠

١٩٩٠٠

٢٠٠٠٠

٢٠١٠٠

٢٠٢٠٠

٢٠٣٠٠

٢٠٤٠٠

٢٠٥٠٠

٢٠٦٠٠

٢٠٧٠٠

٢٠٨٠٠

٢٠٩٠٠

٢١٠٠٠

٢١١٠٠

٢١٢٠٠

٢١٣٠٠

٢١٤٠٠

٢١٥٠٠

٢١٦٠٠

٢١٧٠٠

٢١٨٠٠

٢١٩٠٠

٢٢٠٠٠

٢٢١٠٠

٢٢٢٠٠

٢٢٣٠٠

٢٢٤٠٠

٢٢٥٠٠

٢٢٦٠٠

٢٢٧٠٠

٢٢٨٠٠

٢٢٩٠٠

٢٣٠٠٠

٢٣١٠٠

٢٣٢٠٠

٢٣٣٠٠

٢٣٤٠٠

٢٣٥٠٠

٢٣٦٠٠

٢٣٧٠٠

٢٣٨٠٠

٢٣٩٠٠

٢٤٠٠٠

٢٤١٠٠

٢٤٢٠٠

٢٤٣٠٠

٢٤٤٠٠

٢٤٥٠٠

٢٤٦٠٠

٢٤٧٠٠

٢٤٨٠٠

٢٤٩٠٠

٢٥٠٠٠

٢٥١٠٠

٢٥٢٠٠

٢٥٣٠٠

٢٥٤٠٠

٢٥٥٠٠

٢٥٦٠٠

٢٥٧٠٠

٢٥٨٠٠

٢٥٩٠٠

٢٦٠٠٠

٢٦١٠٠

٢٦٢٠٠

٢٦٣٠٠

٢٦٤٠٠

٢٦٥٠٠

٢٦٦٠٠

٢٦٧٠٠

٢٦٨٠٠

٢٦٩٠٠

٢٧٠٠٠

٢٧١٠٠

٢٧٢٠٠

٢٧٣٠٠

٢٧٤٠٠

٢٧٥٠٠

٢٧٦٠٠

٢٧٧٠٠

٢٧٨٠٠

٢٧٩٠٠

٢٨٠٠٠

٢٨١٠٠

٢٨٢٠٠

٢٨٣٠٠

٢٨٤٠٠

٢٨٥٠٠

٢٨٦٠٠

٢٨٧٠٠

٢٨

کورہ، پھر انہیں مالک و ترانہ

۸- (۵) ده‌بیته ئامرازی پیناسین و له دواى ناوى گشتى دیت، واتە کورتکراوه‌ی

ثامرازی (دکه) یه. که ریزایه کاره، سکه و خواریه سکه.

خوشکه بَرَاکانی نواند. کچه بۆ بازار دهچیت. کهوه کهوته داوهوه.

پیاوہ و ژنہ نو یژدہ کهن. ئامرازی پیناسین

۹- (د) دمیته باشگر، پو دروست کردنی ناوی داپژاو، بهم شیوهی خواره‌وه.

۱/ ناوی ساده + باشگره (ه) = ناوی داپړاؤ. — مانا ته پیاوړه له ساده ګه

نمونه: دست + ه = دسته بازنه شه کره

ب/ هاء دلتا و * باشگری (د) = ناوی دار ژاو.

نمونه: چاک + ۵ = چاکه

باشه سهوزه سووره سهده چله حهفته خراپه پاشگر

۱۰- (۵) دېښته هېواد، ګ. م. د کله مېته که تاسې، قهډې چاوګ (ه) او ه ل ن او ی کړاوی د اړ ژاو

دروست دهکات

پرسیاری هه‌بژاردن

1- دره‌خته به‌رزه‌کان سیمایه‌کی نوی به ژینگه ده‌به‌خشن. (ه) ی دوا ی وشه ی (دره‌خت) چیه؟

ا- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لیکدر

ج- ئامرازی په‌یوه‌ندی د- ئامرازی پیناسین

2- وانه‌کان بخوینه، چونکه خویندن ساریژکه‌ری برینه‌کانته. بزوینی (ه) ی دوا ی (بخوینه)

ا- کاری نات‌ه‌واو ب- ئامرازی بانگکردن ج- پاشگر د- جیناوی لکاو

3- ده‌سته‌یه‌ک هاتن. ئهرکی (ه) ی دوا ی (ده‌ست)

ا- پاشگره ب- ئامرازی لیکدر ج- کاری نات‌ه‌واو د- ئامرازی پیناسین

4- برۆنه ماله‌وه. ئهرکی (ه) ی دوا ی (برۆن)

ا- ئامرازی په‌یوه‌ندی ب- ئامرازی لیکدر

ج- ئامرازی دانه‌پال د- ئامرازی پیناسین

5- ئه‌و چیرۆکی دنقیسه. بزوینی (ه) ی دوا ی (دنقیسه) جیناوی لکاوه بو که‌سی

ا- دووه‌می تاک ب- سییه‌می کو ج- سییه‌می تاک د- دووه‌می کو

6- ئیمه‌ کوشته‌ی ده‌ستی نه‌خوینده‌وارین. ئهرکی (ه) ی دوا ی (کوشت)

ا- پاشگره ب- ئامرازی لیکدر ج- کاری نات‌ه‌واو د- ئامرازی پیناسین

7- ئه‌گه‌ر (ه) جیگه‌ی هه‌ردوو ئامرازی (بو، به) بگریته‌وه ئه‌وا ده‌بیته

ا- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لیکدر

ج- ئامرازی بانگکردن د- ئامرازی په‌یوه‌ندی

8- گوله‌گه‌نمه‌که جوانه. (ه) ی نیوان هه‌ردوو وشه‌ی (گول.. گه‌نم)

ا- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لیکدر

ج- ئامرازی بانگکردن د- ئامرازی پیناسین

9- هه‌ناره‌مزره‌که خوش بوو. (ه) ی نیوان هه‌ردوو وشه‌ی (هه‌نار.. مزره‌که)

ا- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لیکدر ج- ئامرازی بانگکردن د- ئامرازی پیناسین

10- کوپه‌ له‌ خویندن وازی هیناوه. ئهرکی (ه) ی دوا ی (کوپ)

ا- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لیکدر

ج- ئامرازی بانگکردن د- ئامرازی پیناسین

11- ژنه‌ هه‌ژار بوو. ئهرکی (ه) ی دوا ی (ژن)

ا- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لیکدر

ج- ئامرازی بانگکردن د- ئامرازی پیناسین

12- هه‌ر چاکه‌ چاکه. ئهرکی (ه) ی دوا ی (چاک) ی دووه‌م.

ا- پاشگره ب- ئامرازی لیکدر ج- کاری نات‌ه‌واو د- ئامرازی پیناسین

13- چاکه‌ به‌ خه‌لکی بکه. ئهرکی بزوینی (ه) ی دوا ی (چاک)

ا- ئامرازی لیکدر ب- کاری نات‌ه‌واو ج- ئامرازی پیناسین د- پاشگره

14- سه‌وزه‌ بشو. ئهرکی (ه) ی دوا ی (سه‌وز)

ا- ئامرازی لیکدر ب- پاشگره ج- ئامرازی پیناسین د- کاری نات‌ه‌واو

۱۵- گوله باخی باخه که مان جوانه. بزوینی نیوان (گول) و (باخ)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی لیکدهر

ج- ئامرازی بانگکردن

د- ئامرازی پیناسین

۱۶- باخه گه وره که مان وشک بوو. بزوینی نیوان (باخ) و (گه وره)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی لیکدهر

ج- ئامرازی بانگکردن

د- ئامرازی پیناسین

۱۷- کوره ئه م داره وشکه بیره. ئهرکی (ه) ی دوا ی (کوپ)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی لیکدهر

ج- ئامرازی بانگکردن

د- ئامرازی پیناسین

۱۸- ده مه وی کوره له رو و باره که بیه ریته وه.

ا- ئامرازی پیناسین

ب- ئامرازی دانه پال

ج- ئامرازی لیکدهر

د- ئامرازی بانگکردن

۱۹- منداله که نارواته قوتابخانه. بزوینی نیوان (ناروات) و (قوتابخانه)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی پیه ونده ی

ج- ئامرازی بانگکردن

د- ئامرازی پیناسین

۲۰- ئه گهر (ه) کورتکراوه ی (هکه) بوو ئه و ده بیته

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی پیناسین

ج- ئامرازی لیکدهر

د- ئامرازی بانگکردن

۲۱- شیر نه راندی. ئهرکی (ه) ی دوا ی (شیر)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی پیناسین

ج- ئامرازی لیکدهر

د- ئامرازی بانگکردن

۲۲- شیر سپیه که جوانه. ئهرکی (ه) ی نیوان (شیر) و (سپی)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی پیناسین

ج- ئامرازی لیکدهر

د- ئامرازی بانگکردن

۲۳- دیار شیر. ئهرکی (ه) ی دوا ی (شیر)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی پیناسین

ج- کاری ناته و او

د- ئامرازی بانگکردن

۲۴- که به فر ده باریت، شیر به فرینه دروستده که یه.

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی پیناسین

ج- ئامرازی لیکدهر

د- ئامرازی بانگکردن

۲۵- شیر کوریکه نازیه. ئهرکی (ه) ی دوا ی (شیر)

ا- پاشگر

ب- ئامرازی لیکدهر

ج- ئامرازی بانگکردن

د- ئامرازی پیناسین

۲۶- ئه م کورده خه باتکه ره دلسوزه. بزوینی نیوان (کورده) و (خه باتکه ره)

ا- ئامرازی دانه پال

ب- ئامرازی لیکدهر

ج- ئامرازی بانگکردن

د- ئامرازی پیناسین

جیناوی لکاو بو که سی سیییه می تاک بکه ره.

را بردووی تینه‌پر را بردووی تینه‌پر رانه بردووی تینه‌پر داخوای تینه‌پر

لهم یاسایه:-

رابر دووی تییه ر {

نمونه:

سادہ:

گوڦارەكە م هیناوه	–	گوڦارەكە مان هیناوه
گوڦارەكە ت هیناوه	–	گوڦارەكە تان هیناوه
گوڦارەكە ی هیناوه	–	گوڦارەكە یان هیناوه.

ناوه، بەرکار ناوه، بەرکار
 بکەر بکەر

دایرۂ آوا: وەرگرتبیت: - رڼگه نامه که **ح** وەرگرتبیت. - رڼگه نامه که **مان** وەرگرتبیت.
 رڼگه نامه که **ت** وەرگرتبیت. - رڼگه نامه که **تان** وەرگرتبیت.
 رڼگه نامه که **ی** وەرگرتبیت. - رڼگه نامه که **یان** وەرگرتبیت.
 ناوډ، بهرکار بکړ ناوډ، بهرکار بکړ بکړ

بەرامبەر پەرۆردەوی گشتی هەولێر
بەرامبەر پەرۆردەوی گشتی هەولێر
بەرامبەر پەرۆردەوی گشتی هەولێر

لێکدراو: دابه‌شده‌کرد:

- دیارییه‌ جوانه‌کانم دابه‌شده‌کرد.
 - دیارییه‌ جوانه‌کانت دابه‌شده‌کرد.
 - دیارییه‌ جوانه‌کانیان دابه‌شده‌کرد.
 - دیارییه‌ جوانه‌کانی دابه‌شده‌کرد.
- دیاریه‌ جوانه‌کانمان دابه‌شده‌کرد. دیاریه‌ جوانه‌کانتان دابه‌شده‌کرد. دیاریه‌ جوانه‌کانیان دابه‌شده‌کرد. دیاریه‌ جوانه‌کانی دابه‌شده‌کرد.
- گری ئاوییه، به‌رکار بکەر بکەر بکەر

ب- نه‌گەر به‌رکار له‌ پرسته‌دا باس نه‌کرا بوو ئه‌وا جیناوه‌لکاوه‌کان ده‌که‌ونه‌ سه‌ر کاره‌که‌ [وه‌کو یاسا‌کانی پیژهی کار] به‌م شیوه‌ی خواره‌وه

١- نه‌گەر کاره‌که‌ ساده‌ بوو ئه‌ویش چوار یاسای هه‌یه‌:-

١- له‌ پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی نزیک و دووری راگه‌یاندن و پابردووی نزیک و دوور و ته‌واوی دانانی جیناوی لکاوی بکەر ده‌که‌ونه‌ {کو‌تایی کاره‌که‌}.

نووسی **چیرۆکه‌که‌م نووسی.** **نووسیم.**

ناوه، به‌رکاره‌ نه‌گەر ناوی (چیرۆکه‌که‌) لایه‌ین جیناوی (م) ده‌که‌وێته‌ کو‌تایی کاره‌که‌، چونکه‌ کاره‌که‌: پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی نزیکه‌ راگه‌یانده‌

خواردبوو:- **نانه‌که‌ت خواردبوو.** **خواردبووت**

ناوه، به‌رکاره‌ نه‌گەر ناوی (نانه‌که‌) لایه‌ین جیناوی (ت) ده‌که‌وێته‌ کو‌تایی کاره‌که‌، چونکه‌ کاره‌که‌: پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی دووری راگه‌یانده‌

هینابا:- **بریا دیارییه‌کانی هینابا.** **بریا هینابای**

نه‌گەر ناوی (دیارییه‌کان) لایه‌ین جیناوی (ی) ده‌که‌وێته‌ کو‌تایی کاره‌که‌، چونکه‌ کاره‌که‌: پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی نزیکه‌ دانانییه‌.

گرتبووبا:- **ده‌بوو نزه‌که‌مان گرتبووبا.** **ده‌بوو گرتبووبامان**

نه‌گەر ناوی (نزه‌که‌) لایه‌ین جیناوی (مان) ده‌که‌وێته‌ کو‌تایی کاره‌که‌، چونکه‌ کاره‌که‌: پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی دووری دانانییه‌.

بردییته‌وه‌:- **ره‌نگه‌ یارییه‌که‌یان بردییته‌وه‌** **ره‌نگه‌ بردییتیانه‌وه‌.**

نه‌گەر ناوی (یارییه‌که‌) لایه‌ین جیناوی (یان) ده‌که‌وێته‌ کو‌تایی کاره‌که‌، چونکه‌ کاره‌که‌: پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی ته‌واوی دانانییه‌.

ب- له‌ پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی به‌رده‌وام بوو جیناوی لکاوی بکەر ده‌که‌وێته‌ دوا‌ی نیشانه‌ی (ده‌).

یاسا‌که‌ی:- {نیشانه‌ی به‌رده‌وامی (ده‌) + جیناوی لکاوی بکهری کۆمه‌له‌ی یه‌که‌م + کاری پابردووی تێپه‌ری ساده‌}

ده‌کری:- **کتیبه‌کانتان ده‌کری.** **ده‌تان کری.**

نه‌گەر ناوی (کتیبه‌کان) لایه‌ین جیناوی (تان) ده‌که‌وێته‌ دوا‌ی نیشانه‌ی (ده‌)، چونکه‌ کاره‌که‌: پابردووی تێپه‌ری ساده‌ی به‌رده‌وامی راگه‌یانده‌.

نوویستگه‌ی مازنی / ۷۸۷۷۷۰-۷۵۰
پراسپار پروردی گشتی مولیر

ایلم‌ان

نامادکردنی: مهمن علی حسین
نامادنی نازادی کوران

و / بکه ره ده ووله و ده (شمان وه) هونکه کاره که رابردوی ته نشه

له رسته (موساییه کاره مه راکر) که ره موساییه کاره لایوس
مشاوره (وخته) (دولت ره) دوان کار، نامیته، (دولت ره)

ج- له رابردوی تیپه‌ری ساده‌ی ته‌واوی راگه‌یاندن جیناوی لکاوی بکه ره ده‌که‌ویته نیوان نیشانه‌ی (وو-ه، و-ه).

یاساکی: {کاری رابردوی تیپه‌ری ساده + نیشانه‌ی ته‌واوی راگه‌یاندن (وو/ و + جیناوی لکاوی بکه ره + ه}

ناردووه:- نامه‌کانم ناردووه. ناردوومه.
ئه‌گه‌ر ناوی (نامه‌کان) لایبه‌ین جیناوی (م) ده‌که‌ویته نیوان نیشانه‌ی (وو- ه)، چونکه کاره‌که: رابردوی تیپه‌ری ساده‌ی ته‌واوی راگه‌یاندنه.

کینلاوه:- زه‌وییه‌که ت کینلاوه. کینلاوته.
ئه‌گه‌ر ناوی (زه‌وییه‌که) لایبه‌ین جیناوی (ت) ده‌که‌ویته نیوان نیشانه‌ی (و- ه)، چونکه کاره‌که: رابردوی تیپه‌ری ساده‌ی ته‌واوی راگه‌یاندنه.

د- ئه‌گه‌ر کاره‌که رابردوی تیپه‌ری ساده‌ی **نه‌ری** بوو له‌گشت دهمه‌کان به (راگه‌یاندن و دانانی) ئه‌وا جیناوی لکاوی بکه ره ده‌که‌ونه {دوا‌ی نیشانه‌ی (نه) ی نه‌ری}.
نه‌شوشتووه:- جله‌کونه‌کانی نه‌شوشتووه. نه‌ی شوشتووه.
ئه‌گه‌ر گری‌ی ناوی (جله‌کونه‌کان) لایبه‌ین جیناوی (ی) ده‌که‌ویته دوا‌ی نیشانه‌ی (نه)، چونکه کاره‌که: رابردوی تیپه‌ری ساده‌ی نه‌ریته

۲- ئه‌گه‌ر کاره‌که رابردوی تیپه‌ری **داپژاو** یان **لیکدراو** بوو به‌گشت دهمه‌کانیه‌وه، هه‌روه‌ها به‌ئه‌ری و نه‌رییه‌وه ئه‌وا جیناوی لکاوی بکه ره ده‌که‌ونه دوا‌ی به‌شی یه‌که‌می کاره‌که.
دانه‌خست:- دهرگا‌که‌م داخست. دام خست.

ئه‌گه‌ر ناوی (دهرگا‌که) لایبه‌ین جیناوی (م) ده‌چیته دوا‌ی به‌شی یه‌که‌می کاره‌که، چونکه کاره‌که رابردوی تیپه‌ری داپژاوه.
بانگکرد:- قوتابییه‌کانتان بانگکرد. بانگتان کرد.
ئه‌گه‌ر ناوی (قوتابییه‌کان) لایبه‌ین جیناوی (تان) ده‌چیته دوا‌ی به‌شی یه‌که‌می کاره‌که، چونکه کاره‌که رابردوی تیپه‌ری لیکدراوه.

دووه‌م: کۆمه‌له‌ی دووه‌م له‌گه‌ل کاری **رابردووی تینه‌په‌ر** ده‌بنه‌ بکه ره و ده‌که‌ونه **کۆتایی** کاره‌که ئه‌گه‌ر کاره‌که (ساده، داپژاو، یان لیکدراو) بیته، به‌گشت دهمه‌کانی (راگه‌یاندن یان دانانی) به‌ئه‌ری و نه‌ری

[جگه له رابردوی ته‌واوی راگه‌یاندن جیناوه‌کان ده‌که‌ونه نیوان نیشانه‌ی (وو-ه، و-ه)]
یاساکی:- {کاری رابردوی تینه‌په‌ری ساده و داپژاو و لیکدراو + جیناوی لکاوی بکه‌ری کۆمه‌له‌ی دووه‌م}

نمونه:- رابردوی نزیکی راگه‌یاندن، ساده
نوشت:-
له ژووره‌که نووستم - له ژووره‌که نووستین
له ژووره‌که نووستیت - له ژووره‌که نووستن
له ژووره‌که نووست x - له ژووره‌که نووستن
کۆمه‌له‌ی دووه‌م له جیناوه‌لکاوه‌کان ده‌بنه‌ بکه ره

له‌ئاوه‌که جینکاوه‌ی جی ده‌رته‌له‌ووه‌ی

۱- یاسای کاری داخوازی تیپه‌ر:

{به‌رکار(ناو) + ب + ره‌گی کار + جیناوی لکاوی کومه‌له‌ی چواره‌م}

چاوگی (نووسین) کاری داخوازی تیپه‌ر، ساده:

وانه‌که بنووسه. وانه‌که بنووسن.
ناوه، به‌رکار هه‌ردوو جیناوی (ه، ن) ده‌بنه بکه‌ر

ب- یاسای کاری داخوازی تیپه‌په‌ر: {ب + رگی کار + جیناوی لکاوی کومه‌له‌ی چواره‌م}

(۱) چاوگی (گه‌یشتن) کاری داخوازی، تیپه‌په‌ر، ساده:

بگه‌ ~~خ~~ به‌ئاواته‌کان. بگه‌ن به‌ئاواته‌کان.
هه‌ردوو جیناوی (ه، ن) ده‌بنه بکه‌ر

تیپیتی:

- ۱- هه‌ر جیناویک نه‌توانین له‌ پرسته‌ لایبه‌ین ئه‌وا بکه‌ره.
- ۲- کومه‌له‌ی یه‌که‌م ده‌گوریت به‌ کومه‌له‌ی سییه‌م و چواره‌م، به‌ پیچه‌وانه‌وه، به‌لام شوینی جیناوه‌کانیش ده‌گوریت.
- ۳- کومه‌له‌ی دووهم ده‌گوریت به‌ کومه‌له‌ی سییه‌م و چواره‌م، به‌ پیچه‌وانه‌وه.
- ۴- کومه‌له‌ی سییه‌م ده‌گوریت به‌ کومه‌له‌ی چواره‌م، به‌ پیچه‌وانه‌وه.

راهیتان ۱-

که‌ی ئه‌م جیناوه‌لکاوانه‌ی خواره‌وه له‌ناورپسته‌دا وه‌کو بکه‌ر ده‌وری خۆیان ده‌بینن،
بو‌هه‌ریه‌کیکیان نمونه‌یه‌ک به‌ینه‌وه.

پرسته

کار

جیناوی لکاو

ات:	کاری رانه‌بردووی تیپه‌رو تیپه‌په‌ر:	نان ده‌خوات.
مان:	رابر‌دووی تیپه‌ر:	خانوو‌مان کری.
ین:	رابر‌دووی تیپه‌په‌ر، رانه‌بردوو:	چووین بو‌ گه‌شت.
ه:	داخوازی تیپه‌ر و تیپه‌په‌ر:	نامه‌که بنیره.

راهیتان ۲-

- ۱- ئه‌گه‌ر کاری پرسته‌که (رابر‌دووی تیپه‌ری دا‌پژاویان لیک‌دراو) بیت، کام له‌م جیناوه‌که‌سییه لکاوانه‌ وه‌کو بکه‌ر ده‌رده‌که‌ون و ده‌چنه‌ کوئ؟ به‌نموونه وه‌لامه‌که‌ت بسه‌لمینه.
- و/ کومه‌له‌ی یه‌که‌م: (م - مان، ت - تان، ی - یان) ده‌بنه بکه‌ر به‌دووشیوه:
- ۱- ئه‌گه‌ر به‌رکار باسکرابوو، ئه‌وا ده‌چنه‌ دوا‌ی به‌رکار

لیک‌دراو	دا‌پژاو
پیاوه‌که‌م ده‌ربازکرد. پیاوه‌که‌مان ده‌ربازکرد.	گو‌فاره‌که‌م هه‌لبژارد. گو‌فاره‌که‌مان هه‌لبژارد.
پیاوه‌که‌ت ده‌ربازکرد. پیاوه‌که‌تان ده‌ربازکرد.	گو‌فاره‌که‌ت هه‌لبژارد. گو‌فاره‌که‌تان هه‌لبژارد.
پیاوه‌که‌ی ده‌ربازکرد. پیاوه‌که‌یان ده‌ربازکرد.	گو‌فاره‌که‌ی هه‌لبژارد. گو‌فاره‌که‌یان هه‌لبژارد.

۲- ئه گهر بهرکار باس نه کرابوو، ئهوا ده چنه دواى بهشى يه که می کاره که:

دایژاو	لیکدراو
هه لم بژارد. هه لمان بژارد.	دهربازم کرد. دهربازمان کرد.
هه لت بژارد. هه لتان بژارد.	دهربازت کرد. دهربازتان کرد.
هه لی بژارد. هه لیان بژارد.	دهربازی کرد. دهربازیان کرد.

ب- کهى جیناوى لكاوى بکه بۆ كهسى سییه می تاک له پسته دا ده رناکه ویت؟
به نمونه وه لامه کهت بسه لمینه ۲۰۱۱ خ
و/ له گهل کاری پابردووی تینه په پری (ساده، دایژاو، لیکدراو)
نمونه: چوو بۆ دهۆک.

راهیتان -۳-

له پسته ی (وتاره کهت بلاو کردووه ته وه).

- ۱- کاری پسته که له چ ریژه یه کدایه؟ چۆن دروست کراوه؟
و/ بلاو کردووه ته وه: کاری پابردووی ته وای پاگه یاندنه.
دروستکردنی: {پابردووی نزیکى پاگه یاندن + ووه + ناو بهندی (ت) + پاشگری (هوه)}
- ۲- (ت) دواى (وتاره که) چیه و ئه رکی چیه؟ بۆچی خراوته ئه وى؟
و/ جیناوى لكاوه بۆ كهسى دووه می تاک، بکه ره، چونکه کاره که پابردووی تیه په
- ۳- وشه ی (وتاره که) شى بکه وه. و/ ناوه، تاکه، ناسراوه، بهرکاره
- ۴- ئه گهر وشه ی (وتاره که) لابریت (ت) ده چیته کوئ؟ بۆچی؟
و/ (ت) ده چیته دواى بهشى يه که می کاره که، چه نکه کاره که پابردووی تیه په پری لیکدراوه.
بلاوت کردووه ته وه

راهیتان -۴-

له پسته ی: (له وانه کان باش تیگه یشتوو).

- ۱- کوا بکه ری پسته که؟ بۆچی؟
و/ جیناوى لكاوه بۆ كهسى سییه می تاک، ده رنه که وتوو، چونکه کاره که ی پابردووی تینه په ره.
- ۲- کاری پسته که بگۆره بۆ ریژه ی پانه بردووی پاگه یاندن، چ گۆرانیك روودهدات بینووسه وه.
و/ تیده گات: جیناوى لكاو بۆ كهسى سییه می تاک ده گۆریت بۆ (ات)، چونکه ره گی کاره که کوتایی به بزوینی (ه) هاتوو.
- ۳- وشه ی (وانه کان) شى بکه وه.
و/ ناوه، کویه، ناسراوه، ته واکه ری به یاریده یه
- ۴- وشه ی (باش) چیه و ئه رکی چیه؟
و/ باش: هاوه لکاری چۆنیه تی ساده یه، ته واکه ری کاره.

- ۱۶- بچو بۆ گهشت. بکهری ئه م رسته یه
{ا- بچو} ب- و ج- گهشت د- دهر نه که و تووه {د}
- ۱۷- چیرۆکه که ت بلا و کرده وه. ئه گهر کاری رسته که بگورین بۆ رانه بردووی دانانی ئه و ده بیته
{ا- بلا و بکه مه وه} ب- بلا و که یته وه ج- بلا و بکاته وه د- بلا و بکه نه وه
- ۱۸- قوتابییه کانی خه لات ده کرد. ئه گهر کاری رسته که بکه ینه رانه بردووی را که یاندن
ئه و جیناوی (ی) ده بیته
{ا- یت} ب- یت ج- یان د- ات {د}
- ۱۹- ده بیته قوتابییه ببات بۆ تاقیگه. (ات) به کارهاتووه له (ببات) چونکه رهگی کار
کو تایی هاتووه به
{ا- ب} ب- و ج- و د- ا {ا}
- ۲۰- جله کان ده شوات. (ات) به کارهاتووه له (ده شوات) چونکه رهگی کار کو تایی هاتووه به
{ا- و} ب- ه ج- و د- ا {ا}
- ۲۱- له رسته ی (تاوانبار ه که م ده ستیشان کرد). ئه گهر (تاوانبار ه که) لابییه جیناوی لکاوی
(م) ده چیته
{ا- کو تایی کار} ب- دوا ی (ده ست) ج- دوا ی (نه) د- دوا ی به شی یه که می کاره که {د}
- ۲۲- جیناوی لکا و بۆ که سی سییه می تاک له ده وری بکه ردا، (یت) به کار دیت ئه گهر کاری
رسته که رانه بردو و بیته و کو تایی رهگ
{ا- بزوینی (ه) یان (و) بیت} ب- نه بزوین بیت د- بزوینی (ه) یان (و) نه بیت {د}
- ۲۳- له کاری رابردووی تیپه ری دا ر ژاو و لیک دراو، ئه گهر بهر کار له رسته دا نه بو و ئه و
جیناوی لکاوی بکه ر ده چیته
{ا- کو تایی کار} ب- دوا ی (ده) ج- دوا ی (نه) د- دوا ی به شی یه که می کاره که {د}
- ۲۴- جیناوی لکاوی (ات) له شوینی (یت) به کار دیت له ده وری بکه ر، ئه گهر رهگی کار
کو تایی هاتیته به
{ا- و} ب- ی ج- ی د- ه، و {د}
- ۲۵- جیناوی (یت) بۆ که سی سییه می تاک ده ر نا که ویت له گهل کاری له ر (ه) یان (و) نه بیت
{ا- رابردووی تینه په ر} ب- رانه بردووی تینه په ر ج- داخوای د- رابردووی تیپه ر {د}
- ۲۶- له رسته ی (وتاره که ت بلا و نه کردو وه ته وه) ئه گهر (وتاره که) لابییه جیناوی لکاوی (ت)
{ا- دوا ی کاره که} ب- دوا ی (نه) ج- نیوان (و..ه) د- دوا ی به شی یه که می کاره که {د}
- ۲۷- دیارییه کانمان نه هیتا وه. ئه گهر (دیارییه کان) لابییه جیناوی (مان) ده چیته
{ا- دوا ی کاره که} ب- دوا ی (نه) ج- نیوان (و..ه) د- دوا ی (ده) {د}
- ۲۸- له وانه کان باش تینگه یش تو وه. ئه گهر کاری رسته که بکه ینه رانه بردووی را که یاندن،
ئه و ده بیته
{ا- تیده که یت} ب- تیده گات ج- تیده که یش د- تینا گات {د}

ئەرکی جیناوی کهسیه لکاوہکان

دووم:- وهک بهرکار انه لکاله گن کار (سیه رکان) به کار

بهرکار/ ناویکه یان جیناویکه له پسته دا واتای کاره که ته واوده کات و ئەرکی کاره که شی ده که ویتته سهر، واتا ئه نجامی پروودانی کاره که ی بهرده که ویت.

نمونه:

من سهردار ده بینم. ناوه، بهرکاره
 x ئه وه ده بینم. جیناوی سهر به خو، بهرکاره
 ده ی بینم. جیناوی لکاو، بهرکاره

* که واته جیناوی لکاویش وه کو ناو و جیناوی سهر به خو ده بیتته بهرکار.

چهند تیتینییهک:

۱- ریکه ووتنی نیوان بکه و بهرکار

بهرکار بهرکار	بهرکار بهرکار
کهسی یه که می تاک و کو	کهسی دووه می تاک و کو، سیه می تاک و کو
کهسی دووه می تاک و کو	کهسی یه که می تاک و کو، سیه می تاک و کو
کهسی سیه می تاک و کو	کهسی یه که می تاک و کو، کهسی دووه می تاک و کو، کهسی سیه می تاک و کو

۲- ته نها کاری تیه به [پابردوو، رانه بردوو، داخوای] بهرکار وهرده گریته.

۳- ئه گهر جیناوی لکاو بیتته بهرکار ئه واهه می شه له گهل جیناوی لکاو بکه ر دیت، واته دوو جیناوی لکاو ده چنه سهر کاریک.

به زکرل (به رکار + به رکار)
 (به رکار + به رکار)

کۆمه له جیناوه لکاوہکان له دهووری بهرکار

کۆمه له ی دووه م (م-ین، یت-ن، x-ن)

ته نها له گهل کاری پابردوو ی تیه پده بنه بهرکار
 دای مه زراندم دای مه زراندين
 دای مه زرانديت دای مه زراندين
 دای مه زرانده x دای مه زراندين
 بکه ر بهرکار بکه ر بهرکار

کۆمه له ی یه که م (م-مان، ت-تان، ی-یان)

له گهل کاری تیه پری رانه بردوو، داخوای، پابردوو، ده بنه بهرکار
 ده م گریته ده مان گریته
 ده ت گریته ده تان گریته
 ده ی گریته ده یان گریته
 بهرکار بکه ر بهرکار بکه ر

یه که م: کۆمه له ی یه که م له جیناوه لکاوہکان له گهل ئه م کارانه ده بنه بهرکار:-

۱- له گهل کاری رانه بردوو ی تیه به دوو شیوه ده بنه بهرکار: ۲۰۰۱خ

۱- ئه گهر کاره که ساده بوو ئه واهه جیناوی لکاو ی بهرکار ده که و نه دوای نیشانه ی (ده، ب) ی

پانه‌بردووی پاگه‌پاندن و دانانی، جیناوی لکاوی بکه‌ریش ده‌که‌وێته کوتایی کاره‌که.
ياسا‌که‌ی: {ده، ب + جیناوی لکاوی به‌رکار + په‌گی کار + جیناوی لکاوی بکه‌ر}
کومه‌له‌ی یه‌که‌م کومه‌له‌ی سییه‌م

نمونه: ده‌م گه‌یه‌نیته. ده‌مان گه‌یه‌نیته بو بازار.
ده‌ت گه‌یه‌نیته. ده‌تان گه‌یه‌نیته.
ده‌ی گه‌یه‌نیته. ده‌یان گه‌یه‌نیته.
به‌رکار بکه‌ر به‌رکار بکه‌ر

تییینی:

ئه‌گه‌ر کاره‌که نه‌ری بوو، ئه‌وا جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌چیته دوا‌ی (نا، نه)
ب‌ئه‌گه‌ر کاره‌که دا‌پژاو یان لیک‌دراو بوو ئه‌وا جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌که‌وێته دوا‌ی
به‌شی یه‌که‌می کاره‌که، جیناوی لکاوی بکه‌ریش ده‌که‌وێته کوتایی کاره‌که،
ياسا‌که‌ی:

{به‌شی یه‌که‌می کاره‌که + جیناوی لکاوی به‌رکار + کاری پانه‌بردوو + جیناوی لکاوی بکه‌ر}
کومه‌له‌ی یه‌که‌م کومه‌له‌ی سییه‌م

دا‌پژاو: راج ده‌گریته. راج ده‌گریته.
رات ده‌گریته. رات ده‌گریته.
رای ده‌گریته. رای ده‌گریته.
به‌رکار بکه‌ر به‌رکار بکه‌ر

لیک‌دراو: خه‌لاتح ده‌کات. خه‌لاتمان ده‌کات.
خه‌لاتت ده‌کات. خه‌لاتتان ده‌کات.
خه‌لاتی ده‌کات. خه‌لاتیان ده‌کات.
به‌رکار بکه‌ر به‌رکار بکه‌ر

۲- له‌گه‌ل کاری داخوازی تیپه‌ر ده‌بنه به‌رکار ئه‌ویش به‌دوو شیوه‌:

۱- ئه‌گه‌ر کاره‌که ساده بوو ئه‌وا جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌که‌وێته دوا‌ی نیشانه‌ی (ب) ی
داخوازی، هه‌ردوو جیناوی لکاوی (ه-ن) که‌سی دووه‌می تاک و کو‌ی بکه‌ر ده‌که‌ونه کوتایی
کاره‌که.

ياسا‌که‌ی: {ب + جیناوی لکاوی به‌رکار + په‌گی کار + جیناوی لکاوی بکه‌ر}

کومه‌له‌ی یه‌که‌م {م - مان، ی - یان} هه‌ردوو جیناوی (ه-ن) که‌سی دووه‌می تاک و کو
نمونه: بجم به‌خشه. بمان به‌خشه.
بی به‌خشه. بیان به‌خشه.
به‌رکار بکه‌ر به‌رکار بکه‌ر

تییینی:

ئه‌گه‌ر کاره‌که نه‌ری بوو، ئه‌وا جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌چیته دوا‌ی (نا، نه)

ب- ئه گهر کاره که داپژاو یان لیکدراو بوو ئه و جیناوی لکاوی بهرکار ده که ویتته دوا ی بهشی یه که می کاره که، ههردوو جیناوی لکاوی (ه-ن) ی بهریش ده که ونه کوتایی کاره که. یاسا که ی:

{ بهشی یه که می کاره که + جیناوی لکاوی بهرکار + کاری داخوازی + جیناوی لکاوی بکه ر }
کۆمه له ی یه که م {م - مان، ی - یان} ههردوو جیناوی (ه-ن) ی که سی دوو می تاک وکو

نمونه:
داپژاو:

وهرم بگره.	وهرمان بگره.
وهری بگره.	وهریان بگره.
بهرکار بکه ر	بهرکار بکه ر
یارمه تیه بدهن.	یارمه تیمان بدهن.
یارمه تیی بدهن.	پهروهردیه یان بدهن.
بهرکار بکه ر	بهرکار بکه ر

لیکدراو:

۳- له گه ل کاری رابردووی تیپه ریش به دوو شیوه ده بنه بهرکار:
۱- ئه گهر کاره که ساده بوو ئه و له گشت ده مه کانی رابردوو - جگه له بهرده وامی راگه یاندن و نه ری - جیناوی لکاوی بهرکار ده که ویتته کوتایی کاره که، له دوا ی ئه ویش جیناوی لکاوی بکه ردیت.

یاسا که ی: { کاری رابردووی ساده + جیناوی لکاوی بهرکار + جیناوی لکاوی بکه ر }
کۆمه له ی یه که م کۆمه له ی یه که م

نمونه:

نارد می.	ناردمانی.
نارد تی.	ناردتانی.
نارد ی.	ناردیانی.
بهرکار بکه ر	بهرکار بکه ر

گه یاندن مان یان

تیپینی: - له ده می رابردووی بهرده وامی راگه یاندن و نه ری به گشت ده مه کانییه وه جیناوی لکاوی بهرکار ده که ویتته دوا ی نیشاته ی (ده، نه) له دوا ی ئه ویش جیناوی لکاوی بکه ردیت. یاسا که ی: { نه، ده + جیناوی لکاوی بهرکار + جیناوی لکاوی بکه ر + کاری رابردووی ساده }

ده می گه یاند به ئامانج.	دهمانی گه یاند به ئامانج.
ده تی گه یاند به ئامانج.	دهتانی گه یاند به ئامانج.
ده ی گه یاند به ئامانج.	دهیانی گه یاند به ئامانج.
بهرکار بکه ر	بهرکار بکه ر

نمونه:

نه می ناسیوه.	نهمانی ناسیوه.
نه تی ناسیوه.	نهتانی ناسیوه.
نه ی ناسیوه.	نه یانی ناسیوه.

(۱۷ وەم گرش)

ب- ئەگەر کارەکه رابردووی تیپه‌ری دارژاو یان لیکدراو بوو، ئەوا به‌گشت دهمه‌کانییه‌وه به‌ئهری و نه‌ری جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌که‌وێته دوا‌ی به‌شی یه‌که‌می کارەکه و جیناوی لکاوی به‌ریشی به‌دوادا دیت. یاساکه‌ی:

{به‌شی یه‌که‌می کارەکه + جیناوی لکاوی به‌رکار + جیناوی لکاوی به‌ر + کاری رابردووی تیپه‌ر}

نموونه: دارژاو: هه‌لمی بژارد. هه‌لمانی بژارد.
هه‌لتی بژارد. هه‌لتانی بژارد.
هه‌ل‌خی بژارد. هه‌لیانی بژارد.
به‌رکار بکه‌ر به‌رکار بکه‌ر

دووهم: کۆمه‌له‌ی دووهم له جیناوه‌لکاوه‌کان ته‌نها له‌گه‌ل کاری رابردووی تیپه‌ر ده‌بنه به‌رکار، به‌م شیوه‌یه

۱- ئەگەر کارەکه ساده بوو، ئەوا به‌گۆڕینی به‌ر دوو یاسامان هه‌یه:

ا- ئەگەر به‌ر که‌سی یه‌که‌م و دووهمی تاک و کۆ بوو ئەوا جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌که‌وێته دوا‌ی جیناوی لکاوی به‌ر یاساکه‌ی:

{کاری رابردووی تیپه‌ر + جیناوی لکاوی به‌ر + جیناوی لکاوی به‌رکار}

نموونه: گه‌یاندمیت. گه‌یاندم. گه‌یاندم‌خ. گه‌یاندم‌ن.
به‌رکار بکه‌ر به‌رکار بکه‌ر

ب- به‌لام ئەگەر به‌ر که‌سی سییه‌می تاک و کۆ بوو، ئەوا جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌که‌وێته دوا‌ی جیناوی لکاوی به‌رکار یاساکه‌ی:

{کاری رابردووی تیپه‌ر + جیناوی لکاوی به‌رکار + جیناوی لکاوی به‌ر}

نموونه: ناردمی. ناردینی. ناردنی. ناردنی‌خ. ناردنی‌ی.
به‌رکار بکه‌ر به‌رکار بکه‌ر

تییینی:

به‌لام ئەگەر کارەکه له‌ دهمی رابردووی به‌رده‌وام و نه‌ری به‌گشت دهمه‌کانی رابردوو بوو، ئەوا جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌که‌وێته دوا‌ی نیشانه‌ی (ده، نه) و جیناوی لکاوی به‌رکار ده‌که‌وێته کوتایی کارەکه. ئینجا به‌رکاره‌که‌سیک بیت.

یاساکه‌ی: {ده + جیناوی لکاوی به‌ر + کاری رابردووی تیپه‌ر + جیناوی لکاوی به‌رکار}

نمونه:

دهی گه یاندین.	دهی گه یاندم.
دهی گه یاندرن.	دهی گه یاندریت.
دهی گه یاندرن.	دهی گه یاندر x .
بکەر بهرکار	بکەر بهرکار

۲- ئەگەر کارەكە رابردووی تێپەری داڕژاو یان لیکدراو بوو، ئەوا جیناوی لکاوی بکەر
 دەکەوێتە دواى بەشی یەكەمى کارەكە، بەلام جیناوی لکاوی بەرکار دەکەوێتە کۆتایی
 کارەكە، لەگشت دەمەکان بە ئەرئ و ئەرئ.

باساکەى:

{بهشی یه که می کاره که + جیناوی لکاو ی بکه ر + کاری ر ابر دووی تیپه ر + جیناوی لکاو ی بهر کار}

کومه له ی یه که م کومه له ی دوو هم

دارژاو:
نمونه:

هه‌لی بژاردم.	هه‌لم بژاردین.
هه‌لی بژاردیت.	هه‌لم بژاردن.
هه‌لی بژارد <u>x</u> .	هه‌لم بژارد <u>ن</u> .
بکه‌ر به‌رکار	بکه‌ر به‌رکار

لیکدراو: دهبوو بانگی کردبام. دهبوو بانگی کردبایت. دهبوو بانگی کردبا ×.

دهبوو بانگی کردباين. دهبوو بانگی کردبان. دهبوو بانگی کردبان.

بکەر بهرکار بکەر بهرکار

تیلانی

۱- له شیوه‌زاری کرمانجی ژوورو (سه‌روو) دا کۆمه‌له‌ی دووهم له جیتاوه‌لکاوه‌کان (م-ین، یت-ن، *ن) له گه‌ل کاری رابردووی تیپه‌ر ده‌بنه به‌رکار یان بۆ به‌رکار ده‌گه‌رینه‌وه و ده‌که‌ونه کوتایی کاره‌که.

ئازادى ئەم دىتىن	ئازادى ئەز دىتىم
ئازادى ھوين دىتىن	ئازادى تو دىتت
ئازادى ئەودىتىن	ئازادى ئەو دىت ×

۲- جیناوی لکاو بۆ کهسی سیسه می تاک له گهل کاری پابردووی تیپه پ له دهوری بهرکار
دهرناکه ویت، ئه گهر کاری پابردووی تیپه پ یهک جیناوی لکاوی له گهل بوو ئه و بهرکار
دهر نه که و تووه.
 ناردم. × گه باندتان. × یارمه تیمان دا. × هه لیان بژارد. ×

گه یاندتان. × یارمه تیمان دا. × هه لیان بژارد. ×

دور در کتبے
دور در کتبے
دور در کتبے
دور در کتبے

راهیتان - ۱

کە ی ئەم جیناوه کەسیه لکاوانه دهبنه بهرکار له رسته دا؟ به نمونه نیشانی بده: -

۱خ ۲۰۰۹

له رسته دا وهکو بهرکار

کار

جیناوه لکاوه کان

رام گرتن.	رابردووی تیپه	ن
بانگم کردیت.	رابردووی تیپه	یت
دهیان به خشم.	رابردوو، رانه بردوو، داخوای	یان
دهتان نیرم	رابردوو، رانه بردوو	ت

راهیتان - ۲

جیناوی کەسی لکاوی (تان، یین) له دوو رسته به کار بهیتنه، له رسته یه کهمدا (تان) بکهرو (یین) بهرکار بهیت، له رسته ی دووهمدا (یین) بکهرو (تان) بهرکار بهیت.

۱خ ۲۰۰۸، ۲خ ۲۰۱۱

۱ - وهرتان گرتین.

۲ - وهرتان دهگرین.

کارهکان رانه بردوو

راهیتان - ۳

کە ی جیناوی کەسی لکاوی (ی) بۆ کەسی سییه می تاک له دهوری بهرکاردا دهرده که ویت؟ به نمونه پروونی بکهروه.

۱خ ۲۰۰۴

و/ له گهل کاری رانه بردووی تیپه و داخوای تیپه دهرده که ویت. نمونه: رانه بردوو: دهی کرم. داخوای: بی به خشه

راهیتان - ۴

چون جیناوه کەسیه لکاوه کان له گهل ئەم کارانه دهبنه بهرکار؟

رسته

کارهکان

رام سپاردن.

راسپارد

بم بینه.

بینه

هیتامانن.

هیتا

دهت بات.

دهبات

هیل به ژیر داهاتوووه کان بهرکارن

راهیتان - ۵

له رسته ی: (پار هه لی بژاردین).

۱ - (یین) چییه؟ ئهرکی چییه؟ بۆچی خراوته ئهو شوینه؟

و/ یین: جیناوی لکاوه بۆ کەسی یه که می کو، بهرکاره، چونکه کاره که رابردووی تیپه ری داپژاوه.

۲ - ئه گهر (یین) بگۆرین به (مان) ده که ویتته کوئ؟ له بهرچی؟

و/ (مان) ده چیتته دوا ی به شی یه که می کاره که، چونکه کاره که رابردووی تیپه ری داپژاوه و (مان) له کومه له ی یه که مه.

هه لمانی بژارد.

۳ - رسته که بگۆره بۆ کاتی رانه بردوو، ههردوو جیناوه لکاوه کانیش شیبه که وه.

و/ هه لمان ده بژیریت (مان): بهرکاره (یت): بکه ره

- ١٤- بانگمان بکه‌ن بۆ سه‌یری پێشانگاکه‌. کاری رسته‌که‌ بکه‌ینه‌ رابردووی دووین
- ١- بانگمان کردوین {ب- بانگتان کردبوین} ج- بانگیان کردبوین د- بانگیان کردبوون
- ١٥- دای مه‌زاراندیت. {ب- دای مه‌زاراند} ج- دات مه‌زاراند د- دای مه‌زاراندت
- ١٦- گرتمن. {ب- گرتیانم} ج- گرتتانم د- گرمتان
- ١٧- وهرتان گرتمن. {ب- رانه‌بردووی تێپه‌ر} د- رابردووی تێنه‌په‌ر
- ١٨- هه‌لت بژاردن. {ب- هه‌لیان بژێره‌} ج- هه‌لی بژێره‌ د- هه‌لت بژێرن
- ١٩- مه‌یان به‌خشن. {ب- به‌رکار} ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده‌ د- دیارخه‌ر
- ٢٠- له‌گه‌ل کاری (بینه‌) کام له‌م جیناوانه‌ نابیته‌ به‌رکار {ب- تان} ج- یان د- ی
- ٢١- پار هه‌لی بژاردین. {ب- هه‌لی ده‌بژاردین} د- هه‌لم ده‌بژیریت
- ٢٢- ئازادی ئه‌ز دیتم. {ب- به‌رکار} ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده‌ د- دیارخه‌ر
- ٢٣- نه‌مامه‌که‌م چاند، ئه‌گه‌ر ئاژه‌ل نه‌ی خوات. ئه‌رکی (ی) چیه‌؟ له‌ (نه‌ی خوات) {ب- به‌رکار} ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده‌ د- دیارخه‌ر
- ٢٤- کام له‌ رسته‌انه‌ جیناوی (تان) ئه‌رکی به‌رکار ده‌بینیت؟ {ب- ناردتان} ج- ده‌تان ناردم د- ناردتانی
- ٢٥- له‌گه‌ل کاری رانه‌بردووی تێپه‌ر کام کومه‌له‌ جیناوی لکاو ده‌بن به‌ به‌رکار {ب- یه‌که‌م} ج- دووه‌م د- چواره‌م
- ٢٦- جیناوی (ین) ده‌بیته‌ به‌رکار هه‌میشه‌ له‌گه‌ل کاری {ب- رابردووی تێپه‌ر} د- رابردووی تێنه‌په‌ر
- ٢٧- کام له‌م جیناوانه‌ نابیته‌ به‌رکار له‌گه‌ل کاری (راده‌سپێرم) {ب- مان} ج- یان د- ی
- ٢٨- بانگی کردم بۆ ئاهه‌نگه‌که‌. {ب- به‌رکار} ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده‌ د- دیارخه‌ر
- ٢٩- هه‌ردوو جیناوی (ت - تان) نابنه‌ به‌رکار له‌گه‌ل کاری {ب- رابردووی تێپه‌ر} ج- داخوازی تێپه‌ر د- هه‌رسیکیان
- ٣٠- له‌ رسته‌ی (ده‌مان بات بۆ سه‌یری پێشانگاکه‌). کاری رسته‌که‌ بگۆڕین بۆ رابردووی

نزیکی راگه‌یاندن، ده‌بیته

- {۱- بردیتی} ب- بردمی ج- بردینی د- بردمانت {
۳۱- له‌پرسته‌ی (خۆزگه بیان نیریت بۆ خولی به‌هیزکردن) ئه‌رکی جیناوی لکاوی (یان) چیه؟
{۱- پکه‌ر} پ- به‌رکار ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده د- دیارخه‌ر {
۳۲- بیان به‌خشین. {۱- به‌خشیبایانی} ب- به‌خشیبایانتان ج- به‌خشیباتانیان د- به‌خشیبایانمان {
۳۳- ئه‌گه‌ر کاری (ده‌مان ناسیت) بگۆرین بۆ را‌بردووی به‌رده‌وامی راگه‌یاندن ده‌بیته
{۱- ده‌مان ناسی} ب- ده‌مان ناسیت ج- ده‌مانی ناسی د- ده‌ی ناسین {
۳۴- ده‌مانت گه‌یاند ه‌ئامانج. ئه‌گه‌ر (مان) بگۆرین به‌ (ین) ئه‌وا ده‌چيته
{۱- دوا‌ی (ده)} ب- دوا‌ی کاره‌که ج- دوا‌ی (ت) د- هی‌چیان {

با‌نگ‌مان بکه‌ن

با‌نگ‌مان کردبو‌رین

گر لهن

که‌ر بکه‌ر

گر ت

ئەركى جىناۋى كەسىپە لكاۋەكان

سىيەم: تەۋاۋكەرى بەيارىدە

تەۋاۋكەرى بەيارىدە: - ناۋىكە يان جىناۋىكە واتاى كارەكە تەۋاۋدەكات بەيارمەتى ئامرازى پەيۋەندى، بەلام ئەركى كارەكەى ناكەۋىتەسەر.
نمۇنە: - دىارىيەكەم لەكاۋە ۋەرگرت.
دىارىيەكەم لەئەۋ ۋەرگرت.
دىارىيەكەم لىي ۋەرگرت

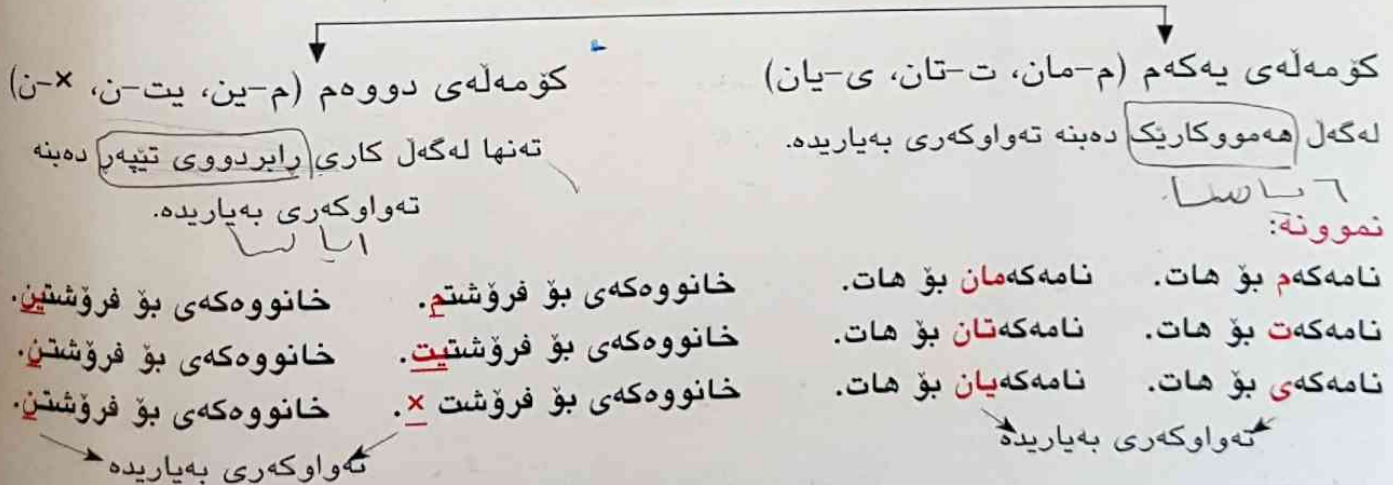
ئامرازى پەيۋەندى جىناۋى لكاۋ بۇ كەسى سىيەمى تاك، تەۋاۋكەرى بەيارىدە.

* كەۋاتە دەكرىت تەۋاۋكەرى بەيارىدە ناۋ يان جىناۋى سەربەخۇ يان جىناۋى كەسىپە لكاۋىيەت، كە بابەتى خۇمان جىناۋى كەسى لكاۋە لە دەۋرى تەۋاۋكەرى بەيارىدە.

تەيىنى: تەۋاۋكەرى بەيارىدە ھەمىشە لەگەل ئامرازى پەيۋەندى دىت، ۋاتە تەۋاۋكەرى بەيارىدە بەبى ئامرازى پەيۋەندى دروست نايىت.
* ئامرازە پەيۋەندىيەكان ئەمانەن:

بۇ ← بۇ + جىناۋى لكاۋ
لە ← دەگۈرى لى (تى) + جىناۋى لكاۋ
بە ← دەگۈرى پى + جىناۋى لكاۋ

ھەردوۋ كۆمەلەى يەكەم و دوۋەم دەبنە تەۋاۋكەرى بەيارىدە
كۆمەلە جىناۋەلكاۋەكان

يەكەم: - كۆمەلەى يەكەم لەگەل ئەم كارانە دەبنە تەۋاۋكەرى بەيارىدە بەم شىۋەى خوارەۋە: -

۱- له گهل کاری رابردووی تینه پهر، رانه بردووی تینه پهر دهکونه دواى ناوى بکهر. یاساکه ی

{ناوى بکهر + جیناوى لکاوى ته واکه رى به یاریده + ئامرازى په یوه ندى + کارى تینه پهر}

(رانه بردوو + کومه له ی سییه م (رابردوو + کومه له ی دوو هم)

کومه له ی یه که م

نال

نمونه:-

نامه که مان پی گه یشته.

نامه که م پی گه یشته.

نامه که تان پی گه یشته.

نامه که ت پی گه یشته.

نامه که یان پی گه یشته.

نامه که ی پی گه یشته.

ته واکه رى به یاریده ئامرازى په یوه ندى

ته واکه رى به یاریده ئامرازى په یوه ندى

خانوو ده که مان لی د پرووخت.

خانوو ده که م لی د پرووخت.

خانوو ده که تان لی د پرووخت.

خانوو ده که ت لی د پرووخت.

خانوو ده که یان لی د پرووخت.

خانوو ده که ی لی د پرووخت.

ته واکه رى به یاریده ئامرازى په یوه ندى

ته واکه رى به یاریده ئامرازى په یوه ندى

تیبینى: ته گهر ناوى بکهر که لابهین جیناوى لکاوى ته واکه رى به یاریده ده چپته دواى ئامرازى په یوه ندى.

پیمان گه یشته.

پیم گه یشته.

لیمان د پرووخت.

لیم د پرووخت.

۲- له گهل کاری داخوازى تینه پهر جیناوى لکاوى ته واکه رى به یاریده راسته وخو دهکونه دواى ئامرازى په یوه ندى. یاسا:

{ئامرازى په یوه ندى + جیناوى لکاوى ته واکه رى به یاریده + کارى داخوازى + جیناوى لکاوى بکهر}

هه ردوو جیناوى (ه-ن) که سی دوو می تاک و کو

کومه له ی یه که م {م-مان، ی-یان}

نمونه:

تیمان بگهن.

تیم بگهن.

تیان بگهن.

تیی بگهن.

بکهر

نامرازى په یوه ندى ته واکه رى به یاریده

۳- له گهل کاری داخوازى تیه پهر جیناوى لکاوى ته واکه رى به یاریده دهکونه دواى بهرکار. یاسا:

{ناوى بهرکار + جیناوى لکاوى ته واکه رى به یاریده + ئامرازى په یوه ندى + کارى داخوازى + جیناوى لکاوى بکهر}

هه ردوو جیناوى (ه-ن) ی که سی دوو هم

کومه له ی یه که م {م-مان، ی-یان}

نمونه:

خانوو ده که مان بو بکهر.

خانوو ده که م بو بکهر.

خانوو ده که یان بو بکهر.

خانوو ده که ی بو بکهر.

بکهر

ته واکه رى به یاریده ئامرازى په یوه ندى

ته واکه رى به یاریده ئامرازى په یوه ندى

۴- له گڼل کاري رانه بر دوو **تپه**ر جيناو لکاو ته واوکهري به ياریده ده که ویتته دواي **به رکار**.
ياسای:

{ناوې به رکار + جيناو لکاو ته واوکهري به ياریده + نامرازي په يوه ندي + کاري رانه بر دوو + جيناو لکاو بکر}

کومه له ي په کم
نمونه: کتبه که ت **بو** ده به مه وه. کتبه که **يان** **بو** ده به مه وه.
ته واوکهري به ياریده نامرازي په يوه ندي ته واوکهري به ياریده نامرازي په يوه ندي بکر

۵- له گڼل کاري **بکر ناديار** (رانه بر دوو، رانه بر دوو) جيناو لکاو ته واوکهري به ياریده ده که ویتته دواي ناوې **جنگري بکر**.
ياساکه ي:

{ناوې جنگري بکر + جيناو لکاو ته واوکهري به ياریده + نامرازي په يوه ندي + کاري ناديار}

کومه له ي په کم

نمونه: پاره که م لي دزرا. پاره که ت لي دزرا.
پاره که **يان** لي دزرا. پاره که تان لي دزرا.
ته واوکهري به ياریده نامرازي په يوه ندي ته واوکهري به ياریده نامرازي په يوه ندي

۶- له گڼل کاري **رانه بر دوو تپه**ر جيناو لکاو ته واوکهري به ياریده ده که ویتته دواي **نامرازي په يوه ندي**.
دواي **نامرازي په يوه ندي**.

{ناوې به رکار + جيناو لکاو بکر + نامرازي په يوه ندي + جيناو لکاو ته واوکهري به ياریده + کاري رانه بر دوو تپه}

کومه له ي په کم

کومه له ي په کم

نمونه: پينووسه که ي **بو**م هينا. پينووسه که ي **بو**ت هينا.
پينووسه که ي **بو**يان هينا. پينووسه که ي **بو**تان هينا.
نامرازي په يوه ندي ته واوکهري به ياریده نامرازي په يوه ندي ته واوکهري به ياریده بکر بکر

تپينی: نه گهر ناوکه لایه يين ده بیتته (بومی هينا).

دووه م: - کومه له ي دووه م ته نها له گڼل کاري رانه بر دوو تپه رانه ده نه ته واوکهري به ياریده و ده که و نه **کوتايی کارده**.

{ناوې به رکار + جيناو لکاو بکر + نامرازي په يوه ندي + کاري رانه بر دوو تپه + جيناو لکاو ته واوکهري به ياریده}

کومه له ي دووه م

کومه له ي په کم

نمونه: پينووسه که ي **بو** هينام. پينووسه که ي **بو** هينایت.
پينووسه که ي **بو** هينا x. پينووسه که ي **بو** هينان.
بکر نامرازي په يوه ندي ته واوکهري به ياریده بکر نامرازي په يوه ندي ته واوکهري به ياریده بکر نامرازي په يوه ندي ته واوکهري به ياریده

راهیتان - ۴-

له رسته (ولاته که یان لی دابه شکر دین.)

۱- (ین) چیه؟ بۆچی خراوته تهو شوینه؟

و/ جیناوی لکاوه بۆ که سی یه که می کو، ته واکه ری به یاریده یه، چونکه کاره که ی رابردووی تیپه ره، (ین) یش کومه له ی دووه مه.

۲- (لی) شیبکه وه. و/ نامرازی په یوه ندیه؟

۳- نه گهر (ین) بگورین بۆ جیناوی (مان) ده چیته کوئ؟ بۆچی؟

و/ ولاته که یان لیمان دابه شکر د.

(مان) ده چیته دوا ی نامرازی په یوه ندی، چونکه کاره که رابردووی تیپه ره و (مان) یش کومه له ی یه که مه.

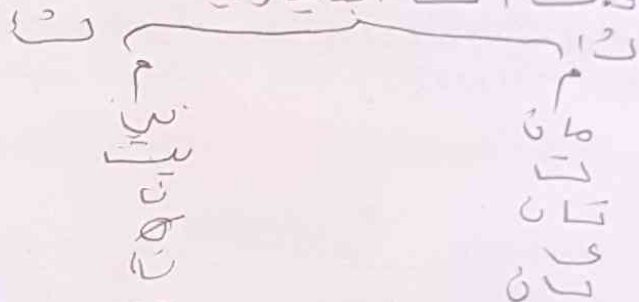
۴- نه گهر ناوی (ولاته که) لابه یین (یان) ده چیته کوئ؟

لیتان دابه شکر دین. / (یان) ده چیته دوا ی نامرازی په یوه ندی.

توریه کان

کاره رابردووی تیپه ر دوکومه له ره گرت

دکات به یاریده

هه صیغه کوکار

هه صیغه کوکار

۱- له رسته (دیاریه که ی بومان لهیتا)

۲- نه دک (مان) چیه که وات به یاریده.

۳- نه دک (مان) بگورین به (ین) ده صیغه کوکار که بۆچی؟

و/ دیاریه که ی بومان لهیتا

هه صیغه دوا کاره که

هه صیغه کاره رابردووی تیپه ر

- 75

11/ (کھرج) (۵) (کھرج) (۵)
دوویسہ (۱) (کھرج) (۵)
(کھرج) (۵)
دوویسہ (۱) (کھرج) (۵)

هاوه ئناو له رووی چۆنیه تی دروستبوونی وشه کانییه وه واته رۆنانه وه دوو جوړه:-

هاوہلناوئیکہ لہ وشہیہ کی سادہی واتاداری سہربہ خو پئکیدیت.

روون، گهرم،.....هتد] T_B // ره تگه گان و کامه گان و دماره گان ،

حوراء درید - تره‌ها، تنگ - یولک درید

له الام وسته (مك ، تام) حوٲان ناون

ئەۋىش دوو جۆرە:

ہہردو وکیان پیکدیت۔

ههردووکیان پیکدیت.
 * هاوهلناوی داریژراو بهم ریگایانه دروست دهییت: - ییسار + ولنه ته کی ساهه + یاسار

$\frac{1}{1}$ $\frac{2}{2}$ $\frac{3}{3}$ $\frac{4}{4}$ $\frac{5}{5}$ $\frac{6}{6}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{8}{8}$ $\frac{9}{9}$ $\frac{10}{10}$

۱- (۱) پیشگر + ناوی ساده = هاوه‌ناوی داریژراو.

ب + جهرگ = ب جهرگ،

بی + رنگ = بی رنگ، بی نان، بی سوود، بی بہخت، بی ہوش، بی شہرم، بی گہرد۔

۲۵ مہینہ ۶ سال

(ب) ناوی ساده + یاشگر = هاوه‌ئناوی داپړزاو.

تووک + ن = تووکن، ورگن، شه‌رمن، چلمن، گوشتن، چلکن،

زیر + ین = زیرین، ئاستین، ئاگرین، به‌فرین، خوینین، په‌نگین، زیوین، به‌ردین

خوین + اوی = خونناوی، خۆلاوی، ژهنگاوی، شهراوی، میشاوی، شاخاوی، لماوی، ئارداوی

برین + دار = بریندار، یولدار، دلدار، پاره‌دار، زامدار، شاخدار، کلکدار،

مهله + وان = مهله‌وان، شاخه‌وان، به‌رخه‌وان، باخه‌وان، که‌شتیه‌وان، داره‌وان

دار + قان = دارقان، رهزقان

بەخت + يار = بەختيار، ھۆشيار، جووتيار

تاوان + یار = تاوانیار، خه مبار، گوناھبار،

دہشت + ہ کی = دہشتہ کی، پولہ کی، خیلہ کی

راو + چي = راو چي

ههولير + ی = ههوليری، کوردی، کهرکووکی

کچ + انی = کچانی، کورانی، ژنانی،

بیاو + انه = بیاوانه، منداالانه، ژنانه، کچانه

به خت + دودر = به خته دودر، يه له دودر،

ٹاسن + گھر = ٹاسنگھر، زبرینگھر، مسگھر

۱۱۶۱ هـ روسته یك (نر)

وہ دیکھتے تھے وہاں

هنا ولسا و به لام ناو

(ن) و۔ رنارنر

سور سے سوہتر X نام

سَان ← سَالْتَر ← هَامَة سَان

۲-۱) پیشر + هاوه‌نای ساده = هاوه‌نای داپتر او.

نه + خوش = نه خوش، نه ساغ، نه ديار
نا + په سندن = ناپه سندن، نارېك، ناشيرين، ناپاك، ناسان، ناخوش، ناساغ، ناراست،

(ب) هاوۀ ناوی ساده + یشگر = هاوۀ ناوی داریژراو.

ساز / ها و لوازم

نهرم + ان = نهرمان

$$\text{رهق} + \text{هن} = \text{رهقهن}$$

روون + اک = پرووناک

یہ کہ ہم = دو وہم، سیئہم، چوارہم، دہیہم، سہدہم

ساز + گار = سازگار

ساز + گار = سازگار
زیر + اند = زیرانداز ، زیرکانه ، زیرکانه ، زیردانه

۳- (۱) **پیشگر + ره‌گی کار** = هاوه‌ننای داریژراو.

جاوگ پيشگر + رهگي کار = ناوه نناوی داپيژراو

گورین ب / نه گور بگور - نه گور، بگور، سوئر، بلور

زانين نه زان نه زان

مردن نه مر نه مر

(ب) $\text{رهگی کار} + \text{پاشگر} = \text{هاوه‌لناوی داریژراو}$.

چاوگ رهگی کار + یاشگر = هاوه ئناوی داریژراو

ترسان = ترس + ناک / نۆك = ترسناك - ترسنۆك

نووسين نووس هر / راو = نووسهر - نووسراو / بينهر - بينراو ، خوئهر

فروشتن فروش یار / راو = خوازیار - خوازاو، فروشیار، کریار به / ام

له‌رزین له‌رز ۆك = له‌رزۆك، گه‌رۆك، گه‌ریده

زنانین زان ا زانا

(پ) $\text{پیشگر} + \text{رہگی کار} + \text{پاشگر} = \text{ہاوہٹناوی داریژراو}$

چاوگ پيشگر + رهگي کار + پاشگر = هاوه نناوي دارنژراو

خواردن ب + خو + هر = بخور

کردن ب که + هر = بکه

بینین نا + بین + ۱ = نابینا

زان نه + زى + وک = نه زوک صوړ

بیشتر + کمتر + یا بیشتر

۴- قه‌دی چاوگ + پاشگر = هاوه‌لناوی داریژراو.

۱/ قه‌دی چاوگی تینه‌پەر + پاشگر = هاوه‌لناوی داربژراو.

چاؤگ + پاشگر = هاوہنناوی داریژراو

کهوتن کهوت ووتو(کهوته)، هاتوو، نووستوو، مایوو، ریشتم، داهاتوو

سووتان سووتا و = سووتاو، برژاو، کولای، خوہ سیاہ، دھم خاں، دہان، گہراو

فرین فری و = فریو، تهقیو، توپیو، بهزیو، رزیو

(تاء، د) سٹ (وو)

جلد امانہ (۹) وہ رسالہ

باش + باش = باش باش، جوان جوان، ریک ریک، خوش خوش، سوور سوور
۱۰- هاوئلناوی ژماره + ناو = هاوئلناوی لیکدراو.

چوار + چاو = چوارچاو، دووروو، دووزمان، چوارشانه، یه‌کره‌نگ، دوودل، یه‌کده‌ست
حه‌وت‌ره‌نگ $\leftarrow$ دوت‌تیر $\leftarrow$ هاوئلناو + ناو

۱۱- هاوئلناو + ئامراز + ناو = هاوئلناوی لیکدراو.

شور + ه + ژن = شورژن، شورسوار، کورته‌بالا، جوانه‌مه‌رگ، گیله‌پیوا
۱۲- هاوئلناو + ئامراز + هاوئلناو = هاوئلناوی لیکدراو.

بور + ه + ده‌وله‌مه‌ند = بورده‌وله‌مه‌ند، کونه‌دن، کونه‌ده‌وله‌مه‌ند

پاک + و خاوین = پاک و خاوین، که‌رولال، ترش وتال، شوخ وشه‌نگ، نه‌رم وشل، گه‌رم
ونه‌رم، توندوتیژ

۱۳- هاوئلناو + هاوئلناو = هاوئلناوی لیکدراو

ره‌ش + ئه‌سمه‌ر = ره‌ش ئه‌سمه‌ر، تازه پیگه‌یشتوو

۱۴- هاوئلکار + ناو = هاوئلناوی لیکدراو.

ژیر + ده‌ست = ژیرده‌ست، بن ده‌ست، ژیرچه‌پوک

پ/ هاوئلناو چییه؟ وه‌ست

و/ وشه‌یه‌که [په‌سنی ناویک یان جیناویک ده‌کات، له‌رسته‌دا ۲۰۰۵خ ۱

۱- ده‌بیته دیارخه‌ری ناو

۲- دیارخه‌ری جیناوی سه‌ربه‌خو

۳- ته‌واوکه‌ری راسته‌وخوی کاری ناته‌واو

۴- هاوئلناوی نادیار ده‌بیته دیارخه‌ری هاوئلناویکی تر.

* ئه‌گه‌ر هاوئلناو له‌شوینی ناو به‌کارهات ئه‌وا ده‌بیته ناو و هه‌موو ئه‌رکه‌کانی ناو ده‌بینیت.

نموونه: هه‌ژاره‌که مرد.

دلسۆزم خوشده‌ویت.

چاوشینه‌که زیره‌که.

ناوه، بکه‌ره

ناوه، به‌رکاره

ناوه، نیه‌اده

* هه‌ندیک جار هاوئلناو ده‌بیته هاوئلکاری چۆنیه‌تی ئه‌گه‌ر له‌رسته‌دا چۆنیه‌تی روودانی
کاره‌که‌ی ده‌ستنیشان کرد و بووه ته‌واوکه‌ری کاری ته‌واو.

نموونه: یاریزانه‌که باش یاری ده‌کات

هاوئلکاری چۆنیه‌تییه، ته‌واوکه‌ری کاره.

۱۱ (سه‌وگار و دوزگار)

چۆنیه‌تی درولستکردنیان له‌ ناو + با سگه
نه‌رکیان له‌رسته‌که هاوئلکار

سۆزىڭىزگە ئاۋ + ئامراز + ئاۋ
سۆزىڭىزگە ئاۋ + ئامراز + ئاۋ

راھىتلىنى (۱)

۱- چۆن ھاۋەلناۋىكى داپىژراۋ لە ھاۋەلناۋىكى لىكدرائ جىادەكەيتەۋە؟ بەنمۇنە
پوۋنى بىكەرەۋە. ۲۰۰۴خ ۲، ۲۰۰۷خ ۱

۱- ھاۋەلناۋى داپىژراۋ: ھاۋەلناۋىكە لەۋشەيەكى سادە و پىشگرىك يان پاشگرىك يان
ھەردووكيان پىكدىت.

نمۇنە: ناخۇش

۱- ھاۋەلناۋى لىكدرائ: ھاۋەلناۋىكە لە دوو وشەي واتادار يان زياتر پىكدىت.

نمۇنە: دلخۇش

۲- بەچەند رىگا ھاۋەلناۋى داپىژراۋ لەرەگى كار دروست دەكرىت؟ بەنمۇنە پوۋنى
بىكەرەۋە. ۲۰۱۱خ ۲

۱- بە سى رىگا ھاۋەلناۋى داپىژراۋ لەرەگى كار دروست دەكرىت:

۱/ رەگى كار + پاشگر = ھاۋەلناۋى داپىژراۋ

۲/ پىشگر + رەگى كار = ھاۋەلناۋى داپىژراۋ

۳/ پىشگر + رەگى كار + پاشگر = ھاۋەلناۋى داپىژراۋ

نا + بىن + ۱ = نابىنا

نووس + ەر = نووسەر

نە + مر = نەمر

۳- چۆن دەتوانىن لەقەدى چاۋگى تىنەپەر ھاۋەلناۋى داپىژراۋ دروست بىكەين؟
بەنمۇنەۋە پوۋنى بىكەرەۋە.

۱۳ كام لەمانە (قەدىنە پەر + پاشگر)

۱- قەدى چاۋگ + پاشگر = ھاۋەلناۋى داپىژراۋ: (كوشە ۶ لە ۷، گرىكە،

ھە لىر (رە))

نمۇنە: سووتا + و = سووتاو

۴- چۆن لە دوو ناۋ ھاۋەلناۋى لىكدرائ دروست دەكەيت؟ نمۇنەۋە بۇ بەينەۋە.

۱- بە سى رىگا:

۱/ ناۋ + ناۋ = ھاۋەلناۋى لىكدرائ

۲/ دووبارەكردنەۋە ناۋىك = ھاۋەلناۋى لىكدرائ

۳/ ناۋ + ئامراز + ناۋ = ھاۋەلناۋى لىكدرائ

گول + بە + دەم = گول بە دەم

۱۳ كام لەمانە لە

(قەدىنە لىر + پاشگر)

دروست پوۋنى

راھىتلىنى (۲)

جۆرو شىۋەى دروست بوۋنى ئەم ھاۋەلناۋانەى خوارەۋە دىارى بىكە.

۱- ھاۋەلناۋەكان جۆرەكەيان شىۋەى دروستبوۋنىان

دەنگىژ لىكدرائ ناۋ + رەگى كار

سەرسىپى لىكدرائ ناۋ + ھاۋەلناۋ

راستىگى لىكدرائ ھاۋەلناۋ + رەگى كار

كەۋتوۋ داپىژراۋ قەد + پاشگر

نەمر داپىژراۋ پىشگر + رەگى كار

۱۴ ئۇلستىر

۱۵ كەدلىور

۱۶ مردوۋ

۱۷ (مالىنى)

۱۸ (مالىنى)

۱۹ (مالىنى)

۲۰ (مالىنى)

۲۱ (مالىنى)

۲۲ (مالىنى)

خەباتكەر لىكدراو ناو + رەگى كار + پاشگر
تېكوشەر دارپىژراو پىشگر + رەگى كار + پاشگر
ناشاد دارژاو پىشگر + هاوئناو

راھىتەنەنى (۳)

لە چاۋگى (زانىن - كوشتن) هاوئناوى دارپىژراو دروست بکە:

چاۋگ پىشگر + رەگى كار = هاوئناوى دارپىژراو

زانىن نە + زان = نەزان

كوشتن ب + كوژ = بكوژ

چاۋگ رەگى كار + پاشگر = هاوئناوى دارپىژراو

زانىن زان + ۱ = زانا

كوشتن كوژ + راو = كوژراو

راھىتەنەنى (۴)

لەم رىستانەنى خوارەوۋە هاوئناوۋەكان دەرپەننە و جۆرەكانيان دەستىنىشان بکە لە

رووى بنچىنەنى وشەكانيان:-

جۆرەكەنى	هاوئناو	رستەكان
لىكدراو	راستگور	۱- مروقى راستگو دروناكات.
دارپىژراو	بەجەرگ	۲- پىشمەرگە بەجەرگە.
دارپىژراو	نووسەر	۳- كچىكى نووسەريان خەلاتکرد.
دارپىژراو	زانا	۴- ئەدىسونى زانا خزمەتى مروقايەتى كردوۋە.

دروستەئەنى	هاوئناو
ناو + هاوئناو	دەستەك
هاوئناو + رەگى كار	راستىژ
پىشگر + ناو	بەخم
پىشگر + هاوئناو	ناديار
هاوئناو + نامە + هاوئناو	كە پولات
نامە + رەگى كار	خەتە مەرسەس
نامە	لەلە
نامە + نامە + ناو	مەسە مەسەر

که ریز ناوی نایبهی نایسه ناو د اورو یاس

قه ده سته یه ۲ + ۱ = ۳ کرار
ره ی کار + ۱ = ۲ کرار

پرسیاری هه لئزاردن

- ۱- دیارییه کی جوانم هینا. وشه ی (جوان) {ا- ناو {ب- هاوه لئاو} ج- هاوه لکار د- جیناو}
- ۲- هه سته تیکۆشه، تا خوینت گهرمه. ئهرکی هاوه لئاوی (گهرم)
- ۳- بهرکار {ا- بهرکار {ب- بکه ر {ج- دیارخهر {د- ته واو کهری کاری ناته واو}
- ۴- تا ئیستا بیاوی وا به جهرگم نه بینوه. هاوه لئاوی (به جهرگ) دروستبووه له یاسای {ا- پیشگر+ناو {ب- پیشگر +هاوه لئاو {ج- پیشگر+رهگی کار {د- پیشگر+قه د}
- ۵- ریوییه کی گهرۆک له شیره کی نووستی چیتره. له م رسته یه چهند هاوه لئاوی دارژاو هه یه؟ {ا- یهک {ب- دوو {ج- سی {د- چوار}
- ۶- کریکاری یه که م کاری خوی ته واو کرد. هاوه لئاوی دارژاوی (یه که م) دروستبووه له یاسای {ا- ناو+پاشگر {ب- هاوه لئاو+پاشگر {ج- رهگی کار+پاشگر {د- قه د+پاشگر}
- ۷- ئیمه ی ئازا له دوژمن ناترسین. ئهرکی هاوه لئاوی (ئازا)
- ۸- بهرکار {ا- بهرکار {ب- دیارخهری جیناو {ج- دیارخهری ناو {د- ته واو کهری کاری ناته واو}
- ۹- فیلمی ترسناک سه یرمه که. هاوه لئاوی (ترسناک) دروستبووه له یاسای {ا- ناو+پاشگر {ب- هاوه لئاو+پاشگر {ج- رهگی کار+پاشگر {د- قه د+پاشگر}
- ۱۰- له کرمانجی ژوورو دا کام پاشگر ده خریده سه ره قه دی چاوگ و هاوه لئاوی دارژاوی لی دروستده کریت؟ {ا- و {ب- ی {ج- له قه دی {د- د}
- ۱۱- له رهگی کار هاوه لئاوی دارژاو دروستده کریت به چهند ریگا؟ {ا- یهک {ب- دوو {ج- سی {د- چوار}
- ۱۲- له قه دی چاوگ هاوه لئاوی دارژاو دروستده کریت به چهند ریگا؟ {ا- یهک {ب- دوو {ج- سی {د- چوار}
- ۱۳- له ناوی ساده هاوه لئاوی دارژاو دروستده کریت به چهند ریگا؟ {ا- یهک {ب- دوو {ج- سی {د- چوار}
- ۱۴- له چاوگی (زانین) به چهند ریگا هاوه لئاوی دارژاو دروستده کریت؟ {ا- یهک {ب- دوو {ج- سی {د- چوار}
- ۱۵- (شه رمن) هاوه لئاویکی دارژاوه دروستبووه له یاسای {ا- ناو+پاشگر {ب- هاوه لئاو+پاشگر {ج- رهگی کار+پاشگر {د- قه د+پاشگر}
- ۱۶- دایکی جه رگبراو غه مباره. هاوه لئاوی (جه رگبراو) دروستبووه له یاسای {ا- ناو+رهگی کار {ب- ناو+هاوه لئاوی کرار {ج- ناو+هاوه لئاوی چۆنیه تی {د- ناو+قه د}
- ۱۷- قوتاییه که گه شبین بوو. هاوه لئاوی (گه شبین) دروستبووه له یاسای {ا- هاوه لئاو+رهگی کار {ب- ناو+هاوه لئاوی کرار {ج- ناو+رهگی کار {د- هاوه لئاو+قه د}

قه ده سته یه ۲ + ۱ = ۳ کرار
ره ی کار + ۱ = ۲ کرار

۱۷- خه یاری گول به دهه ناسکه. هاوه لئاوی (گول به دهه) دروستبووه له یاسای

۱- فَاو + تَامِرَان + هَاو دِلَنَاف - ب- هَاو دِلَنَاف + تَامِرَان + تَاو

د- هاو د لئاو + ئامراز + هاو د لئاو {

ج - ناو + ثامراز + ناو

ج- تاوانمزار اناوی (قورئان خونین) دروستبووه له یاسای

۱- هاو د لئاو + ره گی کار ب- ناو + هاو د لئاو ی کړاو (ج- ناو + ره گی کار) د- هاو د لئاو + قهر

۱۹- مرقی زمانلووس زوو دروده کات. هاو لنای (زمانلووس) دروستبووه له یاسای

ج- ناو+هاو+لناوی چۆنیه تی

۲۰- شه قامة كه ري ري بوو. هاوه لئاوی (ری ری) دروستبووه له یاسای دوو باره بوونه وهی

د- هاوہلکار {

۲۱- گله‌ی ژیرده‌ست تیده‌کوشیت.

{ا- ناو+هاو+لکار پ- ناو+هاو+لناو+ی کراو ج- هاو+لناو+ناو

۲۲- وینہ پہ کی جوان جوانی کیشا۔ ہاؤلناوی (جوان جوان) دروستبوه له یاسای دووبارہ بونووه دی

ج- هاوہلناوی ژماره

۲۳- پیشمه رگه خه باتکه ره کانی خه لاتکران

۱- ہاؤلناؤ + رہگی کار + پاشگر ب- ناؤ + ہاؤلناؤی کراؤ

ج۔ ناو + رہگی کار + پاشکر

۲۴- رایکی روشنبیر منڊال به جوانی په وړه درده کات. وښه ی (روشنبیر)

ج- هاوہلکار د- جیناؤ {

۲۵- به کتک لهم هاو له تاوانه دروستبووه له یاسای (هاو له تاو + پاشگر)

۱- هیمنانه ب- شیرانه ج- سالانه د- کچانه

۲۶- یه کیک له م هاوه لئاوانه دروستبووه له یاسای (ناو+باشگر)

۱- هیمنانه ب- ژیرانه ج- سالانه د- چالاکانه

۲۷- یه کیک له م هاوه لئاوانه دروستبووه له یاسای (قهه+پاشکر)

{- نه ترس ب- ترسناک ج- ترسناوک د- ترساو }

۲۸- یه کیک له م هاو له ناوانه دروستبوه له یاسای (رډگی کار+پاشگر)

{-ا- خوينين} ب- خوينه‌ر ج- خويناو د- به‌خوين {

۲۹- یه کیک له م هاو د لئاوانه دروستبووه له یاسای (پیشگر + رهگی کار)

۱- به هیز ب- نه خوش ج- بویر د- به دل

۳۰- تنو به هر دادر سه رده که ون. ۱- زار + باشک ۲- هاه دانه + باشک ۳- زار + باشک

{ا- ناو+پاشگر} ب- هاو دناو+پاشگر ج- ره کی کار+پاشگر د- قه د+پاشگر

۳۱- هاو د لئاو هه رکیز له پرسته دا نابینته

۱- بهرکار) ب- دیارخه‌ری جیناو ج- دیارخه‌ری ناو د- ته‌واوکه‌ری کاری نات‌ه‌واو (که نه‌ده‌له‌مه‌ند) به ج باسایه‌ک دروستیم و ۹

۳۲- هاو دلناوی (کونه دهوله مه‌ند) به چ یاسایک دروستبووه؟
 {۱- ناه + ئامر از + هاو دلناو ب- هاو دلناو + ئامر از + ناه

ج- ناو + ئامراز + هاو دلتاو
د- هاو دلتاو + ئامراز + هاو د

ج- ناو+نامراز+ناو
د- هاودلناو+نامراز+هاودلناو

بار دكهت يو هه ژار دكه نارد.

وشه ي (هه ژار دكه)

۳۷- پارکدہت بو ہزار دہکے نارد۔
 (ا) ناو
 پ- ہاودلناو
 وسہی (ہزار دہکے)
 ج- ہاودلکار

ا- ناو ب- هاو ولساو ج- هاو و لکار د- جیناو {

جۆره کاني هاوه لکاري

له پرووي پيکها تنيانه وه (رؤنانه وه)

پ/ هاوه لکاري چيه؟

و/ وشه يه که لايه نيکي کاره که دهرده خات و وهسفي کاره که دهکات وسنووړيک بو رووداني کاره که داده نيت له رسته دا.

نموته: دويني راپورته کهم نووسي.

هاوه لکاري کاتي، ساده، تهواوکهري کار

بالنده که له دوور نيشتو وه.

هاوه لکاري شويني، دارژاو، تهواوکهري کار

ياريزانه که به جواني ياري دهکات.

هاوه لکاري چوښه تي، دارژاو، تهواوکهري کار

قوتابيه کان دوو دوو چوونه ژووړه وه.

هاوه لکاري ريکخستن، ليکدراو، تهواوکهري کار

ميوانه کان چون گه يشتن؟

هاوه لکاري پرس، ساده، تهواوکهري کار

ئاوه که زور پژاوه.

هاوه لکاري چهندي، ساده، تهواوکهري کار

هاوه لکاري له پرووي پيکها تنيانه وه (رؤنانه وه) دوو جوري سهره کيه: -

يه کهم: هاوه لکاري ساده:

هاوه لکاري که له بنه رته دا له وشه يه که واتاداري سهر به خو پيکها تو وه، له رسته دا وهسفي کاره که دهکات.

وهکو: [خير، نزيک، زور، کهم، دويني، به ياني، سهر، ژير، زوو، درهنگ، چون، چهند، هتد]

دووهم: هاوه لکاري ناساده:

تهویش دوو جوري سهره کي هه يه: -

۱- هاوه لکاري دارپژراو: هاوه لکاري که له وشه يه که واتادار و پيشگر يک يان پاشگر يک يان له گهل ههر دوو کيان پيکديت.

هاوه لکاري دارپژراو بهم ريگايانه دروست دهکريت: -

۱/ پيشگري (به) + ناو = هاوه لکاري دارپژراو.

به + شهو = به شهو، به روژ، به مانگ، به گيان، به هاوين، به زستان، به ناز، به هاوين دهچين بو گه شت.

۲/ ناو + پاشگري (انه) = هاوه لکاري دارپژراو

پياو + انه = پياوانه، ژنانه، مندالانه، شيرانه، روژانه، سالانه گهلي کورد شيرانه راپهري.

دسته (زور یا ناکم) دریا یا صفت ها و ده لکاره
به نام له رسته ده بیه (ها و ده تار یا ن ها و ده لکاره)

نامادنی: تارادی کورن

تارادی

نووستگی ماردین / ۷۹۷۷۷۰۷۰
پرامبار پرونده کشتی هوایی

۳/ پیشگر + ناو + پاشگر = هاوئکاری داریژراو.

به + برا + یه تی = به برایه تی، به خزمایه تی، به سواری، به پایاوه تی، به هاوینی، به زستانان، به بر
بی + باک + انه = بی باکانه، بی شهرمانه، بی ناگایانه **بی شهرمانه رویشیت.**

۴/ هاوئناو + پاشگری (انه) = هاوئکاری داریژراو.

دلیر + انه = دلیرانه، ژیرانه، چالاکانه، تارکایانه **هیمانه** **مندالکه ژیرانه دانیشتووه.**

۵/ پیشگر + هاوئناو + پاشگر = هاوئکاری داریژراو.

به + جوان + ی = به جوانی، به باشی، به هیمنی، به گهرمی، به ساردی، **چایه کهت به گهرمی بخو.**

۶/ پیشگر + هاوئکار = هاوئکاری داریژراو. **له گره به لیر**

به + زور = به زور، به کم، له دور، له نزدیک، له سهر، له ناو، به ناو، **په نابهره کانیاں به زور ناردوه**

ب- هاوئکاری لیکدراو: هاوئکاریکه له دوو وشه ی واتادار یان زیاتر پیكدیت.

هاوئکاری لیکدراو به م ریگایانه ی خواره وه دروست ده بیت: - **دسته به ن دسته به ن**

۱/ ناو + نامازی (به) + ناو = هاوئکاری لیکدراو. **دسته به ن دسته به ن**

روو + به + روو = روو به روو، مال به مال، سال به سال، روژ به روژ، دی به دی

دی به دی کوردستان گه راوم.

۲/ ناو + نامازی (او) (ناو) = هاوئکاری لیکدراو.

دول + او + دول = دولادول، سهر اوسهر، پشتا و پشت، دهملو دهمل، **مندالکه دهملو دهمل کهوت.**

۳/ ۱ - دووباره بوونه وهی ناو = هاوئکاری لیکدراو

دهسته + دهسته = دهسته دهسته، پؤل پؤل، چین چین، نم نم، **بالنده کان پؤل پؤل فرین.**

ب - دووباره بوونه وهی هاوئناوی ژماره = هاوئکاری لیکدراو.

یهک + یهک = یهک یهک، دوو دوو، سی سی، دده **قوتاییه کان دوو دوو چوونه ژووره وه.**

ج - دووباره بوونه وهی هاوئناوی چوئییه تی = هاوئکاری لیکدراو.

جوان + جوان = جوان جوان، باش باش، ورد ورد، ریک ریک

میوه که یان جوان جوان شوسته وه.

۴/ **هاوئناو** + نامازی (به) + ناو = هاوئکاری لیکدراو.

پر + به + دهمل = پر به دهمل، پر به دهنگ، پر به دل، **پر به دل شاره کهم خوشدهوی.**

۵/ هاوئناو + نامازی (او) + هاوئناو = هاوئکاری لیکدراو.

تیر + و + پر = تیروپر، چوست و چالاک، کزومات، پاک و خاوین، کزومه لولول

کچه که کزومات دانیشتووه.

۶/ پیشگر + هاوئناوی لیکدراو + پاشگر = هاوئکاری لیکدراو

به + دلخوش + ی = به دلخوشی، به سهر به رزی، به دهستپاکی

ئهوان به دلخوشی یاری دهکن.

۷/ هاوئناوی نیشانه + ناو = هاوئکاری لیکدراو.

ئهمل + سال = ئهمل سال، ئهمل شهو، ئهملر، ئهمل سا

ئهمل سال به یه کهم دهر ده جیت.

۸/ هاوئکاری + هاوئناوی ژماره + ناو = هاوئکاری لیکدراو.

پاش + نیوه + روژ = پاش نیوه رو، دوی نیوه سال، پیش نیوه شهو، پیش دوو روژ

پاش نیوه رو دیم بولاتان.

هاوه لکار ده بڼه ت کار
کار ته راد اړخه دی، چې دی رڼا لوستي
کاتې ورسوي
کاری ناه راد اړخه ورسوي

نوويستگي مارچ ۷۹۷۷۷۰
په رامېر پروډېرې کشتي هوليډ
۰۷۰

هاوه لکار له رسته دا دوو نه رکي هه يه: ۲۰۰۵

۱- هاوه لکار ده بڼه ته واوکهري کار، واته ته واوکهري راسته وځوي کاره، چونکه راسته وځو لايه نيکي نادياري کاره که ده ستنيشان ده کات.

نمونه: من به ياني ديم. ناهه نگه که به يانيه.

۲- ته نيا هاوه لکاري چندي ده بڼه ديارخه ري هاوه لکاري (کاتي، شويڼي، چوڼيه تي) له بابته تي [راډه] ده ځوڼيڼين

خيرا، خيرا / هاوه لکار
خيرا، خيرا / هاوه لکار

(باس، خپل، خپل، خپل)

راهيتان ۱-

جوړ وشيوي دروستکړني هم ناوه لکارانه ي خواره وه درېځه.

هاوه لکاره کان شيوه ي دروستکړني جوړه کاني

نمړو به گور
تاقم تاقم
به دوستايه تي
مندالانه
ليکدراو
دارژاوه:
ليکدراوه:
دارژاوه:
دارژاوه:

هاوه لکاري نيشانه + ناو ديارخه
پيشگر + ناو
دو باره بوونه وي ناويک
پيشگر + ناو + پاشگر
ناو + پاشگر
دو باره بوونه وي ناويک

نه خوسه که باس بود

راهيتان ۲-

له م ديږه هونراوانه ي خواره وه هاوه لکاره کان درېځه و جوړه کانيان ديارخه.

جوړه کاني هاوه لکاره کان

۱- کورديکم دهوي چاپووک وپته و
سه فريک هه يه بوم بکا به شه و

۲- زمانم شق ته با يه ک دهم ته گه ربيت ونه باناوت
به کوڼري دائه نيشم گه ر له بهر چاوم نه بي چاوت

۳- پر به دل بانگ ده کم سه ر به ستيم دهوي
کور دستانم جي شيرانه ده بي سه ر که وي

۴- له گه رووي شمشال له ته لي که مان
گه لي هه لساوه ناوازي جوان جوان

له باک / پيشگر + هاوه لکار + پاشگر
له ده ساي / پيشگر + هاوه لکار + ليکدراو + پاشگر

زمان

ناماد کړدني: محسن علي حسين
ناماد دني: تازادي کوراني

راهیتان - ٣ -

ئهم دوو رسته شیبکه رهوه

١- جوان منداله جوانه که ی جوان پهروه ده کردوه.

وشه: شیبکه کردنه وه

جوان: ناوه، بکه ره

مندال.....هکه: ناوه، تاکه، ناسراوه، دیارخراوه

ه: ئامرازی خستنه سه ره

جوان: هاوه لئاوی چۆنیه تی سادهیه، دیارخه ری ناوی (مندال) ه

منداله جوانه که: گری ناوییه، بهرکاره

ی: جیناوی لکاوه بۆ که سی سییه می تاک، بۆ بکه ده که ریته وه

جوان: هاوه لکاری چۆنیه تی سادهیه، تهواو که ری کاره نه واو

پهروه ده کردوه: کاری رابردووی تهواوی راگه یاندنه

٢- گه لی کوردستان دلیرانه راپه ری.

وشه: شیبکه کردنه وه

گه ل: ناوه، تاکه، نه ناسراوه، دیارخراوه

ی: ئامرازی خستنه سه ره

کوردستان: ناوی تاییه تییه، دیارخه ره

گه لی کوردستان: گری ناوییه، بکه ره

دلیرانه: هاوه لکاری چۆنیه تی، دارژاوه، تهواو که ری کاره

راپه ری: کاری رابردووی نزیکي راگه یاندنه

راهیتان - ٤ -

وشه ی (خراب، مندالانه) له دوو رسته به کار بهیتنه، بهمه رجیک جاریک ببیته

هاوه لئاو و جاریکی تریش ببیته هاوه لکار

هاوه لئاو هاوه لکار

نمره یه کی خراپت وه رگرت. کوره که خراپ که وت.

کرده وه که مندالانه بوو.

مندالانه بیرناکه مه وه.

(هاوه لکاره)

١١٦١٣ (به ک ده م) هاوه لئاوی + ناو

مندالانه خراپ

هاوه لئاوی چۆنی

دراوه

ت کار ناوه واو

* مندالانه مه هه لئاوه

* کار مندا لانه مه هه

* دیاریکی خراپ وه رگرت

* که به که مندالانه بوو

* لمره که خراپ بوو

پرسیاری هه ئێزاردن

- ۱- کام له م هاوهلکارانه پیکهاتوو له یاسای (هاوهلناو+ناو)

{ا- چوست و چالاک} ب- به شهو ج- نه مبرو د- ژێرده ست
- ۲- هاوهلکار له رسته دا چهند ئه رکى ههیه؟

{ا- يهک} ب- دوو ج- سى د- چوار
- ۳- کام له م هاوهلکارانه ده بپته ته واو که رى کارى ناته واویش

{ا- چەندى} ب- کاتى ج- چۆنیه تى د- ریکخستن
- ۴- پینشمەرگه کان تاقم تاقم ده رۆن.

{ا- ناو} ب- هاوهلناو ج- هاوهلناوى ژماره د- هاوهلکار
- ۵- باران ورد ورد ده باریت.

{ا- ناو} ب- هاوهلناو ج- هاوهلناوى ژماره د- هاوهلکار
- ۶- به فر له که رکوک که م ده باریت.

{ا- ناو} ب- هاوهلناوى نادیار وشه ی (که م) د- هاوهلکاری چه ندی
- ۷- نانیکى زۆر ئاماده کرابوو.

{ا- ناو} ب- هاوهلناوى نادیار ج- هاوهلناوى ژماره د- هاوهلکاری چه ندی
- ۸- ولاته که م پر به دل خوش ده وى.

{ا- ناو+ئامراز+هاوهلناو} ج- هاوهلناو+ئامراز+ناو د- ناو+ئامراز+ناو
- ۹- تیروپر له دزه که یاندا.

{ا- ناو+ئامراز+هاوهلناو} ج- هاوهلناو+ئامراز+ناو د- ناو+ئامراز+ناو
- ۱۰- یاریزانه که جوان یاری ده کات.

{ا- ناو} ب- هاوهلناو ج- هاوهلناوى ژماره د- جینا و
- ۱۱- مندالانه بیرمه که ره وه.

{ا- بکەر} ب- به رکەر ج- نه ی بى شهرمانه جولایه وه. د- ته واو که رى کار
- ۱۲- نه و بى شهرمانه جولایه وه.

{ا- پینشکر+هاوهلناو+پاشکر} ج- پینشکر+جینا و+پاشکر د- پینشکر+ناو+پاشکر
- ۱۳- وتاره که ی به جوانی خوینده وه.

{ا- پینشکر+هاوهلناو+پاشکر} ج- پینشکر+جینا و+پاشکر د- پینشکر+ناو+پاشکر
- ۱۴- هیزی گه ل دوژمنی خیرا له ناو برد.

{ا- نه رکى} ب- خیرا ج- نه رکى د- خیرا

۱۵- ٹھوان لہ دوور ہاتھوون ج- نیہاد د- تہواو کہری کار

۱- پیشگر+ناو ب- پیشگر+هاوہ+ناو ج- پیشگر+هاوہ+لکار د- پیشگر+هاوہ+لکار+پاشگر
۱۶- مندالہ کہ دہماودہم کہوت. هاوہ+لکاری (دہماودہم) پیکھاتووہ لہ یاسای

۱- ناو + ئامراز + هاو د لټاو ب- هاو د لټاو + ئامراز + هاو د لټاو

۱۷- کام له م هاوہ لکارانه له سنی وشه پیکهاتووه.

{- تہ مشہو } - ب۔ پیش نیوہرؤ ج۔ دولاودولل د۔ پاكوخاويئ {

۱۸- دەپو و کاره که ی به دلسۆزی ئه نجامدا. هاوه لکاری (به دلسۆزی) پیکهاتوو له یاسای

۱- پیشر + هاوہلناوی لیکدراو + پاشگر
ب- پیشر + هاوہلکاری لیکدراو + پاشگر

۱۹- ھاوہلکار له رووی پیکهاتنه وه ده بیته چه ند جوړ؟

۱- یہ کہ ب- دوو ج- سنی د- چوار {

۲۰- کام له م هاوہ لکارانه پیکهاتووه له یاسای (هاوہ لئاو+پاشگر)

۱- پیاوانه ب- مندالانه ج- کچانه د- هیمنانه

۲۱- کام له م هاوہلکارانہ دارژاو نییہ؟

۱- به ساردی ب- به دلخوشی ج- به دوستایه تی د- به برایه تی {

۲۲- جوان منڊالہ جوانہ کھی جوان پھروہ رده کردوہ. ٺہرکی (جوان) ی سہرہ تا چییہ؟

۱- بهرکار ۲- بکەر ج- نیهاد د- جیگری بکەر

۲۳- قوتایی ژیر ژیرانه پرسیار وه لامده داته وه. هاوه لکاری (ژیرانه) بی که توه وه له

۱- ناو + پاشگر ب- هاوہلناو + پاشگر ج- هاوہلکار + پاشگر د- حیناو + پاشگر

۲۴-چەند گوڭقارت كړې؟ وشه‌ي (چەند)

۱- هاوہلکاری پرس ب- هاوہلناوی پرس

ج- هاوہلناوی نادیار

-میوانه‌کان چەند دانیشتن؟ وشە‌ی (چەند)

۲۶- به نازی به ناز به ناز ده پروات. یاسای دروستیوونی (به ناز)

۱- پیسگر+هاوہلناو ب- پیسگر+هاوہلکار ج- پیسگر+ناو د- پیسگر+جیناہ

٢٧-خوله که به هاوین بوو. ئه رکی هاوه لکاری (به هاوین)

۱- دیارخه‌ری ناو ب- ته‌واو که‌ری کاری ناته‌واو ج- نه‌هاو د- ته‌واو که‌ری کاری

۲۸- ئەو بەشارەزایی کاردەکات. یاسای دروستوونی (بەشارەزایی)

(۱- پیشگر+هاوہلناو+پاشگر) ب- پیشگر+هاوہلکار+پاشگر

ج۔ پیشگر + جیناؤ + پاشگر

به نازی به ناز به ناز دهروات. وشه ی (به ناز) دهروات

هه وه لئاو / نامه به کی که لیک به به له نارد / نامه که که در ریه هه
هه وه لئار / نامه به کم که لیک به به له نارد / نامه که که در ریه هه

دووهم: رادهی هاوهلکاری بریتیه که وهی هاوهلکاری **چهندی** پێش هاوهلکاری [کاتی، شوینی، چۆنیهتی] دهکهوێت، هاوهلکاره چهندییه که رادهی هاوهلکاری کاتی و شوینی و چۆنیهتی دهردهخات و دهبیته دیارخهریان بهی ئامرازی دانهپال، بهههردووکیان گریههکی هاوهلکاری دروست دهکهن. قوتابییه که **ههندیک درهنگ** هات.

هاوهلکاری چهندی، دیارخهری هاوهلکاری کاتی، رادهی هاوهلکاری
یاساکهی:

{هاوهلکاری چهندی دیارخه + هاوهلکاری کاتی و شوینی و چۆنیهتی دیارخهراو} گری هاوهلکاری

* به هاوهلکاری چهندی و هاوهلکارهکانی تر گری هاوهلکاری دروست دهکهن، گری هاوهلکاریش دهبیته تهواوکهری کار
هاوهلکاری چهندی ئهمانه: [زۆر، گهلیک، تۆزیک، کهمیک، ههندیک، نهختیک، فره، پیچهک.....]

١- هاوهلکاری چهندی دهبیته دیارخهری هاوهلکاری چۆنیهتی:

یاساکهی: {هاوهلکاری چهندی + هاوهلکاری چۆنیهتی} گری هاوهلکاری چۆنیهتی، تهواوکهری کار
دیارخه(رادهی هاوهلکاری) دیارخهراو

هاوهلکاری چۆنیهتی ئهمانه: [جوان، باش، بهپهله، بهخیرایی، بهریکی، بهدلپاکی، کون.....]
نموونه:

نامهکهت {زۆر باش} نووسیوه.

گری هاوهلکاری چۆنیهتی، تهواوکهری کاره

من کهمیک بهپهله هاتم.

هاوهلکاری چهندی، دیارخهری هاوهلکاری چۆنیهتی، رادهی هاوهلکاری

هاوهلکاری چۆنیهتی، دیارخهراو

٢- هاوهلکاری چهندی دهبیته دیارخهری هاوهلکاری کاتی:

یاساکهی:

{هاوهلکاری چهندی دیارخه + هاوهلکاری کاتی دیارخهراو} گری هاوهلکاری کاتی، تهواوکهری کار
رادهی هاوهلکاری

نموونه: قوتابییه که {گهلیک درهنگ} نووست.

گری هاوهلکاری کاتی، تهواوکهری کار

میوانه که تۆزیک زوو رویشته.

هاوهلکاری چهندی، دیارخهری هاوهلکاری کاتی، رادهی هاوهلکاری

هاوهلکاری کاتی، دیارخهراو

٣- هاوهلکاری چهندی دهبیته دیارخهری هاوهلکاری شوینی:

یاساکهی:

{هاوهلکاری چهندی دیارخه + هاوهلکاری شوینی دیارخهراو} گری هاوهلکاری شوینی، تهواوکهری کار

نموونه: مندا له که {زۆر نزیک} دانیشته.

گری هاوهلکاری شوینی، تهواوکهری کار

ههندیک دوور بوسته.

هاوهلکاری چهندی، دیارخهری هاوهلکاری شوینی، رادهی هاوهلکاری

هاوهلکاری شوینی، دیارخهراو

راہینان -۱-

راهیئان - ٣ -

له م رستانه وشه هیل به ژێرداها تووه کان شیبکه وه.

١- خانی له پ زیرین قه لایه کی **گه لیک سه ختی** دروستکرد.

وشه: **شیـ کردنه وه**

گه لیک: هاوه لئاوی نادیاره، دیارخه ری (سه خت) ه، راده ی هاوه لئاوییه

سه خت: هاوه لئاوی چۆنیه تی، ساده یه، دیارخراوه

گه لیک سه خت: گرێی هاوه لئاوی چۆنیتییه، دیارخه ری ناوی (قه لایه ک) ه

٢- میژووی قه لای دمد **زۆر کۆنه**.

وشه: **شیـ کردنه وه**

زۆر: هاوه لئاوی نادیاره، دیارخه ری (کۆن) ه، راده ی هاوه لئاوییه

کۆن: هاوه لئاوی چۆنیه تی، ساده یه، دیارخراوه

زۆر کۆن: گرێی هاوه لئاوی چۆنیتییه، تهواوکه ری راسته وخۆی کاری ناته واوه

٣- پێشمه رگه کان سنووری ولاتیان **گه لیک باش** پاراستووه.

وشه: **شیـ کردنه وه**

گه لیک: هاوه لکاری چه ندییه، دیارخه ری (باش) ه، راده ی هاوه لکارییه

باش: هاوه لکاری چۆنیه تی ساده یه، دیارخراوه

گه لیک باش: گرێی هاوه لکاری چۆنیتییه، تهواوکه ری کاره

٤- نامیلکه که م **زۆر باش** خوینده وه.

وشه: **شیـ کردنه وه**

زۆر: هاوه لکاری چه ندییه، دیارخه ری (باش) ه، راده ی هاوه لکارییه

باش: هاوه لکاری چۆنیه تی ساده یه، دیارخراوه

زۆر باش: گرێی هاوه لکاری چۆنیتییه، تهواوکه ری کاره

راهیئان - ٤ -

له رسته ی: (دارشتنیکی باشم به جوانی نووسییه وه.)

١- کاری رسته که له چ رێژه یه کدایه؟

و/ نووسییه وه: کاری رابردووی نزیکي راگه یاندنه.

٢- وشه ی (به جوانی) چییه؟ چۆن دروستکراوه؟

و/ به جوانی: هاوه لکاری چۆنیه تی دارپێژراوه. دروستکردنی: {پیشگر + هاوه لئاو + پاشگر}

٣- وشه ی (باش) چییه؟ ئه رکی چییه؟

و/ باش: هاوه لئاوی چۆنیه تی ساده یه، دیارخه ری ناوی (دارشتنیکی) ه.

٤- وشه ی (زۆر) بخه ره پێش (باش) و (به جوانی) و له هه ر دوو شوێندا وشه ی (زۆر) شیبکه وه.

و/ دارشتنیکی **زۆر باشم زۆر به جوانی** نووسییه وه.

هاوه لئاوی نادیار، دیارخه ری هاوه لئاوی (باش)
راده ی هاوه لئاوی

هاوه لکاری چه ندی دیارخه ری هاوه لکاری (به جوانی)
راده ی هاوه لکاری

- ۱- ئەو ھاۋەلناۋانەيى قە رادەيى ھاۋەلناۋى دەردەخەن چىن؟
 {۱- ھاۋەلناۋى چۆنيەتى
 ب- ھاۋەلناۋى بەراۋرد
 ج- ھاۋەلناۋى ناديار
 د- ھاۋەلناۋى بالا}
- ۲- ئەگەر دوو ھاۋەلناۋ بەدۋاي يەكدا ھاتن كام جۆر رادە دروست دەبىت؟
 {۱- رادەيى ھاۋەلکاری
 ب- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ج- ھەردوۋوكيان
 د- ھىچيان}
- ۳- ئەو ھاۋەلکاریانەيى قە رادەيى ھاۋەلکاری دەردەخەن چىن؟
 {۱- ھاۋەلکاری شوينى
 ب- ھاۋەلکاری چەندى
 ج- ھاۋەلکاری چۆنيەتى
 د- ھاۋەلکاری كاتى}
- ۴- ئەگەر دوو ھاۋەلکار بەدۋاي يەكدا ھاتن كام جۆر رادە دروست دەبىت؟
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- رادەيى ھاۋەلکاری
 ج- ھەردوۋوكيان
 د- ھىچيان}
- ۵- نىشتىمانەكەم پىر بەدل خۆشدهۋى. وشەي (پىر بەدل)
 {۱- ھاۋەلناۋى چۆنيەتى
 ب- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ج- ھاۋەلکاری چۆنيەتى
 د- رادەيى ھاۋەلکاری}
- ۶- تاقىکردنەۋەكە گەلىك زوۋ بوۋ. وشەي (گەلىك)
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- رادەيى ھاۋەلکاری
 ج- ھاۋەلناۋى ناديار
 د- ھاۋەلکاری كاتى}
- ۷- بايەكى زۆر توند ھەلىكرد.
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- رادەيى ھاۋەلکاری
 ج- ھاۋەلناۋى چۆنيەتى
 د- ھاۋەلکاری چەندى}
- ۸- بايەكە زۆر توند ھەلىكرد.
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- رادەيى ھاۋەلکاری
 ج- ھاۋەلناۋى ناديار
 د- ھاۋەلکاری كاتى}
- ۹- ميوانەكە كەمىك درەنگ رۆيشت. وشەي (كەمىك)
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- رادەيى ھاۋەلکاری
 ج- ھاۋەلناۋى ناديار
 د- ھاۋەلکاری كاتى}
- ۱۰- تاقىکردنەۋەكە ھەندىك بەپەلە بوۋ. وشەي (ھەندىك)
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- رادەيى ھاۋەلکاری
 ج- ھاۋەلناۋى چۆنيەتى
 د- ھاۋەلکاری چەندى}
- ۱۱- پىشمەرگە سنوۋرى كوردستانى گەلىك باش پاراستوۋە. وشەي (گەلىك)
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- ھاۋەلناۋى ناديار
 ج- رادەيى ھاۋەلکاری
 د- ھاۋەلکاری كاتى}
- ۱۲- مندالەكە فرە جوانە. وشەي (فرە)
 {۱- رادەيى ھاۋەلناۋى
 ب- رادەيى ھاۋەلکاری
 ج- ھاۋەلناۋى چۆنيەتى
 د- ھاۋەلکاری چەندى}
- ۱۳- نامىلكەكەم گەلىك باش خويندەۋە. ئەركى (گەلىك)

ا- دیارخهری ناو

ب- دیارخهری هاوهلکار

ج- دیارخهری هاوهلناو

د- دیارخهری کار

١٤- یاریزه که گوله کهی زۆر جوان تو مار کردووه. ئهرکی (زۆر)

ا- دیارخهری ناو

ب- دیارخهری هاوهلناو

د- دیارخهری کار

ج- دیارخهری هاوهلکار

١٥- قوتابییه که هه ندیک درهنگ هات.

ئهرکی (هه ندیک) دیارخهری هاوهلکاری

ا- شوینی

ب- کاتی

ج- چۆنییه تی

د- چهندی

١٦- فاکسه کهم زۆر به په له نارد.

ئهرکی (زۆر) دیارخهری هاوهلکاری

ا- کاتی

ب- شوینی

ج- چۆنییه تی

د- چهندی

١٧- باران له کوردسان زۆر دهباریت.

وشه ی (زۆر)

ا- راده ی هاوهلناوی

ب- راده ی هاوهلکاری

ج- هاوهلناوی چۆنییه تی

د- هاوهلکاری چهندی

١٨- کهمیک دوور دانیشه.

وشه ی (کهمیک)

ا- راده ی هاوهلناوی

ب- راده ی هاوهلکاری

ج- هاوهلناوی نادیار

د- هاوهلکاری شوینی

١٩- پیاوه که زۆر زوو دهچیته سه ر ئیش. (زۆر زوو)

ا- گری ناوی

ب- گری هاوهلکاری

ج- گری هاوهلناوی

د- گری کاری

٢٠- دیارییه کی گه لیک جوانم پی گه یشت. (گه لیک جوان)

ا- گری ناوی

ب- گری هاوهلکاری

ج- گری هاوهلناوی

د- گری کاری

٢١- له وانه کان زۆر باش تیگه یشتوووه. وشه ی (زۆر) چیه؟

ا- راده ی هاوهلناوی

ب- راده ی هاوهلکاری

ج- هاوهلناوی نادیار

د- هاوهلکاری چۆنییه تی

٢٢- مندا له که هه ندیک نزیک دانیشوووه. ئهرکی (هه ندیک نزیک)

ا- دیارخهری ناو

ب- تهواوکه ری کار

ج- تهواوکه ری کاری ناتهواو

د- دیارخهری جیناو

٢٣- شاری هه ولێر زۆر کونه.

ئهرکی (زۆر کون)

ا- دیارخهری ناو

ب- تهواوکه ری کار

ج- تهواوکه ری کاری ناتهواو

د- دیارخهری جیناو

٢٤- ئیوه ی گه لیک ئازا سه رده که ون.

ئهرکی (گه لیک ئازا)

ا- دیارخهری ناو

ج- تهواوکه ری کاری ناتهواو

د- دیارخهری جیناو

٢٥- زۆر زوو کۆشکه که تهواوکه ن.

ئهرکی (زۆر زوو)

ا- دیارخهری ناو

ب- تهواوکه ری کار

ج- تهواوکه ری کاری ناتهواو

د- دیارخهری جیناو

دیارخه ر ه کانی ناو

یه کهم: - نه رکی ناو له رسته دا وهکو دیارخه ری ناو

ئه گهر ناویک یان چهند ناویک به دوای یه کداین ئه و ناوی دووهم به یارمه تی ئامرازی خستنه سه ر (دانه پال) ده بیته دیارخه ری ناوی یه کهم و ناوی یه کهمیش پیی ده گو تریت دیارخراو.

یاساکه ی: {ناوی یه کهم + ئامرازی دانه پال + ناوی دووهم}

گرینی ناوی

دیارخه ر

دیارخراو

[ی، اه، ی، یت (ین، ید)]

(ئاو + ی + کانی)

نمونه: ئاوی کانی له ئاوی رووبار سازگارتره.

[دیارخراو + ئامرازی دانه پال + دیارخه ر]

ناوی گشتی چهند نیشانه یه ک وه ده گریت، نه مانه ی خواره وهن:

۱/ ناوی گشتی تاکی نه ناسراو ده گریت وهکو: شار (شاریک).. به بی ئامراز یان به ئامرازی (یک) نه ناسراو ده گریت

۲/ ناوی گشتی تاکی ناسراو ده گریت: وهکو: شاره که، یاریه که، چراکه، په پوله که. به ئامرازی (هکه) ناسراو ده گریت

۳- ناوی گشتی کو ی نه ناسراو ده گریت به ئامرازی (ان): وهکو: شاران، چیا یان. ئه ستران، ماسیان..

۴/ ناوی گشتی کو ی ناسراو ده گریت به ئامرازی (هکان): وهکو: شاره کان، چیاکان، شهیه کان، هه رمیکان..

۵/ ناوی گشتی ده ستیشان ده گریت به هاوه ل ناوی نیشانه (ئه م - ه، ئه و - ه): ئه م شاره، ئه و دیه..

تیپینی: چاوگیش وهکو ناوی گشتی ده بیته دیارخه ری ناویکی تر یان ده بیته دیارخراو: نووستن، هه لیزاردن.....

به لام ناوی تایبه تی ئه م نیشانه وه ر ناگریت، چونکه هه ر ناویک تایبه تی بیت خو ی ناسراوه، تا که، کوناگریته وه.

ناو له پووی هه بوونه وه دوو جو ری سه ره کییه: -

۱/ ناوی واتایی: مرو قایه تی، جهنگ، هیژ، تام،

۲/ ناوی به رجهسته: مرو ق، دار، ئالا، گول، کانی،

چهند نمونه یه ک له سه ر نه رکی ناو له ده وری دیارخه ری ناو دا

۱/ ناویکی گشتی بیته دیارخه ری ناویکی گشتی هه ردووکیان به کهر بن

و/ کتییی قوتابی ده رچوو.

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ ناوی گشتی دیارخهره

۲/ ناویکی تاکی نه ناسراو بیته دیارخهری ناویکی گشتی، ههردووکیان بهرکاربن.
و/ **کتیبی قوتابییه که** دهخوینمه وه.

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ ناوی تاکی نه ناسراو، دیارخهره

۳/ ناویکی تاکی ناسراو بیته دیارخهری ناویکی گشتی، گرییه که جیگری بکه ر بن
و/ **کتیبی قوتابییه که** دهخوینریته وه.

ناوی گشتی دیارخراو + ی + ناوی تاکی ناسراو، دیارخهره

۴/ ناویکی کوی نه ناسراو بیته دیارخهری ناویکی گشتی، ههردووکیان دیارخهر بن
و/ بهرگی **کتیبی قوتابییان** جوانه.

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ ناوی کوی نه ناسراو، دیارخهره

۵/ ناویکی کوی ناسراو بیته دیارخهری ناویکی گشتی، تهواوکه ری به یاریده بن.
و/ بهرگ بو **کتیبی قوتابییه کان** دهکرم.

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ ناوی کوی ناسراو، دیارخهره

۶/ ناویکی دهستنیشان کراو به هاوهلناوی نیشانه بیته دیارخهری ناویکی گشتی، نیهاد بن.
و/ **کتیبی نهم قوتابییه** پاکه.

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ ناوی دهستنیشانکراو به هاوهلناوی نیشانه، دیارخهره

۷/ چاوگیگ بیته دیارخهری ناویکی گشتی، ههردووکیان تهواوکه ری کاری ناته واو بن.
و/ نهمه **ژووری نووستنه**. ۲۰۱۱خ

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ چاوگه، دیارخهره

۸/ ناویکی واتایی بیته دیارخهری ناویکی گشتی، ههردووکیان تهواوکه ری به یاریده ری کاری
ناته واو بن.

و/ خه لاته که بو **کوتری ناشتی** بوو.

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ ناوی واتایی، دیارخهره

۹/ ناویکی تاییه تی بیته دیارخهری ناویکی گشتی، ههردووکیان نیهاد بن.
و/ **شاری ههولیر** کوئه.

ناوی گشتی دیارخراو +ی+ ناوی تاییه تی، دیارخهره

۱۰/ ناویکی تاییه تی دیارخهره که ی ناویکی تر بیت.
و/ **سهرداری قوتابی** یه که م بوو. ۲۰۱۰خ

ناوی تاییه تی دیارخراو +ی+ ناوی گشتی دیارخهره

۱۱/ دووناوی یه که له دوای یه که بنه دیارخهری ناویکی گشتی.
و/ **حکومه تی ههریمی کوردستان** ده پاریزین.

ناوه، دیارخراو +ی+ دیارخهره +ی+ دیارخهره

۱۲/ ناویکی تاییه تی بیته دیارخهری ناویکی دهستنیشان کراو.
و/ **نهمندالهی نازاد** جوان دانیشتووه.

ناوی دهستنیشانکراو به هاوهلناوی نیشانه، دیارخراو +ی+ ناوی تاییه تی، دیارخهره

تیبینی:

کاتیک دوو ناو یان زیاتر دهدرینه پال یه کتر به یارمه تی نامرازی دانه پال
(چاوگه له لغیه کان) نه که (اند)

وه کترینه له تینه به ره وه ده تینه کتیه

١- راهێنان

١٢٠٠٨خ

له‌پسته‌ی (په‌رتووکه‌کانی قوتابییان وه‌رده‌گیرینه‌وه) :-

په‌له‌وێرانه‌کان مه‌وله‌وی به‌ناوێک

١- ناوی تایبه‌تی ديارخه‌ره‌ی ناوێک

٢- کارێ (وه‌رده‌گیرینه‌وه) له‌چ پێژه‌یه‌کدايه؟

٣- (هه‌وێرانه‌کان مه‌وله‌وی) (تاکه‌ ناسراو) نه‌هه‌وێرانه

٤- له‌کارێ (وه‌رده‌گیرینه‌وه) پێژه‌ی رابردووی ته‌واوی دانانی دروست بکه‌و سه‌ره‌له‌نوێ پسته‌که‌ بنووسه‌وه؟

و/ وه‌رگرت+هه‌وه — وه‌رگرتیته‌وه / کارێ رابردووی ته‌واوی دانانییه‌ پسته‌که‌: په‌نگه‌ په‌رتووکه‌کانی قوتابیانمان وه‌رگرتیته‌وه.

٥- له‌کارێ (وه‌رده‌گیرینه‌وه) پێژه‌ی رابردووی به‌رده‌وامی راگه‌ياندن دروستبکه‌و بیده‌پال جێناوه‌که‌سییه‌ لکاوه‌کان؟

و/ وه‌ر+ده‌+گرت+هه‌وه — وه‌رده‌گرتیه‌وه / کارێ رابردووی به‌رده‌وامی راگه‌يانده‌ کومه‌له‌ی یه‌که‌م له‌ جێناوه‌لکاوه‌کان وه‌رده‌گرت:

وه‌رم ده‌گرت وه‌رمان ده‌گرت

وه‌رت ده‌گرت وه‌رتان ده‌گرت

وه‌ری ده‌گرت وه‌ریان ده‌گرت

٢- راهێنان

پسته‌ی گونجاو بۆ ئەم داواکاریانه‌ی خواره‌وه به‌پێنه‌ره‌وه:-

١- ناویکی کۆی ناسراو بپێته‌ ديارخه‌ره‌ی ناویکی تاکي نه‌ناسراو، هه‌ردووکیان (ديارخه‌ره‌و ديارخه‌راو) ببنه‌ به‌رکار.

و/ نمره‌یه‌کی قوتابییه‌کان دا به‌ش ده‌که‌ین..

٢- دوو ناوی یه‌ک له‌هه‌وای یه‌ک ببنه‌ ديارخه‌ره‌ی ناویکی ديارخه‌راوی تاکي ناسراو.

و/ ماله‌که‌ی نازادی برام خۆشه‌.

٣- ناویکی ده‌ستنی‌شانکراو به‌هه‌وی هاوه‌لناوی نیشانه‌ بۆ نزیک بپێته‌ ديارخه‌ره‌ی ناویکی تاکي نه‌ناسراو.

و/ مندالیکي ئەم ماله‌ نه‌خۆشه‌.

پرسیاری هەلبژاردن

- شاخه‌کانی کوردستان جوانن. وشه‌ی (شاخه‌کان) دیارخراوه به ناوی
- ١- {ا- تاکی ناسراو ب- تایبه‌تی ج- واتایی د- تاکی نه‌ناسراو}
- ٢- {ا- بکه‌ر ب- دیارخه‌ر ج- به‌رکار د- نه‌یهاد}
- ٣- {ا- گشتی ب- واتایی ج- تایبه‌تی د- تاکی نه‌ناسراو}
- ٤- {ا- یه‌ک ب- دوو ج- سی د- چوار}
- ٥- {ا- تاکی ناسراو ب- کۆی ده‌ستنی‌شانکراو ج- تاکی ده‌ستنی‌شانکراو د- گشتی}
- ٦- {ا- به‌رکار ب- ته‌واوکه‌ری کاری ناته‌واو ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده د- دیارخه‌ر}
- ٧- {ا- تاکی ناسراو ب- کۆی نه‌ناسراو ج- کۆی ناسراو د- ده‌ستنی‌شانکراو}
- ٨- {ا- تاکی ناسراو ب- چاوگ ج- ناوی کۆی ناسراو د- ده‌ستنی‌شانکراو}
- ٩- {ا- یه‌ک ب- دوو ج- سی د- چوار}
- ١٠- {ا- تاکی ناسراو ب- کۆی ناسراو ج- کۆی نه‌ناسراو د- تاکی نه‌ناسراو}
- ١١- {ا- له‌گه‌ل راستی ناگونجیت ب- رێزمانی نییه ج- هه‌ردووکیان د- هه‌یچیان}
- ١٢- {ا- تاکی ناسراو ب- کۆی ده‌ستنی‌شانکراو ج- تاکی ده‌ستنی‌شانکراو د- کۆی ناسراو}
- ١٣- {ا- ناوه ب- هاوه‌لناوه ج- چاوگه د- جیناوه}
- ١٤- {ا- ناو ب- هاوه‌لناو ج- چاوگ د- جیناو}
- ١٥- {ا- ئامرازی په‌یوه‌ندی ب- ئامرازی دانه‌پال ج- ئامرازی لیکه‌در د- ئامرازی پیناسین}

۱۶- گوندەكانى كوردستان ئاۋەدانكرانه وه. ئەرکی گریى ناوی (گوندەكانى كوردستان)

{۱- بهرکار} ب- جیگری بکەر ج- بکەر د- نیهاد

۱۷- بهرهمى کارگهی چنن زور بوو. ناوی (بهرهم) دیارخراوه به

{۱- ناوی تاکی نه ناسراو} ب- گریى ناوی ج- چاوگ د- ناوی تاکی ناسراو

۱۸- کلتووری کورد ده پاریزین. ئەرکی گریى ناوی (کلتووری کورد)

{۱- بهرکار} ب- جیگری بکەر ج- بکەر د- نیهاد

۱۹- گریى (ماموستای کوردستان) به چند شیوه کوده کریتیه وه؟ ماموستای کوردستان

{۱- یهک} ب- دوو ج- سى د- چوار

۲۰- مه لایى جزیری هوزانقانه کی مه زن بوو. (ئى) نیوان ههردوو وشه ی (مهلا)

(جزیری) ئامرازی دانه پاله بو

{۱- تاکی می} ب- کوی نیر ج- تاکی نیر د- کوی می

۲۱- کورئ پاشای هات. (ئى) نیوان ههردوو وشه ی (کور) و (پاشا) ئامرازی دانه پاله بو

{۱- تاکی می} ب- کوی نیر ج- تاکی نیر د- کوی می

۲۲- زین خوشکا میرئ بوتانی بوو. (ا) نیوان ههردوو وشه ی (خوشک) و (میر) ئامرازی دانه پاله بو

{۱- تاکی می} ب- کوی نیر ج- تاکی نیر د- کوی می

۲۳- پهپولهكانى باخچهكان جوان پهروهردهكراون. ناوی (پهپولهكان) دیارخراوه به ناوی

{۱- کوی نه ناسراو} ب- کوی دهستنیشانکراو

ج- تاکی دهستنیشانکراو د- کوی ناسراو

۲۴- شارید کوردستانى خوشن. (ید) نیوان ههردوو وشه ی (شار) و (کوردستان)

ئامرازی دانه پاله بو

{۱- تاکی می} ب- کوی نیرومی ج- تاکی نیر د- کوی می

۲۵- زاروکیى گوندی زرنگن. (ین) نیوان ههردوو وشه ی (زاروک) و (گوند) ئامرازی

دانه پاله بو

{۱- تاکی می} ب- کوی نیر ج- تاکی نیر د- کوی نیرومی

دیارخه‌ره‌کانی ناو

دووهم: - ئه‌رکی هاوه‌لناو له‌پسته‌دا وه‌ک دیارخه‌ری ناو

ئه‌گه‌ر هاوه‌لناو په‌سنی (وه‌سفی) ناویک بکات ئه‌وا ده‌بیته دیارخه‌ری ناوه‌که، به‌یارمه‌تی ئامرازی دانه‌پال یان به‌بی ئامراز.

نموونه: **زیڤی یاک ژه‌نگ هه‌لناهیته‌ت.**

ناوه، دیارخراوه ↓ هاوه‌لناوی چۆنیته‌تی، دیارخه‌ری ناوی (زیڤ)

ئامرازی دانه‌پال

باشترین مۆبایلم کری.

هاوه‌لناوی چۆنیته‌تی، دیارخه‌ری ناوی (مۆبایل) ناوه، دیارخراوه

تییینی: هه‌ر هاوه‌لناویک پێش ناوه‌دیارخراوه‌که بکه‌ویته ئامرازی دانه‌پالی ناویته، به‌لام ئه‌گه‌ر له‌دوای ناوه‌دیارخراوه‌که هات ئه‌وا پێویستی به‌ ئامرازی دانه‌پال ده‌بیته

ئه‌و هاوه‌لناوه‌ی که‌ده‌بنه دیارخه‌ری ناو ئه‌مانه‌ن:

یه‌که‌م: هاوه‌لناوی چۆنیته‌تی له‌ (پله‌ی به‌راورد و بالا) ده‌بیته دیارخه‌ری ناو به‌م شیوه‌ی خواره‌وه:

*دروست کردنی پله‌ی به‌راورد: [هاوه‌لناوی پله‌ی چه‌سپاو + تر] **جوانتر، باشتر، ڤیکتر، زیره‌کتر، به‌سوودتر.....**

*دروستکردنی پله‌ی بالا: [هاوه‌لناوی پله‌ی چه‌سپاو + ترین] **جوانترین، باشترین، ڤیکترین، زیره‌کترین، پاکترین.**

١/ هاوه‌لناوی پله‌ی به‌راورد

دوای ناوه دیارخراوه‌که ده‌که‌ویته به‌یارمه‌تی ئامرازی دانه‌پالی (ی) ده‌بیته دیارخه‌ری ناو

یاساکه‌ی: {ناوی دیارخراو + ی + هاوه‌لناوی پله‌ی به‌راوردی دیارخه‌ر}

نموونه: **باخچه‌یه‌کی رازاوه‌ترمان دروستکرد.**

خانوه‌کی خوشترت کری.

ناوه‌دیارخراو ↓ هاوه‌لناوی چۆنیته‌تی پله‌ی به‌راورد، دیارخه‌ر

ئامرازی دانه‌پال

٢/ هاوه‌لناوی پله‌ی بالا

پێش ناوه‌که ده‌که‌ویته به‌بی یارمه‌تی ئامرازی دانه‌پال ده‌بیته دیارخه‌ری ناو.

یاساکه‌ی: {هاوه‌لناوی پله‌ی بالا دیارخه‌ر + ناوی دیارخراو}

نموونه: **به‌رزترین لوتکه له‌ کوردستان هه‌لگورده.**

که‌وره‌ترین پارک له‌ هه‌ولێره.

هاوه‌لناوی چۆنیته‌تی پله‌ی بالا، دیارخه‌ر ناوه، دیارخراو

له پش ناو / کام شار به ناوبانگه

نهار

له روان ناو / هاورپه چونت هه به

بهر

دووه: هاوهلناوی پرس

[کام، چ، چۆن، چهند]

به دوو شیوه دهبیته دیارخه ری ناو:

ا/ نهگه ر پیش ناوه که بکهون ئەوا پیوئیستیان به ئامرازی دانه پالی (ی) نابیت:

{ هاوهلناوی پرس + ناو }

دیارخه دیارخراو

نمونه:

کام شار به ناوبانگه؟

چ کتیبکی خوینده وه؟

چهند دینارتان وەرگرت؟

چۆن هاورپه کت هه به؟

هاوهلناوی پرسه، دیارخه ناوه، دیارخراو

ب/ نهگه ر به دوا ی ناوه که وه هاتن ئەوا پیوئیستیان به ئامرازی دانه پالی (ی) دهبیته:

{ ناو + ی + هاوهلناوی پرس }

دیارخراو + ئامرازی دانه پال + دیارخه

نمونه:

جلی چۆنت کری؟

سالی چهند گۆران له دایک بووه؟

ناوه، دیارخراو
↓
هاوهلناوی پرسه، دیارخه
↓
ئامرازی دانه پال

سییه: هاوهلناوی نادیار

[فلان، هه موو، هیچ، وا، تر، هه ندیک، که میک، زۆر، گشت، گه لیک]

ئهواتیش به دوو شیوه دهبنه دیارخه ری ناو:

ا/ نهگه ر پیش ناوه که بکهون ئەوا پیوئیستی به ئامرازی دانه پال نابیت.

{ هاوهلناوی نادیار + ناو }

دیارخه دیارخراو

نمونه:

فلان قوتابی به کهم بوو.

هه موو هۆنراوه کهم له بهر کردووه.

هیچ بالنده یهک ئازارمه ده.

هاوهلناوی نادیار، دیارخه ناوه، دیارخراو

ب/ نهگه ر بکهوئته دوا ی ناوه که ئەوا پیوئیستی به ئامرازی دانه پالی (ی) دهبیته:

{ ناو + ی + هاوهلناوی نادیار }

دیارخراو + ئامرازی دانه پال + دیارخه.

نمونه:

میوه یهکی زۆرت هینا

ناوه، دیارخراو
↓
هاوهلناوی نادیار، دیارخه
↓
ئامرازی دانه پال

له ره كچه ربه كه به زره
هم پياوه ديار خهري ناو
ديار خهري ناو ديار خهري ناو

چوارهم: هاوه لئاوی نيشانه (هم ميه لم پيش ناو دتیه)

ته نيا پيش ناوه كه ده كه ويت و پيوستى به ئامرازی دانه پالی (ی) نيه.
هاوه لئاوه نيشانه كان ئه مانه ن: {ئهم... ه = بونزیک، ئه و... ه = بؤدوور}
نمونه: **ئهم** شار **ه** پيشكه وتوو. **ئو** پياوه **ه** خوينده واره.
هاوه لئاوی نيشانه، ديار خهري | ناوه، ديار خراو

ناو به مست نيشان دهكان
ناو ناو سرر به كاخ

پينجه م: هاوه لئاوی ژماره

ده بيته ديار خهري ناو به دوو شيوه، هاوه لئاوه ژماره كانيش ئه مانه ن:
۱/ **هاوه لئاوی ژماره ی بنجی ساده:** [یه ک. هه تا. تو]
ليکدراو: [يازده، بيست و دوو..... هه ژماره يه ک (و) ی تيدايت
سه ره گری: [ده، بيست، سه د، هه زار..... کوتايی]
ده كه و نه پيش ناوه كه و پيوستيان به ئامرازی دانه پال نيه.
نمونه: **جوار** يولم ته و او كرد.
هاوه لئاوی ژماره، ديار خهري | ناوه، ديار خراو

۲/ **هاوه لئاوی ژماره ی ريکخستن** به دوو شيوه ده بيته ديار خهري ناو، ئه گه ر دواي ناوه كه
بكه ويت و پيوستى به ئامرازی دانه پالی (ی) ه، به لام ئه گه ر پيش ناوه كه بكه ويت پيوستى
به ئامرازی دانه پال نيه.
دروستکردنی هاوه لئاوی ژماره ی ريکخستن:

{هاوه لئاوی ژماره ی بنجی + پاشگری (هم - ههم، همين - ههمين)}

نيمار **نيمار**
نمونه: **مندالی يه كه م** خوشه ويسته. **يه كه مين** مندا ل خوشه ويسته.
ناوه، ديار خراو | هاوه لئاوی ژماره ی ريکخستن ديار خهري | ناوه، ديار خراو
ئامرازی دانه پال

يا کام هاوه لئاو
له پيش ناو دتیه
به بيه ديار خهري ناو له پيش
ناو دتیه و ئامرازی دتیه

۳/ هاوه لئاوی ژماره ی کهرتی

له پيش ناوه كه ديت و پيوستى به ئامرازی دانه پاله.

تیبینی: هاوه لئاوی ژماره ی کهرتی به شيکی ژماره يه کی ته و او: [نيوه، چواريه ک،
دووه شت يه ک، له سه داهه شتا.]
نمونه: **نيوه ی** کتیه که م ته و او كرد.

سی پينج يه کی قوتا بيه كان كه وتوو نه.
هاوه لئاوی ژماره ی کهرتی، ديار خهري | ناوه، ديار خراو
ئامرازی دانه پال

نامادکردنی: محسن علی حسین
نامادنی: آزادی کوران

پارمزان

نویسنده کی: ماروین / ۷۹۷۷۷۷۰۷۵۰
بهرام بهر پاره و ده ی گشتی هولویر

شه شه م: هاوه لئاوی چۆنیه تی

(ساده، دارژاو، لیکدراو) ده بنه دیارخهری ناو و به دواي ناوه که دین، به یارمه تی ئامرازی دانه پال. به م یاسایه ی خواره وه:

یاساکه ی: {ناوی دیارخراو + ئامرازی دانه پال + هاوه لئاوی دیارخهر}

ا/ ئه گهر ناوه دیارخراوه که ناویکی گشتی نه ناسراو یان ناویکی تاکي نه ناسراو بوو، ئه وا هاوه لئاوه دیارخهره که ی به دوا دایت، به یارمه تی ئامرازی دانه پالی (ی).

نمونه:

مندالی ژیر خوشه ویسته.

کووتریکی سییم گرت.

ناوه، تاکه، نه ناسراوه، دیارخراوه ↓ هاوه لئاوی چۆنیه تی، دیارخهری ناوه

ئامرازی دانه پال

ب/ ئه گهر ناوه دیارخراوه که ناویکی تاکي ناسراو یان کوی ناسراو بیت، ئه وا دیسان هاوه لئاوه دیارخهره که به دواي ناوه دیارخراوه که دیت، به لام دوو گورانکاری روودهدات:-

۱- ئامرازی دانه پالی (ی) ده گوریت بو (ه)

۲- نیشانه ی [ناسراوی (هکه) و کو (ان)] ده که ویتته دواي هاوه لئاوه که

چونکه ناوه که و هاوه لئاوه که خراونه ته سهرشیوه ی ناویکی لیکدراو بویه ده بیت نیشانه ی کوو ناسراوی بکه ویتته دواي هاوه لئاوه که.

۲۰۰۰ خ ۲

منداله ژیره کان خوشه ویستن.

نمونه:

ناوه، کویه، ناسراوه، دیارخراوه ↓ هاوه لئاوی چۆنیه تی، دیارخهری ناوه

ئامرازی دانه پال

کووتره سیییه که م گرت.

ناوه، تاکه، ناسراوه، دیارخراوه ↓ هاوه لئاوی چۆنیه تی، دیارخهری ناوه

ئامرازی دانه پال

کاتیک ئامرازی دانه پالی (ی) ده گوریت بو (ه) له هه ندیک شوین دهرده که ویت و له هه ندیک شوینی تر دهرناکه ویت له م خالانه ی خواره وه کو ده بیتته وه:-

ا/ ئه گهر ناوه که کوتایی به پیتی نه بزوین هات ئه وا ئامرازی دانه پالی (ه) هه میشه دهرده که ویت.

ناوی کوی ناسراو

ناوی تاکي ناسراو

ناوی تاکي نه ناسراو

دره خته به رزه کان جوانن.

دره خته به رزه که جوانه.

دره ختی به رز جوانه.

جله جوانه کان له به رده که م.

جله جوانه که له به رده که م

جلی جوان له به رده که م

مرۆقه روو خوشه کان رویشتن.

مرۆقه روو خوشه که رویشتن.

مرۆقی روو خوش رویشتن.

هاوه لئاوی چۆنیه تی، دیارخهری ناوه

ناوه، تاکه، ناسراوه، دیارخراوه

ناوه، تاکه، نه، ناسراوه، دیارخراوه

← ئامرازی دانه پال →

تییینی: پیتته نه بزوینه کان ئه مانه ن: [ب، ت، د، ه، ج، خ، ف، ق، پ، چ، گ، ک، م، ن، ل، ی، و، س، ش، ف، ز، ر، پ، ژ، ع، غ،]

سەھەردە دەرد
پەنجە / بۆسەندە دەرد

تەبىئىي: بە كۆي ناۋى ديارخراۋ و ھاۋەلناۋى ديارخەر گرىي ناۋى دروست دەبىت، گرىي ناۋىش ھەموو ئەرەكەكانى ناۋ دەبىت.

پ/ گرىي ناۋى [مندالە ۋىرەكە] لەرستە دابنى بەمەرچىك گشت ئەرەكەكانى ناۋ دەبىت:

- ۱- بکەر: کارىك دەكات: **مندالە ۋىرەكە ھات.**
- ۲- بەرکار: کارىكى بەسەردادىت: **مندالە ۋىرەكە يان ھىنا.**
- ۳- جىگرى بکەر: كارى رستەكە نادىار بىت **مندالە ۋىرەكە ھىنرا.**
- ۴- تەۋاۋكەرى بەيارىدە: بەيارمەتى ئامرازى پەيۋەندى واتاى كارەكە تەۋاۋدەكات. **دىارىيەكەم بۇ مندالە ۋىرەكە ھىنا.**
- ۵- ديارخەرى ناۋ: **باۋكى مندالە ۋىرەكە ھات.**
- ۶- نىھاد: سىفەتلىك يان خەبەرىكى دەخرىنە پال: **مندالە ۋىرەكە زىرەكە.**
- ۷- تەۋاۋكەرى راستەۋخۆى كارى ناتەۋاۋ: **ئەۋە مندالە ۋىرەكە يە.**
- ۸- تەۋاۋكەرى بەيارىدەى كارى ناتەۋاۋ: **دىارىيەكە بۇ مندالە ۋىرەكە يە.**

راھىتان - ۱

ھاۋەلناۋەكان

جۆرى ناۋەكە

گرىي ناۋى

رستە

خوش	تاكى نەناسراۋ	ئاهەنگىكى خوش	ئاهەنگىكى خوشمان سازکرد.
ھەلەكەنراۋ	تاكى ناسراۋ	چالەھەلەكەنراۋەكە	چالەھەلەكەنراۋەكە قوۋلە.
خەباتكەر	كۆى ناسراۋ	كوردەخەباتكەرەكان	كوردەخەباتكەرەكان دلسۆزن.

راھىتان - ۲

- ۱- ئايا دەشەت چەند ھاۋەلناۋىكى يەك لەدۋاى يەك بىنە ديارخەرى ناۋىك؟ **چۈن؟**
ۋەلامەكەت بەنموۋنە روون بکەۋە
 ۋ/ بەلى دەشەت چەند ھاۋەلناۋىكى يەك لەدۋاى يەك بەيارمەتى ئامرازى دانەپال بىنە ديارخەرى ناۋىك. **ديارخەرى ناۋىك**
 نمۇنە: **مندالەكى ۋىرى وريام بىنى.**
- ۲- ئەۋ ھاۋەلناۋانە كامانەن كە دەبنە ديارخەرى ناۋ وپيۋىستىيان بە ئامرازى دانەپال نىيە؟ **ۋەلامەكەت بەنموۋنە روون بکەۋە؟**
 ۋ/ ئەۋ ھاۋەلناۋانەن كە دەكەۋنە پىش ناۋەكە، ئەمانەى خوارەۋە دەگرىتەۋە:
 ا- ھاۋەلناۋى پرس: **كام** دى ئاۋەدان كرايەۋە؟
 ب- ھاۋەلناۋى نادىار: **ھەندىك** قوتابى دەرچوون.
 ج- ھاۋەلناۋى نىشانە: **ئەم** شارە پىشەدەكەۋىت.
 د- ھاۋەلناۋى ژمارە: **دوۋ** گۆقارم كرى.
 ە- ھاۋەلناۋى چۈنىتەى، پلەى بالا: **باشترىن** وانەمان خويىند.

نۇسخەگە مەنسۇپ / ۷۵۰۷۹۷۷۷۷۰ /
بەرامبەر پەرۋەردەى گشتى ھەۋلىر

پەنجە

نامادىگەردنى: محسن على حسين
تامادەى ئازادى كوران

راهیتان - ۳ -

دیارخه رهکانی ئەم رستانه دەر بهینه و جورهکانیان بنووسه.

جورهکەهێ

دیارخه رهکان

رسته کان

- ۱- به کام قوتا بیدا نامه کهت بۆناردم؟ کام
 - ۲- زۆر کورد به ناههق شه هیدکران. زۆر
 - ۵- ئیوهی زیرهک هه میشه سه ره که وتوو. زیرهک
- هاوه لئاوی پرس
هاوه لئاوی نادیار
هاوه لئاوی چۆنیه تی

راهیتان - ۴ -

له رستهی: (پیشمه رگه بویره که خه لاکرا).

- ۱- له نیوان وشهکانی (پیشمه رگه) و (بویره که) چ ئامرازیک به کار نه هاتوو؟ بۆچی
و/ ئامرازی دانه پالی (ه) دهر نه که وتوو، چونکه ناوی (پیشمه رگه) کوتایی به بزویی (ه) هاتوو و له بر گه یهک زیاتره.
- ۲- ناویکی تر بهینه به هه مان بزویی (ه) کوتایی هاتبیت، به لام ئامرازه که به کارهاتبیت و هۆیه کهشی بنووسه؟
و/ شهیه جوانه کهم کری. چونکه ناوی (شه) له یهک بر گه پیکهاتوو.
- ۳- وشه (بویره) چییه؟ چۆن دروستکراوه؟
و/ بویره: هاوه لئاوی چۆنیه تی دارژاوه، دروستکردنی: {پیشگر + رهگی کار}
- ۴- ناوی (پیشمه رگه) ناویکی تاکی ناسراوه، کوا نیشانهی ناسراوییه کهی؟ بۆچی که وتوو ته ئهوی؟
و/ نیشانهی ناسراوی (هکه) که وتوو ته سه ره هاوه لئاوی (بویره)، چونکه ناوه که و هاوه لئاوه که خراونه ته سه ره شیوه ناویکی لیکدراو.

له کار ردا خرازی ده کرت له مانه سه ده که وی:

① نادیه نیک (ر)

② بکه را کوتای ره کار

③ ئامراز (ب)

له رسته (پیشمه رگه بویره کان شه رکه وین)

(لشولشه سکا وه که کوتیکه روه) - ئامرازی وانه یان ویکه
سه ره که وتوو

له نیوان (پیشمه رگه و بویره) و (لشولشه سکا و)

چیه رکه که وتوو

و/ ئامرازی خسته سه ره را وانه یان (ه)

* لشولشه سکا و کان به نازان

کاری نانه دار و ئامرازی وانه یان سه ره که وتوو

پرسیاری هه‌لیراردن

- ۱- شاخه‌به‌رزه‌کان جوانن. ناوی (شاخ)
 {۱- تاکی ناسراو ب- کۆی نه‌ناسراو ج- کۆی ناسراو د- تاکی نه‌ناسراو}
- ۲- خۆیندنی بالا له زانکۆکان کرایه‌وه. چاوگی (خۆیندن) دیارخراوه به
 {۱- ناوی گشتی ب- هاوه‌لناوی چۆنیه‌تی ج- هاوه‌لناوی نادیار د- ناوی تاییه‌تی}
- ۳- ئەگەر هاوه‌لناو ببیتە دیارخه‌ری ناو و له‌دوای ناوه‌که هات، ئەوا پێویستی هه‌یه به
 {۱- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لی‌کده‌ره ج- ئامرازی په‌یوه‌ندی د- ئامرازی بانگکردن}
- ۴- ئەگەر هاوه‌لناو ببیتە دیارخه‌ری ناو و له‌پیش ناوه‌که هات، ئەوا پێویستی نییه به
 {۱- ئامرازی دانه‌پال ب- ئامرازی لی‌کده‌ره ج- ئامرازی په‌یوه‌ندی د- ئامرازی بانگکردن}
- ۵- ئەگەر هاوه‌لناو ببیتە دیارخه‌ری ناو و له‌پیش ناوه‌که هات، ئەوا پێویستی نییه به
 ئامرازی دانه‌پال جگه له
 {۱- هاوه‌لناوی نادیار ج- هاوه‌لناوی ژماره‌ی ریکخستن د- هاوه‌لناوی پله‌ی بالا}
- ۶- رۆژگار هه‌موو مروفیک ده‌رده‌خات. وشه‌ی (هه‌موو)
 {۱- هاوه‌لناوی چۆنیه‌تی ب- هاوه‌لناوی ژماره ج- راده‌ی هاوه‌لناوی د- هاوه‌لناوی نادیار}
- ۷- جوانترین دیاری پێشکه‌شکردم. ناوی (دیاری) دیارخراوه به هاوه‌لناوی چۆنیه‌تی پله‌ی
 {۱- بالا ب- به‌راورد ج- چه‌سپاو د- ئاسایی}
- ۸- نامه‌یه‌کی رازاوه‌ترین نارد. ناوی (نامه‌یه‌ک) دیارخراوه به هاوه‌لناوی چۆنیه‌تی پله‌ی
 {۱- بالا ب- به‌راورد ج- چه‌سپاو د- ئاسایی}
- ۹- هاوه‌لناویکه له پیش ناو دیت و ده‌بیتە دیارخه‌ره‌که‌ی پێویستی به ئامرازی دانه‌پال هه‌یه
 {۱- هاوه‌لناوی نادیار ج- هاوه‌لناوی ژماره‌ی ریکخستن د- هاوه‌لناوی پله‌ی بالا}
- ۱۰- دوو کتیبمان کړی. ئه‌رکی هاوه‌لناوی ژماره‌ی (دوو)
 {۱- بکه‌ر ب- به‌رکار ج- دیارخه‌ری ناو د- جیگری بکه‌ر}
- ۱۱- ئەستیره‌ گه‌شه‌که ده‌رکه‌وت. له نیوان (ئەستیره‌) و (گه‌شه‌که) چی ده‌رنه‌که‌وتوو؟
 {۱- ئامرازی دانه‌پال ب- کاری نات‌ه‌واو ج- ئامرازی په‌یوه‌ندی د- بکه‌ر}
- ۱۲- ئەم زانکویه پێشکه‌وتوو. ناوی (زانکۆ)
 {۱- تاکی ناسراو ب- کۆی نه‌ناسراو ج- کۆی ناسراو د- تاکی نه‌ناسراو}
- ۱۳- بیه‌سه‌وزه‌کان مه‌برنه‌وه. پیتی (ی) نیوان (بی) و (ه)
 {۱- جیناوی لکاو ب- ناوبه‌ند ج- ئامرازی دانه‌پال د- هیچیان}

- ۱۴- بەھى گەيىوھەكانتان لىكردەوھ.. لە نىوان (بەھى) و (گەيىوھەكان) چى دەرنەكە و تۈوھ؟
 {۱- ئامرازى دانەپال} ب- كارى ناتەواو ج- جىناۋى لكاو د- بىكەر
- ۱۵- ئەگەر ناۋىك ديار خرابىت بە ھاوھلناۋى چۈنىھتى و ناوھكە بىكەينە تاكى ناسراو ئەوا ئامرازى دانەپالى (ى) دەگۈرىت بو {۱- ى} ب- ا ج- ھ د- ى
- ۱۶- ئەگەر ناۋىك ديار خرابىت بە ھاوھلناۋى چۈنىھتى، ناوھكە بىكەينە تاكى ناسراو ئەوا دەخرىتە سەر شىۋەى ناۋىكى {۱- سادە} ب- دارژاۋ ج- لىكدرائو د- ھەموويان
- ۱۷- ئەگەر ناۋىك ديار خرابىت بە ھاوھلناۋى چۈنىھتى، كۈتايى ھاتىيت بە بزويىنى (ۋ) و ناوھكەش لە يەك بىرگە زياتربو ئەوا چى دەرنەكە وىت؟
 {۱- ئامرازى دانەپال} ب- كارى ناتەواو ج- جىناۋى لكاو د- بىكەر
- ۱۸- ئەگەر ناۋىك كۈتايى ھاتىيت بە بزويىنى (ۋ) و ناوھكەش لە يەك بىرگە پىكھاتبو، ئەوا كام ناوبەند دادەنرى؟
 {۱- ى} ب- و ج- وو د- ت
- ۱۹- فەرھەنگىكى تر بەكار دەھىنم. وشەى (تر)
 {۱- نىشانەى بەراوردە} ب- ھاوھلناۋى ژمارە ج- جىناۋى نادىيار
- ۲۰- گۈلى چۈنت دەوئىت؟ ناۋى (گۈل) ديار خراوھ بە
 {۱- جىناۋى پرس} ب- ھاوھلكارى پرس ج- ھاوھلناۋى پرس د- ھاوھلناۋى نىشانە
- ۲۱- ئەم كچەزىرەكە يەكەم بوو. بزويىنى نىوان (كچ) و (زىرەك)
 {۱- جىناۋى لكاو} ب- ناوبەند ج- ئامرازى دانەپال د- بەشىكە لە ھاوھلناۋى نىشانە
- ۲۲- زىستانى وام نەدەتوھ. وشەى (وا)
 {۱- ھاوھلكارى كاتى} ب- ھاوھلناۋى نادىيار ج- ھاوھلناۋى چۈنىھتى د- ھاوھلناۋى ژمارە
- ۲۳- پىشمەگە كۈنەكان خەلاتكران. لە نىوان (پىشمەرگە.. كۈنەكان) چى دەرنەكە و تۈوھ
 {۱- جىناۋى لكاو} ب- ناوبەند ج- ئامرازى دانەپال د- كارى ناتەواو
- ۲۴- ئەندازىارە بەتواناكە پرۆژەكەى تەواوكرد. ناۋى (ئەندازىار)
 {۱- تاكى ناسراو} ب- كۈى نەناسراو ج- كۈى ناسراو د- تاكى نەناسراو
- ۲۵- زۆر كورد بەنارەوا شەھىدكران. ناۋى (كورد) ديار خراوھ بە
 {۱- ھاوھلكارى چەندى} ب- ھاوھلناۋى نادىيار ج- ھاوھلناۋى چۈنىھتى د- ھاوھلناۋى ژمارە
- ۲۶- كام لەم ھاوھلناۋانە كە دەبىتە ديارخەرى ناو پىۋىستى بە ئامرازى دانەپال نىيە؟
 {۱- ھاوھلناۋى چۈنىھتى} ب- ھاوھلناۋى پلەى بەراورد ج- ھاوھلناۋى ژمارەى كەرتى د- ھاوھلناۋى نىشانە
- ۲۷- كام لەم ھاوھلناۋانە كە دەبىتە ديارخەرى ناو پىۋىستى بە ئامرازى دانەپال ھەيە؟
 {۱- ھاوھلناۋى پلەى بەراورد} ب- نىشانە ج- ھاوھلناۋى ژمارەى بنجى د- ھاوھلناۋى پلەى بالا

۲۸- دۆيە ترشەكە خوشە. ئەركى گرىي (دۆيە ترشەكە)

{۱- نىھاد} ب- بەركار ج- ديارخەرى ناو د- جىگىرى بگەر {

۲۹- ئەو كوردەخە باتكەرە دىسۆزە. ناوى (كورد) بە چەند ھاوۋەلناو ديارخراوۋە؟

{۱- يەك} ب- دوو ج- سى د- چوار {

۳۰- پىشمەرگە دىسۆزەكان سەرگەوتن. ئەركى گرىي (پىشمەرگە دىسۆزەكان)

{۱- نىھاد} ب- بەركار ج- ديارخەرى ناو د- بگەر {

۳۱- گەزۇ نايابەكان فروشران. ئەركى گرىي (گەزۇ نايابەكان) چىيە؟

{۱- نىھاد} ب- بەركار ج- جىگىرى بگەر د- بگەر {

۳۲- ئەگەر ھاوۋەلناوى چۆنىيەتى بىيىتە ديارخەرى ناوى تاكى ناسراو ئەوا نىشانەى

ناسراوى دەچىتە

{۱- دواى ناو} ب- دواى ھاوۋەلناو ج- دەرناكەوئىت د- ھىچيان {

۳۳- ئەم پەرتووكە باشتىرىن سەرچاۋەيە. ناوى (پەرتووك) ديارخراۋە بە

{۱- ھاوۋەلناوى پلەى بالا} ب- جىناۋى نىشانە

ج- جىناۋى كەسىي سەربەخۇ د- ھاوۋەلناوى نىشانە {

۳۴- دەشىت ديارخراۋ يەككە لەم وشانە بىت

{۱- ھاوۋەلناو} ب- ھاوۋەلكار ج- جىناۋى لكاو د- جىناۋى سەربەخۇ {

114

٨ - ته‌واوکه‌ری به‌یاریده‌ی کاری نات‌ه‌واو:..... دیارییه‌که بۆ هۆنراوه‌ی فلان‌بوو.

راھىتان - ۱ -

ئەو جىناۋەسەربەخۇيانە كامانەن كە دەپن بەدىارخەرى ناۋ؟ بىئانژمىرەو نموونە
بۆھەرىيەكەيان بەھىنەرەو لەرستەدا:

- ۱- جىناۋى كەسى سەربەخۇ: وانەى من تەواۋبوو
- ۲- جىناۋى خۇيى: شارى خۇم بەپاكى رادەگرم.
- ۳- جىناۋى پرس: پىشانگى كى كرايەو؟
- ۴- جىناۋى نادىار: ھۇنراۋەى فلان بەھىزە.
- ۵- جىناۋى نىشانە: براى ئەمە گەشىت.

راھىتان - ۲ -

ئەم گىيەنەى كە ھىلىيان بەژىردا ھاتوۋە ئەرگىيان دەست نىشان بىكە:

ئەرگە	گىيەگان	ھۇنراۋەگان
نىھادە	گىيانى من	۱- گىيانى من بۆتەلى وەنەوشەپەرۋشە
كەلەژىرسىيەرى تووتركا خامۇشە
تەواۋكەرى بەيارىدەيە	گەردنى خۇت	۲- دەستم لەگەردنى خۇت ھەلمەگرە ئەى ھەبىيە
وابزانە خويىنى خۇمە يا مننەتى رەقىبە
بەرکارە	ھۇنراۋەگانى ئەمانە	۳- جوان ھۇنراۋەگانى ئەمانەى كۆكرەدەو.
جىگرى بىكەرە	كچەزىرەكەكە	۴- كچە زىرەكەكە خەلاتكراۋە.

راھىتان - ۳ -

لە رستەى (شاخەگانى كوردستان سەرگەش). (۲۰۰۱ خ ۱)

- ۱- (ى) دواى (شاخەگان) چىيە؟ بۆ خراۋەتە ئەۋى؟
و/ (ى): ئامرازى دانەپالە، چونكە ناۋى (شاخەگان) بە ناۋى (كوردستان) ديارخراۋە.
- ۲- لەجىياتى وشەى (كوردستان) جىناۋىك بەكاربەينە وسەر لەنۋى رستەكەش
بنووسەو.
- و/ شاخەگانى ئىمە سەرگەش.
- ۳- كارى رستەكە دەستنىشان بىكە.
- و/ كارى ناتەواۋى (ە) بۆ كاتى ئىستا دەرەكەوتوۋە و چونكە جىناۋى لكاۋى (ن) ديار و
ئاشكرايە.
- ۴- تەواۋكەرى كارەكە شىبىكەو.
- و/ سەرگەش: ھاۋەلناۋى چۆنىەتى لىكراۋە، تەواۋكەرى راستەوخۋى كارى ناتەواۋە.

راھىتان - ۴ -

لە رستەى: (مۆبایل پەيوەندىيەگانى ئىمەى ئاسانتر كىردوۋە).

- ۱- وشەى (پەيوەندىيەگان) چ جۆرە جىناۋىك ديارخراۋىەتى؟ چەند جۆرە
جىناۋىسەربەخۇى ترىش دەبنە ديارخەرى؟
و/ ئىمە: جىناۋى سەربەخۇيە بۆ كەسى يەكەمى كۆ، ديارخەرە.

- چوار جۆره جیناوی سه‌ربه‌خۆی تریش ده‌بنه دیارخه‌ر:
- ۱- **جیناوی پرس:** مۆبایل په‌یوه‌ندییه‌کانی **کێی** ئاسانتتر کردووه؟
 - ب- **جیناوی خۆیی:** مۆبایل په‌یوه‌ندییه‌کانی **خۆمانی** ئاسانتتر کردووه.
 - ج- **جیناوی نادیار:** مۆبایل په‌یوه‌ندییه‌کانی **فلانی** ئاسانتتر کردووه.
 - د- **جیناوی نیشانه:** مۆبایل په‌یوه‌ندییه‌کانی **ئهمانه‌ی** ئاسانتتر کردووه.

پرسیاری هه‌ل‌بژاردن

- ۱- جیناوی سه‌ربه‌خۆ ده‌بێته دیارخه‌ری ناوی پێویستی هه‌یه به ئامرازی
{**۱- دانەپال**} ب- لێکده‌ر ج- په‌یوه‌ندی د- بانگکردن
- ۲- خه‌لاته‌که‌ی من به‌نرخه. ئه‌رکی (من)
{**۱- بکه‌ر**} ب- به‌رکار ج- دیارخه‌ر د- نیهاد
- ۳- خانووه‌که‌ی خۆتم پێیفرۆشه. ناوی (خانووه‌که) دیارخراوه به
{**۱- جیناوی پرس**} ب- **جیناوی خۆیی** ج- جیناوی هه‌یی د- جیناوی نیشانه
- ۴- چیرۆکی کێ خۆیترایه‌وه؟ ناوی (چیرۆک) دیارخراوه به
{**۱- هاوه‌لناوی پرس**} ب- هاوه‌لناوی نادیار ج- **جیناوی پرس** د- جیناوی که‌سی
- ۵- باوکی ئه‌وه مامۆستایه. ناوی (باوک) دیارخراوه به
{**۱- جیناوی که‌سی**} ب- **جیناوی نیشانه** ج- جیناوی خۆیی د- جیناوی نادیار
- ۶- ئه‌وانه ده‌فته‌ره‌کانی ئێمه‌نه. ئه‌رکی (ئێمه)
{**۱- بکه‌ر**} ب- به‌رکار ج- **دیارخه‌ر** د- ته‌واوکه‌ری کاری ناته‌واو
- ۷- گه‌نجانی (شاره‌که‌ی من) به‌ ئاوات ده‌گه‌ن. ئه‌رکی گریی ناوی (شاره‌که‌ی من)
{**۱- بکه‌ر**} ب- به‌رکار ج- **دیارخه‌ر** د- نیهاد
- ۸- کام له‌م جیناوه سه‌ربه‌خۆیانه نابێته دیارخه‌ری ناو
{**۱- جیناوی که‌سی**} ب- جیناوی نیشانه ج- جیناوی خۆیی د- **جیناوی هه‌یی**
- ۹- برای فلان یه‌که‌م بوو. ناوی (برا) دیارخراوه به
{**۱- هاوه‌لناوی نادیار**} ب- جیناوی نیشانه ج- جیناوی خۆیی د- **جیناوی نادیار**
- ۱۰- گیانی من بۆ ته‌لێ و نه‌ه‌وشه‌ په‌روشه. ئه‌رکی گریی ناوی (گیانی من)
{**۱- بکه‌ر**} ب- به‌رکار ج- دیارخه‌ر د- **نیهاد**
- ۱۱- جوان هۆنراوه‌که‌ی ئهمانه‌ی کوکرده‌وه. ئه‌رکی گریی ناوی (هۆنراوه‌که‌ی ئهمانه)
{**۱- بکه‌ر**} ب- **به‌رکار** ج- دیارخه‌ر د- نیهاد
- ۱۲- ده‌ستم له‌ گه‌ردنی خۆت هه‌لمه‌گره‌ ئه‌ی حه‌ببیه. ئه‌رکی گریی ناوی (گه‌ردنی خۆت)
{**۱- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده**} ب- به‌رکار ج- دیارخه‌ر د- نیهاد

- ۱۲- موبایل په یوه نډیې کانی نیمه ی ناسانتر کردووه ته وه. وشه ی (په یوه نډیې کانی) ج
جوړه جیناویک دیارخه ره که یه تی
- {۱- جیناوی که سی} ب- جیناوی نیشانه ج- جیناوی خوی د- جیناوی نادیار
- ۱۴- شاخه کانی نیمه سهرکه شن. (نیمه) جیناوی سهر به خوی به یو که سی
{۱- یه که می تاک} ب- دوو می کو {ج- یه که می کو} د- سییه می کو
- ۱۵- وهلاتی مه خوشه ئهرکی (مه) {۱- بکر} ب- بهرکار ج- دیارخه د- نیهاد
- ۱۶- زاروکین وه هاتن. ناوی (زاروک) {۱- تاکي می} ب- کو ی نیر ج- کو ی می د- کو ی نیرومی
- ۱۷- چهند جوړ جیناوی سهر به خو دهنه دیارخه ری ناو؟
{۱- یه یک} ب- چوار ج- شهش د- پینج
- ۱۸- دایکی ئه وه دلسوزه. وشه ی (ئوه) {۱- جیناوی نادیار} ب- هاوہلناوی نیشانه ج- جیناوی نیشانه د- هاوہلناوی نادیار
- ۱۹- ههنگ شیله ی گولی باخچه که ی ئوه دهمژیت. ناوی (شیله) دیارخاوه به چهند وشه؟
{۱- یه یک} ب- چوار {ج- سی} د- پینج
- ۲۰- باخه گهوره که ی ئه وان وشک بوو. ئهرکی (ئه وان) {۱- دیارخه ری (گهوره)} ب- دیارخه ری (باخ) ج- تهواوکه ری کار د- بهرکار
- ۲۱- خه لاته کانی قوتابییان دابه شده که یین. ئه گهر (قوتابییان) بگورین به هاوہلناوی
نیشانه، ئه وا ده بیته
{۱- خه لاته کانی ئه مانه} ب- ئه م خه لاتانه ج- چهند خه لات د- ئه م خه لات
- ۲۲- کام شاعیر به ناوبانگه؟ ناوی (شاعیر) دیارخاوه به
{۱- هاوہلناوی پرس} ب- هاوہلناوی نادیار ج- جیناوی پرس د- جیناوی که سی
- ۲۳- کچه که ی ئه و دهر واته زانکو. ئهرکی گرینی (کچه که ی ئه و) چییه؟
{۱- جیگری بکر} ب- بهرکار {ج- بکر} د- نیهاد
- ۲۴- پهرتووکي ئه مه پاکه. ئه گهر دیارخه ری (پهرتووک) بگورین به هاوہلناوی
نیشانه، ده بیته
{۱- ئه و پهرتووکه پاکه} ب- ئه م پهرتووکانه پاکن ج- ئه و پهرتووکانه پاکن د- ئه م پهرتووکه پاکه
- ۲۵- له ئه م ژووره دانیش. ناوی (ژوور) دیارخاوه به
{۱- جیناوی پرس} ب- جیناوی نیشانه ج- هاوہلناوی نیشانه د- جیناوی که سی

ماموسای مه (تاک نیر)
ماموسایا مه (تاک مه)
ماموسایین مه (کو ی نیرومی)
نامراز م

نه سرینن مان خوا (من)
سهر راز وانه نفسین (نیر)
هونکه (دوای ناوه)
نامراز شیه

دیارخه ر ه کانی ناو

چوارهم: جیناوی لکاو له دهووری دیارخه ری ناودا

جیناوی لکاویش کاتیک خاوه ننداری ده داته پال ناویک، ئهوا ده بیته دیارخه ری ناوه که به بی ئامرازی دانه پال

کور ه که ت زیره که.

دیارخراو دیارخه ر

کتیبخانه ی شار ه که مان نوژمن کرایه وه.

دیارخراو ی + دیارخه ر + دیارخه ر

تییینی:

۱- که واته جیناوی لکاویش وه کو (ناو، هاوه لئاو، جیناوی سه ره به خو) ده بیته دیارخه ری ناو، به لام پیویستی به ئامرازی دانه پال نییه.

۲- ئه گهر جیناوی لکاو بیته دیارخه ری ناو له رسته لای ببهین واتای رسته که تیکناییت.

کۆمه له جیناوه لکاو هکان له دهووری دیارخه ری ناو

کۆمه له ی دووهم

{م-ین، یت-ن، x-ن}

کۆمه له ی یه کهم

{م-مان، ت-تان، ی-یان}

له گهل هه موو کاریک ده بنه دیارخه ری ناو، له دوا ی ناوه که دیار، ته نیا له گهل کاری رابردووی

تییه ر ده بنه دیارخه ری ناو

پینووسه که ی بردم. پینووسه که ی بردین.

پینووسه که ی بردیت. پینووسه که ی بردن.

پینووسه که ی برد x. پینووسه که ی بردن.

نمره که م به رزه. نمره که مان به رزه.

نمره که ت به رزه. نمره که تان به رزه.

نمره که ی به رزه. نمره که یان به رزه.

یه کهم: کۆمه له ی یه کهم له جیناوه لکاو هکان له گهل هه موو کاریک ده بنه دیارخه ر و ده که ونه

دوا ی ناوه دیارخراوه که، به م شیوه ی خواره وه.

۱- له گهل کاری رابردووی تییه په ر و رانه بردووی تییه په ر جیناوی لکاو ی دیارخه ر ده که ونه دوا ی ناوی بکه ر و جیناوی لکاو ی بکه ر ده که ویتته کو تای ی کاره که:-

یاسا که ی:

{ناوی بکه ر + جیناوی لکاو ی دیارخه ر + کاری (رابردووی، رانه بردووی) تییه په ر + جیناوی لکاو ی بکه ر}

کۆمه له ی یه کهم

کاری رابردووی نزیک ی راگه یاننده، تییه په ره

براکه مان رویشیت.

نمونه: براکه م رویشیت.

براکه تان رویشیت.

براکه ت رویشیت.

براکه یان رویشیت.

براکه ی رویشیت.

ناوی بکه ر (دیارخراو)

جیناوی لکاو ی دیارخه ر

خانووکه **م** دهرووختیت. خانووکه **مان** دهرووختیت.
خانووکه **ت** دهرووختیت. خانووکه **تان** دهرووختیت.
خانووکه **ی** دهرووختیت. خانووکه **یان** دهرووختیت.
ناوی بکه (دیارخراو) جیناوی لکاوی دیارخهر

۲- له گهل کاری **ناته واوی** (پابردوو، پانه بردوو-ئیستا، داهاتوو-) جیناوی لکاوی دیارخهر دهکه ونه دواي ناوی **نیهاد**.
به م یاسایه: {ناوی نیهاد+ جیناوی لکاوی دیارخهر + وشه یهک + کاری ناته واو}

کومه لهی یه که م کاری ناته واوه
ژووورکه **م** پا که. ژووورکه **مان** پا که.
ژووورکه **ت** پا که. ژووورکه **تان** پا که.
ژووورکه **ی** پا که. ژووورکه **یان** پا که
ناوی نیهاد (دیارخراو) جیناوی لکاوی دیارخهر

۳- نه گهر کاره که **بکه رنادیار** بوو، نهوا جیناوی لکاوی دیارخهر دهکه ونه دواي ناوی **جیگری بکه ر**.

یاساکه ی: {ناوی جیگری بکه ر+ جیناوی لکاوی دیارخهر + کاری نادیار}
کومه لهی یه که م

نمونه:

نامه که **م** نیردراوه. نامه که **مان** نیردراوه. کاری پابردووی تهواوی راگه یاندنه، نادیاره
نامه که **ت** نیردراوه. نامه که **تان** نیردراوه.
نامه که **ی** نیردراوه. نامه که **یان** نیردراوه.
ناوی جیگری بکه ره (دیارخراو) جیناوی لکاوی دیارخهر

۴- نه گهر کاره که **داخوازی تیپه ر** بوو، نهوا جیناوی لکاوی دیارخهر دهکه ونه دواي ناوی **به رکار**، به لام جیناوی لکاوی بکه ره دهکه ونه کو تایی کاره که.
به م یاسایه: {ناوی به رکار+ جیناوی لکاوی دیارخهر + کاری داخوازی+ جیناوی لکاوی بکه ر}

کومه لهی یه که م ههردوو جیناوی لکاوی که سی دووه می تاک و کو (ه-ن)
نمونه:

جیرۆکه که **م** بخوینن. جیرۆکه که **مان** بخوینن.
جیرۆکه که **ت** بخوینن. جیرۆکه که **تان** بخوینن.
جیرۆکه که **ی** بخوینن. جیرۆکه که **یان** بخوینن.
ناوی به رکار (دیارخراو) بکه ر جیناوی لکاوی دیارخهر
ناوی به رکار (دیارخراو) بکه ر جیناوی لکاوی دیارخهر

- ۱۷- گورانسه نوییه که م تو مارده که م.
{ا- بکه} ب- بهرکار
- ۱۸- پینوسه سه‌وزه که تانم نه‌برد. نه‌گه‌ر (تان‌ای دوا‌ی (سه‌وزه‌که) بگورین بو (ن) نه‌وا ده‌چیته
{ا- دوا‌ی پینوس} ب- دوا‌ی (م) ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده د- دیارخه‌ر
- ۱۹- ناتوانین بلیین (ماموستا‌که‌ی کیمبیا زیره‌که) چونکه
{ا- له دوا‌ی جیناوی لکاو دیارخه‌ری تر ناییت} ب- له‌گه‌ل راستی و زانست ناگونجیت ج- هه‌ردووکیان د- هیچیان
- ۲۰- ده‌بوو رومانه تازه‌که‌تیا‌ن چاپکردبا.
{ا- رابردووی تینه‌په‌ر} ب- رانه‌بردووی تیپه‌ر ج- داخوازی تیپه‌ر د- رابردووی تیپه‌ر
- ۲۱- زیندانییه‌کانمان بو‌ ئازادکران.
{ا- بکه} ب- بهرکار ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده د- دیارخه‌ر
- ۲۲- کام له‌م جیناوه لکاوانه له‌ گه‌ل کاری (هات) ناییته دیارخه‌ری ناو؟
{ا- م} ب- ت ج- ن د- ی
- ۲۳- کتیبخانه‌ی شاره‌که‌مان نوژنده‌که‌نه‌وه.
{ا- بکه} ب- بهرکار ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده د- دیارخه‌ر
- ۲۴- وانه‌که‌تان خویند.
{ا- بکه} ب- بهرکار ج- دیارخه‌ر د- هیچیان
- ۲۵- ولاتی خو‌مان ده‌پاریزین.
{ا- ولاتان ده‌پاریزین} ب- ولاتم ده‌پاریزین ج- ولاتیان ده‌پاریزم د- ولاتمان ده‌پاریزین
- ۲۶- نامه‌که‌مانیان هیناوه.
{ا- نامه‌که‌یان نه‌هیناوین} ب- نامه‌که‌یان هیناوین ج- نامه‌که‌یان هینان د- نامه‌که‌یان هینابوین
- ۲۷- ولاته‌که‌یان دابه‌شکردین.
{ا- ولاته‌که‌مان دابه‌شکردبان} ب- ولاته‌که‌یان دابه‌شکردبان ج- ولاته‌که‌مانیان دابه‌شکردبا د- ولاته‌که‌میان دابه‌شکردبا
- ۲۸- ژینگه‌که‌مان ده‌پاریزیت.
{ا- ژینگه‌که‌مان پاراستبووبایت} ب- ژینگه‌که‌ت پاراستبووباین ج- ژینگه‌که‌تمان پاراستبووبا د- ژینگه‌که‌مانی پاراستبووبا
- ۲۹- گوله‌باخی باخه‌که‌مان جوانه.
{ا- بکه} ب- بهرکار ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده د- دیارخه‌ر
- ۳۰- پینوسه سه‌وزه‌که‌م بردیت.
{ا- بکه} ب- بهرکار ج- ته‌واوکه‌ری به‌یاریده د- دیارخه‌ر
- ۳۱- منداله‌که کتیبه‌که‌ی ئیمه‌ی دراندبوو.
{ا- یه‌ک} ب- دوو ج- سی د- چوار

وهلامی پر سیاره کانی هه ئیژاردن

شیوازی راگه یاندن

ب-۱	ج-۲	د-۳	ج-۴	ج-۵	ب-۶	ب-۷	ج-۸	ج-۹	ب-۱۰
ج-۱۱	د-۱۲	د-۱۳	ب-۱۴	د-۱۵	ب-۱۶	ج-۱۷	ب-۱۸	ب-۱۹	ب-۲۰
ج-۲۱	ب-۲۲	۱-۲۳	ج-۲۴	ب-۲۵	د-۲۶	د-۲۷	ب-۲۸	ج-۲۹	د-۳۰

شیوازی دانانی

۱-۱	د-۲	ب-۳	۱-۴	د-۵	۱-۶	ب-۷	ج-۸	د-۹	۱-۱۰
ب-۱۱	ج-۱۲	ب-۱۳	ب-۱۴	ج-۱۵	د-۱۶	ب-۱۷	ج-۱۸	ج-۱۹	د-۲۰
د-۲۱	۱-۲۲	ج-۲۳	ج-۲۴	د-۲۵	۱-۲۶	ب-۲۷	ج-۲۸	۱-۲۹	ج-۳۰
ب-۳۱	ب-۳۲	د-۳۳	ج-۳۴						

ریژهی کار

۱-۱	ب-۲	۱-۳	ب-۴	۱-۵	ب-۶	د-۷	ج-۸	ب-۹	ب-۱۰
۱-۱۱	ج-۱۲	د-۱۳	ج-۱۴	ب-۱۵	ج-۱۶	ب-۱۷	د-۱۸	ب-۱۹	ج-۲۰
۱-۲۱	۱-۲۲	د-۲۳	د-۲۴	۱-۲۵	ب-۲۶	د-۲۷	د-۲۸	ب-۲۹	ب-۳۰
ب-۳۱	ج-۳۲	د-۳۳	ب-۳۴						

شیوازی داخوازی

ب-۱	ب-۲	د-۳	ب-۴	د-۵	ب-۶	۱-۷	۱-۸	ب-۹	۱-۱۰
ج-۱۱	د-۱۲	ج-۱۳	ب-۱۴	ج-۱۵	۱-۱۶	د-۱۷	ب-۱۸	ب-۱۹	۱-۲۰
ج-۲۱	ج-۲۲								

شیوازی مه رجی

د-۱	ب-۲	ج-۳	ب-۴	۱-۵	ج-۶	د-۷	ج-۸	د-۹	۱-۱۰
د-۱۱	ب-۱۲	د-۱۳	د-۱۴	۱-۱۵	ب-۱۶	۱-۱۷	ب-۱۸	ج-۱۹	ب-۲۰
ج-۲۱	۱-۲۲	ب-۲۳							

جورهګانې هاوهلکار له رووی پیکهاتنیانهوه

ج-۱	ب-۲	ب-۳	۱-۴	ب-۵	د-۶	ب-۷	ج-۸	ب-۹	ج-۱۰
د-۱۱	د-۱۲	۱-۱۳	د-۱۴	ج-۱۵	د-۱۶	ب-۱۷	۱-۱۸	ب-۱۹	د-۲۰
ب-۲۱	ب-۲۲	ب-۲۳	ب-۲۴	۱-۲۵	ج-۲۶	ب-۲۷	۱-۲۸	ب-۲۹	

راډه

ج-۱	ب-۲	ب-۳	ب-۴	ج-۵	ب-۶	۱-۷	ب-۸	ب-۹	۱-۱۰
ج-۱۱	۱-۱۲	ب-۱۳	ج-۱۴	ب-۱۵	ج-۱۶	د-۱۷	ب-۱۸	ب-۱۹	ج-۲۰
ب-۲۱	ب-۲۲	ج-۲۳	د-۲۴	ب-۲۵					

نهرکی ناو له رسته دا وهکو دیارخه ری ناو

ب-۱	ب-۲	ج-۳	ب-۴	ج-۵	ب-۶	ج-۷	۱-۸	ج-۹	ج-۱۰
ج-۱۱	۱-۱۲	ب-۱۳	ج-۱۴	ج-۱۵	ب-۱۶	ب-۱۷	ب-۱۸	۱-۱۹	ب-۲۰
ج-۲۱	ج-۲۲	۱-۲۳	د-۲۴	ب-۲۵	د-۲۶				

نهرکی هاوهلناو له رسته دا وهکو دیارخه ری ناو

ج-۱	ب-۲	۱-۳	۱-۴	ب-۵	د-۶	۱-۷	ب-۸	ب-۹	ج-۱۰
۱-۱۱	۱-۱۲	ب-۱۳	۱-۱۴	ج-۱۵	ج-۱۶	۱-۱۷	۱-۱۸	ج-۱۹	ج-۲۰
ج-۲۱	ب-۲۲	ج-۲۳	۱-۲۴	ب-۲۵	د-۲۶	۱-۲۷	۱-۲۸	ب-۲۹	د-۳۰
ج-۳۱	ب-۳۲	د-۳۳	د-۳۴						

نهرکی جیناوی سهر به خو له رسته دا وهکو دیارخه ری ناو

۱-۱	ج-۲	ب-۳	ج-۴	ب-۵	ج-۶	ج-۷	د-۸	د-۹	د-۱۰
ب-۱۱	۱-۱۲	۱-۱۳	ج-۱۴	ج-۱۵	د-۱۶	د-۱۷	ج-۱۸	ج-۱۹	ب-۲۰
ب-۲۱	۱-۲۲	ج-۲۳	د-۲۴	د-۲۵					

نهرکی جیناوی لکاو له رسته دا وهکو دیارخه ری ناو

د-۱	۱-۲	د-۳	ب-۴	ب-۵	ب-۶	د-۷	ج-۸	۱-۹	د-۱۰
۱-۱۱	ب-۱۲	ب-۱۳	د-۱۴	د-۱۵	ج-۱۶	۱-۱۷	ج-۱۸	۱-۱۹	د-۲۰
د-۲۱	ج-۲۲	د-۲۳	ج-۲۴	د-۲۵	ب-۲۶	ج-۲۷	ب-۲۸	د-۲۹	د-۳۰
ب-۳۱									

پڙهوی شیعری کوردی له سالی ۱۹۳۹ز تا سالی ۱۹۹۱ز

پ/ ۱/ پڙهوی شیعری کوردی له ماوهی ۱۹۳۹-۱۹۹۱ بۆ چەند قۇناغ و به پیتی چی دابهش ده کریت؟

و/ پڙهوی شیعری کوردی دابهش ده کریت بۆ سنی قۇناغی شیعری جیاوان، به پیتی ږووداوه رامیاری و ږوونا کبیرییه کانی ناو کومه لگای کوردی. قۇناغه کانیش ئەمانەن

۱- قۇناغی یه کهم: سالانی (۱۹۳۹ - ۱۹۵۸)

۲- قۇناغی دووهم: سالانی (۱۹۵۸ - ۱۹۷۰)

۳- قۇناغی سییه م: سالانی (۱۹۷۰ - ۱۹۹۱)

قۇناغی یه کهم: سالانی (۱۹۳۹ - ۱۹۵۸)ز

پ/ ۲/ شیعری کوردی له قۇناغی پيش ۱۹۳۹ ههنگاوی بۆچی نابوو؟ کاریگهری به سه شیعری کوردی قۇناغی ۱۹۳۹-۱۹۵۸ چی بوو؟ ږوونی بکه رهوه

و/ شیعری کوردی له قۇناغی پيشوودا ههنگاوی گه وره دی نابوو، بۆ هیتانه دی گورانی گرنگ و نوی له روخسار و ناوهرۆکی دهقی شیعریدا، ئەم ههنگاوه پر گورانگارییه کاردانه وهی هه بووه به سه ره پڙهوی شیعری کوردی لهم قۇناغه دا. به جۆریک ده کریت ئەو راستییه بخهینه پيش چاو، که به شی زۆری ئەو رهوته نوییهی له شیعری ئەم قۇناغه دا ده بینین دريژه پیدهری هه مان رهوتی گورانگاری شیعری کوردی قۇناغه کانی نویکردنه وهی پيشووتره.

پ/ ۳/ له بهرچی به شی زۆری ئەو رهوته نوییهی له شیعری سالانی ۱۹۳۹-۱۹۵۸ دريژه پیدهری هه مان رهوتی گورانکاری قۇناغه کانی نویکردنه وهی پيشووتره؟ و/ چونکه لهم قۇناغه دا ئەوهی ئاشکرا بیت، نا کریت به شیوهیه کی بنه رتهی هیلئ ئاشکراو دیاری جیاکه رهوه له نیوان ئەم قۇناغه و قۇناغی پيشوودا له بواری شیعردا دیاری بکهین.

پ/ ۴/ تایبه تمه ندییه کانی شیعری زیندوو چین؟

و/

۱- گوزارشت له کاتی له دایکبوونی بکات.

۲- هه لگری سیما و تایبه تیتی قۇناغی نووسینی دهقه که بیت.

پ/۵ / ئەم ھۆكارانە چىن كە جىگە و شوۋىنەۋارىان بەسەر شىعەرى كوردى ئەم قۇناغەدا
(۱۹۳۹-۱۹۵۸) بەجى ھىشتوۋە؟

۱/

۱- ساتە ۋەختى پەژارە

۲- ژەنگى سىياسى كاتى جەنگى دوۋەمى جىھان.

۳- خەباتى سىياسى

۴- خۇپىشاندانەكانى كۆمەلانى خەلك لە عىراق بەگىشتى و لە كوردستان بەتايىبەتى
تارادەيەكى زۆر جىگە و شوۋىنەۋارىان بەسەر گۇرانگارىيەكانى شىعەرى كوردى لەم قۇناغەدا
بە جىھىشت.

پ/۶ / ئايا لەم قۇناغەدا (۱۹۳۹-۱۹۵۸) ھەمان دەنگى شاعىرانى پىشوو دەبىستىرى؟

۱/ لەم قۇناغەدا لەپال پەيدابوۋنى ھەندىك دەنگى تر، ھەمان دەنگى ئەو شاعىرانە
دەبىستىن كە لە قۇناغەكانى پىشوو دەنگى رەسەنى شىعەرى كوردى بوۋن بەلام ھەندىك
گۇرانگارىيان بەسەر دەقە شىعەرىيەكانىندا ھىتاۋە.

يەكەم: لەروۋى ناۋەرۋكەۋە

پ/۷ / گۇرانگارى گىرنگ لەبۋارى شىعەرى كوردى لە قۇناغى (۱۹۳۹ - ۱۹۵۸) لەچ روۋىك
بوۋ؟ بۇجى؟

۱/ رەنگە گۇرانگارى گىرنگ لەبۋارى شىعەرى كوردى لەم قۇناغەدا لەروۋى ناۋەرۋكەۋە
بوۋىت، چونكە سەرەپاي ئەو خالە ھاۋبەشانەى كە لەگەل ناۋەرۋكى شىعەرى كوردى
قۇناغى پىشوو دەبىستىن گەلى لايەنى جىاۋازىش بەرچاۋ دەكەون كە خاسىيەتى ناۋەرۋكى
شىعەر لە قۇناغەكەدا دەخەنە بەرچاۋ.

پ/۸ / لەبەرچى لەماۋەى (۱۹۳۹-۱۹۵۸) شىعەرى كوردى روۋى لە شىعەرى نەتەۋايەتى و
نىشتىمانىيەرۋەرى كىرد؟ ۲۰۰۹خ

۱/ بەھۋى سەرھەلدانى ئەو روۋداۋە رامىارىيە گىرنگانەى بەسەر كوردستان و ناۋچەكەدا
ھاتىن، ھەستى كوردايەتى لەلايەن گەلى كورد ئاراستەيەكى ترى ۋەرگىرت لە شىعەرى
كوردىدا، چونكە خەباتە رامىارىيەكەى ئەو سەرەدەمە چوۋە ناۋ دەقە شىعەرىيەكان.

پ/۹ / شىعەرى كوردى قۇناغى يەكەم لەروۋى نەتەۋايەتى و نىشتىمانىيەرۋەرى بوۋە
ھۆكارى چى؟ گوزارشىتى لەچى كىردوۋە؟ ۲۰۰۹خ

گەزە

۱/

۱- شىعەر بوۋە ھۆكارىك بۇ ھۆشياركردنەۋەى مىللەت لەپىناۋى بە دەست ھىتانى مافەكانىدا.
۲- شىعەرى كوردى قۇناغەكە بەتەۋاۋى گوزارشىتى لەخۋاست و ھىۋاى مىللەتى كورد
كىردوۋە.

پ ۱۰ / دیارترین شاعیرانی ئەم قوناغە (۱۹۳۹-۱۹۵۸) کى بوون؟

و / ئەمانە بوون: {زیوەر، پیرەمێرد، بیکەس، شیخ نوری شیخ صالح، دلداز، هەژار، هیمن، قانیع، گۆران، هەردی، جگەر خوین، کامەران موکری، دیلان، ع. ح. ب}

پ ۱۱ / ئەو شاعیرانە کى بوون؟ کە لەناو کۆری خەباتی رامیاری ئەوسالانە (۳۹-۵۸) هاتنە ناو جیهانی شیعرى کوردییەوه؟

و / ئەمانە بوون: - (هەردی، کامەران موکری، ع. ح. ب، جگەر خوین، هیمن، هەژار، دیلان)

پ ۱۲ / شیعرەکەى هیمن لە کام قوناغ بوو؟ دەر خەری جییە؟ دوو دیر لە هونراوەکەى بنووسە. ۲۰۰۸ خ

و / هیمن بە شیۆه یەکی راستەوخو دەر خەری ئەو راستییە یە کە هەست و نەستی کوردایەتى بەتەواوەتى شیعرى کوردی قوناغى یە کەمى داگیرکردوو و دەلیت:

گەرچی تووشى پەنجەرۆیى وحەسەرەت و دەردم ئەمن
قەت لە دەست ئەم چەر خە سیلە نابەزم، مەردم ئەمن
ئاشقى چاوى کەژال و گەردنى پر خال نیم
ئاشقى کیو و تەلان و بەندەن و بەردم ئەمن

پ ۱۳ / جگەر خوین لە چوارچیۆه ی چ بابەتیک دیتە گۆرەپانەکە و هەستى کوردانەى بۆجى دەردەبریت؟ چوار دیر لە هونراوەکەى بنووسە. ۲۰۱۱ خ

و / جگەر خوین لە چوارچیۆه ی بابەتى نیشتمان پەروەریدا دیتە گۆرەپانەکە و هەستى کوردانەى خۆى بۆ سەر بەخۆی و هەلکردنى ئالای کوردستان دەردەبریت و دەلیت:

ئالامن

ئالامن رەنگین پیروزی خویش
تە هەلدگرم دچم بمەش
تو ل سەر ملین خورتین جان
دناف تەدە یەک روژەک گەش
ئالاً سى رەنگى تو
بناف و دەنگى تو
نیشاننا جەنگى تو
ئەى خورتین کوردان سلاقى لى بکەن

پ ۱۴ / ئایا شاعیرانى کورد تەنھا شیعیریان بۆ خەباتى گەلى کورد نووسیوه؟ روونى بکەرەوه

و / نەخیر، هەروەک چۆن خەباتى گەلى کورد لە پیناوى سەر بەخۆی کوردستان و کیشە پەواکەیدا لە شیعرى کوردیدا شوینی دیاریان هەبووه، بەهەمان شیۆه شاعیرانى کورد شیعیریان بۆ خەبات و تیکۆشانى گەلانى تر لە پیناوى سەر بەخۆییدا نووسیوه، هەولیانداوه لەرێى ئەو شیعرانەوه پەيامى خەباتى هاوبەشى گەلانى چەوساوه و ژێردەستە لە پیناوى سەر بەرزى و رزگار بوون لە کۆتى ژێردەستەى پيشان بدەن.

پ/١٥/ شيعرى كوردى چ په‌ياميكى هه‌لگرتبوو؟ روونى بكه‌وه.

و/ شيعرى كوردى په‌ياميكى مروڤايه‌تى هه‌لگرتبوو، هه‌رگيز به‌ته‌ن‌ها له‌بيري نه‌ته‌وه‌كه‌ى خوي‌دا نه‌بووه تا به ئاراسته‌يه‌كى ره‌گه‌ز په‌رستانه‌يدا به‌ريت، به‌لكو شيعرى كوردى كانياوى بيري ئازادىخوازى گه‌لانى ترى جيهانىش بوو

پ/١٦/ باسكردنى سروشت له قوناغى ١٩٣٩ - ١٩٥٨ چو‌ن بووه؟ باسى بكه له‌گه‌ل نموونه‌ى دوو دي‌ر هونراوه.

و/ سروشت له شيعرى ئه‌م قوناغه‌دا له‌و وه‌سفه رووته‌ى كه له شيعرى كلاسيكيدا بوونى هه‌بووه ده‌ربازبووه، بو ئه‌وه بووه كه هه‌ستى روله‌كانى كورد له‌پيناو دروستكردنى خو‌شه‌ويستى كوردستان له‌ناخياندا بجولينن تا ولاته‌كه‌يان زياتر خو‌شبوويت. (ديلان) ديمه‌نى سروشتى كوردستان كارى تى ده‌كات و له‌شيعرى (به‌هار) ده‌ليت:

(به‌هار)

وابه‌هار ديسان تاراي ئه‌پوشى
گولاله‌ پيالەى خويناين ئه‌نووشى
نيرگس ئه‌ندام شو‌ر ره‌نگى زيرينى
وه‌نه‌وشه‌و كورنووش په‌ره‌ى چين چينى

پ/١٧/ له‌باسى ئافره‌ت له‌م قوناغه‌ (١٩٣٩-١٩٥٨) چ جياوازيه‌كى هه‌يه له‌گه‌ل قوناغه‌كانى پيشوودا؟ شاعيران چو‌ن باسى كيشه‌كانى ئافره‌تيان كردووه؟

و/ شتيكى روون و به‌رچاو كه له شيعرى كورديدا به‌ش و جيگه‌ى گه‌وره‌ى هه‌بووه (ژن) ه به‌لام (ژن) له شيعرى كوردى ئه‌م قوناغه (١٩٣٩ - ١٩٥٨) جياوازتر باسى لى كراوه چونكه باسكردنى (ژن) ته‌ن‌ها له چوارچيوه‌ى جوانى رووخساريدا نه‌ماوه‌ته‌وه به‌لكو لا له‌كيشه‌كانى كراوه‌ته‌وه. شاعيرانى كورد باسى (ژن)يان كردووه كه (ژن) وه‌كو پياو مروڤه وه‌كو پياو‌يش ئه‌رك و مافى هه‌يه و ده‌بيت به‌شداربيت له‌كو‌رى سياسى و تيكوشاندا ده‌بيت ژنى كورد له‌كو‌تى دىلى و دواكه‌وتووى هه‌موو ئه‌و داب و نه‌ريتانه رزگارى بيت كه ده‌رفه‌تى به‌شدارى بوون له‌ بواره‌كانى ژياندا بو ژنان لاوازده‌كهن و روليان ناهي‌ليت.

پ/١٨/ بيكه‌س چ ديمه‌نيك به‌رجه‌سته‌ده‌كات؟ كو‌پله‌يه‌ك هونراوه‌كه‌ى بنووسه. ٢٠٠٧خ، ٢٠١١خ

و/ (بيكه‌س) باش ئه‌و ديمه‌نه دواكه‌وتووه‌ى ناو كو‌مه‌لگا به‌رجه‌سته ده‌كات و ده‌ليت:

مه‌لى من كچم تو‌ش وه‌كو منى
موحتاجى عيلم و فه‌ن و خويناينى
مه‌جبورى ئيش و خزمه‌ت كردنى
هه‌سته تيكوشه تا خويناينت گه‌رمه
سه‌رپوش فريده چ واده‌ى شه‌رمه

۱۹/ چى بوۋە ھۆى ئەۋەى كە رەنگدانەۋى ژن لەشئىرى قۇناغى ۱۹۳۹ - ۱۹۵۸ ۋەك خۇشەۋىست بەرتەسك بېتەۋە؟ ديارترىن شاعىر كىيە؟ دوو دىر لە ھۆنراۋەكەى بنوۋسە. يان: لەقۇناغى يەكەمى شىئىرىدا ئاۋىتەكردنى ژن لەگەل كىشە رامىارىيەكاندا دەبىتە ھۆى چى؟ كى لەم بۋارەدا شىئىرى خۇشەۋىستى بۇ ژن نوۋسىۋە؟ لەگەل نوۋسىنى دىرىك لە ھۆنراۋەكەى. ۲۰۱۳ بەرايى

۱/ ئەم چەشەنە ئاۋىتەكردنەى ژن لەگەل كىشە رامىارىيەكاندا بوۋە ھۆى ئەۋەى كە رەنگدانەۋەى ژن لە شىئىرى كوردى قۇناغەكەدا ۋەكو خۇشەۋىست بەرتەسك بېتەۋە، ھەر بۇيەش دەتۋانىن بلىين ديارترىن شاعىرى ئەم قۇناغە لە بۋارى شىئىرى خۇشەۋىستى بۇ ژن (ئەحمەد ھەردى) يە كە دەلىت

گەرچى دلدارى لەخاكى ئىمەدا ئەفسانەيە
ھەربەتەنبا بۇ كورى خاۋەن تەلارو عانەيە
گيانەكەم! ئەمما دلى من لەو دله شىتەنەيە
بى ئەۋەى ھىچ شەك بەرى، كوژراۋى ئەو چاۋانەيە

۲۰/ ديارترىن كىشەى كۆمەلەيتى لەم ماۋەيەدا (۱۹۳۹ - ۱۹۵۸) برىتى بوو لەچى؟ شاعىرانى كورد ئاۋىتەى چىيان كىدوۋە؟ شاعىران پالپشتى چ چىنىك بوون؟ لەگەل دوو دىر لەھۆنراۋەكەى بنوۋسە. ۲۰۱۱ خ ۲

۱/ برىتى بوۋە لەكىشەى چىنايەتى، شاعىرانى كورد لەم قۇناغەدا زىرەكانە و وشىارانە ئاۋىتەيان كىدوۋە بەكىشەى رامىارى مىللەتەكەيانەۋە ديارىشە كە سەرچەم دەقە شىئىرىيەكانى ئەم قۇناغە پالپشتى چىنى چەۋساۋەبوون و دژى زۆرداران ۋەستاۋنەتەۋە و بەردەۋام ھاورىى جوتىارو كرىكارى زەحمەتكىش بوون، لەم بارەيەۋە (قانئى) لە شىئىرى (قەلاچۋى دوژمن) دەلىت:

با ھەموو جوتىار و پالەو رەنجبەران
يەگگرن تا دەبنە ھىز و پشتىوان
ھەلگرن يەكسەر دورشمى ھاۋبەشى
بى جياۋازى لەسەر رەمز و نىشان

۲۱/ ناۋەرۋكى شىئىرى قۇناغى ۱۹۳۹ - ۱۹۵۸ تەنھا بژمىرە. ۱/ ۱ - نەتەۋايەتى و نىشتەمان پەرۋەرى. (گەرگىزىق)

۲ - ۋەسفى سىروشت.

۳ - جوانى ئافرەت و كىشەكانى.

۴ - كىشە كۆمەلەيتىيەكان.

۲۲/ شاعىرانى كورد لەروۋى ناۋەرۋكەۋە لە قۇناغى ۱۹۳۹ - ۱۹۵۸ روۋيان لە چەند كىشە كىدوۋە؟

۱/ روۋيان لە كىشەى رامىارى و نەتەۋايەتى و چىنايەتى كىدوۋە لە ھەمان كاتدا بايەخىان بە ئاشتى و ھاۋخەباتى و مروقدۋستى داۋە، شىئىر بوۋە ھۆكارىك بۇ ھۆشياركردنەۋى مىللەت لەپىتەۋ بەدەست ھىنانى مافەكانىدا،

دووهم: روخسار و تهکنیکی شیعرى قوئاغى ۱۹۵۸-۱۹۳۹

پ ۲۳ / له پرووی تهکنیک و روخساری شیعرى قوئاغى سالانى ۱۹۳۹-۱۹۵۸ چهند ههولیک دهبینرى بۆ گۆرین و نوێکردنهوهی، باسی بکه، وهک له شیعرى کى دياره؟ و/ نهگهرچى له قوئاغه دا بابه خدانی شاعیران له ناوه روک زیاتر دهبینرى به لام له ئاستى تاکه کهسى شاعیراندا چهند ههولیک دهبینرى وهک له تاقیکردنهوه شیعریه کانی (قهدرى جان، گوران، دیلان، کامهران) بهرچاوده که ون به لام دياره ئه وه وهله تاکه که سییانه نه لای ئه وه شاعیرانه خویان نه لای شاعیرانى ترى ئه م قوئاغه بهردهوام نه بوون تابتوانن به تهواوى رێچکهی شیعرى سهربهست له ئه دهی کوردیدا بکه نه وه.

پ ۲۴ / (دیلان) له کام پارچه شیعرى بونیادی دهقی شیعرى کوردی دهگۆریت؟ به کورتی باسی بکه
و/ (دیلان) له سالى ۱۹۵۴ له پارچه شیعرى (رێگای خهبات) ناوی ناوه پارچهیه کى (مه نسور) بنیاتی دهقی شیعرى کوردی دهگۆریت و به رهو قالبیکى ئازادی دهبات.

پ ۲۵ / شیعرى (کچه شوان) هى کى یه؟ کهى نووسراوه؟ شاعیر روو له چ جوړه شیعریک دهکات؟ پارچهیه ک له شیعره کهى بنووسه.
و/ کامهران موکرى، له سالى ۱۹۵۷، روو له شیعرى سهربهست دهکات، به شیوازیکی نوی مامه له دهکات له گهل کیش و سهروادا
له کامهران موکرى

ئه ی کچه شوان

هه لاله یی
ئه ی که نه یه ی که ژى کوستان
به شینه یی
نهرم و نیان
به ئاوازی شمشاله کهت
به له ره ی لیو ئاله کهت
هه ستی خو شیم بی نه فرین
بۆ ناو گولزار
چه م و نزار

پ ۲۶ / زمانى شیعر له قوئاغى ۱۹۳۹-۱۹۵۸ به رهو چى ههنگاوى دنا چۆن دهوله مه ئدکراوه؟ کى بوو ئه م ههولیه ی له لا به دی دهکریت؟ روونى بکه ره وه.

۱/ زمانی شیعی به ره و کوردی پەتی ههنگای به ره و پیشتر نابوو، فرههنگی شیعی به هم قوناغه زیاتر دهوله مهندگرا.

۱- بواره جیا جیا کانی خه باتی رامیاری.

۲- شیعیان جوانی سر وشت.

۳- کیشه‌کانی ژن و دهیان وشه‌ی تری هینایه ناو شیعرې کوردې.

۴- هەر لاهم قوناغه دا به سوود وەرگرتن له فولکلوری کوردی گهلیک له شاعیران زمانی شیعری ته م قوناغه یان دهوله مه ندرت کرد.

پ ۲۷ / له قوڼاغی ۱۹۳۹ - ۱۹۵۸ به سوود وەرگرتن له چی زمانی شیعر ی قوڼاغه که یان دهوله مه ندکړد؟ کي ئهم هه وله ی له لا به دی دکریت؟ له گهل نووسینی هونرا وده کی؟

۱۲۰۲ خ

و/ (قه‌دری جان) به سوود وەرگرتن له فۆلكلۆری كوردی ئهم هه‌وله‌ی لا به‌دی ده‌كری‌ت له پارچه شیعرى (كاروانى مه) ده‌لیت :

(کاروانی مہ)

ئەم ھېچ نەوەستىاين، ناوەستىن

لہسہر قی رییا دوور

سہر قی رییا دژوار

تھم دچن و تھمی بچن

بہر پ ئارمانجا خو

ل بن باران

ل سهر بهرفان

بیاو با گهر ل شکهفتان

دىن دلويان

ب لنگی خاس

کاروانی مه دجه

بەر ب ئارمانجا خوه

پ۲۸/ چي ٻووه هڙي ٿهوهي ڪه ويٺهه شي عري له ماوهي ۱۹۳۹-۱۹۵۸ گوراني
به سه ردا بيت؟ رووني بڪه رهوه

و

١- ئەو دەولەتمەندسەي زمانی شیعر لەم قوناغەدا لەلایەک.

۲- فروان بوونی ئاسۆی بەردەم ئەندیشەى شاعیران بوو ھۆى ئەوھى كە وینەى شیعریش گۆرانى بەسەرداییت

۲- زیاتر مەبەستى، دەرىجىلىك لەپىرو ھەست و سۆزى شاعىراندا بىناىت بىرئىت

۴- بابہت و ناوہرؤ کہ شجرہ کانبان پی بہر جہستہ بکری۔

پ ۲۹ / سىرود چۆن بەرەۋىشچوۋنى بەخۇيەۋە بىنى؟ بەتايىبەتى كام سىرود؟ دوۋىتى
لەھۇنراۋەكەي بنوۋسە

ۋ / لەگەل فراۋان بوۋنى خەباتى نەتەۋايەتى گەلى كورد (سىرود) یش بەرەۋىشچوۋنىكى
بەرچاۋى بەخۇيەۋە بىنى، بەتايىبەتى ئەۋ سىرودانەي بۇ جەژنى نەتەۋىي كورد (نەۋرۇز)
دەۋتران لە شىعرە بەناۋبانگەكەي (پىرەمىرد) دا دەردەكەۋىت كە دەلىت:-

ئەم رۇژى سالى تازەيە نەۋرۇزە ھاتەۋە
جەژنىكى كۆنى كوردە بەخۇشى و بەھاتەۋە
چەند سال گۆلى ھىۋاي ئىمەي پى پەست بوۋ تاكوپار
ھەرخوۋنى لاۋەكان بوۋ بە گۆلى ئالى نەۋ بەھار

پ ۳۰ / شىعرە بەناۋبانگەكەي (پىرەمىرد) چىمان بۇ پروۋ دەكاتەۋە لە شىعرى سالانى
۱۹۳۹ تا ۱۹۵۸

ۋ / بەم جۆرە ئەۋەمان بۇ پروۋ دەبىتەۋە كە شىعرى كوردى لەم قۇناغەدا بەشىۋەيەكى
گشتى لەروۋى تەكنىك ۋ ناۋەرۋكەۋە ھەلقوللۇۋى ناۋجەرگەي كۆمەلى كوردەۋارى بوۋە،
ۋاتا گوزارشتىكى راستەقىنەي لە ژيانى ئاسايى خەلك كوردوۋە، شاعىرەكانمان ويستوۋيانەۋ
مەبەستىان بوۋە كە كۆمەلانى خەلك ھۇشيارىكەنەۋە لە داۋاۋ مافە رەۋاكانى خۇي
بىدەنگ نەبىت بۇيە بە زمانى ئەۋان شىعەريان گوتوۋە، دەتۋانىن و بۇمان ھەيە بلىن
شاعىرانى كورد زمانچالىكى بە ۋەقاي مىللەتەكەي خۇيان بوۋن و لە سەنگەرى مىللەت
خۇيان جىانەكردوۋەتەۋە، روۋداۋە سىياسى و كۆمەلايەتەكانى ئەم قۇناغەي گەلى كوردىان
بەر جەستەكردوۋە.

پرسیاری هه‌بژاردن

۱- له قوناغی (۱۹۳۹-۱۹۵۸) ناکری هیلای دیار و ئاشکرای جیاکه رهوه دیاری بکهین له بواری

{شیر، چیرۆک، وتار، رۆمان}

۲- یه‌کیک له تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی شیعری زیندوو له قوناغی (۱۹۳۹-۱۹۵۸) گوزارشت بکات له

{نیستا، رابردوو، کاتی له‌دایک بوونی، داهاتوو}

۳- شیعری کوردی هه‌لگری سیمای و تایبه‌تییه‌تی قوناغی نووسینی ده‌قه‌که بکات له قوناغی

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۴- ره‌نگه‌ گورانکاری گرنگ له بواری شیعری کوردی له قوناغی یه‌که‌م له پووی.

{روخسار، ناوه‌رۆک، زمان، هیچیان}

۵- (هه‌لگری سیمای و تایبه‌تییه‌تی قوناغی نووسینه ده‌قه‌که بکات)، ئه‌مه یه‌کیکه له تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی

{چیرۆکی زیندوو، شیعری زیندوو، رۆمانی زیندوو، وتاری زیندوو}

۶- یه‌کیک له‌م هۆکارانه جیگه‌و شوینه‌واریان به‌سه‌ر شیعری کوردی له قوناغی (۱۹۳۹-۱۹۵۸) به جی هیشتوو.

{ساته وه‌ختی په‌ژاره، ژه‌نگی سیاسی جه‌نگی دووهمی جیهانی، خۆپیشاندانه‌کانی خه‌لک، هه‌موویان}

۷- له کام قوناغدا هه‌مان ده‌نگی ئه‌وشاعیرانه ده‌بیستری که له قوناغه‌کانی پێشوویدا ده‌نگی دیاری شیعری کوردی بوون.

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۸- خاسیه‌تی ناوه‌رۆکی شیعری کوردی له قوناغی (۱۹۳۹-۱۹۵۸) گه‌لی لایه‌نی.....ی هه‌یه

{جیاواز، یه‌کسان، هیچیان، هه‌ردووکیان}

۹- له کام قوناغدا شیر بووه هۆکاریک بۆ هۆشیارکردنه‌وه‌ی میللەت له پێناو به ده‌سته‌پێتانی مافه‌کانیدا؟

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۱۰- شیعری کوردی به ته‌واوی گوزارشتی له خواست و هیوای میللەته‌که‌ی کردوو له قوناغی

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۱۱- یه‌کیک له‌م شاعیرانه له ناو کۆری خه‌باتی رامیاری سالانی (۱۹۳۹-۱۹۵۸) هاته ناو جیهانی شیعری کوردی.

{گۆران، بێکه‌س، د‌ل‌دار، هیمن}

۱۲- شیعری کوردی له قوناغی یه‌که‌م زیاتر پووی کرده

{سروش، ئافره‌ت، سروود، نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی}

{ ۱۹۷۰-۱۹۹۱ , ۱۹۷۰-۱۹۷۵ , ۱۹۳۹-۱۹۵۸ , ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۲۹- دهیئت به‌شدار بیت له کوری سیاسی و تیکۆشاندا
{ ژی , نووسەر , شاعیر , بیاو }

۳۰- دهیئت له کوتی دیلی و دواکه‌وتوویی هه‌موو ئەو دابو نه‌ریتانه رزگاری بیت
{ ژی , نووسەر , شاعیر , بیاو }

۳۱- شاعیرانی کورد له قوناغی ۱۹۳۹-۱۹۵۸ ده‌لین: دهیئت ژنی کورد به‌شداربیت له کوری
{ سیاسیو ئابوووری , تیکۆشانو روشنبیری , سیاسیو تیکۆشان , کوردایه‌تی }

۳۲- ئەو چه‌شنه ئاویته کردنه‌ی ژن له‌گه‌ل کیشه‌ رامیاریه‌کان بووه‌ هۆی به‌رته‌سک بیته‌وه
وهک

{ مرووف , خوشه‌ویست , شاعیر , نووسەر }

۳۳- شیعی (گهرچی دلداری له خاکی ئیمه‌دا نه‌فسانه‌یه) هی شاعیر
{ هه‌ژار , نه‌حمه‌د هه‌ردی , بیکه‌س , دیلان }

۳۴- کام له‌م شاعیرانه له قوناغی یه‌که‌م سروشتی کوردستان کاری تیده‌کات؟
{ هه‌ژار , نه‌حمه‌د هه‌ردی , بیکه‌س , دیلان }

۳۵- (وا به‌هار دیسان تارای ته‌پۆشی) ئەم نیوه‌ دێره‌ هی شاعیر:
{ هه‌ژار , نه‌حمه‌د هه‌ردی , بیکه‌س , دیلان }

۳۶- دیارترین کیشه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان له قوناغی یه‌که‌م بریتی بوو له کیشه‌ی
{ کوردایه‌تی , مروقایه‌تی , چینایه‌تی , دۆستایه‌تی }

۳۷- شاعیرانی کورد له قوناغی یه‌که‌م کیشه‌ی کۆمه‌لایه‌تیان ئاویته‌کردوو به کیشه‌ی
{ ئابوووری , روشنبیری , رامیاری , رووناکبیری }

۳۸- شاعیرانی کورد له قوناغی یه‌که‌م پالێشتی کام چینیان کردوو؟
{ هه‌ژار , زۆرداران , کریکار , چه‌وساوه }

۳۹- شاعیرانی کورد له قوناغی یه‌که‌م دژی کام چین بوون؟
{ زۆرداران , جووتیار , کریکار , چه‌وساوه }

۴۰- شیعی (قه‌لاچۆی دوژمن) هی شاعیر

{ کامه‌ران موکری , قانیع , بیکه‌س , دیلان }

۴۱- شاعیرانی کورد راسته‌وخۆ روویان له کیشه‌ی رامیارو نه‌ته‌وایه‌تیو چینایه‌تی کردوو,
له هه‌مان کاتدا بایه‌خیان به ئاشتیو هاوخه‌باتیو مروقدۆستی داوه له قوناغی

{ ۱۹۷۰-۱۹۹۱ , ۱۹۷۰-۱۹۷۵ , ۱۹۳۹-۱۹۵۸ , ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۴۲- دیلان له‌سالی ۱۹۵۴ له پارچه‌ شیعی (ریگای خه‌بات) ناوی ناوه‌ پارچه‌یه‌کی
{ مه‌نسور , ئالۆز , ساده , هیچیان }

۴۳- کامه‌ران موکری له‌سالی ۱۹۵۷ له پارچه‌ شیعی (کچه‌ شوان) رووده‌کاته شیعی
{ بی‌سه‌روا , سه‌روادار , چوار برگه‌یی , سه‌ربه‌ست }

۴۴- له قوناغی یه‌که‌م به‌ سوود وه‌رگرتن له فۆلکلۆری کوردی زمانی شیعی ده‌وله‌مه‌نترکرد.
{ کامه‌ران موکری , قه‌دری جان , سواره‌ی ئیلخانی زاده , دیلان }

۴۵- زمانی شیعر به‌ره‌و کوردی په‌تی هه‌نگاوی نا له قوناغی
{ ۱۹۷۰-۱۹۹۱ , ۱۹۷۰-۱۹۷۵ , ۱۹۳۹-۱۹۵۸ , ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

- ۴۶-زىمىنى شىئىر لە قۇناغى (۱۹۳۹ - ۱۹۵۸) ھەنگاۋى نا بەرھە
{كوردى رەۋان، زىمىنى سىئاندار، كوردى پەتى، كوردى يەكگرتوۋ}
- ۴۷-شىئىرى (ئەم ھېچ نەۋەستىيەن، ئاۋەستىن) ھى كام شاعىرە؟
{كامەران موكرى، قەبرى جان، سۈارەى ئىلخانى زادە، دىلان}
- ۴۸-لەگەل فراۋان بوۋنى خەباتى نەتەۋايەتى گەلى كورددا..... بەرھە پىش چوۋ
{سروود، شىئىرى سەربەست، زىمىنى شىئىر، شىئىرى نىشتىمان پەرۋەرى}
- ۴۹-ئەۋ ھەۋلە تاكە كەسىيەنەى لە قۇناغى يەكەم نەيان توانى رىچكەى شىئىرى..... بىكەنەۋە
{كىشى بىرگەى، سەربەست، پەخشانە شىئىر، شىئىرى بى سەروا}
- ۵۰-دىلان لە پارچە شىئىرى (رىگەى خەبات) بىيادى دەقى شىئىرى كوردى دەگۈرپىتۈ
دەىيات بەرھە
{قالبى سەربەخۇ، قالبى سەربەست، قالبى ئازاد، ھەموۋيان}
- ۵۱-كامەران موكرى لە شىئىرى (كچە شۋان) روۋ لە شىئىرى سەربەست دەكات و
بەشىۋازىكى نۆى مامەلە دەكات لەگەل
{كىش، سەروا، كىشۋ سەروا، ھىچيان}
- ۵۲-(بە ئاۋازى شىئالەكەت) نىۋە دىرى دۋاى ئەمە برىتىيە لە
{نەرمونيان، بە لەرەى لىۋە ئالەكەت، ئەى كچە شۋان، ھەستى خۋشىم بىنە فرىن}
- ۵۳-ۋىنەى شىئىرى گۇرانى بەسەر داھات لە ماۋەى
{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}
- ۵۴-ئەۋ دەۋلەمەندىيەى زىمىنى شىئىر لە قۇناغى ۱۹۳۹-۱۹۵۸ لە لايەكو فراۋانىۋونى ئاسۋى
بەردەم ئەندىشەى بوۋە ھۋى گۇرانى
{ۋىنەى شىئىرى، ئاۋەپۇكى شىئىر، زىمىنى شىئىر، روخسارى شىئىر}
- ۵۵-شىئىرى كوردى ھەلقۇلاۋى ناۋ جەرگەى كۆرى كوردەۋارى بوۋە لە قۇناغى
{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}
- ۵۶-سروود كە بۇ جەژنى نەۋرۋز دەۋتران لە شىئىرى كى دەردەكەۋىت؟
{كامەران موكرى، پىرەمىرد، بىكەس، دىلان}
- ۵۷-(ئەمىرۋى سالى تازەىيە نەۋرۋزە ھاتەۋە) شىئىرى
{كامەران موكرى، پىرەمىرد، بىكەس، دىلان}
- ۵۸-كىشەى سەرەكى لە كۆمەلگەى كوردىدا لە پال كىشەى رامىارى برىتىيە لە
{رۋشنىبىرى، كۆمەلەىيەتى، ئابوۋرى، ھىچيان}
- ۵۹-شاعىرانى كورد زىمانحالى بە ۋەفائى مىللەتەكەيان بوۋن لە قۇناغى
{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

امیاری و شۆرش

پێژهوی شیعی کوردی له ساڵی ۱۹۵۸ - ۱۹۷۰ ز

پ ۳۱/ پێژهوی شیعی کوردی له ساڵی (۱۹۵۸ - ۱۹۷۰) په یوه سه ته به دوو رووداوی سیاسی گرنگه وه له عیرا قدا؟ باسیان بکه ۲۰۱۲ خ

و/ یه که میان: ساڵی ۱۹۵۸ ز ساڵی روودانی شۆرشی چواردهی گه لاویژ، ته م رووداوه به شیوهیه کی راسته وخۆ کاردانه وهی به سه رباری رووناکییری و ته ده بی گه لانی عیراق به گشتی و گه لی کوردستان به تاییه تی هه بووه.

دووهمیان: له ساڵی ۱۹۶۱ دایه که ته ویش بریتییه له سه ره لدانی شۆرشی ته یلول، که ته م رووداوه رامیارییه راسته وخۆ به شیوهیه ک کارتیکردنی هه بوو له سه رباری رووناکییری و ته ده بی کوردی له کوردستانی عیرا قدا.

پ ۳۲/ شیعی کوردی له سه ره تای به ربابوونی شۆرشی چواردهی گه لاویژدا دهنگی خۆی خسته پال چی؟ له بهر چی؟ ۲۰۱۲ به رای

و/ شیعی کوردی هه ر له سه ره تای به ربابوونی شۆرشی چواردهی گه لاویژی ساڵی ۱۹۵۸ راسته وخۆ دهنگی خۆی خسته پال ئامانجه کانی ته م شۆرشه وه به هیوای ته وهی که له سایه ی شۆرشدا کورد به مافه رامیارییه کانی شادبیت هه ر ته م تیروانینه ش بو شۆرش له و قوناغه دا وای کرد شاعیرانی کورد ده یان پارچه شیعر به سه رب شۆرش و سه رکردایه تی شۆرشدا بلین، به رگرییان ده کرد له و ده سته که وتانه ی که شۆرش به ده سستی هینابوو، به م پێیه شیعی رامیاری ته م سه ره ده مه راسته وخۆ چوووه ناو بازنه ی شۆرشی چواردهی گه لاویژه وه.

پ ۳۳/ ته و هیوایه ی که کورد به شۆرشی چواردهی گه لاویژ هه ی بوو له بهر چی زوو پوکایه وه؟

و/ به لام وه ک ئاشکرایه ته و هیوایه ی کورد به شۆرشی چواردهی گه لاویژ هه یبوو هه ر زوو پوکایه وم چونکه به ره به ره پشت له ماف و خواسته کانی گه لی کورد کرام لی ره دا ده توانین بلین شاعیرانی کورد هه ر له سه ره تاوه ده رکیان به و پاشگه زبوونه وهی سه رکردایه تی شۆرشی چواردهی گه لاویژ کردبوو به رامبه ر به گه لی کورد، بۆیه ده بینین کومه لیک ده قی شیعی کوردی له سه ره تای شه سته کانی سه ده ی رابردوودا رهنگی ده ره وهی ته و نا ئومید بوونه ی کورد به رامبه ر به شۆرشی چواردهی گه لاویژ ده ره ده خه ن...

پ۳۴/ لەگەل سەرھەلدىنى شۇرشى ئەيلولى سالى ۱۹۶۱ شىيىرى كوردى راستەوخۇ
چوۋە ناۋ چوۋە سەنگەرى چى؟ جەختيان لەسەر چى دەكردهو؟
۱/ شىيىرى كوردى راستەوخۇ چوۋە ناۋ سەنگەرى پىشمەرگەۋە ۱/ پتەۋتر ۱/ سوورتىر
جەختيان لەسەر مافە رامپارى ۱/ ئەتەۋەيىيەكانى گەلى كورد دەكردهو، ھەر بۆيەش سىمى
ھەرە ديارى ناۋەرۋكى شىيىرى كوردى لەم قۇناغە مەبەستى رامپارى ۱/ ئەتەۋەيىيەتى بوۋە.

پ۳۵/ نىشتىمانى كورد..... ۱- ئەم شىيىرە ھى كىيە؟ ۲- لەكام قۇناغە؟ ۳- نمونەنى
جىيە؟ دوو دىر لە ھۆنراۋەكەى بنووسە؟ ۲۰۰۷خ ۱

۱/ ۱- ھەژارى موكرىانى ۲- قۇناغى ۱۹۵۸ - ۱۹۷۰ ۳- نمونەنى ئەم بەشداريە
راستەوخۇيە شىيىرى كوردىيە لەشۇرشدا شان بەشانى پىشمەرگە دەلىت:
نىشتىمانى كورد، گەلىك پىروۆزى، سوپىندت پى ئەخۇم
بۇ سەربەخۇيىت بە گيان و بە مال، بەقوربانى تۇم
زۆر لاۋى ئازات، لە كۆرى خەبات، خويىنى خۇيان رشت
زۆر شىخ و پىران، لە زاناۋ ژىران، خۇيان دا بە كوشت

پ۳۶/ بايەخدان بەكىشەى ئەتەۋەيەتى لەقۇناغى دوۋەم بوۋە ھۆى ئەۋى كە ئاسۋى
بەردەمى شاعىران تەسك بكاتەۋە؟

۱/ ئەم بايەخدانەش بەكىشەى ئەتەۋەيەتى، نەك ھەر نەبوۋە ھۆى ئەۋەى كە ئاسۋى بەردەمى
شاعىران تەسك بكاتەۋە، بەلكو فراۋانتىرى كرد و شاعىرانى كورد لە پال ئاۋردانەۋە لە
خەباتى ئەتەۋەكەيان باۋەشيان بۇ خەباتى گەلانى تىرى ماف خوراۋ كردهۋە. ھەرۋەك
چۇن [كامەران موكرى] روو لە [شۇرشى گەلى جەزائىر] دەكات و [دىلان] پىشتىگرى
[لۇمۇمبا] ى كۇنگۇ دەكات.

فۇرم و تەكنىكى شىيىر لە قۇناغى ۱۹۵۸ - ۱۹۷۰

پ۳۷/ سۆزى شاعىران لەماۋەى نىۋان سالى (۱۹۵۸ - ۱۹۶۱) ھەلگىرى چ سىمايەك
بوو؟

۱/ سۆزى شاعىران لە سەرەتاي ئەم قۇناغە ھەلگىرى سىماي خۇشى و شادى بوۋە
بەرامبەر بە شۇرش و ئومىدى بەدەيىنەنى مافەكانى گەلى كورد بوو. ھەربۆيەش ئەو وشە
شىيىرىيەنە لەم ماۋەيە دەقى شىيىرىيان پى دەنوسرا شادى و گەشپىنى و ئومىدى تىدا
دەبىنرا.

پ۳۸/ زمانى شىيىرى لەماۋەى (۱۹۶۱ - ۱۹۷۰) چ بەرگىكى پۇشى؟ بەرەۋچى رۇيشت؟
مەبەستى چى بوو؟

۱/ زمانى شىيىر بەرگى خەم و پەژارە و ئاۋمىدى پۇشى بە تايىبەتى لە دەستە سالانى
سەرەتاي ھەلگىرىساندىنى شۇرشى ئەيلولدا، چۈنكە لەم ماۋەيەدا رژىم بەۋ پەرى
توندوتىزىيەۋە كوردى دەچەۋساندەۋە و كوردستانى كاۋل دەكر، بەلام ديارە كەخەباتى
گەلى كورد ۱/ سەرگەۋتەكانى پىشمەرگە تىشكى گەشپىنى پەخش دەكر، ھەربۆيە زمانى

شعیریش به ره و هه لگرتی شه قلی به رنگار بوونه و و چوکدانه دان درویشست، به و پینه شعیر
لهم سهردهمه دا مه بهستی گه یاندنی په یامه که بووه، نه وهنده مه بهستی درخستنی توانستی
زمانی شعیری نه بووه

پ ۳۹ / له رووی کیش و سه رواوه شعیری قوناغی دووم چی په پیره و کردووه؟ هه وله کان
له لایه ن کی بوون؟

و / له رووی (کیش و سه روا) شعیری نه و سه ردهمه و ده کو قوناغی پیشوو زیاتر کیشی برگه یی
و سه روای مه سنه وی (جووت سه روا) په پیره و کردووه له گه ل نه مه شدا لای (دیلان و قه دری
جان) شیوازی به کاره یانی سه روا تا راده یه ک گورانی به سه ر داهاتووه و ده قه شعیری به کان
به ره و بنیاتی شعیری سه ر به ست براون به لام دیاره نه و هه ولانه ی لهم سهردهمه دا له پیناوی
گورینی قالبی ده قی شعیری نراون هه ولی تاکه کهس بوون و نه بوون به دیارده، ته نانه ت
نه و هه وله نویگه ریبه ی که له تاقیکردنه و شعیری به کانی (سواره ی ئیلخانی زاده) داده بینرین
له کوردستانی رۆژه ه لاتدا هه ر له بازنه ی هه ولی تاکه که سیدا مایه و و نه بوو به ره و تیکی
دیاری شعیری کوردی لهم قوناغه دا. له شعیری کی (گوران) به ناوی (بیشکه ی منال) به تاشکرا
سه روای تازه ده بینریت.

پ ۴۰ / (بیشکه ی منال) شعیری کی یه؟ که ی نووسراوه؟ چ سه روا یه کی تیدا به کارهاتووه؟
شاعیر دژی چییه؟ دوو کۆیله له هونراوه که ی بنووسه. ۲۰۱۳ خ

و ۱- گوران ۱۲ / ۶ / ۱۹۶۲ ۳- سه روای تازه ده بینریت ۴- شاعیر دژی شه ر و
شه ر خوازان و ده ستاوه و له گه ل ناشتی دایه

بیشکه ی منال

ئای نه و ماله چهن بی باکه
که له بارووت و له بۆمبـ
ژیر بیشکه ی منالیان پاکـ
*

ئای چهن خو شه: مالیک بی و
رووی دنیا، ئهم په ر تا ئه و په ر
دلنیا بین بیشکه ی ساوا
نابی به خو له میشی شه ر

پىرسىيەلىك ھەلىقەلەر

- ۱- پىرسىيەلىك شىئىرى كۆردى لە سالانى (۱۹۵۸-۱۹۷۰) پەيۋەستە بە..... پىرسىيەلىك شىئىرى
گىرەك.
- {دو، سى، چار، يەك}
- ۲- شۆرشى ئەلۈل ھەلىقىسا لە سالى {۱۹۷۱ ۱۹۶۱ ۱۹۵۱ ۱۹۵۸}
- ۳- لە سەرەتاي بەرپابوونى شۆرشى چواردەى گەلاۋىژ شىئىرى كۆردى دەنگى خۇي
خستە پال
{ئامانجەكانى ئەم شۆرشە، ھىواكانى ئەم شۆرشە، ھەردووكيان ھىچيان}
- ۴- لە ساىيە شۆرشى چواردەى گەلاۋىژ دەبوو كۆرد شادبا بە مافە.....ى خۇي
{نەتەۋەيىيەكان، رۆشنىرىيەكان، رامباريىيەكان، كۆمەلەيەتتەيەكان}
- ۵- ئەو ھىۋايەى كۆرد بە شۆرشى چواردەى گەلاۋىژ ھەى بوو ھەر زوو
{ھاتەدى، نەما، پوكايەۋە، نەھاتەدى}
- ۶- لەگەل سەرەلەدانى شۆرشى ئەلۈلى ۱۹۶۱ شىئىرى كۆردى راستەوخۇ چوۋە ناو
{شۆرش، سەنگەرى پىشمەرگە، چواردەى گەلاۋىژ، سەنگەرى دوژمن}
- ۷- سىمى ھەرە دىارى ناۋەرۈكى شىئىرى كۆردى لە قۇناغى ۱۹۵۸-۱۹۷۰ مەبەستى
{رامبارى رۆشنىرى، رامبارى نەتەۋايەتى، نەتەۋايەتىو كۆمەلەيەتى، رامبارى ئابوورى}
- ۸- شىئىرى (نىشتىمانى كۆرد) ھى شاعىرى بەناۋبانگ
{ھىمىن، ھەژارى موكرىانى، بىكەس، دىلان}
- ۹- شىئىرى (نىشتىمانى كۆرد) نەۋنەى بەشدارى راستەوخۇ شىئىرى كۆردىيە شان
بە شانى
{سەرباز، پىشمەرگە، دوژمن، خەباتكەرەكان}
- ۱۰- بۆ..... بەگيان و بە مال بەقورىانى تۆم.
{رەزگاريت، ئازاديت، سەربەرزيت، سەربەخۇيت}
- ۱۱- كامەران موكرى لە قۇناغى دوۋەم پىرسىيەلىك شۆرشى گەلى
{لىبىيا، مەغرىب، تونىس، جەزائىر}
- ۱۲- دىلانى شاعىر پىشتىگىرى دەكات لە شۆرشى لۇمۇمباى
{كۆنگۆ، كىنيا، كۆلۇمبىيا، كىنشاسا}
- ۱۳- سۆزى شاعىران لە ماۋەى نىۋان ۱۹۵۸ - ۱۹۶۱ ھەلىقى سىمى
{خەم و پەژارە، خۇشى و ئازادى، خۇشى و سەربەستى، خۇشى و شادى}
- ۱۴- سۆزى شاعىران ھەلىقى سىمى خۇشى و شادى بوو لە ماۋەى نىۋان
{۱۹۶۱-۱۹۷۰، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۶۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵}
- ۱۵- زىمانى شىئىر بەرگى خەم و پەژارە و نائۇمىدى پۇشى لە ماۋەى نىۋان.
{۱۹۶۱-۱۹۷۰، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۶۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵}

۱۶-زىمانى شىئىر بەرە ھەلگىرتى شەقلى بەرەنگار بونە ۋە دەچىت لە ماۋەي
{ ۱۹۵۸-۱۹۶۱ ، ۱۹۷۰-۱۹۷۵ ، ۱۹۳۹-۱۹۵۸ ، ۱۹۶۱-۱۹۷۰ }

۱۷-شىئىرى كوردى لە ماۋەي ۱۹۶۱-۱۹۷۰ مەبەستى گە ياندنى بو
{ تۈنەستى زىمانى شىئىرى ، پەيامەكە ، ناۋەرۈك ، روخسار }

۱۸-لە روۋى كىشە ۋە شىئىرى قۇناغى (۱۹۵۸-۱۹۷۰) چ جۆرە كىشىكى پەيرە و كوردوۋە ؟
{ كىشى سەربەست ، كىشى بىرگەيى ، شىئىرى بى كىش ، پەخشانە شىئىر }

۱۹-شىۋازى بەكارھىتەنى سەروا تا رادەيەك گۇرانى بەسەردا ھاتوۋە لەلەي
{ دىلانۇ كامەران ، قەدرى جانۇ جگەرخوۋىن ، دىلانۇ قەدرى جان ، دىلانۇ ھەزار }

۲۰-ئە ھەلە نوۋىگەرىيەي لە كوردستانى رۇژھەلات ھەر لە چوارچىۋەي ھەلە تاكەكەسى
مايەۋە لە لايەن

{ گۇران ، سوارە ئىلخانى زادە ، دىلان ، ھەزار }

۲۱-لە روۋى سەرواۋە شىئىرى قۇناغى (۱۹۵۸-۱۹۷۰) كام جۆرە سەرواى پەيرە و كوردوۋە.
{ يەك سەروا ، سەرواى مەسنەۋى ، شىئىرى بى سەروا ، ھىچيان }

۲۲-لە شىئىرى (بىشكەي منال ۱۹۶۲) ى (گۇران) بەئاشكرا چى دەبىنرەيت ؟
{ ۋىنەي تازە ، سەرواى تازە ، كىشى تازە ، روخسارى تازە }

۲۳-لە شىئىرى (بىشكەي منال) دژى شەرو شەرخوازيە لەگەل ئاشتى دايە
{ دىلان ، گۇران ، كامەران ، ھىمەن }

۲۴- (ئاي ئەو مالە چەند بى باكە) ... نيوە دىرى دواى ئەمە

{ ژىر بىشكەي منالان ياكە ، روۋى دنيا ئەو پەر تا ئەو پەر }

كە لە بارووت و لە بۇمبا ، ئاي چەند خۇشە مالىك بى وا

تاییه ته ندیتی شیعی کوردی لهه قوناغه دا

ناوه روکی شیعی کوردی له نیوان سالانی ۱۹۷۰-۱۹۷۵

پ ۴۴ / شیعی کوردی له قوناغی ۱۹۷۰-۱۹۷۵ هه لگری گوتاریکی چۆن بوو؟

و / شیعی کوردی له قوناغی ۱۹۷۰-۱۹۷۵ هه لگری گوتاریکی نه ته وهی قوول بوو
تهویش بریتی بوو له و په یامه ی که بهرگری ده کرد له پیناو پاراستن و مانه وهی نه ته وهی
کوردی، شیعی دژی جهور و سته م و زۆرداری دوژمن ده وه ستایه وه و له م بواره دا وه کو
میزیکی کاریگر رۆلی بینووم، ئەم هه سته به ئەندازه یه ک کاریگر بووه رهنگه که م شاعیری
کورد له قوناغه که دا بینین که شیعی بۆ کورد و سه ره به خوی کوردستان نه نووسییت.

پ ۴۵ / ناهه روکی شیعی قوناغی ۱۹۷۰-۱۹۷۵ بژمیته؟

و / له پال ئەو ناهه روکه باوهی که شیعی کوردی قوناغی پیشووی پێ دهناسریته وه
له بابته تی وهک (خۆشه ویستی) و (نیشتیمانی) گه لیک بابته تی نوێ له شیعی ئەم قوناغه
به رچاو ده که ون وهک بابته تی
[مروّف و مروّقایه تی، ژیان و مردن، شارستانیته، ژن وهک خاوهن کیشه یه ک]

پ ۴۶ / شیعی سالانی ۱۹۷۰-۱۹۷۵ هه لگری بیرى فله سه فی و مه عریفیه؟ له کوێ
سه رچاوه ی ده گرت؟

و / به تاییه تی له و بیره فله سه فیانه سه رچاوه ی ده گرت که سه رچاوه که ی له بیره
فله سه فییه کانی (روژئاواو هاوچه رخ) بوو، ئەم هه له کاتیکدا شیعی کوردی له قوناغه کانی
پیشوودا سه رچاوه ی بیره فله سه فییه کانی له کلتووره روژه لاتیه که وه وه رگیرابوون.
یاخیبوون دیارترین خاسیه تی شیعی کوردی ئەم قوناغه بوو.

پ ۴۷ / له شیعی قوناغی سالانی (۱۹۷۰-۱۹۷۵) یاخیبوون دیارترین خاسیه تی شیعی
کوردی بوو. چه ند جوړه یاخیبوون هه بوون و چین؟ نموونه وهک کامه شاعیر؟ له گه ل
نووسیینی نموونه یه ک له شیعه که ی؟ ۲۰۰۹ خ ۲

و / دوو جوړه یاخیبوون هه یه ئەمانیش:-
۱- یاخیبوونی کۆمه لایه تی:- ئەم هه ش یاخیبوون له داب و نه ریته کۆمه لاتیه باوه کان
ده گریته وه.

۲- یاخیبوونی رامیاری:- ئەم جوړه یاخیبوونه ش له پیناوی ئازادی و سه ره به ستی مروّقایه.
(له تیف هه لمه ت) به سوود بینین له ئەفسانه و هیما میژوویه کانی ناو کلتوری نه ته وهی و
جیهانی وینه ی ئەم یاخیبوونه پیشان ده دات و ده لیت:-

ریا ترین سیما / رووانگه
ریا ترین فاسیکل یا فیهین

پیتان ئەلیم. یاخی ببن... یاخی ببن
له م هه موو نه خشه و باجه
یاخی ببن، له م مه یدانه.. له م گه راجه
که مروّف وهک ئامراز تیا یا هه راجه
یاخی ببن..... یاخی ببن
له و قه مانه ی
که سووری خوینی هه لاجه

پ ۴۸ / شاعیران چۆن له فهلسه فهی ژیان و مردنیان پوانیوه؟ له دوا یی کۆپله یه ی
له هۆنراوه که ی شیرکو بیکه س بنووسه. ۲۰۱۰ خ
و / شاعیرانی کورد وهک بابه تیکی گرنگ له م مه سه له یه دواون تیروانینی هزری و
فهلسه فی خۆیان له م باره یه وه خستوو ته روو، هه ندیکیان ره شیبینه له ژیانیان پوانیوه
و به شتیکی ده مامکراوی کاتییان زانیوه به لام هه ندیکی تریان گه شیبینه له ژیانیان
پوانیوه روو گه شه کانیان به رجه سه ته کردوو. هه ر بۆیه پرسیاره فهلسه فییه کانی شاعیران
له چوارچیه یه ژیان و مردن دابوون و دوا جار هه ر خۆیان زۆر جار ره شیبینه وه لامیان
داونه نه وه، یا خود وه لامی پرسیاره کانیان بۆ خۆینه ر به جیه تیش تووه، (شیرکو بیکه س) له
شیعری (گینگل) به روونی تیروانینی خۆی ده رباره ی ژیان و مردن ده خاته روو ده لیت:

ویستم ئه وه له زه ریایه ک بگه یه نم
گه ر جو گه کان نه بن..... ناژی
خنکاندمی
ویستم ئه وه له بروسکه بگه یه نم
گه ر هه وره کان نه بن.... ناژی
سوتاندمی
تۆکی — تۆکی؟
هه تاویکم به بی ئاسۆ.....

پ ۴۹ / ئایا شاعیرانی قوناغی ۱۹۷۵-۱۹۷۰ که وتوو نه ته ژیر کاریگه ری شاعیرانی پیش
خۆیان؟ که ی سوودیان لی بینوون
و / شاعیرانی ئه م قوناغه که مته ر که وتوو نه ته ژیر کاریگه ری و کارتیکردنی شاعیرانی
پیش خۆیان واته له هه ولی ئه وه دابوون که له شیعری ئه وان لایه دن و ته نها له و کاتانه را
سوودیان لی بینوون که شیعره کانیان درێژه پیده ری ره وتی یاخیبوونی ئه م شاعیرانه بووه
له گه ل ئه م باره شدا کاریگه ری شیعری ئه م قوناغه به سه ر ته واوی شیعری سالانی دوا ی
له ئه ده بی کوردیدا دیاره.

روخسار و تهکنیکی شیعری کوردی نیوان سالانی (۱۹۷۵-۱۹۷۰)

- پ ۵۰ / له ماوه ی نیوان ۱۹۷۵-۱۹۷۰ وینه ی شیعری چ گۆرانیکی به سه ردا هات؟
- ۱- وینه ی شیعری له م قوناغه دا به ته واوه تی خۆی ده رباز کردوو له لاسای کردنه وه
وجووینه وه ی وینه ی دووباره
 - ۲- له شیعری ئه م قوناغه دا گه لیک وینه ی شیعری جوان به کارهاتوو که سه رچاوه که ی
له رووداو و کاره ساته میژوو یی و نه ته وه یی وجیهانییه کانه وه وهرگیرابوون.
 - ۳- له شیعری ئه م ماوه یه دا وینه ی پرووتی ره وانیه ژری تیدا به کارنه هاتوو، به لکو وینه ی
شیعری له م ماوه یه دا
- له پیناوی گه یاندنی په یامیکدا بووه و مه به سستیکی تایبه تی له گه لدا بووه.

پاڼه ۱/ ئایا گۆران له شیعر دا پرووده دات به بی گۆران له زماندا؟ شاعیران له ماوه ی ۱۹۷۰ - ۱۹۷۵ چ هه ولکیانداوه؟ وشه یان چوون به کاره ی ناوه؟ زمانی شیعر له م قوناغه دا چونه؟ ۲۰۱۱ خ ۲

- ۱- نه وهی ئاشکرایه هیچ گۆرانیک له شیعر دا پروونادات به بی گۆران له زمانی شیعر دا.
- ۲- شیعر زمانیکی جیاوازی هیه که له زمانی خه لک جیاوازه.
- ۳- شاعیران له م قوناغه دا هه ولکیانداوه که وشه کان له ناو دهقه شیعرییه کاندایه ئاماژه کونه کان دابیرن و ئاماژه ی نوییان بدنه ی، واته (واتای فره ههنگی) له وشه کان دانه مالیت و واتا نوییان پی ده به خشی.
- ۴- نه و گۆرانه له به کاره ی نانی وشه دا له م ماوه یه دا به راده یه که زمانیکی خوازه یی پانتایی دهقی شیعری داگیر دهکات نه مهش و دهکات، که وشه کان راسته وخو و اتا نه دن به دهسته وه.
- ۵- هه ربویهش زمانی شیعری له م قوناغه دا ئالوزه و خوینه ری شیعری به ئاسانی له واتای وشه کان ناگات.

پاڼه ۲/ زمانی شیعر له ماوه ی ۱۹۷۰-۱۹۷۵ له چوار چیوه ی چی ده سوورایه وه؟

و/ا هه ر ده رباره ی زمانی شیعری له م ماوه یه دا له چوار چیوه ی (کور دی په تیدا) ده سوورایه وه به لام به ئاستیکی ده وله مه ندر و ئالوز تر له زمانی کور دیی په تی قوناغه کان ی پیشوو. ۷-۷۵ خ

پاڼه ۳/ نه و وشه و زار اوه نوییانه چی بوون که له ماوه ی نیوان ۱۹۷۰-۱۹۷۵ هاتنه ناو زمانی شیعری؟ چه ند جوړه هیما و نیشانه هه بوو؟

و/ا وشه و زار اوه نوییه کان وهکو (نه هریمه ن، ئاهورامزدا، گیقارا، زه رده شت، ئاقیستا) دوو جوړه وهکو هیما و نیشانه ی خو مالی و جیهانی.

پاڼه ۴/ شیعری کور دی له نیوان سالانی (۱۹۷۰-۱۹۷۵) زیاتر په یرویه کام (کیش و سه روا) ی کردووه؟ ۲۰۱۱ خ ۲

و/ا شاعیرانی کورد زیاتر په یرویه یان له شیعری سه ربه ست کردووه له گه ل کرانه وه ی رپچکه که شدا دیار ده ی مامه له کردنیکی جوړ او جوړ له گه ل چه مکی (هونراوه ی سه ربه ستدا) سه ری هه لدا و بووه هو ی نه وه ی که زور جار هه رسی چه مکی (هونراوه ی سه ربه ست) و بی سه روا و په خشانه شیعر تیکه ل بکریت بویه تا راده یه ک به ره مه چه چاکه گانی شیعری سه ربه ست ده شار درانه وه.

پاڼه ۵/ دوا ی بلا و بوونه وه ی بانگه وازی روانگه شاعیران پروویان له کام جوړه (کیش و سه روا) کرد؟

و/ا دیارترین شه قلی شیعری سه ربه ستی کور دی دوا ی بلا و بوونه وه ی بانگه وازی روانگه له وه دابوو پروویان کرده به کاره ی نانی هه شت بر گه یی و چوار بر گه یی. ده رباره ی سه روا به هه مان شیوه ی به کاره ی نانی (کیش) مامه له ی له گه لدا کراوه، چونگه نه سه روا ی به کگرتوو، نه سه روا ی (مه سنه وه ی) یان به کار نه هی ناوه، به لکو به شیوه ی ئازادانه مامه له ی له گه ل کراوه.

پ ٥٦/ سوودبیین له داستانه میلی و فولکلوری بهکانی ناو کلتوری کوردی و جیهانی
له کام ماوه دا بووه؟ چۆن بووه؟
و/له ماوهی ١٩٧٠-١٩٧٥ (تهکنیکی شیعی) ئهم ماوهیه سوودی له داستانه میلی و
فولکلوری بهکانی ناو کلتوری کوردی و جیهانی بینوم ئهم سوودبیینهش راستهوخو یان
ناراستهوخو بووه.

پ ٥٧/ شاعیرانی کورد له ماوهی ١٩٧٠ - ١٩٧٥ چۆن مامه له یان له گهڵ شته بیگیانهکان
کردووه؟

و/ خالیکی تر له تهکنیکی شیعی ئهم ماوهیه دا بریتییه له وهی که وهک مرووف مامه له
له گهڵ شته بیگیانهکان کراوه و یاخود به پیچه وانه وه له گهڵ شته بیگیانهکاندا وهک مرووف
دواون، هه رچه نده ئهم حاله ته به شیوهی تر له شیعی (گوران) دا ده بینریت، ئهم حاله تهش
بریتییه له وهی که شاعیر له جیاتی ئه وهی پاله وانهکانی له مرووف دروست بکات، پاله وانی
دهقهکانی له شاخ و دهشت و ئاو... هتد دروست دهکات.

پ ٥٨/ لایه نکی گرنگ له شیعی ماوهی نیوان سالانی ١٩٧٠-١٩٧٥ بریتییه
له پهیدا بوونی دهنگی شیعی شاعیرانی ژن؟ باسی بکه وهکو کی؟ ٢٠٠٨خ
و/ دهنگی شیعی شاعیرانی ژن که له پروپه ری پوژنامه و گوچارهکانی ئه و پوژگاردا
ده بینرین، کاریگه ری ئهم دهنگانه له قوناغی دواتری شیعی کوردیدا ده رده که ویت، که
بووه هه وینی له دایک بوونی گه لیک دهنگی زیندووی ژنه شاعیرانی کورد له سالانی
دواتر. نمونه ی ئه و ژنه شاعیرانهش ئه مانه ن
[دایکی سۆلاق، ئه رخه وان، شه ونم به رزنجی، دایا جوان]

شیعی کوردی له ماوهی ١٩٧٥-١٩٩١

پ ٥٩/ نسکۆی شۆرشى سالى ١٩٧٥ کاردانه وهی به سه ر بارى پوونا کبیری و شیعی
کوردییه وه چۆن بوو؟

و/ سالى ١٩٧٥ شۆرشى کوردی تووشى نسکۆیه کی گه وره هات، ئهم نسکۆیه راسته وخو
کاردانه وهی هه بوو به سه ر رونا کبیری کوردی به گشتی و شیعی به تاییه تی، له ده رئه نجامی
ئه مه وه گه لی کورد بۆ ماوه یه ک تاسا وه، نووسه ران ماوه یه ک به دوا ی وه لامیکی مه نتیقی
هۆکارهکانی ئهم روودا وه دا ویل بوون. هه ر له گه ل ده ست پی کردنه وهی شۆرشدا شیعی
وهک چه کیکی کارتیکه ر گری سه ند. شۆرش له کاتیکى دژوار سه ری هه لدا یه وه که پیویست
بوو به هه موو شیوه و شیوازیکی خه بات به شداری تیدا بکریت یه کیک له وشیا وازانه ی که
شۆرش ده رکى پی کردبوو ئه ده ب به گشتی و شیعی به تاییه تی بوو.

پ ٦٠/ شیعی کوردی له ماوهی ١٩٧٥-١٩٩١ بووه هۆکاری چی؟ روونی بکه وه ٢٠٠٩خ

و/ لیره وه شیعی بووه هۆکاری رهت کردنه وهی واقع ی زیندوو کردنه وهی هۆشیاری
نه ته وه یی و شان به شانى تفهنگ له دژی دوژمن له سه نگه ر دابووه. چو نکه نه ده کرا له و
سه رده مه دا که سه رده می به رهنگار بوونه وه و لیپرسراوییه تی بوو شاعیران بیده نگ بن،

بەلکە دەبوو رۆلی پیتشرەویی لە شۆرشدا بگێرن ئەمەش بوو هەوی ئەوەی کە شیعەر بەرهەنگار بوونەوهی راستەوخۆ بچیت.

پ/ج/ چۆن لە ماوهی ۱۹۷۵ - ۱۹۹۱ شیعری بەرهەنگاری بوژایەوه؟ *یان ئەرکی شیعەر لەم قوناغە جی بوو؟

و/ئەم جارەیان شیعەر درێژەیی بەشەری پەوای کورد دەدات و بەرهەنگار دەبوو و پەتی دەکرد و نەفرەتی لە دوژمن دەکرد و واقعی دەگۆری و هەولی دەدا سەر لەنوی کۆمەلگای کوردی شۆرشگیر بنیات بنێتەوه.

پ/ب/ پێناسەی شیعری بەرهەنگاری

و/ شیعری بەرهەنگاری بریتییه لەو جۆرە شیعری کە درێژە بەشەر دەدات و بەرهەنگار دەبنێتەوه و رەتدەکاتەوه و دەگۆریت و سەر لەنوی بنیات دەنێتەوه.

پ/ب/ ئەو شاعیرانەی شیعری بەرهەنگاریان دەنووسی چەند جۆر بوون؟ باسیان بکە

- ۲۰۰۷ خ
- و/ سی جۆر بوون ئەمانەن:-
- ۱- راستەوخۆ بەشداری شۆرش بوون
 - ۲- لەناو وەهێ کوردستان بوون بەلام ناپازی بوون لە دوژمن.
 - ۳- ئەو شاعیرانەی لەدەر وەهێ کوردستان دەژیان.

پ/ب/ خۆمن چەمە زستانە نیم..... ئەم پارچەیه هی کییه؟ نموونەیی چ جۆرە شیعریکە؟ پارچەیهک لە شیعەرەکی بنووسە.

و/ ئەنوەر قادر محمد - نموونەیی [شیعری بەرهەنگارییه].

خۆمن چەمە زستانە نیم، هەر هاوین هات هەلپروکیم
ئەستێرە نیم، شەونەبی نەتوانم بفرم
خۆریش نیم، بەبالەوه لە رۆژدا ئاسمان تەهی کەم
چۆن کپ ئەبم!

پ/ب/ ئەم واقیعه سیاسییە تالەیی قوناغی ۱۹۷۵-۱۹۹۱ وایکرد کە شیعری کوردی بەرهەو رەشبینی بپروات؟

و/ نەخێر بەلکە بەر دەر وام هیوای بە ئایندەیهکی گەش بوو هەر بۆیهش شاعیرانی کورد بە چاوی ئومید وەهێ بۆ ئایندەیان روانیوه بە گەشبینیهوه ئاسۆی رووناکیان لە ئاسمانی کوردستاندا بینیوه، (موئەیهە تەیب) کە لەم ماوهیهدا بەشیوەزاری کرمانجی ژوووروو شیعری نوسیوه هیوایهکی گەورەیی بە پاشەپوژیکی مەزن هەیه زولم و زوری دوژمن چۆکی پێدانادات.

٦٨/ ناوه روکی شیعرێ کوردی له قوناغی سالانی ١٩٧٥-١٩٩١ گه لێک بابتهی له خۆ
گرتهوه، وهکو چی؟ ٢٠٠٩ خ

- ١- شیعر ده بێته هۆکاری بۆ شکاندنی ترس له دوژمن
- ٢- بهرزکردنهوهی ورهێ مروفی کورد بهرامبەر به دوژمن
- ٣- بهخشینی هیواو ئومیدی سههرکهوتن به خهڵکی، که شکستی شورشێ ئهیلول تا رادهیهک
ئهو هیواو ئومیدهێ به رهو کزی بردبوو.
- ٤- شیعر وهک هۆکاریکی بههیزی روناکییری توانی به شداریهی کی کارابیت له بزوتنهوهی
برزگاری خوازی گهلی کوردداو هاوکاری پیشمههرگه بووه له سهنگهری بهرگریدا. ٢

٦٩/ شههید جهمیل رهنجبههر چۆن نووکی خامهێ دهخاته کار له مهیدانی بهرهنگاریدا؟
لهوایی دوو کۆپله له هۆنراوهکهی بنووسه.

و/ شاعیر لهم رۆژگارهدا [٢٩/ ١٢/ ١٩٧٩] که خۆی پیشمههرگه و شورشگێڕبوو به نووکی
خامهێ له مهیدانی بهرهنگاری ده نووسیت و به ورهیه کی بهرز و گهشبینیه کی زۆرهوه
ده لیت:

رووباریکی خویناوی

ئهو بریارهێ دروینهی خهوی کردم

مهلی ههژار

لهفرگهێ ژان هه لده نیشی

پیشمههرگهێ لی داده بهزی

ههرچی کانیاوی سهنگه ره

بۆ رووباری به هاری دهزی

کام شاعیر خۆی

پیشمههرگه و شورشگێڕبوو

شیری بهر ههنگارهێ

له دهج

٧٠/ سێ توخمه سههرهکییه کهی شیعرێ بهرهنگاری بژمیره؟

١/ پیشمههرگه وهک داینه مۆی شورش

٢- شههید وهک هیمای قوربانیدانی کورد.

٣ - کوردستانیش وهک مهلبهندی ژیان و خاکی پیروزی نهتهوه.

٧١/ له بهرچی شیعرێ کوردی له ماوهی ١٩٧٥-١٩٩١ ههولێ داوه له ئاستی خهمی
پرناسۆری گه له کهیدا بێت؟

و/ له بهر ئهوهی دوژمن لهم ماوهیه دا هه موو ریگاکانی قه لاچۆکردنی کوردی گرتبووه بهر
له مانه:-

١- یهکیک لهو کاره درندانهی، که به سهختی لهم ماوهیه دا درێژهی پێدا، له پرۆسهی
نهگریسی راگواستنی کورد له ناوچهکانی خۆیان و نیشتهجێ کردنیان و لهوشوینیانهی که

خۆی مه بهستی بوو

٢- سیاسهتی پاکتاوی نهژادی کورد له سالانی ههشتای سهدهی رابردوودا گه یشته لوتکه.
بهوهی دهستی دایه ئه نفال کردنی کورد و کیمیا باران کردنی ناوچهکانی کوردستان،

٣- ئهم کردهوانهی دوژمن به قیزه و نترین کاری جینۆساید داده ندریت له میژووی

نامادکرانی: مهسن علی حسین
نامادهی ئازادی کوران

- هاوچەرخى کوردو ناوچەکەو جیهاندا
 ٤- هەربۆیەش شیعەرى کوردی هەولی داوێ لە ئاست خەمى پرناسۆرى گەلەکەى داویت و
 ئەم کارەساتانە بێنە هەوینی دەقە شیعەریەکان.
 ٥- شاعیرانى کورد و یستیان لەریگەى شیعەرەوێ هاواری کورد بۆ پای گشتى بەرزبکەنەوێ.
 ٦- داویان لە گەلانى ئازادیخوازی جیهان کرد، کە پالێشتى گەلى کورد بن لە پیتاوی بە دەست
 هێنانى مافەکانیاندا.

پ ٧٢ / جەوھەر کرمانج کەى و چۆن شیوەن بۆ مەرگبارانى هەلەبجە دەکات؟ لە
 دواى هۆنراوەکەى بنووسە.
 و / شاعیر لە سالى [١٩٨٨] بە نووکی خامەى شیوەن بۆ مەرگبارانى هەلەبجە دەکات، بۆ ئەم
 تاوانە کەم وێنەى مێژووى مرقایەتى دەلێت:

[هەلەبجە دووهم هاتن]

— هەلەبجە..... بێشکەو جۆلانەى

ئەحمەد موختارو گۆران بوو

هەلەبجە.....

— جیگا نەزرگەى ئاشقان بوو

هەلەبجە تاجى سەرورەى

شەهیدانى کوردستان بوو

هەلەبجە.....

هەلگى ئالای نەبەزینی

بیست و پینج ملیۆن ئینسان بوو

کە هەلەبجە شەهیدکرا

کوردستانی گەرە گریا

کە هەلەبجە.. دەهەزار چاو

دەهەزار مەچەک و بازووی

بوون بە ئەلقەو

داگیرکەر کردیانە پەنجە

ئەشکی چاوان بوون بە دەریا

ئاسمان گریا

زەوی گریا

دیوانى مەولەوی گریا

پ ۷۳/ ماوهی نیوان ۱۹۷۵-۱۹۹۱ جگه له رۆحی بهرەنگاری شیعری بۆ چ مه به سستیکی تر نووسراوه؟ ئەو شاعیرانه کێ بوون؟

و/ شیعری کوردی له ماوهی نیوان ئەم سالانه دا جگه له رۆحه بهرەنگارییهی که پێی ده ناسریته وه جوانترین شیعری بۆ ئافرهت و مه به سته کانی تری شیعری نووسیوه، له خاسیهت و سیمای تایبهتی و نووسراون که له گهڵ رهوتی به رهو پێشه وه چوونی شیعری کوردی له قوناغه که دا بگونجینی. له م لایه نه شدا دهنگی ئەم شاعیرانه ده بیستری (مه مه د عومه ر عوسمان، فه ره یدون عه بدول به رزنجی، قوبادی جه لی زاده، دلاوه ر فه ره داغی، جه مال غه مبار.)

پ ۷۴/ شاعیرانی کورد که ی کهوتنه بهر کارتی کردنی ئەدهبی رۆژئاوا و چۆن؟

و/ هه ر له ماوهی نیوان سالانی (۱۹۷۵ - ۱۹۹۱) دا له ئەنجامی چوونی شاعیرانی کورد بۆ دهره وه ی کوردستان به هۆی زه برو زهنگی دوژمنه وه ئەم شاعیرانه ئاشنا بوون به شیعری گهلانی تر، ئەمه ش زه مینه یه کی گونجاو بوو بۆ نزیک بوونه وه له رۆشنییری جیهان هه ر ئەم تیکه لاو بوونه ش وای کرد که شیعری کوردی له و ماوه یه دا تا ماوه یه ک کهوته ژیر کارتی کردنی ئەدهبی رۆژئاوا.

پ ۷۵/ له شیعره کانی ئەو شاعیرانه ی له دهره وه ی کوردستان له سالانی ۱۹۷۵-۱۹۹۱ چ هه سستیکیان هه بوو؟ چی رهنگی داوته وه؟ له سیمایاره کانی شیعری ئەم ماوه یه جیه؟ به نموونه ی کێ؟ ۲۰۰۹ خ ۱

و/ هه سستیکی پر له خۆشه و یستیکیان بۆ کوردستان هه بوو به تایبهتی هه سستی گهلانه وه بۆ خاکی پیروزی کوردستان له دهقی شاعیراندا رهنگی داوته وه، هه ر ئەمه ش واده کات که لێن یه کێک له سیمایاره کانی شیعری ئەم ماوه یه سه ره له دانی هه سستی نامۆ بوون و فه ربی شاعیرانه که له رێی شیعره کانیان هه گه یاندو یانه ته کوردستان. [عه بدول لایه شیو] به کێکه له و شاعیرانه هه ر له سه ره تای هه فتا کانی سه ده ی رابردو و کوردستانی به بیهیشتو وه.

۷۵-۷۴
فاسیون
پراشه

پ ۷۶ / شیعری (سهربازی ون) که‌ی وله‌کۆی نووسراوه‌؟ هی کئ یه‌؟ چ هه‌ستیکی تێدایه‌؟
هۆنراوه‌که‌ی بنووسه
و / سالی ۱۹۷۸ مۆسکۆ - عه‌بدوللا په‌شیو - هه‌ستی پر تاسه‌ی به‌رامبه‌ر به‌خاکی کوردستان
و ژماره‌ی زوری شه‌هیدانی کوردستان ده‌رده‌بریت و ده‌لیت:

(سهربازی ون)

که وه‌فدی ده‌چیته شوینی،
بو سهرگۆری سهربازی ون،
تاجه گولینه‌یه‌ک دینی
ئه‌گهر سبه‌ی
وه‌فدیک بێته ولاتی من،
لیم بیرسی:
کوانی گۆری سهربازی ون،
ده‌لیم:
که‌وره‌م!
له‌که‌ناری هه‌ جو‌گه‌یی
له‌سه‌ر سه‌کۆی هه‌ر مزگه‌وتی
له‌به‌ر ده‌رگای هه‌ر مالی
هه‌ر کلێسه‌یی،
هه‌ر ئه‌شکه‌وتی،
له‌سه‌ر گابه‌ردی هه‌ر شاخی،
له‌سه‌ر دره‌ختی هه‌ر باخی
له‌م وولاته
له‌ سه‌ر هه‌ر بسته زه‌مین
له‌ژێر هه‌ر گه‌زه ئاسمان
مه‌ترسه که‌میک سه‌رداخه‌و
تاجه گولینه‌که‌ت دانی

۵-۱۱-۱۹۷۸ مۆسکۆ

پرسیاری هه ئیزاردن

1- قوناغی 1991-1970 چهند ماوهی جیاواز دهگریتهوه؟

{یهک ، دوو ، سی ، چوار}

2- ماوهی نێوان (1970-1975) ماوهیهکی چۆن بوو؟

{کورت ، درێژ ، مامناوهندی ، هیچیان}

3- گرووپی روانگه سهری هه لدا له سالی {1971 ، 1972 ، 1973 ، 1970}

دیارترین سیمای شیعری له قوناغی سێهه م بریتی بوو له سه ره ه لدا نی

{به ره نگاری ، گرووپی روانگه ، یاخی بوون ، نه ته وه یی}

4- شاعیرانی روانگه دهیان ویست شیعر چ په یامیک بگه یه نیت؟

{به ره نگاری ، یاخی بوون ، نه ته وه یی ، رامیاری}

5- شیعری کوردی هه لگری په یامیکی نه ته وه یی قول بوو له ماوهی

{1970-1971 ، 1939-1958 ، 1958-1961 ، 1970-1975}

6- له پرووی ناوه روکوهه شیعری کوردی لی 1970-1975 هه لگری چ گوتاریک بوو؟

{شارستانی ، کۆمه لایه تی ، نه ته وه یی قول ، ئه رک و مافی ژن}

7- ره نگه که م شاعیری کورد له ماوهی 1970-1975 شیعری نه نوو سیبیت بو

{سه ره به سستی ، ئازادی ، نه ته وه یی ، سه ره به خۆیی}

8- یه کیک له ناوه روکی شیعری سالانی 1970-1975

{مروغو مروقا یه تی ، ژیانو مردن ، شارستانییه ت ، هه موویان}

9- شیعری سالانی 1970-1975 سه رچاوه ی بیره کانی له فه لسه فه ی

{پوژناوا و هاوچه رخ ، کلتوری پوژه لاتی ، عه ره بی ، یۆنانی}

10- له به ره تدا چه ند جو ره یاخی بوون هه یه ؟ {دوو ، سی ، چوار ، یهک}

11- ئه و یاخی بوونه یه له پێناو ئازادی و سه ره به سستی مروقا یه

{کۆمه لایه تی ، رامیاری ، روژنبیری ، هیچیان}

12- یاخی بوون له دابو نه ریه کۆمه لایه تییه کان ده گریته وه

{کۆمه لایه تی ، رامیاری ، روژنبیری ، هیچیان}

13- دیارترین خاسیه تی شیعری کوردی بوو له قوناغی سێهه م.

{به ره نگاری ، گرووپی روانگه ، یاخی بوون ، هیچیان}

14- به سوود بینین له ئه فسانه و هێما میژوو یه کانی ناو که لتوری نه ته وه ییو جیهانی وینه ی

یاخی بوون ده کیشیت {هێمن ، له تیف هه لمه ت ، بیکه س ، دیلان}

15- (پیتان ئه لیم یاخی ببن یاخی ببن) ئه م شیعره هی شاعیر

{هێمن ، له تیف هه لمه ت ، بیکه س ، دیلان}

16- هه ندی له شاعیران له ماوهی 1970-1975 ره ش بینانه له ژیانیا ن پروانیوه به شتیکی

ده مامککراوی کاتییا ن زانیوه له وانه

{هێمن ، له تیف هه لمه ت ، شیرکو بیکه س ، دیلان}

۳۲- وشه و زاراه‌کانی (ئه‌هریمه‌ن، ئاهورامزدا، زه‌رده‌شت، گیقارا) له‌ کام قوناغ هاتنه‌ ناو زمانێ شیعرێ؟
{ ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۳۳- له‌ ماوه‌ی ۱۹۷۵-۱۹۷۰ چهند جۆره‌ هیمما و نیشانه‌ هه‌بوو؟
{ یه‌ک، دوو، سێ، چوار }

۳۴- شاعیرانی کورد له‌ ماوه‌ی (۱۹۷۵-۱۹۷۰) په‌یره‌ویانکردووه‌ له‌ شیعرێ
{ شیعرێ بره‌گه‌یی، سه‌ربه‌ست، شیعرێ کۆن، نازاد }

۳۵- زۆرجار هه‌رسی چه‌مکی هۆنراوه‌ی سه‌ربه‌ست و بی سه‌رواو په‌خشانه‌ شیعر تیکه‌ل بکری له‌ ماوه‌ی
{ ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۳۶- تا راده‌یه‌ک به‌ره‌مه‌ چاکه‌کانی شیعرێ سه‌ربه‌ست ده‌شاردرانه‌وه‌ له‌ ماوه‌ی
{ ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۳۷- دیارترین شه‌قلی شیعرێ سه‌ربه‌ستی کوردی دوا‌ی بلاوبوونه‌وه‌ی بانگه‌وازی روانگه‌ له‌وه‌ دابوو روویان کرده‌ به‌کاره‌یتانی
{ هه‌شت بره‌گه‌یی، چوار بره‌گه‌یی، هه‌ردووکیان، هیچیان }

۳۸- له‌ پووی سه‌رواو شاعیرانی پوانگه‌ ئه‌م جۆره‌ سه‌روایه‌یان به‌کاره‌یتاوه‌
{ یه‌ک سه‌روا، سه‌روای یه‌گرتوو، سه‌روای مه‌سنه‌وی، سه‌روای نازاد }

۳۹- سه‌روا له‌ (۱۹۷۵-۱۹۷۰) چی بوو؟
{ سه‌روای نازاد، سه‌روای یه‌گرتوو، سه‌روای مه‌سنه‌وی، هه‌رسته‌کیان }

۴۰- شیعرێ کوردی سوودی له‌ داستانی فۆلکلۆری وهرگرتوو له‌ ماوه‌ی
{ ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۴۱- له‌ ماوه‌ی ۷۰-۷۵ وه‌کو مروڤ له‌گه‌ل شته‌ بیگیانه‌کان دواون، ئه‌م حاله‌ته‌ به‌ شیوه‌یه‌کی تره‌ لای
{ گۆران، له‌تیف هه‌لمه‌ت، بیکه‌س، دیلان }

۴۲- ده‌نگی شیعرێ شاعیرانی ژن په‌یداوو له‌ قوناغی
{ ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۴۳- ده‌نگی کام شاعیری ژن بووه‌ هه‌وینی له‌ دایکبوونی گه‌لێک ژنه‌ شاعیری تر
{ دایکی سوڤاڤ، که‌ژال ئه‌حمه‌د، مه‌باباد قه‌ره‌داغی، دایکی ئه‌رخه‌وان }

۴۴- شۆرشێ کورد تووشی نسکویه‌کی گه‌وره‌ هات له‌ سالی.
{ ۱۹۷۵، ۱۹۵۸، ۱۹۹۱ }

۴۵- هه‌ر له‌گه‌ل ده‌ست پێ کردنی شۆرش..... وه‌ک چه‌کیکی کاریگه‌ر گری سه‌ند.
{ شیعر، چیرۆک، وتار، رۆمان }

۴۶- شیعرێ کوردی به‌ره‌و به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی راسته‌وخۆ چوو له‌ ماوه‌ی
{ ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۴۷- شیعر بووه‌ هۆکاری په‌تکردنه‌وه‌ی واقیعو زیندووکردنه‌وه‌ی هۆشیاری نه‌ته‌وه‌یی له‌ قوناغی
{ ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰ }

۴۸-شەئىرى كوردى لە ماۋەي (۱۹۷۵-۱۹۹۱) بۈيۈك ھۆكۈرى چى؟

{رەتلىرىنى ھەقىقەت ۋە زىندەنلىرىنى ھۆشيارى نەتەۋەي
ھۆشيارلىرىنى مىللەت لە پىئادى بەدەست ھىئەتلىرىنى مافەكانىدا
بەككەتلىرىنى كوردستان، ئازادى مەۋق}

۴۹-يەككە لە (سى) تۈخمە سەركەتلىرىنى شەئىرى بەرەنگارىيە.

{شەھىد، كوردستان، پىشەمەرگە، ھەمەۋىيان}

۵۰-ئە شەئىرى شەئىرى بەرەنگارىيان دەنۋەسى چەند جۈر بۈۈن؟

{يەك، دۈۈ، سى، جۈر}

۵۱-ئە جۈر شەئىرى بەرەنگارىيە كە دىرە بە شەپ دەدات ۋە بەرەنگارى دەپتەۋە ۋە رەتلىرىنى كەتەۋە
سەر لە نۆي بىئەت دەپتەۋە.

{ياخى بۈۈن، شەئىرىيەت، ژيان ۋە مەردىن، بەرەنگارى}

۵۲- (خۇ مەن چەمە زىستانە نىم) ئەم شەئىرى ھى شەئىرى

{گۈرەن، لەتەف ھەلەمەت، بىكەس، ئەنۋەر قادىر مەھمەد}

۵۳- (خۇ مەن چەمە زىستانە نىم) ئەمە نەۋەسى شەئىرى

{ياخى بۈۈن، شەئىرىيەت، ژيان ۋە مەردىن، بەرەنگارى}

۵۴-شەئىرى كوردى بەرەۋ بەرەنگارى بۈۈنەۋەسى رەستەۋخۇ چۈۈ لە ماۋەي

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۵-۱۹۹۱، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۵۵-كامە شەئىرى ھىۋايەكى بە پاشە رۆژىكى مەزىن ھەيە، زولم ۋە زۆرى دۈژمەن چۈكى
پى دانادەت؟

{لەتەف ھەلەمەت، جەمىل رەنجبەر، ئەنۋەر قادىر مەھمەد، مەنەۋىيە تەيىب}

۵۶-شەئىرى بە شەئىرىيەتلىرى كەمەنجى ژۈۈرۈۈ لەمەيدانى بەرەنگارى شەئىرى نەۋەسىيە.

{لەتەف ھەلەمەت، جەمىل رەنجبەر، ئەنۋەر قادىر مەھمەد، مەنەۋىيە تەيىب}

۵۷-لەم رۆژگارەدا كە خۇي پىشەمەرگەۋ شۆرشگىر بۈۈ بە نەۋەسى خەمەي لە مەيدانى
بەرەنگارى دەنۋەسىيە.

{لەتەف ھەلەمەت، جەمىل رەنجبەر، ئەنۋەر قادىر مەھمەد، مەنەۋىيە تەيىب}

۵۸- (بۈۈبارىكى خەيئەۋى) ئەم شەئىرى شەھىد جەمىل رەنجبەر نەۋەسىيەتلىرى لە مەيدانى

{ياخى بۈۈن، شەئىرىيەت، ژيان ۋە مەردىن، بەرەنگارى}

۵۹-شەئىرى كوردى ۋەستەۋىيە ھەۋارى كورد بۇ راي گەشتى بەرەنگارىيە لە رەنگەي

{شەئىرى، چىرۆك، ۋەتەر، رۆمان}

۶۰-شەئىرى بە نەۋەسى خەمەي شەئىرى بۇ مەركەبارانى ھەلەبجە دەكەت

{لەتەف ھەلەمەت، جەمىل رەنجبەر، ئەنۋەر قادىر مەھمەد، جەۋھەر كەمەنجى}

۶۱-شەئىرى كوردى لە ماۋەي ۷۵-۹۱ جگە لە رۆخى بەرەنگارى جۈۋەنەن شەئىرىيە
نەۋەسىيە بۇ

{ياخى بۈۈن، شەئىرىيەت، ژيان ۋە مەردىن، ئەفرەت (ژەن)}

۶۲-يەككە لە سىما دىارەكانى شەئىرى قۇنەغى (۱۹۷۵-۱۹۹۱).

{سەھەلەدانى گروپى رۈۋانگە}

سەھەلەدانى ھەستى نەتەۋەيەتلىرى

{سەھەلەدانى ھەستى نەۋەسىيە ۋە غەربىي شەئىرىيەتلىرى}

٦٣- شاعیرانی کورد که وتنه بهر کاریگه‌ری شیعری گهلانی تر له ماوه‌ی
(١٩٧٠-١٩٩١، ١٩٧٥-١٩٧٥، ١٩٩١-١٩٧٥، ١٩٥٨-١٩٧٠)

٦٤- ئهم تیکه لاوبوونه‌ش وایکرد شیعری کوردی له ماوه‌ی ٧٥-٩١ بکه‌ویته بهر کاریگه‌ری
ئهمه‌بی {بوژئاوا، روژه‌لات، باکوور، باشوور}

٦٥- یه‌کیکه لهو شاعیرانه‌ی هه‌ر له سه‌ره‌تای سالانی (حه‌فتای سه‌ده‌ی رابردوو کوردستانی
به جیه‌پشتوو.

{ئهمه‌ر قادر محمد، عه‌بدوللا په‌شیو، جه‌میل رهنجبه‌ر، جه‌وه‌ر کرمانج}

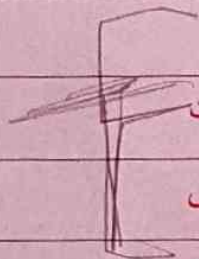
٦٦- یه‌کیکه له سیمای دیاره‌کانی شیعری کوردی له ماوه‌ی ٧٥-٩١ بریتی بوو له سه‌ره‌لدانی
هه‌ستی

{نامو بوون، کوردایه‌تی، به‌ره‌نگاری، یاخی بوون}

٦٧- هه‌ستی پر تاسه‌ی به‌رامبه‌ر خاکی کوردستان و ژماره‌ی زوری شه‌هیدانی تێدایه‌ له
شیعری {هه‌له‌بجه دووهم هاتن، رووباریکی خویناوی، سه‌ربازی ون، گینگل}

پێڕه‌وی شیعری کوردی

به‌ره‌مه‌که‌ی	ناوی نووسه‌ر
ئالامن	جگه‌رخوین
به‌هار	دیلان
ریگای خه‌بات 1954	قانع
قه‌لاچۆی دوژمن	
کچه‌ شوان 1957	کامه‌ران موکری
کاروانی مه‌	قه‌دری جان
نه‌ورۆز	پیره‌میرد
پیشکه‌ی منال 1962	گۆران
یاخی بوون	له‌تیف هه‌لمه‌ت
گینگل	شیرکو بیکه‌س
رووباریکی خویناوی 1979	جه‌میل رهنجبه‌ر
هه‌له‌بجه دووهم هاتن 1988	جه‌وه‌ر کرمانج
سه‌ربازی ون 1978 (مۆسکو)	عه‌بدوللا په‌شیو

ره‌خنه‌ی نه‌ده‌بی

پ/۱/ له‌زمانی کوردیدا وشه‌ی ره‌خنه به‌رام‌به‌ر چ به‌کارده‌هینریت؟

و/ وشه‌ی ره‌خنه به‌رام‌به‌ر (نقد) ی عه‌ره‌بی و وشه‌ی (کری‌تیک) ی لاتینی به‌کار ده‌هینری. هه‌رسی وشه‌که‌ش له بواری نه‌ده‌بیدا بو یه‌ک واتاو مه‌به‌ست به‌کارده‌هینرین و هه‌لگری چه‌مکیکی دیاری کراون.

پ/۲/ ره‌خنه‌ی نه‌ده‌بی سه‌ر به‌چ لقی‌که‌و بایه‌خ به‌چی ده‌دات؟ ۲۰۰۷خ

و/ ره‌خنه‌ی نه‌ده‌بی له‌پال میژووی نه‌ده‌ب و تیوری نه‌ده‌بدا ده‌بنه‌سی لقی لیکولینه‌وه‌ی به‌ره‌هه‌می نه‌ده‌بی، واته ره‌خنه‌ی نه‌ده‌بی لقیکی لیکولینه‌وه‌ی نه‌ده‌بییه و بایه‌خ به لیکولینه‌وه‌ی به‌ره‌هه‌می نه‌ده‌بی ده‌دات.

پ/۳/ ئه‌رکی ره‌خنه‌ی چییه؟

و/ ئه‌رکی ره‌خنه‌ی شیکردنه‌وه و راقه‌کردن و هه‌سه‌نگاندنی ده‌قی نه‌ده‌بییه، یان دیاریکردنی به‌های ده‌قی نه‌ده‌بییه.

پ/۴/ ره‌خنه‌ی نه‌ده‌بی له‌چی ده‌کولیت‌ه‌وه؟ بایه‌خی ده‌ق بو کی ده‌ست‌نیشان ده‌کات؟

و/ ۱- ره‌خنه‌ی نه‌ده‌بی له‌و بنه‌ما هونه‌ری و بیرییانه ده‌کولیت‌ه‌وه که ده‌قی نه‌ده‌بیان لی بنیات ده‌نری.

۲- به‌شیوه‌یه‌کی زانستیانه به‌های نه‌و بنه‌مایانه دیاری ده‌کات.

۳- راده و ئاستی گرنگی و بایه‌خی ده‌ق بو خوینه‌ر و داهینه‌ریش ده‌ست‌نیشان ده‌کات.

پ/۵/ نه‌دی‌بان به‌رجه‌سته‌که‌ری چین؟ ره‌خنه‌گران به‌رجه‌سته‌که‌ری چین؟ روونی بکه‌ره‌وه

و/ بو‌یه ده‌توانین بلیین ئه‌که‌ر نه‌دی‌بان به‌رجه‌سته‌که‌ری جوانی و ره‌نگ پیده‌ره‌وه و ره‌نگ ریژکه‌ری ژیان و ده‌روونی مروڤ بن نه‌وا ره‌خنه‌گران بو خویان بزوینه‌ری چالاکی نه‌ده‌بی و بزووتنه‌وه‌ی نه‌ده‌بی و داهیتانی نه‌ده‌بین.

پ/۶/ ره‌خنه‌گر ده‌بیت زانیاری ده‌رباره‌ی چی هه‌بیت؟ شاره‌زایی له‌چی هه‌بیت؟

۲۰۰۷خ، ۲۰۱۲ به‌رایی

و/ ۱- ده‌بیت لیکوله‌ریکی نه‌ده‌بی شاره‌زا بیت.

۲- زانیاری ته‌واوی ده‌رباره‌ی میژووی نه‌ده‌ب و تیوری نه‌ده‌بی میله‌ته‌که‌ی و میله‌تانی تر هه‌بیت.

۳- شاره‌زاییه‌کی گشتیی له زانسته‌ مرویی و زانسته‌کانی ترده‌ هه‌بیت.

۴- ده‌بیت زانیاری له‌باره جیا‌جیا‌کانی ژیانی سیاسی و کومه‌لایه‌تی و ئابوری و روشنبیریدا هه‌بیت

۵- چیژلی وەرگریکی باشی نه‌ده‌بی بیت.

میٹرووی رهنه ی جیهانی

٧/ له میژووی ره خنځه‌ی جیهانیدا چهند رپر مو بهدی ده‌کریت؟ ئایا کاریگه‌رییان
له‌سه‌ر یه‌ک هه‌بووه؟ ٢٠٠٧خ

و/له میږووی رهنځه‌ی جیهانیدا دوو ږیره‌وی رهنځه‌یی به‌دیده‌کړین، که‌بریتین له (۱) - رهنځه‌ی روژئاوایی ۲- رهنځه‌ی روژه‌لاتی) هم دوو ږیره‌وه رهنځه‌یی‌ه‌ش وه‌ک چوڼ تایبه‌تمه‌ندی خویان هه‌بووه، به‌همان شیوه کاریگه‌ریشیان له‌سره‌یه‌کتر هه‌بووه.

رہنہ‌ی روژئاوایی

پ/ سەرەتای پەخنەى رۆژئاوایی بۆ كەى دەگەریتەوه؟ یەكەم مەنگاوى پەخنە
چۆن بەدى ھاتووھ؟

د سهره تاي ئه م ريره وه ئه ده بيه ده گهر يته وه بو پيش زاييں و له ئه ده بى يونانيه وه
ده ستي پيكر دووه، يه كه م ههنگاوى رهخه له م ريره وه دا كاتى به دى ها تووه، كه له كاتى
ناهنگ گيران به بونه ي جه ژنه كان يانه وه شانوگه ريان پيشكهش كردووه و ليژنه يه كيان بو
هه لبراردنى باشتريں ده قى ترا جيدى يان كو ميدي كه به شيعر بووه ده سنيشان كردووه،
جا هه لبراردنى باشتريں ده ق له لايه ن ئه و ليژنه يه وه بو خو ي چالاكيه كى رهخه يى بووه،
چونكه به پيى چهند پيوانه يه كى هونه رى و بيري دهقه كان يان هه لبراردووه.

ههنگاوی دووهمی پخنه ی پوژئاوایی که ی وله لایهن کی و چۆن بووه؟

۱/ ھەر لەو ماوە میژوو ییەدا، واتە سەدەدی شەشەمی پێش زاین، شاعیریکی یۆنانی کە ناوی (ئەرسەتوقانەس) بوو. لە ھەرھەمێکی کۆمیدی خویدا بە ناو نیشانی (بۆقەکان) راو بۆ چوون و تیروانیی پەخنەیی دەربارەی سێ شاعیری گەورەی یۆنانی خستوو و تەرۆو ئەو سێ شاعیرەش (یوربیدز) و (ئەسخیلۆس) و (سوفوکلێس) بوون.

۱۰. / دیارترین ریچکھی رخنہی ئه دهی له لای یونانییه کان له لایه ن کی کرایه وه؟

و / له لایه ن فیه سوفه کانه وه کرایه وه به تاییه تی (ئه فلاتون و ئه رستو) که بیرو را کانیان
جیگای بایه خپیدان.

۱۱/ بیروراکائی ئەفلاتون دەربارەمی شاعیران چۆن بوو؟ باسی بکە.

و ۱- شاعیران ناتوانن راستییه‌کان بگه‌یینن به‌خه‌لکی.

۲- له بري ئه وهى چا كه يان فيركه ن هه ليان ده خه له تينن.

۳- دہروونیان تیکدہ دہن.

۴- وایان له دهکهن جله و پدنه دهست ههست و سوزیان نهک ئه قلیان.

پ ۱۲/ نەرستۆ بەرھەمی شیعرى چۆن داناو؟ بە تايبەتى كام بابەت؟

والله رستق به پيچه وانه ي ئه فلاتون به رهه مي شيعري به سوودمه ند داناوه، به تايبه تي
تراجيدا به لايه وه ده تواني دهرووني بينه ر له هه ردوو هه ست و سوزي ترس و به زه ي
باک بکاته وه.

پ ١٣ / ناوی به‌رهمه‌که‌ی ئه‌رستۆ چی بوو؟ چی تیدا دارشتوووه؟ بووه‌ بناغه‌ی چی؟

٢٠١٠ خ

- ١- (ئه‌رستۆ) له‌ به‌رهمه‌که‌یدا که ناوی (هونه‌ری شیعر) ه.
- ٢- کومه‌لی ده‌ستوور و یاسای هونه‌ری بۆ تراجیدیا دارشتوووه، که بوونه‌ته‌ بناغه‌ی تیۆری ره‌خنه‌ی نه‌وروپی به‌گشتی و بوونه‌ته‌ بنه‌مای ره‌خنه‌ی کلاسیکی نوێ.
- ٣- کلاسیکی نوێ وه‌ک رییازیکی ئه‌ده‌بی له‌سه‌ده‌ی هه‌ڤه‌دا له‌ فه‌ره‌نسا سه‌ری هه‌لدا و گه‌شه‌ی کرد.

پ ١٤ / کێ راوبۆچوونه‌کانی ئه‌رستۆی جیگیر کرد؟ کردنیه‌چی؟ ٢٠١١ خ

- ١- (بوالی) که ره‌خنه‌گریکی به‌ناوبانگی فه‌ره‌نسییه‌ی راوبۆچوونه‌کانی ئه‌رستۆی جیگیر کرد و کردنیه‌ پێوانه‌ی ره‌خنه‌ی کلاسیکی نوێ له‌ ئه‌وروپادا، هۆی ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌بوو که رییازی کلاسیکی بۆ خۆی له‌ ئاکامی بۆژاندنه‌وه‌ و لاسایکردنه‌وه‌ی به‌رهمه‌ی یونانییه‌کان و رۆمانییه‌کان سه‌ری هه‌لدا.

پ ١٥ / گرنگترین بنه‌ماو پێوانه‌ی ره‌خنه‌ی کلاسیکی نوێ بژمێره؟ ٢٠٠٨ خ

- ١- جله‌ودانه‌ ده‌ست ئه‌قل و ژیری.
 - ٢- دوورکه‌وتنه‌وه‌ له‌هه‌ست و سۆزو ده‌ربیرینی که‌سی.
 - ٣- بایه‌خدان به‌چیژی دروست.
 - ٤- گرنگیدان به‌ به‌ها مرۆڤایه‌تیه‌ گشتیه‌کان.
- بوالی ره‌خنه‌گری کلاسیکی: (هه‌میشه‌ به‌ ده‌نگ ئه‌قله‌وه‌ بچۆ و له‌وه‌وه‌ یه‌کیتی به‌رهمه‌کانت به‌ده‌ست به‌ینه‌)

پ ١٦ / که رییازی رۆمانتیکی سه‌ری هه‌لدا کام پێوانه‌ی ره‌خنه‌ی ره‌تکرایه‌وه؟ چۆن؟

- ١- له‌دوای (رییازی کلاسیکی) یش، (رییازی رۆمانتیکی) له‌ئه‌وروپا سه‌ری هه‌لدا، پێوانه‌ ره‌خنه‌یه‌یه‌کانی رییازی کلاسیکی راسته‌وخۆ ره‌تکرایه‌وه. به‌راوده‌یه‌ک که ده‌توانریت ئه‌وه‌ بگوێری ئه‌گه‌ر پێوانه‌کانی ره‌خنه‌ی کلاسیکی هه‌لگیرینه‌وه، ئه‌وا پێوانه‌کانی ره‌خنه‌ی رۆمانتیکیمان دیته‌به‌رده‌ست.

پ ١٧ / دیارترین پێوانه‌ ره‌خنه‌یه‌یه‌کانی رییازی رۆمانتیکی بژمێره؟

- ١- بایه‌خدان به‌هه‌ست و سۆزی که‌سی.
 - ٢- دوورکه‌وتنه‌وه‌ له‌ ئه‌قل.
 - ٣- گرینگیدان به‌ به‌هایانه‌ی که‌سه‌ین و به‌لای تاکه‌که‌سه‌وه‌ گرنگن.
- نووسه‌ری رۆمانتیکی فه‌ره‌نسی ئه‌لفرید دی مۆسی (ئه‌وه‌ی گرنگ بێت به‌لای منه‌وه‌ ئه‌وه‌یه‌ گوێ نه‌ده‌مه‌ ئه‌قل)

پ ۱۹ / بیروپای ههردوو رهخنه گری رۆمانتیک [مه دام دی ستال] و [سانت بیف] ده باره دی دهقی ئه ده بی چی بوو؟

۱- به لای (مه دام دی ستال) ده بی دهقی ئه ده بی رهنگ پیده ره وهی ژیا نه کومه لایه تی و خو ره وشت و نه ریتی کومه ل بیت.

۲- به لای (سانت بیف) دهقی ئه ده بی رهنگ پیده ره وهی هه ست و سو زی نووسه ره، هه ربویه ده بی رهخنه ش تیشک بخاته سه ر دهروونی نووسه ر و ناخی نووسه رمان بو رو شن بکاته وه.

پ ۲۰ / پێوانه رهخنه ییه کانی رۆمانتیک و کلاسیکی بو چ جو ره شیعریک ده ست ده دن؟
روونی بکه ره وه

و / دیاره که ئه و پێوانه رهخنه ییه نه ی که له رێبازی رۆمانتیک دان بو شیعی (لیریکی-ویژدانی) ده ستیان ده دا که دیارترین به ره مه ی رۆمانتیکیه کان بو وه و باب ته کانیا ن باب ته تی و که سی بوون، به پێچه وانیه ی به ره مه ی کلاسیکیه کان که تراجیدیای و کومیدیا بوون و باب ته کانیا ن مه وزوعی بوون نه ک خودی و که سی.

پ ۲۱ / له دوای رێبازی رۆمانتیک چه ند رێبازیکی تری ئه ده بی و رهخنه یی سه ریا ن هه لدا؟ بیان نووسه.

و / [ریالیزمی و پرناسی و هیمه گه ری و فۆرمالیزمی..... هتد] له پال ئه م رێبازه ئه ده بیانه شدا چه ند رێبازیکی رهخنه یی ها ته کایه وه که گرینگترینیا ن
۱- رێبازی شیکاری دهروونی ۲- رێبازی مارکسی
۳- رێبازی شیوه گه رای یان بنیاتگه ری بوون.

پ ۲۲ / رهخنه ی نوێ له ئه ده بی ئه وروپی سه ده ی نوژده یه م پێ له سه ر چی داده گری؟

و / ۱- ده بی پێوانه رهخنه ییه کان باب ته تی بن.
۲- له باز نه ی تیروانی نی که سی رهخنه گرا نه هیلریته وه
۳- راسته وخو له سروشتی دهقی ئه ده بی خو یه وه به ده ست به یترین.

رهخنه ی رۆژهه لاتی

پ ۲۳ / رهخنه ی رۆژهه لاتی چییه؟

و / مه به ست له و رێره وه رهخنه ییه که سه ره تا له ئه ده بی عه ره بیدا کرا وه ته وه، دواتر له لایه ن ئه ده بی میله ته موسلمانه کانی تره وه فراوان تر و به ربلاوتر کرا وه بو وه ته تیۆریکی رهخنه یی تایبه ت به و گه لانه.

پ ۲۴ / سه ره تای رهخنه ی رۆژهه لاتی که ی ده ستی پێ کردو وه؟ چۆن بو وه؟

و / له ئه ده بی عه ره بی سه ره ده می (جاهیلی) یه وه ده ست پیده کات، ئه وه ش کاتی که هۆزه عه ره به کان سالانه له بازا ری (عوکا ز) له نزیک مه ککه کۆ ده بوونه وه، شاعیرانی هه ر هۆزیک

بەرهەمی خۆی بۆ شاعیریکی گەورەیی ئەوکاتە ناوی
 (نابغە ئەل زوبیانی) بوو و خۆیندوو و تەو و ئەویش وەک دادووەریکی ئەدەبی و رەخنەگری
 راو بۆ چوونی خۆی دەربارەیی دەرگە شیعیریەکان خستوو و تەو و پێوانە رەخنەییەکانیش
 زیاتر هونەری بوون و لە دەوری وشە و واتای جوان و گونجاو و شیاو و شایستەدا
 سووراون و تەو و جەھیل

پ ٢٥ / پاش بڵاوبونەوی ئاینی ئیسلام رەخنەیی ئەدەبی چی بەسەرداھات؟
 و / پێوانە رەخنەییەکان لە رینمایەکانی ئاینی ئیسلام و بە دەست دەھێنران و لە روانگەیی
 باوەری ئاینی شاعیر وە لە دەقی رۆنراو داواوە کرا، شاعیران دەبێت (پەيامدار) بن و
 بەرھەمەکانیان لە خزمەتی کۆمەلگا ئیسلامییە کەدا بێت.

پ ٢٦ / قوناغی گرنگی رەخنەیی رۆژھەلاتی لە کام سەردەم بوو؟ چ جۆرە تیروانییەکی
بەیرەو کراوە؟
 و / سەردەمی عەباسییەکان بوو کە بەھوی تیکە لاو بوونی رۆشنایی گەلە موسلمانەکان وەو
 بەھوی ئاگادار بوون لە ئەدەب و رەخنەیی یۆنانی بەتایبەتی (هونەری شیعری) کە
(ئەرستو) پێوانە رەخنەییەکان فراوانتر بوون و بەرەو بایەخدان بە لایەنی هونەری براون.

پ ٢٧ / لە سەردەمی عەباسییەکان چ تیروانییەکی رەخنەیی بەیرەو کراوە؟ رۆونی
بکەرەو.
 و / زیاتر ئەو تیروانییە رەخنەییە بەیرەو کراوە کە بە لایەو دەقی شیعری چنراویکی زمانیی
 و دەبی شاعیر بایەخ بە لایەنی جوانکاری دەقە کە بدات و لەو بواردەدا توانا و دەسەلاتی
 هونەری خۆی پیشان بدات. عباسی

رەخنەیی ئەدەبی کوردی (رەزەلانی)
پ ٢٨ / کۆنترین جۆری ئەدەب چییە؟ رەخنەیی ئەدەبی کوردی کە سەری ھەلدا؟
 و / وەک ئاشکرایە ئەدەبی کوردی میژوو و یەکی دیرینی ھەیە کۆنترین جۆری ئەو ئەدەبەش
شیعری بوو، لە گەل لە دایکبوون و بەرەو پیشچوونی شیعری کوردیشدا رەخنەیی ئەدەبیش
 سەری ھەلداوە و گەشەیی کردووە بەو پێیە ھەر لە گەل پەيوەندیکردنی دەقی ئەدەبی بە
 گۆنگرەو و یان بەخوینەرەو، تیروانییە رەخنەیی بۆ پەسەندکردن یان پەسەندنەکردنی
 دەق سەرھەلەدات ئەگەر بە شیوہیەکی سادە و ساکاریش بێت و پێوانە رەخنەییەکانیش
 زانستی نەبن.

پ ٢٩ / چالاکی و بەرھەمی رەخنەیییمان لە چاو بەرھەمی شیعری چۆنە؟ بۆچی؟
 و / چالاکی و بەرھەمی رەخنەیییمان کۆلاواوە لە چاو بەرھەمی شیعری، چونکە تائیسشتاش وتار و
 لیکۆلینەو و رەخنەیی پیش سەدەیی بیستەمان نەھاتوو و تە بەر دەست و ئەو بەرھەمە رەخنەییانە
 کە ھەن میژوو و کە یان دەگەریتەو بۆ سالانی بیستی سەدەیی رابردوو بە دواوە کە رۆژنامەگەری
 کوردی تیایدا بەرەو گەشەسەندن چوو و چاپەمەنی کوردیش بەرەو پیش ھاتوو.

پ ۳۰ / پیش سهدهی بیستهه چ جوړه رهخنهیهک لهئهدهبی کوردیدا له ئارادابووه؟

و/ له گهل ئه و دیاردهی کزی ولاوازییهی رهخنهی کوردیشدا، دهکری ئه و راستیه بهینه بهردهست که له قوناغه جیاجیاکانی شیعی کوردی پیش سهدهی بیستهه چالاکی رهخنهیی له ئارادا بووه و شاعیرانی کورد خویان له بهرهمه شیعییهکانیاندای تیروانین و بوچوونی رهخنهییان خستووته بهردهست و دهستیشانی کومهلی پتوانهیی رهخنهییان کردوو. شاعیرهکانیش ئه مانه {مه لای جزیری، ئه حمه دی خانی، نالی، سالم، حاجی قادری کوی}

پ ۳۱ / (مه لای جزیری) وشهیی رهخنهیی به چ واتایهک به کارهیناوه؟ زاراوه رهخنهیییهکانی جین؟ چ بنه مایهکی رهخنهیی دهستیشان دهکات له دهقی شیعریدا؟ ۲۰۰۸ خ

- ۱- وشهیی رهخنهیی به و واتایه به کارهیناوه که ئیستا به کاری دههینین
- ۲- له پال ئه و وشهیه شدا کومهلی زاراوهیی رهخنهیی به کارهیناوه که ههریه که یان تایبه تن به چهند پتوانهیهکی رهخنهیی شیعییه وه وک (نه زمی له تیف) و (سفق) و (ئه شکال و ئهوزاعین به دیع).
- ۳- به و پتوانانهش ئه و بنه ما رهخنهیییه دهستیشاندهکات که به لایه وه باشترین شیعر ئه و شیعرهیه وشهکانی جوان و چیژ به خش و رهوان بن و واتاکانیشیان سوود به خش بن.

پ ۳۲ / (مه لای جزیری) له چیدا باسی رهخنهیی وروژاندوو و چی دهلیت؟

و/ له دوو بهیته کومهلی باسی رهخنهیی وروژاندوو و دهلیت:-
ئه حسنه ژفی وهسفی ره فیع
دیتن ژنووری وهک ره قیع
ئه شکال و ئهوزاعین به دیع
بی عهیب و نه قس و ره خندها

پ ۳۳ / (ئه حمه دی خانی) له چیدا پتوانهیی رهخنهیی سهردهمه که ی دیاری دهکات و چی دهلیت؟ ۲۰۰۹ خ ۲

و/ ئه حمه دی خانی له (مه و زین) ه کهیدا کومهلی پتوانهیی رهخنهیی سهردهمه که یمان بو دیاری دهکات، دهلیت

لئ هیقی دکهم ژ موسته عیدان
ئه ف نامه گهر خراپه گهر قنج
حهرفان نه گرن ل موسته فیدان
کیشایه مه دگهل وی دووسه رهنج

پ ۳۴ / (ئه حمه دی خانی) چ راستیه کمان بو دهخاته بهر دهست؟ داوای چی له رهخنه گران دهکات؟ چوون بیانوو بو کهم و کوریههکانی دههینیه وه؟ ۲۰۰۹ خ ۲

- ۱- خانی ئه و راستیه دهخاته بهردهست که دهقی شیعی دواي له دایک بوونی له لایه رهخنه گرانه وه رهخنهیی لی دهگیری.
- ۲- داوا له رهخنه گران دهکات له کاتی رهخنه گرتندا رهنج و ماندوو بونی شاعیریان له بهر چاو بیت.
- ۳- ئه گهر کهم و کوریهه کیش له شیعره کهدا هه بووه ئه و نه یکه نه به هانه و بهیه کجاری

دەقەكە بەبى سوود و بى كەلك دابنن .

٤- هەموو دەقیك كە رەسەن بیئت و دزراو نەبیئت وەك پۆلەى شاعیر وایە و لای شاعیر خۆشەویستە و كەسیش پیتی خۆش نییە بەخرابی لە منداڵەكانى بروانى .

پ ٣٥ / كێشەى داھێنان لای (ئەحمەدى خانى) لەكام بەیئت ھۆنراوەدايە؟ داواى چى لەشاعیران كراوە؟

و / لەم دووبەیتەدايە .

ئەى خامە تەژى گەلەك درێژكر

ھەرچەندە كەلام شوبھى دوربەت

وەك دیارە لیژەدا خانى باسیكى گرنكى رەخنەى دەوروزینی كە ئەویش باسى (كورتبى)

یە لەدەقى شیعریدا و بەخۆى تا ئەمرووش پێوانەى رەخنەى شیعرییە و ھەمیشەش داوا لە شاعیران كراوە كە ھەول بدەن بە كەمترین وشە زۆرتەین واتا بدەن بەدەستەو .

شاعیرانى كرمانجى خواروو

پ ٣٦ / لەبەرھەمى شاعیرانى كرمانجى خواروودا چالاكى رەخنەى چۆن بوو؟

و / لە بەرھەمى شاعیرانى كرمانجى خوارووشدا دەتوانى ئەو راستییە بەدەست بەیترى كە چالاكى رەخنەى ھاوتەریبى چالاكى شیعرى بوو و بەپیتی كۆمەلى پێوانەى رەخنەى چ شاعیران خۆیان بووبن یان گۆیگرەكانیان بووبن راو بووچوونى رەخنەى بیان دەربارەى دەقى شیعرى دەربەرێو .

پ ٣٧ / (نالى) چۆن ڕوو لەو كەسانە دەكات كە رەخنەیان لى گرتوووە؟ دێرێك ھۆنراوە بۆ ئەم مەبەستە . ٢٠٠٧ خ

و / لە چەند بەیتیكى (نالى) دا كۆمەلى پێوانەى رەخنەى خراونەتەر و كە لەبەنەما گرنەكانى رەخنەى ئەدەبى سەردەمەكە بوون . لەو بەیتەدا كە دەلى:

كەس بە ئەلفازم نەلى خۆكردییە خۆكوردییە
ھەركەسى نادان نەبى خۆى تالبى مەعنا دەكا

دیارە لیژەدا (نالى) ڕوو لەو كەسانە دەكات كە رەخنەیان لى گرتوووە و توانجى ئەو دیان لى داوە كە شیعر بەزمانى كوردى دەلى و شیعرى كوردیش بەھرمە ھونەرمەندى تیا دا نییە ، پێیان دەلى ھونەرمەندى لەو دەدايە كە چۆن توانیویەتى بە زمانى كوردى ئەو واتا جوان و ناسكانە دەربەرى ، بەم پێشەش (نالى) لیژەدا بەو پێوانە رەخنەییە (وشە و واتای) شیعرى ھەلسەنگاندوووە كە بەلایەو بەھای دەق واتای جوان و (نویسە) ئەك ھەر بەتەنھا وشە و واژەى جوان و رازاوە .

پ ۳۸ / له م به پته دا (نالی) چ بنه رته تیکي ره خنه یی ده ستنی شانده کات؟ وه کو کام شاعیری کورد. هونراوه که بنووسه

نالی عه جهب به قووه تی حکمه ت نه دا ده کا
مه عنایی زورو گه وره به له فزی کهم بچووی
(نالی) وه کو نه حمه دی خانی ده ستنی شانسی نه و بنه رته ره خنه یی ده کات که به لایه وه
شعیری جوان و به هادار نه و شیعره یی به که مترین وشه زورتین و اتایده ربریوه.

پ ۳۹ / (سالم) ی شاعیر باس له چ پیوانه یه کی ره خنه یی ده کات؟ په رده له سه ر چ راستیه ک هه لده داته وه؟ باسی بکه له گهل دوو دی ر هونراوه.

و / له و چند به پته یی (سالم) باس له و پیوانه ره خنه یی کراوه که له سه رده مه که یدا ره خنه گران
بایه خیال پیداوه نه و چه شنه شانازی) کورده ی سالم به توانای شعیری خوی و شاعیرانی
هاوریه وه، په رده له سه ر نه و راستیه هه لده داته وه که بنه رته تیکي گرنگی ره خنه یی له و
قوناغه نه ده بییه دا توانای به کاره ییانی هونه ره کانی ره وانیژی بووه بویه ده لیت (شاعیرانی
کورده توانیویانه ره وانیژی عه ره یی بخه نه ژیر رکیفی خویان و به زمانی کوردی له مه یدانی
نه و زانسته دا بینه سوار چاکی سه رده مه که یان). که ده لیت:

له روژی ئیمتیحانا دیم به رابه ر تالیب و مه عشووق
که مه ر به سته ی هونه ر هاتن له تیپی عیشق بازانا
له یه ک لا نالی و مه شو ی له لایئ سالم و کوردی مسه غایه کی وانی
له هه نگامه ی هونه ر گهرمی تکاجو بوون له مه ولانا

پ ۴۰ / (حاجی قادری کوی) چو ن گرنگی ره خنه مان بو ده ستنی شان ده کات؟ به نمونه وه
باسی بکه ۲۰۰۸ خ ۲

۱- زیره کانه گرنگی ره خنه مان بو ده ستنی شان ده کات و نه و راستیه ده خاته به ر ده ست.
۲- ره خنه گرده بییت که سانی شاره زاو به توانا بن چونکه هه موو که سی ناتوانی بییته
ره خنه گر حاجی

به (سه ررافی زیروزیوی قسه) ناویان ده بات

۳- له لایه کی تریشه وه به پشت به ستن به پیوانه یه کی ره خنه یی نه و سه رده مه که پیوانه ی
ره وانیژی و روونیژی بووه به های شعیری کوردی دیاری ده کات و شانی پی لی ده دات
له شعیری فارسی.

شه بیهی جو لا که رازی نه بی به سه ر دری خوی
مه لین فه ساحه تی کوردی به فارسی ناگا
به لاغه تیکي هه یه هیچ زوبانی نایگاتی
له بی ته عه سووی کوردانه بی ره واج و به ها

رەخنەي ئەدەبىي كوردى لەدوای جەنگى يەكەمى جىھانى

پ ۴۱ / چالاكى رەخنەيى لە ئەدەبىي كوردیدا كەي سەرى ھەلدا؟

و / ئەو چالاكى و پىوانە رەخنەيىانە لە ئەدەبىي كوردى پىش سەدەي بىستەمدا تەنھا لە شىعەردا گرنگيان پىدراوە بەلام لە وتار و لىكۆلینەویدا نەخراونەتە بەردەست، لەدوای جەنگى يەكەمى جىھانى و لەگەل سەرھەلدا و بەرھەو پىشچوونى چاپەمەنى كوردیدا ئەوانىش گەشەيان كەرد و بەرھەو پىشچوون و بەرھەو ئانتربوون.

پ ۴۲ / كىتىبى (ئەنجومەنى ئەدىبان) ھى كىيە؟ كەي ولەكوى چاپكراوە دەچىتە چ

خانەيەك؟ ۲۰۱۰خ ۱، ۲۰۱۱خ ۲

و / كىتىبى (ئەنجومەنى ئەدىبان) ھى (ئەمىن فەيزى بەگ) لەسالى ۱۹۲۰ لە ئەستەنبول چاپكراوە. لەم كىتىبەدا (بەكورتى) باس لەژيانى چەند شاعىرىكى كورد كراوە نموونەي شىعەرەكانيان خراونەتە بەردەست بەم پىتە ئەم كىتىبە دەچىتە خانەي مىژووى ئەدەبەو نەك رەخنەو، لەگەل ئەو شەيدا ھەندىك (راو بۆچوونى رەخنەيى دەربارەي ئەو شاعىرانە خستوو تەروو).

پ ۴۳ / بەبىروراي (ئەمىن فەيزى) لەباسى (مەولەوى) راي وايە لەرىكخستنى سەرودا

داهىنانى كەردووە، باسى ئەم داهىنانە بكە؟ شاعىر لەكىي وەرگرتوو؟ ۲۰۰۷خ ۱
و / لەباسى (مەولەوى) راي وايە كە مەولەوى لەرىكخستنى سەرودا داهىنانى كەردووە كاتى لە چوارىنىكدا سەروراي دىرى يەكەم و سىيەمى ھاوسەر و كەردووە دىرى دووھە و چوارەمىشى بەسەرورايەكى تر ھاوسەر و كەردووە، ئەم چەشنە بەكارھىنانەي سەروراي لەشىعەرى ھىچ مىللەتەكەو وەرەگرتوو بەلكو خوى داي ھىناو.

پ ۴۴ / راي (ئەمىن فەيزى) دەربارەي (نالى) چى بوو؟

و / (ئەمىن فەيزى) راي وابوو كە (نالى) لە داهىنانى شىعەرىدا زياتر بايەخى بەلایەنى جوانكارى داوھو ھونەرەمەندانە مامەلەي لەگەل دەقى شىعەرىدا كەردووە و داهىنانەكانى ئاكامى زانست و زانىارى شىعەرىيە زياتر لەوھى كە ھەلقوللوى بەھرەي شىعەرى بىت.

پ ۴۵ / لەسالانى بىستى سەدەي رابردو (شىخ نورى شىخ سالىح) زنجىرەيەك

لىكۆلینەوھى دەربارەي ئەدەب بەگەشتى و شىعەر بەتايبەتى بلاوكەردەو كەي و لە كام رۆژنامە؟ لەو باسانە چى دىارى دەكات؟ ۲۰۰۹خ ۱

و / لەسالانى بىستى سەدەي رابردو (شىخ نورى شىخ سالىح) یش سالى (۱۹۲۶) لە رۆژنامەي (ژيانەو) دا بە زنجىرە لىكۆلینەوھى دەربارەي ئەدەب بەگەشتى و شىعەر بەتايبەتى بلاوكەردەو، لەگەل ئەوھى ئەو لىكۆلینەوھى زياتر دەچىتە خانەي تىورى ئەدەبىيەو بەلام لەو باسانەيدا كە دەربارەي (جوانى) دەقى ئەدەبىيە لە تىورى رەخنەي ئەدەبىيە نەزىك دەبىتەو بە تايبەتى لەو باسەيدا كە جىاوازي نىوان زمان و شىواری ئاخوتنى رۆژانە و شىواری زانستى و شىواری ئەدەبىي دىارى دەكات.

پ/۴۶/ بەرھەمى (شاعىرە كانمان) ھى كىيە؟ كەى بلاوكر او تەو؟ دەچىتە چ خانەيەكى
لېكۆلېنەو ھى ئەدەبى؟ چ جۆرە شىعەرىك رەتدە كاتەو؟ ۲۰۱۲

و/ ھى نووسەرىكە بەناوى (سىياپۇش) سالى ۱۹۳۲ بلاوكر او تەو، ئەم وتارە نەك ھەر
راستەوخو دەچىتە خانەى رەخنەو بەلكو دەرگايەكى نویش لەبەردەم ئەدەب و رەخنەى
ئەدەبى كوردى دەكاتەو، وشىيارانە دەيەوى سىمايەكى تازە بەئەدەبى كوردىدا بېوشى و
بەرگىكى نوى بكاتەو بەر رەخنەى ئەدەبى كوردى ھەر لەو وتارەدا سىياپۇش ھەولەدات
چەمكىكى نوى بۆ شىعەرى كوردى بخاتە بەردەست و بەپىي ئەو چەمكە شىعەرى شاعىران
ھەلسەنگىندى. نووسەر لەم چەمكەدا شىعەرى كلاسىكى رەت دەكاتەو بەلام خودى وتارەكە
بۆ خۆى و لەو سەردەمەدا بە تىروانىيىكى رەخنەى گەلى نوى دادەنرىت و شوينىكى ديار
لە رىزەو رەخنەى كوردىدا دەگرىت.

پ/۴۷/ (گول دەستەى شووعەراى ھاووعەصرم) ھى كىيە؟ سالى چەند بلاوكر او تەو؟
دەچىتە چ خانەيەكى ئەدەبىيەو؟ ۲۰۰۹خ

و/ (عەلى كەمال باپىر) لە سالى ۱۹۳۹ بلاوكر او تەو ئەم بەرھەمەش دەچىتە خانەى
مىژووى ئەدەبىيەو نەك رەخنەى ئەدەبى، چونكە بە كورتى باس لەژيانى چەند شاعىرىكى
كوردى ھاوچەرەخ دەكات و نموونەى شىعەركانىان دەخاتە بەردەست.

پ/۴۸/ رۆلى گوڤارى (گەلاوئىژ) چى بوو لەبەرەو پىشخستنى رەخنەى ئەدەبى كوردى؟
و/ لەگەل بلاو بوونەو ھى گوڤارى گەلاوئىژ زەمىنەيەكى لەبار رەخسا بۆ وتارى رەخنەى و
كۆمەلى نووسەر لەبوارى پراكتىكىدا كۆمەلى وتارى رەخنەىيان بلاوكر دەو، بىگومان ئەو
وتارانەش لە ئاستى جىاجىادا بوون و زۆرجار بۆخويان بوونەتەو جىگەى رەخنەى گرتن،
ھەرەك لەو وتارەكەى (جەمىل بەندى رۆژ بەيانى) دا دەردەكەويت.

پ/۴۹/ كىيى شىعەر و ئەدەبىياتى كوردى (رەفىق حلمى) بەچەند بەرگ دەرچوو؟
كەى؟ بەرگى يەكەمى چى خستوو تەبەردەست؟ دەچىتە چ خانەيەكى ئەدەبى؟

و/ بەدوو بەرگ، بەرگى يەكەم لە چەكەنى ۱۹۴۱ سەدەى بىستەم، بەرگى دووھ لەسالى
۱۹۵۶ ئەگەرچى ئەم كىيە زياتر دەچىتە خانەى مىژووى ئەدەبىيەو بەلام لەھەندى شويندا
راو بۆچوونى رەخەى دەربارەى شاعىرەكان خستوو تەبەردەست.

پ/۵۰/ بەرھەمە رەخنەيەكەى عەلەدەين سوچادى ناوى چى بوو؟ كەى دەرچوو؟
باس بکە. ۲۰۰۷خ

و/ (مىژووى ئەدەبى كوردى) لەسالى ۱۹۵۲ بلاو بوو ھەو نووسەر و خوينەرى كورد زياتر
ئاشناى شىعەر و شاعىرانى نەتەو ھەكەمان بوون و بوارى ھەلسەنگاندن و تىروانىيى رەخنەى
زياتر لەبەردەمدا كوردنەو.

پ/۵۱/ لەسالى ۱۹۵۶ كام بەرھەمى رەخنەى دەرچوو؟ ھى كى بوو؟ دەربارەى كى
دەدوئىت؟ بەنموونەو باسى بکە؟

و/ شیعروئەدەبیاتی کوردی - رەفیق حلمی - لەپال باسی ژیان و شیعری دەستەپەیک لە شاعیرانی کورددا، کۆمەڵی راو بۆ چوونی رەخنەیی وردی دەربارەیان خستوووەتەرۆو، وەکی تێروانینەکەى دەربارەى (گوران) ى شاعیر.

پ/ ۵۲/ جیاوازی لەنێوان بەرگی یەكەم و دووهمی (شیعروئەدەبیاتی کوردی) ى (رەفیق حلمی) بکە ۲۰۱۱خ

بەرگی دووهم

بەرگی یەكەم

- ۱ - لەسالانی چلەکان (۱۹۴۱) بۆلۆبوووە
- ۲ - دەچیتە خانەى میژووی ئەدەبەو
- ۳ - لەهەندى شوێندا راو بۆچوونی رەخنەیی خستوووەتە بەر دەست
- ۴ - باسی ریاڵیزی تیدا نییە.
- ۱ - لەسالى ۱۹۵۶ دەرچوو.
- ۲ - دەچیتە خانەى رەخنەى ئەدەبى.
- ۳ - کۆمەڵى راو بۆچوونی وردى دەربارەى شاعیران خستوووەتەرۆو.
- ۴ - باسى ریاڵیزی تیدایە، بەتایبەتى دەربارەى (گوران)

پ/ ۵۳/ لەبەرچى رەخنەى ئەدەبى بەدەرچوونی گوڤارى شەفەق لە سالى ۱۹۵۸ گەشەسەندنىكى دیارى بەخۆیەوہیینى؟ بەتایبەتى لە وتارەکانى كى دیارە؟ ۲۰۱۰خ
و/ چونکە وتارە رەخنەییەکان وردتر و زانستیانەتر بوون و جیگای بایەخ پێدانی ئەدەب دۆستان بوون ھەر بۆیەش دەبینین کە نووسەرانمان لەسەر لاپەرەى ئەو گوڤارە کەوتوونەتە ئال و گۆرکردنى راو بۆچوونی رەخنەییان دەربارەى ھەندى باسى ئەدەبى و دەربارەى شیعری شاعیرانى ئەوسەردەمە، بەتایبەتى لەم وتارانە دەرەدەکەوێت.

بەرھەم	خاوەنەکەى
کامەرەن و دیپاریەکە	مارف بەرزنجى
کورد و شیعەر	ھەسان
کۆن وتازە لەشیعدا	مارف بەرزنجى
شیعرو نووسینی کوردی	رەفیق حلمی
کورد و ئسلوبى شیعەر	مارف خەزەندار

پ/ ۵۴/ لەدوای شۆرشى چواردەى تەموزى ۱۹۵۸ چ بوارىک لەبەردەم نووسەرەن کرایەوہ؟ چەند بەرھەمىكى رەخنەى دەرچوون بیانژمێرە لەگەڵ ناوى نووسەرکانیان.
و/ ھەر لەسالى ۱۹۵۸ دا و دوای شۆرشى چواردەى گەلاوێژ بواری ئەو لەبەردەم نووسەرانی کوردی کرایەوہ کە لیکۆلینەوہى رەخنەى بۆلاکەنەوہ. وەکو ئەمانەى خوارەوہ.

خاوەنەکەى

بەرھەم

- ۱ - کامەرەن و ھۆنراوہى نۆی
- ۲ - حاجى قادری کۆبى
- ۳ - کامران شاعر من کوردستان (بەعەرەبى)
- حسین عارف (محمد صديق عارف)
- محمد مەلا کەریم
- کامیل ھەسەن بصیر

پە/ بە كۆرۈنەۋى بەشى كوردى لە كۆلىڭزى ئادابى زانكۆى بەغدا رەخنى ئەدەبى كوردى چ سىمايەكى ۋەرگرت؟

۱/ بە كۆرۈنەۋى بەشى كوردى لە سالى (۱۹۵۹-۱۹۶۰) لە كۆلىڭزى ئادابى زانكۆى بەغداۋ بوۋنى بابەتى رەخنى بە پروگرامى خويندى ئەۋ بەشەدا ۋ وتتەۋەى ئەۋ بابەتە بۇ ماۋەيەك لەلەين (گوران) ى شاعىرەۋە رەخنى سىماۋ شەقلىكى گەشتىر ۋ زانستانەترى ۋەرگرت.

پە/ لە شەستەكان رەخنى كوردى ھەنگاۋىكى چۆنى بۇ رەخسا؟ نامە ئەكادىمىيەكان چ رۆلىكىان ھەبوۋ؟ بىانژمىرەۋ لەگەل ناۋى خاۋەنەكانيان؟ ۲۰۰۱خ

۱/ لەناۋەرەستى شەستەكان بەئامادەكردنى كۆمەلى نامەى ئەكادىمى لەلەين ئەۋ خويندكارانەى كە لەدەرەۋەى عىراق بىروانامەى دكتورايان لە ئەدەبى كوردىدا بە دەست ھىتابوۋ رەخنى ئەدەبى ھەنگاۋىكى نوۋى بەرەۋىپىشچوۋنى بۇ رەخسا. بەرھەم

- ۱- رىيالىزم لەئەدەبى كوردىدا
 - ۲- كورتە مېژوۋى ھاۋچەرخى ئەدەبىياتى كوردى
 - ۳- حاجى قادىرى كۆيى - ژيان ۋ بەرھەمى
- د. عىزەدىن مستەفا رەسول
د. مەرف خەزەندەدار
د. ئىحسان فوئاد

پە/ لەگەل سەرھەلدانى بزوتنەۋەى رۋانگە رەخنى ئەدەبى كوردى چى بەسەر ھات؟ ۲۰۱۰خ

۱/ لە سالى ۱۹۷۰ شداۋ لەگەل سەرھەلدانى بزوتنەۋەى (رۋانگە) دا ئاسۋىيەكى نوۋى لەبەرەدەم چالاكى ۋ جموجۆلى رەخنىيدا كرايەۋە ۋ لەپال بەرھەمى بلاۋكراۋەى نوۋسەرەنى سەر بەۋ بزوتنەۋەىدا كۆمەلى وتارى رەخنىيىش دەربارەى بزوتنەۋەكە خۆى ۋ دەربارەى بەرھەمە ئەدەبىيەكان بلاۋكرانەۋە، بەم پىيە خۇدى بزوتنەۋەى رۋانگە بۋارىكى نوۋى ۋ فراۋانى لەبەرەدەم رەخنىشدا كەردەۋە.

پە/ ئايا لەسالانى ۱۹۷۵ رەخنى ئەدەبى كوردى بەتەۋاۋى توۋشى نوشىستى ھات؟ بوۋنى بىكەۋە

۱/ ئەخىر ئەگەرچى تاراپدەيەك ئەدەب ۋ رەخنىيى كوردىش ۋەك شۆرشەكەى توۋشى جۆرە نوشىستىيەك بوۋ بەلام خۇراگرى ۋ چۆك دانەدانى ئەدىبان ۋ نوۋسەرەنى كورد نەك ھەر بوۋە ھۆى ئەۋەى كە بەرھەمى ئەدەبىيمان بەردەۋام بىت ۋ بە زىندوۋىيى بىمىنىتەۋە بەلكو خولىاي داھىتان ۋ ھەنگاۋنان بەرەۋ پىش چوۋن بوۋ بە سىماي ديارى سالانى ھەشتاي ئەدەبى كوردىيمان، ديارە رەخنىش لەۋ خولىايە بىيەش نەبوۋە كەم تا زۆر نوۋسەرەنمان ھەپتاۋ گەشەدان بە ئەدەبەكەمان تىروانىنى رەخنىيى خۇيان بلاۋكردوۋەتەۋە.

پویای هه‌ایژاردن

1- وێستەر... وەرایی... هه‌ایژاردن... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

2- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

3- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

4- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

5- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

6- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

7- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

8- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

9- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

10- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

11- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

12- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

13- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

14- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

15- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

16- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

17- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

18- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

19- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

20- وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر... وێستەر...

وێستەر... وێستەر... وێستەر...

۱۷- هنگامی دووه می رهنه ی رورثاوی پی دهستی پی کردوه لهسه دهی.

{پینجی زاینی، شہشی پیٹس زاین، کوچی، جاہیلی}

۱۸- شانۆگەرى (بۆقەكان) رەخنە لە سى شاعىرى يونانى دەگرىت.

{ئەرسىتىۋاتىمەن ، ئەرسىتىۋاتىمەن ، ئەرسىتىۋاتىمەن}

۱۹- (بوقه کان) ی نه رستو ٿانسس چ جورہ شانوگه رييه ک يوو؟

{نراژیدی، کومیدی، لیریکی، درامی}

۲- رای وا بوو که شاعیران ناتوانن راستییه کان بگه ییتن به خه لکې.

{ئەرستو ، ئەرستوفانس ، بوالو ، ئەفلاتوون}

۲۱- له بری نه وهی چاکه یان فیرکهن هه لیان دمخه له تیننو دهرونیان تنکده دهن

{ئەرسىتۇ ، ئەرسىتۇقانس ، بوالو ، ئەفلاتوون}

۲۲- وایان لیدەکه‌ن جله‌و بده‌نه ده‌ست هه‌ستو سۆزیا‌ن نه‌ک ئه‌قلیا‌ن

{ئەرسىتۈ ، ئەفلاتوون ، بوالو ، ئەرسىتۈفانس}

۲۲- کی به ره می شیعی به سودمند داناوه به تاییه تی تراجیدیا؟

{ئەرستىق ، ئەرستىقانىس ، بوالو ، ئەفلاتوون}

۲۶- به لایه وه ده توانییت دهرونی بینەر له هەردوو هەستو سۆزی ترسو بەزەیی پاکبکاتەوه

{ئەرستو ، ئەرستو قانس ، بو الو ، ئەفلاتوون}

۲۵- ته‌رستو کومه‌لی ده‌ستور و یاسای بۆ تراجیدیا دارشتوو له کتییی

{ھونەرى چىرۆك، ھونەرى وتار، ھونەرى شىعر، ھونەرى رۇمان}

۲۶-خاوه‌نی (هونه‌ری شیعر) تیدا کومه‌لی ده‌ستوور و یاسای هونه‌ری داپشتووه بۆ

{كۆمىدىيا تراجىدىيا رىيازى كلاسكى رىيازى رۇمانتىكى}

۲۷- کتیبی (هونه‌ری شیعر) بووده‌ته بناغه‌ی ره‌خنه‌ی

{ناسیایی، ئەوروپی، ئەمریکی، ئەفریقی}

۲۸- کتبی (هونه‌ری شیعی) ئەرستو بوو ته بڼه‌مای په‌خنه‌ی

{كلاسیکی نوئ، کلاسیکی کوئن، رومانتیکی نوئ، رومانتیکی کوئن}

۲۹-ریپازی کلاسیکی نوی له فهره نسا سه ری هه لداوه له سه دهی.

{شازدەھەم، دواز دەھەم، حەقدەھەم، نۆزدەھەم}

۳۰- ریتازی کلاسیکی نوی سهری هه‌لداوه له‌سه‌دهی چه‌قده‌هم له ولاتی.

{ئىتالىا، ئەلمانىا، يۇنان، فەرەنسا}

۲۱- ره‌خنه‌گرێکی به‌ناوی پانگی فه‌ره‌نسی بوو، راوبۆچوونه‌کانی ئه‌رسته‌وی جیگیر کرد.

{ئەرستو قاننىس، بوالو، سانت بېف، ئەلفرىد دى موسى}

۳۲- ریبازی رۆمانتیکی سەری هەڵدا لە

{ئاسيا، ئەوروپا، ئەمريكا، ئەفريقا}

۳۳- که ریشازی رمانتیکم سه‌ری هه‌لدا کام پیوانه‌ی رخنه‌یی ره‌تکرایه‌وه؟

{ریالیزم، فو، مالیزی، برناسی، کلاسیکی}

۳۴- پابه‌خداان به حیثی دروست، به‌کنکه له بنه‌ماکانی ره‌خنه‌ی

{ریالیزم، فو، مالیزم، برناسم، کلاسیکی}

- ۳۵- يەككىك لە بنەماكانى رەخنەى كلاسكىكى نوئى
{دووركەوتنەوہ لەئەقل و ژىرى، جەلەدانە دەست ئەقل و ژىرى
گرنگى دان بە بەھاكەسىيەكان، گرنگىدان بە ھەستو سۆزى كەسى}
- ۳۶- يەككىك لە پىوانەكانى رەخنەى رۆمانتىكى
{دووركەوتنەوہ لەئەقل و ژىرى، جەلەدانە دەست ئەقل و ژىرى،
گرنگى دان بە بەھامرۇقاىەتییەكان، دووركەوتنەوہ لە ھەستو سۆزى كەسى}
- ۳۷- رەخنەگرى رىيازى رۆمانتىكى دەلىت دەبى دەقى ئەدەبى رەنگ پىدەرەوہى ژيانە
كۆمەلايەتى خوو رەوشت و نەرىتى كۆمەل بىت.
{بوالو، سانت بىف، مەدام دى ستال، ئەلفرىد دى مۇسى}
- ۳۸- رەخنەگرى رىيازى رۆمانتىكى دەلى دەقى ئەدەبى رەنگ پىدەرەوہى ھەست و سۆزى
نووسەرە
{بوالو، سانت بىف، مەدام دى ستال، ئەلفرىد دى مۇسى}
- ۳۹- ئەو پىوانە رەخنەییانەى لە رىيازى رۆمانتىكى دەستیان دەدا. بۆ شىعرى
{لىرىكى(ویژدانى)، تراژىدى، كۆمىدى، فىرکردن}
- ۴۰- ئەو پىوانە رەخنەییانەى لە رىيازى كلاسكىكى دەستیان دەدا بۆ شىعرى
{لىرىكى، تراجىدى و كۆمىدى، فىرکردن، ویژدانى}
- ۴۱- يەككىكە لە رىبازە ئەدەبىيەكان
{شىكارى دەروونى، بنیاتگەرايى، ماركسى، پرناسى}
- ۴۲- يەككىكە لە رىبازە رەخنەییەكان
{شىكارى دەروونى، فۆرمالىزى، پرناسى، رىيالىزىمى}
- ۴۳- لە دواى رىيازى ھىماگەرى كام رىيازى ئەدەبى دىت؟
{رىيالىزىمى، كلاسكىكى، رۆمانتىكى، فۆرمالىزى}
- ۴۴- رەخنەى نوئى لە ئەدەبى ئەورۇپى سەدەى نۆزدە پى لەسەر ئەوہ دادەگرى كە دەبى
پىوانە رەخنەییەكان
{كەسى بن، بابەتى بن، مرۇقاىەتى بن، گشتى بن}
- ۴۵- سەرەتای رەخنەى رۆژھەلاتى دەست پىدەكات لە ئەدەبى عەرەبى سەردەمى
{ھاتنى ئىسلام، عەباسى، پىش زاین، جاھىلى}
- ۴۶- لە سەردەمى جاھىلى شاعىرانى ھەر ھۆزىك بەرھەمى خویان بۆ شاعىرىكى گەورەى
ئەو كاتە كە ناوى..... خویندووەتەوہ
{نابىغە ئەلزوبىيانى، ئەرەستو، ئەرستوقانس، ئەلفرىد دى مۇسى}
- ۴۷- پاش بلاوبوونەوہى ئاینى پىرۇزى ئىسلام پىوانە رەخنەییەكان لە رىنمايىيەكانى ئاینى
ئىسلامەوہ بە دەست دەھىتران، دەبووايە شاعىر
{پەيامدار، بى پەيام، بەتوانا، خویندەوار}
- ۴۸- قۇناغى گرنگى رەخنەى رۆژھەلاتى كام سەردەم بوو؟
{عەباسىيەكان، جاھىلى، ھاتنى ئىسلام، عوسمانىيەكان}
- ۴۹- لە سەردەمى عەباسىيەكان ئەو تىروانىنە رەخنەییە پەپرەوكرائە، بەلايەوہ دەقى ئەدەبى
{چنراویكى دەستى، چنراویكى زمانى، چنراویكى جوان، چنراویكى باش}

- ۵۰- رهخنه‌ی رۆژهلای به سوود وەرگرتن له ریبازه رهخنه‌یه‌کانی ئەده‌بی ئەوروپی
گه‌شە‌ی کردوو له سه‌ده‌ی
{حه‌قه‌، هه‌ژده‌، نۆزده‌، بیست}
- ۵۱- رهخنه‌ی رۆژهلای له سه‌ده‌ی نۆزده‌ به دواوه‌ گه‌شە‌ی کردوو به سوود وەرگرتن
له ریبازه رهخنه‌یه‌کانی ئەده‌بی
{ناسیایی ئەوروپی ئەمریکی ئەفریقی}
- ۵۲- وه‌ک ئاشکرایه ئەده‌بی کوردی میژوووه‌کی دیرینی هه‌یه‌و کۆتترین جۆری ئەده‌ب بریتییه له
{جیروک، وتار، داستان، شیعەر}
- ۵۳- ئەو به‌رهمه‌ رهخنه‌ییانه‌ی که هه‌ن میژوووه‌کیان ده‌گه‌ڕێته‌وه‌ بۆ سه‌ده‌ی رابردوو له
سالانی
{سی، بیست، چل، په‌نجای}
- ۵۴- وشە‌ی رخنه‌ی به‌و واتایه به‌کاره‌یناوه که ئیستا به‌کاری ده‌هینن، له‌پال ئەمه‌ش کۆمه‌لی
زاراوه‌ی رهخنه‌یی به‌کاره‌یناوه.
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۵۵- به‌لایه‌وه‌ باشترین شیعەر ئەو شیعهریه که وشه‌کانی جوانو چێژبه‌خشو ره‌وان بنو
واتاکانی‌شان سوودبه‌خش بن
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۵۶- {ئه‌سه‌ن ژ ڤی وه‌سفێ ره‌فیع} ئەمه‌ هی شاعیر
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۵۷- ئەحمه‌دی خانی کۆمه‌لی پێوانه‌ی رهخنه‌یی ده‌رده‌بێ له
{مه‌مو زین، شیرینو فه‌ره‌اد، خه‌جو سیامه‌ند، مه‌می ئالان}
- ۵۸- داوا له رهخنه‌گران ده‌کات ره‌نج و ماندوو‌بوونی شاعیریان له‌به‌رچاو بیت.
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۵۹- ئەو راستییه ده‌خاته به‌رده‌ست که ده‌قی شیعری دوا له‌دایک‌بوونی له‌ لایه‌ن
رهخنه‌گران‌ه‌وه رهخنه‌ی لی ده‌گیرێ.
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۶۰- هه‌موو ده‌قی که ره‌سه‌ن بیت و دزراو نه‌بیت وه‌کو رۆله‌ی شاعیر وایه‌و لای
شاعیر خۆشه‌ویسته‌و که‌س‌یش پێی خۆش نییه به‌خرابی له‌ مندا له‌کانی بروانی
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۶۱- ئاوری له‌ باسیکی رهخنه‌یی گرنگ داوه‌ته‌وه‌ ئه‌ویش کێشه‌ی داهینانه
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۶۲- باسیکی گرنگی رهخنه‌یی ده‌روژینی، ئه‌ویش (کورتبیری)یه
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، مه‌لای جزیری}
- ۶۳- پروو له‌و که‌سانه ده‌کات که رهخنه‌یان لی گرتوو و توانجیان لێداوه که شیعەر به‌ زمانی
کوردی ده‌لیت.
{نالی، حاجی قادری کۆیی، ئەحمه‌دی خانی، سالم}

- ٦٤- به‌ لایه‌وه به‌های دهق واتای جوانو نووییە نه‌ک هه‌ر به‌ ته‌نها وشه‌و واژه‌ی جوانو رازاوه
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٦٥- (که‌س به‌ ئه‌لفازم نه‌لی خو‌کردییه‌ خو‌ کردییه‌) ئه‌م نیوه‌ دێره‌ هی شاعیر
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٦٦- وه‌کو ئه‌حمه‌دی خانی ده‌ستنیسانی ئه‌و به‌ره‌ته‌ ره‌خنه‌یییه‌ ده‌کات، شیعرێ جوانو به‌هادار
ئو شیعره‌یه‌ که‌ به‌ که‌مترین وشه‌ زۆرتین واتای ده‌ربریوه‌.
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٦٧- ده‌ستنیسانی ئه‌و به‌ره‌ته‌ ره‌خنه‌یییه‌ ده‌که‌ن، شیعرێ جوانو به‌هادار ئه‌و شیعره‌یه‌ که‌ به‌
که‌مترین وشه‌ زۆرتین واتای ده‌ربریوه‌.
{نالیو جزیری، سالمو حاجی قادری، خانیو نالی، جزیریو خانی}
- ٦٨- ده‌لێت: (شاعیرانی کورد توانیویانه‌ ره‌وانبێژی عه‌ره‌بی بخه‌نه‌ ژێر رکیفی خویان).
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٦٩- (له‌ رۆژی ئیمتیحانا دیم به‌ره‌ر تالیبو مه‌عشوق) ئه‌م نیوه‌ دێره‌ هی شاعیر
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٧٠- ره‌خنه‌گر ده‌بێت که‌سانی شاره‌زاو به‌توانابن، چونکه‌ هه‌موو که‌س ناتوانیت بیه‌ته‌
ره‌خنه‌گر که‌ به‌ (سه‌رافێ زیرو زیوی قسه‌) ناویان ده‌بات.
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٧١- به‌ پشت به‌ستن به‌ پێوانه‌یه‌کی ره‌خنه‌یی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ که‌ ره‌وانبێژیو روونیژی بووه‌،
به‌های شیعرێ کوردی دیاریده‌کاتو شانی پێ لێده‌دات له‌ شیعرێ فارسیدا.
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٧٢- (مه‌لێن فه‌ساحه‌تی کوردی به‌ فارسی ناگات) ئه‌م نیوه‌ دێره‌ هی شاعیر
{نالی، حاجی قادری کوویی، ئه‌حمه‌دی خانی، سالم}
- ٧٣- کتیی (ئه‌نجومه‌نی ئه‌دیبان ١٩٢٠ی) (ئه‌مین فه‌یزی) ده‌چێته‌ خانه‌ی
{ره‌خنه‌ی ئه‌ده‌بی، میژووی ئه‌ده‌بی، تیۆری ئه‌ده‌بی، وتاری ئه‌ده‌بی}
- ٧٤- هه‌ندی راو بۆچوونی ره‌خنه‌یی ده‌رباره‌ی شاعیران خستووته‌ روو له‌ کتیی
{ئه‌نجومه‌نی ئه‌دیبان - ریالیزم له‌ ئه‌ده‌بی کوردی - شیعرو ئه‌ده‌بیاتی کوردی، شاعیره‌کانمان}
- ٧٥- ئه‌مین فه‌یزی رای وایه‌ له‌ داهیتانی شیعریدا زیاتر بایه‌خی به‌ لایه‌نی به‌ جوانکاری داوه‌،
{نالی، مه‌وله‌وی، سالم، مه‌حو}
- ٧٦- هونه‌رمه‌ندانه‌ مامه‌له‌ی له‌گه‌ل ده‌قی شیعرێ کردوو ده‌هیتانه‌کانی ئاکامی زانستو
زانباری شیعریه‌ زیاتر له‌وه‌ی هه‌لقولاوی به‌هره‌ی شیعرێ بیه‌ته‌
{نالی، مه‌وله‌وی، سالم، مه‌حو}
- ٧٧- ئه‌مین فه‌یزی رای وایه‌ له‌ ریکخستنی سه‌روادا داهیتانی کردوو.
{نالی، مه‌وله‌وی، سالم، مه‌حو}
- ٧٨- شیخ نوری شیخ سالم له‌سالی (١٩٢٦) زنجیره‌یه‌ک لیکۆلینه‌وه‌ی بلاوکرده‌وه‌ له‌ رۆژنامه‌ی
{ژین، برایه‌تی، ژیانه‌وه، سلیمانی}
- ٧٩- لیکۆلینه‌وه‌که‌ی (شیخ نوری شیخ سالم) ده‌چێته‌ خانه‌ی
{ره‌خنه‌ی ئه‌ده‌بی، میژووی ئه‌ده‌بی، تیۆری ئه‌ده‌بی، وتاری ئه‌ده‌بی}

۸۰-جیاوازی لە نێوان زمان و شیوازی ئاخواوتنی رۆژانه و شیوازی زانستی و شیوازی ئەدەبی دەکات

{سیاپۆش، ئەمین فەیزی، علی کمال باپیر، **شیخ نوری شیخ صالح**}

۸۱-بەرەمی (شاعیرەکانمان) ی نووسەر (سیاپۆش) دەرچوو لە سالی {۱۹۲۶، ۱۹۳۹، ۱۹۳۲، ۱۹۲۰}

۸۲-یەکیک لەم رەخنەگرانە هەولەدات چەمکیکی نوی بخاتە بەردەستو بە پێی ئەو چەمکە شیعری شاعیران هەلسەنگێتری

{سیاپۆش، ئەمین فەیزی، علی کمال باپیر، **شیخ نوری شیخ صالح**}

۸۳-کام لەم بەرەمانە نەک هەر دەچیتە خانە ی رەخنەو بەلکو دەرگایەکی نوێش لەبەرەم ئەدەبو رەخنە ی کوردیدا دەکاتەو.

{ئەنجومەنی ئەدیبان، ریالیزم لە ئەدەبی کوردی، شیعرو ئەدەبیاتی کوردی، **شاعیرەکانمان**}

۸۴-(سیاپۆش) لەوتارە رەخنەییەکە ی بەناوی (شاعیرەکانمان) چ جوهر شیعریک رەتەدەکاتەو؟ {ریالیزمی، فۆرمالیزی، پرناسی، **کلاسیکی**}

۸۵-بەرەمی (گۆلدەستە ی شووعەرای هاووعەسرم ۱۹۳۹) ی عەلی کەمال باپیر دەچیتە خانە ی {رەخنە ی ئەدەبی **میژووی ئەدەبی** تیۆری ئەدەبی وتاری ئەدەبی}

۸۶-کام بەرەم بە کورتی باس لە ژیا نی چەند شاعیریکی کوردی هاوچەر خ دەکات؟ {ئەنجومەنی ئەدیبان، **گۆلدەستە ی شووعەرای هاووعەسرم**، شیعرو ئەدەبیاتی کوردی **شاعیرەکانمان**}

۸۷-زەمینە یەکی لەبار رەخسابو وتاری رەخنەییو کۆمەلی نووسەر لە بواری پراکتیکیدا کۆمەلی وتاری رەخنەییان بلاوکردوووەتەو لە گوڤاری {شەفەق، هاوار، **گەلاویژ**، ژیا نەو}

۸۸-بەرگی یەکەمی (شیعرو ئەدەبیاتی کوردی) ی (رەفیق حلمی) لە سالانی چلەکان کەوتە بەر دەستی خوێنەران، دەچیتە خانە ی {رەخنە ی ئەدەبی **میژووی ئەدەبی** تیۆری ئەدەبی وتاری ئەدەبی}

۸۹-زیاتر ئاشنای شیعرو شاعیرانی نەتەووەکەمان بوونو بواری هەلسەنگاندنو تیروانینی رەخنە یی زیاتر لەبەرەمدا کردنەو

{ئەنجومەنی ئەدیبان **میژووی ئەدەبی کوردی** شیعرو ئەدەبیاتی کوردی **شاعیرەکانمان**}

۹۰-یەکیک لەم بەرەمانە لەپال ژیا ن و شیعری چەند شاعیریکی کورد کۆمەلی راو بووچوونی رەخنە یی وردی شاعیران خستوووەتە روو.

{ئەنجومەنی ئەدیبان **میژووی ئەدەبی کوردی** **شیعرو ئەدەبیاتی کوردی** **شاعیرەکانمان**}

۹۱-وتارە رەخنەییەکان **لوردترو زانستانەتر** بوونو بوونە جیگای بایەخ پیدانی ئەدەب دۆستان، بە دەرچوونی گوڤاری

{**شەفەق**، هاوار، **گەلاویژ**، ژیا نەو}

ئەدەب

ئامادەکردنی: محسن علی حسین
ئامادەیی ئازادی کوربان

- ۹۲-وتارى رەخنەئى (كۈنۈ تازە لە شىعدا) لە گوڭقارى شەفەق بلاۋبوۋەۋە ھى نووسەر
{مارف بەرزنجى، ئەمىن فەيزى، على كمال باپير، مارف خەزىنەدار}
- ۹۳-لىكۆلىنەۋەكەئى (كامىل خەسەن بەسىر) بەناۋى (كامران شاعر من كوردستان)
بلاۋكرائەۋە بە زمانى
{كوردى، عەرەبى، فارسى، توركى}
- ۹۴-بە كردنەۋەئى بەشى كوردى لە كۆلىڭزى ئادابى زانكۆى بەغدا وتنەۋەئى بابەتتى رەخنە
لە لايەن
{دىلان، گوران، كامەران، مارف خەزىنەدار}
- ۹۵-بە ئامادەكردنى كۆمەللى نامەئى ئەكادىمىيە لايەن ئەۋ خويندكارانەئى لە دەرەۋەئى
عىراق بىروانامەئى دىكتورايان بەدەست ھىئا، لە ناۋەپراستى
{سىيەكان، شەستەكان، چەكان، پەنجاكان}
- ۹۶-لە سالى (۱۹۷۰) ئاسۋىيەكى نوئى لەبەردەم چالاكى و جموجۋىلى رەخنەئى كرايەۋە
لەگەل سەرھەلدانى بىزوتنەۋەئى
{روانىن، روانگە، ياخى بوون، بەرەنگارى}
- ۹۷-ئەگەرچى تا رادەيەك ئەدەبىو رەخنەئى كوردى ۋەك شۆرشەكەئى توۋشى جۆرە
نوشتىيەك لە
{۱۹۹۱، ۱۹۸۵، ۱۹۷۵، ۱۹۷۰}

رهخنه‌ی ئه‌ده‌بى كوردى

بۆقه‌كان

هونه‌رى شيعر

ئەنجوومەنى ئەديبان 1920 (ئەستەنبۆل)
دەچیتە خانەى میژووی ئەده‌بى

شاعیره‌كانمان 1932 دەچیتە خانەى ره‌خنه‌ى ئەده‌بى

گولده‌سته‌ى شوعه‌راى هاو‌عه‌سرم 1939
دەچیتە خانەى میژووی ئەده‌بى

ئەرس‌تۆفانسېس

ئەرس‌تۆ

ئەمین فەیزى

سیاپۆش

عەلى كمال باپیر

ره‌فیع حلمی

شيعرو ئەده‌بیاتی كوردى - به‌رگى یه‌كه‌م 1941
دەچیتە خانەى (میژووی ئەده‌بى)

شيعرو ئەده‌بیاتی كوردى - به‌رگى دووهم 1956
دەچیتە خانەى ره‌خنه‌ى ئەده‌بى

شيعرونووسینی كوردى 1958 (له‌ گوڤارى شه‌فه‌ق)

میژووی ئەده‌بى كوردى 1952

عەلا‌ئە‌دین سو‌جادی

مارف به‌رزنجی

كامهران و دیارییه‌كه‌ (له‌ گوڤارى شه‌فه‌ق)

كون و تازه‌ له‌شيعردا 1958 (له‌ گوڤارى شه‌فه‌ق)

كوردو شيعر 1958 (له‌ گوڤارى شه‌فه‌ق)

هه‌سان

مارف خه‌زنه‌دار

كوردو ئوسلوبى شيعر 1958 (له‌ گوڤارى شه‌فه‌ق)

كورتە میژووی هاو‌چه‌رخى ئەده‌بیاتی كوردى (نامه‌ى
ئەكادیمی)

كامهران و هۆنراوه‌ى نوێ 1958،

حسین عارف (محمد

صدیق عارف)

محمدی مه‌لا‌كه‌ریم

حاجی قادری كۆبی 1958

كامیل حسن بصیر

كامران شاعر من كوردستان 1958 (به‌عه‌ره‌بى)

د.عیزه‌دین مسته‌فا

په‌سول

پایلیزم له‌ئەده‌بى كوردیدا (نامه‌ى ئەكادیمی)

د.ئیحسان فوئاد

حاجی قادری كۆبی - ژيان و به‌ره‌هم (نامه‌ى
ئەكادیمی)

پەخشان

پ/ ١/ پەخشان چىيە؟ ١خ٢٠٠٦، ١خ٢٠٠٩

و/ بەشىكە لەئەدەب برىتيە لەو دەربرىن و نووسراوانەى كە ھەست و سۆزى مروڤ نیشان دەدات، پەخشانی نوى بايەخ بە كىش و سەروا نادات.

پ/ ٢/ چەند جوړه پەخشان ھەيە؟ چين؟ بە نموونەوہ. ١خ٢٠٠٧

و/ دوو جوړه:-

١- پەخشانی زانستى: ئەو پەخشانە يەكە باس لە بابەتيكى زانستى دەكات و بايەخ بەھەست و سۆز نادات وەك

بابەتەكانى (كيميا، فيزيا، پزىشكى، بىركارى)

٢- پەخشانی ئەدەبى: ئەو پەخشانە يەكە زياتر بايەخ بەھەست و سۆز دەدات بۆئەوہى كار لە بەرامبەرەكەى بكات و چىژى پى ببەخشىت وەك:

(وتارى ئەدەبى، چىروك، ياداشت، نامە، ژياننامە، وەرگىرانى ئەدەبى، وتويزەئەدەبىيەكان)

١خ٢٠٠٧

پ/ ٣/ پىناسەى وتار:

و/ ھونەرئىكى ئەدەبىيە نووسەر بەشئوہيەكى كورت و ورد و سەرنج ٲاكىش لايەنيكى ژيان باس دەكات و بىروپاى خوى دەرپارەى دەخاتە ٲوو.

وتار

٢خ٢٠٠٩

پ/ ٤/ خاسىيەتەكانى وتار چين؟ بيانژمىرە.

١- كورتى، دەبىت وتار لەچەند پەرەيەك تىپەر نەكات.

٢- جوانكارى لە دەربرىندا.

٣- تەكنىك لە نووسىندا، كە ھەر نووسەريك ٲىگايەكى تايبەتى خوى ھەيە بۆ ٲوونكردنەوہ و دارشستنى بابەتەكەى بەزمانى ٲووناكبىرى سەردەم.

٤- بابەتى وتار ٲەنگدانەوہى بىرو ھەست و سۆزى خودى خاوەنەكەيەتى.

پ/ ٥/ جوړهكانى وتار بژمىرە؟

٣- وتارى ٲەخنەيى

٢- وتارى ئايىنى

١- وتارى سياسى

٥- وتارى كۆمەلايەتى

٤- وتارى مېژوويى

پ/ ٦/ ٲىرەوى گەشەسەندنى وتار بۆ چەند قوناغ دابەشەكرىت؟

و/ دەكرىت بە سى قوناغ، ئەمانىش ئەمانەن:

١- قوناغى يەكەم: سالانى (١٩٣٩ - ١٩٥٨)

٢- قوناغى دووہم: سالانى (١٩٥٨ - ١٩٧٠)

٣- قوناغى سىيەم: سالانى (١٩٧٠ - ١٩٩١)

قوناغی یه‌که‌می وتار ۱۹۳۹ - ۱۹۵۸

پ/ ۷/ گه‌شه‌سه‌ندن و لاوازبوون له‌به‌ره‌می ئه‌ده‌بی کوردی په‌یوه‌ندی به‌چیه‌وه
هه‌بووه؟

و/ په‌یوه‌ندی هه‌بووه به‌و بارودوخه سیاسی و کومه‌لایه‌تی و ئابوورییه‌ی ئه‌و ده‌می
به‌ره‌مه‌که‌ی تیدا هاتووه‌ته ئاراهه.

پ/ ۸/ له‌عیراق باری وتار چۆن بووه له قوناغی یه‌که‌م؟ ۲۰۰۹ به‌رای (به‌ند)

و/ له‌عیراق له‌ کوتایی سییه‌کاندا له‌سالی (۱۹۳۹) دا گوڤاری (که‌لاوێژ) ده‌رچوو، ئه‌م گوڤاره
به‌دریزی (۱۰) سال تا (۱۹۴۹) به‌رده‌وام بوو، له‌ماوه‌ی ده‌رچوونی ئه‌م گوڤاره‌دا هه‌موو
به‌شه‌کانی ئه‌ده‌ب، به‌تایبه‌تی وتار، گه‌شه‌سه‌ندنیک‌ی باشی به‌خویه‌وه دیووه له‌ روخسار و
ناوه‌روکدا، پاشان له‌ سالانی چل و په‌نچا‌کاندا له‌ عیراقدا پیش روودانی شۆرش‌ی (۱۴)
ته‌مموزی (۱۹۵۸) چهندان روژنامه و گوڤاری تر هاتنه ئاراهه که به‌هۆیان‌ه‌وه وتار هه‌نگاوی
به‌رچاوی ناوه، له‌وانه: (روونا‌هی ۱۹۴۱، نزار ۱۹۴۸، هیوا ۱۹۵۷)

پ/ ۹/ وتارنووسه دیاره‌کانی قوناغی یه‌که‌م کی بوون؟ بیانژمیره. ۲۰۰۸ خ

و/ له‌ وتار نووسه دیاره‌کانی ئه‌م قوناغه (برایم ئه‌حمه‌د، حوزنی موکریان‌ی، عبدالرحمانی
زه‌بیحی، جه‌لادت به‌درخان، عه‌لئه‌دین سو‌جادی، روقیه‌ی قادری، سولتان خان‌ی فه‌تاحی
قازی،.....)

پ/ ۱۰/ باری وتار له‌دوای دامه‌زراندنی کۆماری کوردستان له‌ مه‌هاباد چۆن بووه؟
ناوی بلاوکراوه‌کان بنووسه؟

و/ له‌دوای دامه‌زراندنی کۆماری کوردستان له‌مه‌هاباد (۱۹۴۶) و له‌و ماوه‌ کورته‌ی ته‌مه‌نی
ئه‌و کۆماره‌دا ئه‌ده‌ب به‌گشتی هه‌نگاوی به‌ره‌وپیش ناوه، چهندین گوڤارو روژنامه‌ی
هه‌مه‌چه‌شنه ده‌رچوون له‌وانه:-

(روژنامه‌ی کوردستان ۱۹۴۶، هه‌لاله ۱۹۴۶، گروگالی مندا‌لانی کورد ۱۹۴۶)

دسته‌گشتی تاره ۱۹۴۶

پ/ ۱۱/ گرگنترین خاسیه‌ته‌کانی وتار له قوناغی ۱۹۳۹ - ۱۹۵۸ بژمیره؟

۱- زمانی وتاره‌کان گه‌شه‌یان به‌خۆیان‌ه‌وه بینی چونکه زیاتر به‌ره‌و کوردی په‌تی ده‌بران.
(هه‌رچه‌نده هه‌ندیک جار ده‌قاوده‌ق وشه‌ی عه‌ربی له‌نووسیندا به‌کاره‌ینراوه).

۲- نیشانه‌کانی خالبه‌ندی زیاتر بایه‌خی پیدراوه.

۳- به‌هۆی سه‌ره‌له‌دانی وتارنووسی ژنه‌وه که هاندانی ئافره‌تی کورد بو خویندن و
خوینده‌واری بابته‌تی سه‌ره‌کی ناوه‌پۆکی وتاره‌کانیان بووه.

۴- زۆر وتاری وه‌رگیرداو له‌زمانه‌کانی دیکه‌وه ده‌کرانه کوردی ناوه‌پۆکی وتاری
کوردییان پی ده‌وله‌مه‌ندتر کرا.

پ۱۲/ پارچە (شەونىمى بەرى بەيان) **نمونه‌ی وتاری جییه؟ هی کییه؟ کەى و لە کام گۆفار بلاوکراوە تەو؟**
و / نمونه‌ی وتاریکی ئەدەبییه (محەمەد ئەحمەد تەها - نازناوی کامەران موکری) لە سالی ۱۹۶۶ لە گۆفاری (دەنگی کیتی تازە) بلاوکراوە تەو.

قۇناغى دووهم ۱۹۵۸-۱۹۷۰

پ۱۳/ لە سالانى ۱۹۵۸-۱۹۷۰ چ گۆرانکارییهک کاریگەری لەسەر ئەدەبى کوردی دروستکرد؟

و/ لەم سالانهدا گۆرانکارییه سیاسى و کۆمه‌لایه‌تى و ئابوورى و پرووناکییرییه‌کان به‌ته‌واوى کاریگەری قوولیان لەسەر ئەدەبى کوردی دروست کردوو.

پ۱۴/ جى بووه هۆى به‌ره‌وپیشچوونى وتار له قۇناغى (۱۹۵۸-۱۹۷۰) دا؟ ناوى ئەو رۆژنامه و گۆفارانە بنووسه کە لەم قۇناغه دەرچوونه؟

۱- لەدواى روودانى شۆرشى ۱۴ى تەمموزى ۱۹۵۸، چونکە رژیمیکی نوێ دامەزرا، یاساکانی رژیمی پیشوو گۆران.

۲- بواری رادەربەرین و چاپەمەنى تیدا فراوانتر و ئازادتر بوو.

۳- بەتایبه‌تى به‌هۆى ئەو گۆفار و رۆژنامانه‌ى کە بلاوده‌کرانه‌وه له‌وانه (شه‌فه‌ق ۱۹۵۸، رای گهل ۱۹۵۹، بلیسه ۱۹۵۹، رۆژى نوێ ۱۹۶۰)

پ۱۵/ لەسەرەتای سالانى شۆرشى ئەیلولدا بارى وتار چۆن بووه؟ کەى وتار ژبايه‌وه؟

و/ لەسەرەتای سالانى شه‌ستد به‌هۆى هه‌لگیرسانی شۆرشى ئەیلوول و تیکچوونى بارودۆخى سیاسى کوردستان بابه‌تى وتار به‌ره‌و لاوازی و سستى رویشتوو.
له‌ناوه‌راستى شه‌سته‌کان و دواتر به‌هۆى دەرچوونى چه‌ند رۆژنامه و گۆفاریک بواری بۆ گه‌شه‌سەندنى وتار ژبايه‌وه. له‌وانه رۆژنامه‌ی: (برایى، برایه‌تى ۱۹۶۷، سلیمانى ۱۹۶۸)

پ۱۶/ بنووسه‌ره‌ ناو داره‌کانى قۇناغى (۱۹۵۸-۱۹۷۰) کى بوون؟

و/ مارف به‌رزنجى، د.عزەدىن مسته‌فا، شیخ محەمه‌دخال، گۆران، مارف خەزنەدار، ئەبوزەید مسته‌فا سەندى، رەمزى قەزاز

پ۱۷/ گرنگترین خاسییه‌ته‌کانى وتار له‌قۇناغى سالانى ۱۹۵۸-۱۹۷۰ بژمیره؟ ۲۰، ۲۱، ۲۲

۱- زمانى وتاره‌کان پوختتر بوون له‌پرووى وشه و زاراوه‌وه ده‌وله‌مه‌ندتر بوون به‌تایبه‌تى، زمانى نووسینى وتار به‌ دیالیکتى کرمانجى خواریو بوو موتوربه‌کراوه به‌ وشه و زاراوه‌ی دیالیکته‌کانى تر.

۲- هه‌ولدر رینووسیکى راست و دروست په‌یره‌وبکریت شیوازی هونه‌رییه‌کەشى به‌رز و

بىر لەجۋانكارى بىت.

۲- لەرووى ناوەرۈكەۋم بابەتى سىياسى بۇ خۇي سەرەكى تىرىن بابەتى وتار بوۋە | كە
باسى بىرى ئازدىخوارى و پىشكەۋتن خۋازى كراۋە، زىاترىش جەخت لەسەر بىروباۋرى
تەتەۋەيى و مافەكانى كورد و يەكگرتتەۋەي كوردستان كراۋە.

۳- لەپال گەشەسەندى وتارى سىياسى، وتارى كۈمەلايەتى و مېژوۋىي ئاسۋى فراۋانتريان
لەبەردەم كرايەۋە بەتايىبەتى باسى ئەو بابەتەنە كراۋە كە پەيۋەندىيان بەنەتەۋەي
كوردەۋە ھەبوۋە.

۵- لەم قوناغەدا زور وتار لەزمانەكانى بىگانەۋە ۋەرگىردراۋن بۆسەر زمانى كوردى لە
ھەموو بۋارەكانى ئەدەبى و پرووناكىيرى.

۱۸- / وتارەكەي (پەمىزى قەزەز) كەي و لە كام پۇژنامە بىلاۋكراۋتەۋە؟ (نەم گراشە)
و / ۱۹۶۷ - ژمارەي ۲۹ پۇژنامەي (براى) دا بىلاۋى كوردۋتەۋە

قۇناغى سىن يەم ۱۹۷۰ - ۱۹۹۱

۱۹- / دەرچوۋنى بەيانى (۱۱) ئازارى ۱۹۷۰ پۇلى چى بوو لە بەرەۋپىش بىردى وتار؟

۱- لەدۋاي بەيانى (۱۱ ئازارى ۱۹۷۰) تارادەيەك سەرەخۋىي كوردستان بۇ چەند
سالانىكى كەم ھەنگاۋى تىرى بەم بزوتتەۋە ئەدەبىيە داۋە.

۲- گەلىك يانە و كۈمەلە دەرکەۋتن كە ھەريەكىيان بۇ گەياندى بىرى خۇيان چەند گۇقار
و پۇژنامەيان دەرکرد ئەمەخۇي لەخۇيدا ھەنگاۋىكى تر وتارى بەرەۋ پىش بىرد.

۳- بزوتتەۋەيەكى پۇشنىبىرى و ھۇشيارى لەناۋ نووسەران و جەماۋەر خولقاند.

گەلىك پۇژنامە و گۇقارى ئەدەبى و زانستى و پرووناكىيرى ھاتنە مەيدانەۋە لەۋانە
(زانىارى ۱۹۷۰، نووسەرى كورد ۱۹۷۱، گۇقارى پۇژى كوردستان ۱۹۷۱، گۇقارى كۆرى
زانىارى كورد ۱۹۷۳).

پۇژنامە خانى دىن بەيانى ۱۱ ئازار

۲۰- / دۋاي دەرچوۋنى بەيانى (۱۱) ئازار ئەم پۋوگەشەي وتار چەندى خاياند؟
لەبەرچى؟

رەۋە ۴ سالە

و / بىگومان ئەم روۋەگەشەي بەرەۋ پىشچوۋنى وتار تاسالى (۱۹۷۴) ي خاياند بەلام
پۇژانى ھەلگىرساندەۋەي شۇرش لە سالى (۱۹۷۴) و نسكۋى شۇرشى لەسالى (۱۹۷۵) دا.

چەند سالىكى دۋاي ئەو روۋداۋە بۇخۇيان چەشەنە ئاستەنگىيان لەبەردەم ئەدەبى كوردى
بەگشتى و ھونەرى وتاردا دروستكرد، بەتايىبەتى كاتى راگەياندى كوردى لەو چەند سالەدا
ئەو پۋوگەشەي پىشۋوى نەما و كەۋتە ژىر فشارەۋە.

۲۱- / لە دۋاي نسكۋى ۱۹۷۵ لە شارەكان وتار چۈن بەرەۋ پىش چوۋ؟

و / لەگەل ھەموو ئەمانەشدا نووسەرانى كورد لەشارەكاندا، لەو چەند ژمارە كەمەي ئەو
گۇقارە و پۇژنامانەي كە لەو سەردەمەدا دەرەچوۋن ۋەك (ھاۋكارى، بەيان، پۇشنىبىرى
نۆي) توانيان وتار بەرەۋپىش بەرن.

كام لەم بىلاۋكراۋە لەشار

دەرچوۋنى

كام لەم بىلاۋىكرادىنە لە شاخ بوون؟

ب۲۲/ لەدۋاى نىسكىۋ نووسىھانى شاخ كرنىگان بە چ جۆرە وتارىك دەدا؟ ناۋى بىلاۋىكرادىكى شاخ بنووسىھە
 و / كرنىگان بە وتارى سىياسى داۋە. بىلاۋىكرادىكى شاخ ئەمانەن: -
 (نووسىھەرى كوردستان ۱۹۸۱، كزىك ۱۹۸۳، ھەلمەت ۱۹۸۵، قەندىل ۱۹۸۷، ھەلوئىستى ئەدەبىي ۱۹۸۸، بانگ ۱۹۸۹.....)

ب۲۳/ دىيارترىن وتارنووسانى ئەم قۇناغە كى بوون؟
 و / لەدەنگە دىيارەكان و قەلەم رەۋەكانى وتار لەم سالانەدا
 (تەھابەرۋارى، مستەفا نەرىمان، عبدوالرحمان مزورى، جەمال خەزانەدار، عەلى سەيدىق كەۋرانى، سەلاح شۋان)

ب۲۴/ نووسىھانى سالانى ھەشتا بەرگىيان لەچى دەكرى؟ وتارەكانى ئەم سالانە بۇ خۇيان دەبوونە چى؟
 و / لەسالانى ھەشتاكانى سەدەى رابردو نووسىھانى كورد لە رىگى بەرھەمە ئەدەبىيەكانەۋە بەرگىيان لەدژى سىياسەتى تۈنەۋەدى نەتەۋەكەيان دەكرى، ھەربۇيە وتارەكانى ئەم سالانە بۇخۇيان دەبوونە بىنەمالى بىكەينەرىكى پتەۋى ئەدەبىي

ب۲۵/ خاسىيەتەكانى وتار لەقۇناغى سىيەم ۱۹۷۰ - ۱۹۹۱ بژمىرە؟
 و /
 ۱- لەسەرەتاي سالانى ھەفتاكان زمانى وتار گەشەيەكى زۆر دىيارى بەخۇيەۋە دى كە لەقۇناغەكانى پىشۋوتىر بەۋ رادەيە نەبىنراۋم، بەتاييەتى كە بەرنامەى خويندن لە قۇناغەكانى ناۋەندى و ئامادەى دا بوون بە كوردى ئەمەش بوۋە ھۆى ئەۋەى كۆمەلىك وشە و زاراۋەى نۆى بىتە ناۋ قەرھەنگى زمانى كوردى و دەۋلەمەندىرى بىكات.
 ۲- لەدۋاى نىسكىۋ شۇرشى ئەيلۈل لەسالى (۱۹۷۵) ياردەيەك كە بەئاشكرا ھەستى پى دەكرىت بەتاييەتى لە بىلاۋىكرادىكى ناۋ شاردا بىرىتى بوۋ لە دەربرىنى ناراستەۋخۇ واتا پەنا بىردنە بەر ھىما و نىشانە، ئەمە لەكاتىكىدا لەسەرەتاي ھەفتاكاندا نووسىھان بى ترس و سىلكرىدەۋە ھەست و سۆزۈ بىرى خۇيان دەرەدەبىرى، چۈنكە بارۋدۇخەكە ئازادى و سەرەستى بۇ نووسىھان دروستكرىدبوۋ.

۳- وتار لەم قۇناغەدا ۋەك ھۆيەك بۇ پاراستىنى زمانى كوردى بەكاردەھىنرا، چۈنكە بژىمى دۈژمەن بەنەتەۋەدى كورد ھەۋلى شىۋاندن و لەناۋىردىنى زمانى كوردى دەدا.
 ۴- لەدۋاى نىسكىۋ ۱۹۷۵ جىۋازى كەۋتە نىۋان نووسىھانى شارو شاخ لە خستىنەروۋى بابەتەكاندا چۈنكە بەسەرەستىيەى نووسىھانى شاخ ھەيان بوۋ ھەرگىز نووسىھانى شار نەيان بوۋ لەبەرئەۋە وتارى سىياسى لەرۋژنامەۋ گۇقارەكانى ناۋ شاردا پاشەكشەى كرد بەرامبەر ئەۋە لە بىلاۋىكرادىكى شاخ واتا ناۋ شۇرش بايەخى زۆرى پىدراۋ زياتر گەشەى دەكرى لەبەرئەۋە نووسىھانى شار ھەۋلىيان دەدا لەرىگەى وتارم كۆمەلايەتى رۋشنىبىرىي گشتىيەكاندا بىر و بۇچوون و ھەست و سۆزى نەتەۋايەتايان پىشان بىدەن.

پ ۲۶ / باسی بارودوخی نووسه رانی شاروشاخ بکه له خسته پرووی بابته کانیان؟
 ۲۰۱۱ خ ۱
 پ ۲۶ / له دواي نسکوی ۱۹۷۵ بارودوخی نووسه رانی شاروشاخ چون بوو له خسته پرووی
 بابته کانیان؟ ۲۰۱۲ خ ۲
 و / وه لام خالی چواره م له خاسیه ته کاند.

پ ۲۷ / دهقه که ی (سه بری بۆتانی) له کام قوناغه؟ که ی بلاوکراوه ته وه؟ به ناوی چی
 بوو؟
 و / له قوناغی (۱۹۷۰-۱۹۹۱) ه له سالی ۱۹۸۳ بلاوکراوه ته وه، به ناوی (ئه ده باکوریدی) یه.

بلاوکراوه کان سار /
 هاوکاره ، بهیان ، روتین لوت

بلاوکراوه کان سار /
 نووسه رانه کوردستان ۸۱
 عیث ۸۳ ، هلمهت ۸۵ ، قه نیه ۸۷ ، بائک ۸۹
 هه لویتسی ئه ده پ ۸۸

نسکوت ۷۰ جیلواری سار وکاخ

پىيىلىرى ھەلىقارەن

۱- بىرىقىيە لەۋ دەربىرىۋ نوۋسراۋانەى كە ھەستو سۆزى مەۋف نىشانىدەدات،
{پەخشان، پەخشانى ئەدەبى، پەخشانى زانستى، وتار}

۲- ئەۋ پەخشانەيە كە زىاتىر بايەخ بە ھەست و سۆز دەدات بۇ ئەۋەى كار لە بەرامبەرەكەى
بكات. {پەخشان، پەخشانى ئەدەبى، پەخشانى زانستى، وتار}

۳- جۆرىكە لە پەخشانى ئەدەبى

{كىمىيا، چىرۆك، بىركارى، پىزىشكى}

۴- ئەۋ پەخشانەيە كە باس لە بابەتتىكى زانستى دەكاتو بايەخ بە ھەستو سۆز نادات

{پەخشان، پەخشانى ئەدەبى، پەخشانى زانستى، وتار}

جۆرىكە لە پەخشانى زانستى {وتارى ئەدەبى، چىرۆك، نامە پىزىشكى}

۵- ھونەرىكى ئەدەبىيە نوۋسەر بە شىۋەيەكى كورت و ورد و سەرنج راكىش لايەنكى
ژيان باسدەكاتو بىروراي خۆى دەخاتە روو.

{پەخشان، پەخشانى ئەدەبى، پەخشانى زانستى، وتار}

۶- كورتى، دەبىت لە چەند پەرەيەك تىپەرەنەكات.

{پەخشان، پەخشانى ئەدەبى، پەخشانى زانستى، وتار}

۷- تەكنىك لە نوۋسىندا، ھەر نوۋسەرىك رىگايەكى تايبەتى خۆى ھەيە بۇ روۋنكرەنەۋە
دارشستى بابەتەكە بە زمانى روۋناكىبرى سەردەم.

{پەخشان، پەخشانى ئەدەبى، پەخشانى زانستى، وتار}

۸- بابەتى..... رەنگدانەۋەى بىرو ھەستو سۆزى خۇدى خاۋەنەكەيەتى.

{پەخشان، پەخشانى ئەدەبى، پەخشانى زانستى، وتار}

۹- لە عىراق لە كۆتايى سىيەكاندا گوڭقارى گەلاۋىژ دەرچوۋ لە سالى

{۱۹۴۹، ۱۹۳۹، ۱۹۴۸، ۱۹۳۸}

۱۰- گوڭقارى گەلاۋىژ بە دىرژايى (۱۰) سال بەردەوام بوو تا سالى

{۱۹۴۹، ۱۹۳۹، ۱۹۴۸، ۱۹۳۸}

۱۱- يەككىكە لە وتارنوۋسەكانى قۇناغى (۱۹۲۹-۱۹۵۸)

{مارف بەرزنجى، گوڭران، برايم ئەحمەد، تەھا بەروارى}

۱۲- يەككىكە لە وتارنوۋسە ژنەكان لە قۇناغى يەكەم

{پوقىيە قادىرى، عەلئەدىن سوجادى برايم ئەحمەد، حوزنى موكرىيانى}

۱۳- زمانى وتارەكان گەشەيان بەخويانەۋە بىنى چونكە زىاتىر بەرەۋ كوردى پەتى دەبران
لە قۇناغى

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۱۴- ھەرچەندە ھەندىك جار دەقاۋدەق وشەى عەرەبى لە نوۋسىندا بەكارھىتراۋە لە قۇناغى

{۱۹۷۰-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۳۹، ۱۹۷۵-۱۹۷۰، ۱۹۹۱-۱۹۷۰}
۱۵- نیشانه‌کانی خالبه‌ندی زیاتر بایه‌خی پیدرا له قوناغی
{یه‌که‌م، دووهم، سییه‌م، چوارهم}

۱۶- به‌هوی سهره‌ل‌دانی وتارنووسی ژنه‌وه که هاندانی ئافره‌تی کورد بۆ خویندنو
خوینده‌واری باب‌ه‌تی سهره‌کی وتاره‌کانیان بووه له قوناغی
{یه‌که‌م، دووهم، سییه‌م، چوارهم}

۱۷- (شه‌ونمی به‌ری به‌یان) ی کامهران موکری (محمد ئهمد ته‌ها) له‌سالی ۱۹۴۶
بلاوکراوه‌ته‌وه نمونه‌یه‌که له وتاریکی
{ئه‌ده‌بی، ره‌خنه‌یی، سیاسی، میژوویی}

۱۸- (شه‌ونمی به‌ری به‌یان) ی کامهران موکری له‌سالی ۱۹۴۶ بلاوکراوه‌ته‌وه له گوڤاری
{رووناھی، نزار، گه‌لاویژ، ده‌نگی گیتی تازه}

۱۹- له‌ سالانی چلو په‌نجاکاندا له عیراق پیش روودانی شو‌پشی (ته‌مموزی ۱۹۵۸) له‌ سالی
۱۹۴۱ گوڤاریک ده‌رچوو به‌ ناوی
{رووناھی، نزار، گه‌لاویژ، ده‌نگی گیتی تازه}

۲۰- گوڤاری بلیسه ده‌رچوو له قوناغی
{۱۹۵۸-۱۹۳۹، ۱۹۵۸-۱۹۷۰، ۱۹۷۰-۱۹۵۸، ۱۹۷۰-۱۹۷۵}

۲۱- زۆر گوڤانکاری سیاسیو کۆمه‌لایه‌تیو ئابووریو رووناکبیری کاریگه‌ری قوولیان له‌سه‌ر
ئه‌ده‌بی کوردیدا دروستکرد له‌ سالانی
{۱۹۵۸-۱۹۳۹، ۱۹۵۸-۱۹۷۰، ۱۹۷۰-۱۹۵۸، ۱۹۷۰-۱۹۷۵}

۲۲- یه‌کیکه له وتارنووسه‌کانی قوناغی دووهم

{دکتۆر عیزه‌دین مسته‌فا، برایم ئهمد، مسته‌فا نه‌ریمان، جه‌لادته به‌درخانی}

۲۳- زمانی نووسینی وتار به‌ دیالیکتی کرمانجی خواروو بوو موتوربه‌کراوه به‌ وشه‌و
زاراوه‌ی دیالیکته‌کانی تر له قوناغی
{۱۹۵۸-۱۹۳۹، ۱۹۵۸-۱۹۷۰، ۱۹۷۰-۱۹۵۸، ۱۹۷۰-۱۹۷۵}

۲۴- زمانی وتار له قوناغی دووهم به‌ شیوه‌زاری

{کرمانجی ژووورو، کرمانجی خواروو، هه‌ورامی، لو‌ری}

۲۵- له پال گه‌شه‌سەندنی وتاری سیاسی ئاسۆی فراوانتریان له‌به‌رده‌م کرایه‌وه

{کۆمه‌لایه‌تیو ره‌خنه‌یی، میژووییو ئه‌ده‌بی، کۆمه‌لایه‌تیو میژوویی، ئه‌ده‌بی}

۲۶- هه‌ول‌درا ریتووسیکی راستو دروست په‌یره‌وبکریت، شیوازه هونه‌رییه‌که‌شی به‌رزو
په‌له جوانکاری بیت له قوناغی

{۱۹۵۸-۱۹۳۹، ۱۹۵۸-۱۹۷۰، سه‌ره‌تای جه‌فتاکان، دوا‌ی نسکو}

۲۷- وتاری وەرگیراو بایه‌خی پیدرا له قوناغی

{یه‌که‌م، دووهم، هه‌ردووکیان، هیجیان}

۲۸- (په‌مزی قه‌زان) وتاری (ئه‌م گرانییه‌...) نووسیوه له‌ سالی (۱۹۶۷) له ژماره (۲۹)
پۆژنامه‌ی {رووناھی، برایی، گه‌لاویژ، ده‌نگی گیتی تازه}

۲۹- له دوا‌ی ده‌رچوونی به‌یانی (۱۱ ی ئازاری ۱۹۷۰) ئه‌م رووه‌گه‌شه‌ی وتار خایاندی تا
سالانی

{ ۱۹۷۴ ، ۱۹۸۵ ، ۱۹۷۵ ، ۱۹۷۰ }

۳۰- نووسەرانى شاخ لە بلاوكراۋەكانى ناو شۇرشدا بايەخيان بە وتار داۋە بە تايپەتى
وتارى

{ ئەدەبىي ، رەخنەبىي ، سىياسى ، مېژوۋىي }

۳۱- نووسەرانى كورد لە رېگەي بەرھەمە ئەدەبىيەكانەۋە بەرگرييان لە سىياسەتى تۈنەۋەتى
نەتەۋەكەيان دەكرد لە سالانى

{ شەستەكان ، ھەفتاكان ، ھەشتاكان ، نەۋەدەكان }

۳۲- بەرنامەي خويندن لە قۇناغەكانى ناۋەندى و ئامادەبىي بوون بە كوردى لە قۇناغى
{ يەكەم ، دوۋەم ، سىيەم ، چوارەم }

۳۳- زمانى وتار لە بلاوكراۋەكانى ناو شاردا لە دۋاي ۱۹۷۵ چۆن بوۋە؟

{ دەربىرىنى ناراستەۋخۆ و پەنا بىردنە بەر ھېما ، گەشەيەكى زۆر دىارى بە خۇيەۋە
بىنى ، بوختىر و دەۋلەمەندىر بوون ، بەرەم كوردى يەتى دەبران }

۳۴- لە دۋاي نىسكۈي (۱۹۷۵) دياردەيەك ھەستى پى دەكرىت، ئەۋىش برىتى بوۋە لە
دەربىرىنى

{ راستەۋخۆ ، ناراستەۋخۆ ، ھەست ، سۆز }

۳۵- نووسەران بى ترس و سىلكرىنەۋە ھەستو سۆزو بىرى خۇيان دەردەبىرى، لە سالانى
{ شەستەكان ، ھەفتاكان ، ھەشتاكان ، نەۋەدەكان }

۳۶- لە سەرەتاي ھەفتاكان نووسەران بى ترسو سىلكرىنەۋە ھەستو سۆزو بىرى خۇيان
دەردەبىرى چۈنكە بارودۇخەكە

{ ئازادىو پىزگارى ، سەربەستىو پىزگارى ، ئازادىو سەربەستى ، ئازادىو ئاشتى }

۳۷- وتار ۋەك ھۆيەك بۇ پاراستىنى زمانى كوردى بەكاردەھىنرا لە قۇناغى
{ يەكەم ، دوۋەم ، سىيەم ، چوارەم }

۳۸- جياۋازى كەۋتە نىۋان نووسەرانى شارو شاخ لە دۋاي نىسكۈي
{ ۱۹۷۴ ، ۱۹۸۵ ، ۱۹۷۵ ، ۱۹۷۰ }

۳۹- وتارى (ئەدەباكوردى) ھى نووسەر

{ رەمىزى قەزاز ، سەبرى بۆتانى ، كامەران موكرى ، برايم ئەھمەد }

۴۰- وتارى سىياسى پاشەكشەي كرد لە ناو پۇژنامەكانى
{ شاخ ، شار ، دى ، ھىچيان }

۴۱- وتارەكەي سەبرى بۆتانى بلاوكراۋەتەۋە لە سالى
{ ۱۹۷۴ ، ۱۹۸۵ ، ۱۹۸۳ ، ۱۹۷۰ }

سال و شوینی دەرچوونی رۆژنامه و گوڤاره‌کانی کوردی

ژ	ناوی بلاوکراوه	سالی دەرچوون	شوینی دەرچوون
۱	گه‌لاویژ	۱۹۳۹ - ۱۹۴۹	به‌غداد
۲	رووناھی	۱۹۴۱	عێراق
۳	نزار	۱۹۴۸	عێراق
۴	هیوا	۱۹۵۷	عێراق
۵	رۆژنامه‌ی کوردستان	۱۹۴۶	کۆماری کوردستان
۶	هه‌لاله	۱۹۴۶	کۆماری کوردستان
۷	گروگالی مندالانی کورد	۱۹۴۶	کۆماری کوردستان
۸	ده‌نگی گیتی تازه	۱۹۴۶	به‌غداد
۹	شه‌فه‌ق	۱۹۵۸	که‌رکووک
۱۰	پای گه‌ل	۱۹۵۹	
۱۱	بلیسه	۱۹۵۹	
۱۲	پۆژی نوێ	۱۹۶۰	
۱۳	برایی، برایه‌تی	۱۹۶۷	
۱۴	سلیمانی	۱۹۶۸	
۱۵	زانپاری	۱۹۷۰	
۱۶	نووسه‌ری کورد	۱۹۷۱	
۱۷	رۆژی کوردستان	۱۹۷۱	
۱۸	کۆری زانیاری کورد	۱۹۷۳	
۱۹	نووسه‌ری کوردستان	۱۹۸۱	له‌ شاخ دەرچووه
۲۰	گزنک	۱۹۸۳	له‌ شاخ دەرچووه
۲۱	هه‌لمه‌ت	۱۹۸۵	له‌ شاخ دەرچووه
۲۲	قه‌ندیل	۱۹۸۷	له‌ شاخ دەرچووه
۲۳	هه‌لوێستی ئه‌ده‌ب	۱۹۸۸	له‌ شاخ دەرچووه
۲۴	بانگ	۱۹۸۹	له‌ شاخ دەرچووه
۲۵	ژین و ژیان		سلیمانی
۲۶	هاوار	۱۹۳۲	شام

چیرۆک

چیرۆکی کوردی لە جەنگی دووھەمی جیھانییەو

پ/١/ چیرۆکی ھونەری لەبەرھەتدا ھونەرێکی سەر بە کوێنە؟ وەک بابەتێکی ئەدەبی چون ھاتە ناو ئەدەبی کوردی؟

و/ چیرۆکی ھونەری وەک بابەتێکی ئەدەبی تازەیی بیگانە ھاتە ناو ئەدەبی کوردییەو لە بەرھەتدا ھونەرێکی ئەوروپی پێویستی ژیان وای کردووە وەک وروخساریکی ھونەری لەناو ھەموو نەتەوکانی جیھاندا بلاوبیئەو لە کۆمەلگای کوردیشدا بارودۆخی لەباری تایبەتی خۆی بۆ ھەلکەوت ئینجا سەری ھەلدا و پێگەیش، ئاشکراشە ھەموو داھینانیکی نوێ سادە و ساکار دەست پێدەکات ئینجا قوناغ لەدوای قوناغ گەشەدەکات و پێشەدەکەوێت.

پ/٢/ چیرۆکی ھونەری کوردی بەپێی چەند قوناغی میژووویی دابەش دەکرێت؟ بژمێرە.

و/ بەپێی سێ قوناغی جیاوازی، کە ئەمانە دەگرێتەو

١- چیرۆکی ھونەری کوردی لەسالی ١٩٣٩ - ١٩٥٨

٢- چیرۆکی ھونەری کوردی لەسالی ١٩٥٨ - ١٩٧٠

٣- چیرۆکی ھونەری کوردی لەسالی ١٩٧٠ - ١٩٩١

چیرۆکی ھونەری کوردی لە سالی ١٩٣٩ - ١٩٥٨

پ/٣/ ئایا دەتوانین ئەم قوناغە ناو بنیین بەقوناغی گەشەسەندنی چیرۆکی ھونەری کوردی؟ لەبەر چی؟ ناوی ئەو گۆڤارو رۆژنامانە بنووسە.

و/ بەلێ دەتوانین، چونکە لەم قوناغەدا ھونەری نووسینی چیرۆکی کورت نەش و نماي کرد کە لێرەدا دەرچوونی چەند گۆڤار و رۆژنامەیکە رۆلێکی بەرچاویان ھەبوو لە گەشەسەندنی وەک گۆڤارەکانی (گەلاویژ)، (دەنگی گیتی تازە) لە بەغدا، (ھاوار و رۆژا نوو) لە شام، (شەفەق) لە کەرکوک رۆژنامەیی (ژین) و (ژیان) لە سلێمانی.

چیرۆکی کوردی لە گۆڤاری گەلاویژ ١٩٣٩-١٩٤٩

پ/٤/ گۆڤاری گەلاویژ لە سالی چەند تا سالی چەند دەرچوو؟ رۆلی چی بوو لەرەگداکوتانی چیرۆکی ھونەری کوردی؟

و/

١- گۆڤاری گەلاویژ لە سالی (١٩٣٩ - ١٩٤٩) رۆلێکی ئاشکراو دیاری لەجیگیربوون و رەگداکوتانی چیرۆکی کوردی ھەبوو

٢- گۆڤاری گەلاویژ ھەر لە یەکەم ژمارەییوە گۆشەیکە تایبەتی بۆ چیرۆک داناو و ناوی (چیرۆکی ئەم مانگە) ی لێناو کە لەسەر جەم ژمارەکانی ئەم گۆشەیی دەبێنرێت تا دوا ژمارەیی کە ژمارە (١١٦) ھە چونکە بەبەشیکی سەرەکی ئەدەبی نوێیان داناو،

۲- هر که گوشت را در آنوردها و له چیروکی و هر گز او کار یکی زور به جی بووه بوا کردنه و دهی لاهه کانی نه و ساش به که لک بووه، به تاییه تی چیروکه و هر گز او ده کانی نووسره به ناو بانگه کانی جیهان بوونه له وانه:-

(به لزاک، مه کسیم گورکی، چرخوف، مویاسان، نه درسن، تولستوی، جبران خلیل، توفیق حکیم)

۴- چیروکه کانی زیاتر له زمانی نینگیزی و مه ندیکشیان له عه ره بی و هر گز دراون.

پ/ه/ بابیه تی دیاری ناومروکی چیروکه کانی گوشتی (نه قوناغه) جی بوون؟
۲۰۱۱، ۱، ۲۰۱۱

۱- ناکوکی و ململانی نیوان دوو چینی سه ره کی کومه ل بوون، ده ره به گ و ناغایه کانی له لایه ک وجوتیار و رهش ورووی کوردستان له لایه کی تره وه که وینه تی ژانی پر مه یه تی نه و (روژانه تی شه ری دووه می جیهانی بوون).

۲- له چیروکه کانی (که لایوژ) نه وهش ده بیریت که نووسره ده کانی به ته وای لایه نگیری جوتیارن

۳- ره خنه گرتن له نه ریت و خووره وشتی دواکه و تووی کومه لایه تی بووه. نه لایوژ

۴- له چیروکه کانی که لایوژ (ثافره ت) کراوه به پالاهانی چیروکی، په نجه بق نه و نیوه تی کومه له دریز کراوه، باسی مه ندیک ده ره ده کانی چه و ساندنه و دهی ثافره ت کراوه. وه ک (شیربایی، کچ فروشتن) مه به سستی نووسره ده کانی ره خنه گرتن بووه له دواکه و تووی کومه لکه و له وانه تی ده بنه هوی نه دواکه و تنه.

پ/ه/ چیروکه کانی گوشتی (نه قوناغه) به ره و چ ریبازیک هه نگاوی ده نا؟
چیروکنووسانی نه گوشتی کی بوون؟

و/ نه چه شنه بایه خدانه تی چیروکنووسانی کورد به و کیشو و دیارده کومه لایه تی یانه بووه هوی نه و دهی که راسته و خو چیروکی کوردی به ره و ریبازی ریالیزی هه نگاو بنیت، دیارترین چیروکنووسه کانی که لایوژ، (شاکر فهاج، عه لاهه دین سجادی، برایم نه حمده) بوون.

پ/ه/ ته کنیک و زمانی دارشتنی چیروکه کانی گوشتی (نه قوناغه) له سه ره تادا چون بوو؟

۱- چیروکه کانی له سه ره تادا پیشکه و تنیکی نه و توپان پیوه دیارنییه و اتا زمانی نووسینی چیروکه کانی کوردی په تی نییه و ده کو زمانی نووسینی نه و سه ره ده مه پریه تی له وشه تی عه ره بی و فارسی.

۲- له بووی ته کنیکه وه به گشتی شیوازی چیروکه کانی گترانه و دهی ئاساییه و هیچ کاریگه رییه کی هونه ری نویی

چیروکی پیوه نییه.

۳- شیوه تی راپورتنووسینیان پیوه دیاره یا خود گه لی چیروکنووس ته قه لایان داوه باسیکی فولکلوری یا نه فسانه بی بینن به رگی چیروکیکی هونه ری به به ردا بکن.

پ ۱۳ / لهرووی تهکنیکهوه چیرۆکهکانی گوڤاری هاوار چۆن بوون؟ له بهرچی؟ ۲۰۰۸ خ ۱
و / لهرووی تهکنیکهوه بهشی ههره زۆری چیرۆکه نووسراو و بلاوکراوهکان له ئاستیکی
هونهری پیشکەوتوودان و تهواو وتۆکمەن، چونکه چیرۆکنووسان زمانی فەرهنسی و
ئەلمانی و ئینگلیزییان زانیوه.

چیرۆکی کوردی له گوڤاری شەفەق ۱۹۵۸

پ ۱۴ / گوڤاری شەفەق کەس و لەکۆی دەرچوو؟ دیارترین چیرۆکنووسانی کئ بوون؟
۲۰۱۱ خ ۲
و / لهسالی ۱۹۵۸ لهشاری کەرکوک دەرچوو رۆلیکی بهرچاوی هه‌بوو له پیشخستنی
چیرۆکی هونهری کوردی له دیارترین چیرۆکنووسانی ئەم گوڤاره (شیخ عارف بهرزنجی،
حسین عارف، محەمەد مولود مەم، محەرەم محەمەد ئەمین، کاکە مەم بۆتانی، حەسەنی
قزڵچی، محەمەد صالح دیلان).

پ ۱۵ / رۆلی گوڤاری شەفەق چی بوو له بهرەو پیش بردنی چیرۆکی کوردی؟ ۲۰۰۷ خ ۲
۲۰۱۱ خ ۱
و / گرەویکی ریکخست بۆ باشتترین (۳) سئ چیرۆکی کوردی بۆ ئەم مەبەستەش سئ خەلاتی
تەرخانکرد له ئەنجامدا
۱- چیرۆکی (چای شیرین) ی (حسین عارف) پاداشتی یه‌که‌می وەرگرت به‌ناوی خواستراوی
(محەمەد صدیق عارف) بلاوکرایه‌وه،
۲- چیرۆکی (چەندم لئ ئەسینی) ی (مستەفا صالح کەریم) پاداشتی دووه‌می پێدرا.
۳- چیرۆکی (شەویکی درێژ) ی (محەمەد صالح دیلان) ی شاعیریش پاداشتی سئ یه‌می
پێدرا.

پ ۱۶ / پێناسە‌ی چیرۆکی مامناوه‌ندی؟ یان جیاوازی له‌نیوان چیرۆکی کورت و چیرۆکی
مامناوه‌ندی چیه‌؟ ۲۰۰۸ خ ۲
و / ئەم چیرۆکانه‌ ماوه‌ی رووداوه‌کانیان زیاتره‌ له‌ هی چیرۆکی کورت و ژماره‌ی
کەسه‌کانیش زیاتره‌ له‌ چیرۆکی کورت به‌لام ناگاته‌ چیرۆکی درێژ و اتا (رۆمان)

پ ۱۷ / چیرۆکی مامناوه‌ندی بۆ یه‌که‌م جار له‌ کام گوڤار بلاوبوه‌وه؟ چیرۆکنووسه‌کان
کئ بوون؟ ۲۰۰۸ خ ۲

و / له‌گوڤاری شەفەق بلاوکرایه‌وه له‌وانه
۱- (جه‌مال بابان) به‌ چیرۆکی (خانزاد) و (په‌له‌ هه‌وریکی چلکن)،
۲- (جه‌مال نه‌به‌ز) یش به‌ چیرۆکی (لالۆ کەریم)،
۳- (محەمەد صالح سعید) به‌ چیرۆکی (کاروانی)

ناماد مکرهتی: مەسەن عەلی حەسەن
ناماد مەنێ نازادی کوردان

لە دەب

نووسینگەی ماردین / ٧٩٧٧٧٧٠٠٧٥٠
بەرامبەر پەرۆردەیی گشتی هەولێر

لە کام قوناغ بە قوناغێ گشتی بە قوناغێ گشتی
لە کام لە کام بە قوناغێ گشتی بە قوناغێ گشتی

پ ١٨ / ئەو چیرۆکانه کامانه که نه یان توانیوو چیرۆکی مامناوهندی له کاتی خۆیدا جیگیر بکه؟

و / پینشتر دوو چیرۆکی مامناوهندی نووسراونه تهوه، به لام له بهر تهوهی له کاتی خۆیان به کتیب بلاو نه کراونه تهوه بۆیه نه یان توانیوه ئەم جوړه چیرۆکه له کاتی خۆیاندا جیگیر بکه چیرۆکه کانیش ئەمانه:

- ١- (له خهوما) ی (جه میل صائب) له سالی ١٩٢٥ نووسراوه تهوه وه له سالی ١٩٧٥ چاپکراوه
- ٢- (مهسه له ی وێژدان) ی (ئهحمده مختار جاف) له سالی ١٩٢٩ نووسراوه تهوه له سالی ١٩٧٠ چاپکراوه.

چیرۆکی هونهری کوردی له سالی ١٩٥٨ - ١٩٧٠

پ ١٩ / له بهرچی چیرۆکی کوردی له نیوان سالی ١٩٥٨ - ١٩٧٠ کپی و سستی و دواکهوتنی به خۆیهوه بینی؟

- ١- به هۆی ئالوز بوونی باری سیاسی ولات.
- ٢- بهرپابوونی شۆرشێ نه تهوهی ئهیلوول له سالی ١٩٦١ دژی رژیمی قاسم.
- ٣- ئهدهبی کوردی به سهردهمیکی شهوهزهنگ و تاریک تیپهری چونکه به ئاشکرا بهر بهر کانی چاپه مهنی کوردی دهکرا، ئەم بارودۆخهش که به سههر میژووی نه تهوايه تیماندا هات په ردهی ئائومییدی بالی کیشا به سههر ئهدهبی کوردیدا و چهند سالانیکی خایاند.

پ ٢٠ / له قوناغی ١٩٥٨ - ١٩٧٠ ئایا بارودۆخهکه ههروا مایهوه؟ چۆن؟ چیرۆکنووسهکان کێ بوون؟

و / به لام ئەم بارودۆخه ههروا نه مایهوه، له ناوه راستی سالانی شهستدا چیرۆکی کوردی تارا دهیهک پشووی پیاها تهوه چهند گوشار و روژنامهیه کیش ده رچوون، زه مینهیهکی له باری بۆ رهخسا که جاریکی دیکه پيش بکه ویت تهوه، هه ندیک له چیرۆکنووسانی ئەم قوناغ: مارف خه زنه دار، جه مال بابان، کاکه مه م بۆتانی، کاوس قهفتان، ئهحمده محمده ئیسماعیل

پ ٢١ / چیرۆکه کانی سهردهمی ١٩٥٨ - ١٩٧٠ ههروا چۆن بایسیان بکه

- ١- هه ندیکیان زۆر سادهن و بابه ته کانیان زۆر له روخساری هونهری خراو ته به رچاو له جوغزیکی (بازنه) ئائومییدی دهخولانه وه و پیشکه و تنییان به دهست نه هیناوه.
- ٢- به شیکیان گه شه و پیشکه و تنی پێوه دیاره:-

- چ له پرووی ناوه رۆک و رواله تی هونهری و رهوانی زمانه وه بیت.
- چ له پرووی تهوهی که مۆرکی کورده وارییان پێوه دیار بیت.
- قاره مانه کانیان کهسانی ناو کومه لی کورده واری بوون رووداوه کانیش رووداوی سهردهمه که بوون.

پ ٢٢ / ناوه رۆکی چیرۆکه کانی ئەم قوناغ بایهخ به چ کیشهیهک دهدهن؟
و / بایهخ به کیشهی سیاسی و کومه لایه تی و چینایه تی سهردهمه که داوه.

١/ له قوناغه به دواوه چیروکنووسه کان ههولیانداوه زور به ئاشکرا باسی بابته
 سیاسییه کان بکه، له بهر نه وهی چیروکنووسه کان زور به یان له گه ل شورشى کورد
 و سهر به بزوتنه وهی نیشتمانی بوون، چ به بیر و باوه بیت یان به کردار روژانهش
 به چاوی خوین چهوساندنوه و راو و رووت و زوولم و ئه شکه نه دانی گه له که یان
 ده دیت به دهستی رژیمى داگیرکهرى کوردستان.

پ۲۴/ چى بووه ھۆى ئەوھى نرخی چىرۆكەكانى قۇئاغى ۱۹۵۸ - ۱۹۷۰ بىتە خوارەوھ؟

پ ۲۵ / لہرووی دارشتندا چیرۆکی کوردی سالانی ۱۹۵۸ - ۱۹۷۰ چ گۆرانیکی هیناوهته
کایه وه؟

چیرۆکی کوردی لەسائى . ١٩٧٠ تاوەکو بەهاری ١٩٩١

و / له بهر ئه وهی له م ساله دا بۆ یه که م جار حکومه تی عیراق دانی نا به مافه ره واکانی گه لی کورد، له ریکه و تنامه ی (۱۱) ی ئازاری ۱۹۷۰ ئه مه ش به ماوه ی گه شه سه ندن و ئالوگور داده نریت له هه موو روویکه وه به تایبه تی په یدا بوونی ده زگای رۆشنیری، هه روه ها کومه لیک رۆژنامه و گوڤاری جوړاوجوړ به زمانی کوردی ده رچن وه کو (هاوکاری، براهی، بیری نوی، ژین) و هه روه ها گوڤاری (به یان و رۆژی کوردستان و رۆشنیری نوی) ئه م گوڤار و رۆژنامه نه ش زه مینه یان بۆ بلاوکردنه وه ی کومه لیک چیرۆک له و گوڤارو رۆژنامه نه دا له گه ل چاپکردنی چه ندین کومه له چیرۆک، که دواتر بوونه هوی گه شه سه ندنی زیاتری چیرۆکی کوردی چ له رووی روخساره وه بیت یان ناوه رۆک.

و / به یانی (روانگه) په کیک بوو له و هه ول و پیاړه نویانه ی که وای کرد:

۱- ژماره یهك چیرۆكنووس پەیدابن جگە لە سازدانی كۆری ئەدەبی و زال بوونی كەش و هەوايەك، باش بۆ گفتوگۆ لەسەر باری روژنیبری گشتی.

۲- روانگه چیرۆکی کوردی له سستی وجوینه و به رزگار کرد، قه وانه کۆنه کانی له ئه ده ب

وردوخاشکرد،

۳- زه مینه یه کی نویی بوجیروکی کوردی ناماده کرد.

۴- دیواریکی له نیوان چیروکی کون و نویدا دروسه کرد.

۵- به تهنیکی تازه و به کارهینانی دیالوگ و مه نه لوگ و چرکردنه وهی گیرانه وه و به کارهینانی

تهوژمی هوش ئاستی چیروکی کوردی بهرزکرده وه.

پ ۲۸ / له سه ره تای سالانی هفتا کومه لیک چیروکنووسی قوناغی پیشوو بهردهوام

بوون؟ کی بوون؟ چیروکنووسه تازه کانیش که بۆ یه کهم جار دهستیان به نووسیانی

چیرۆک کرد کی بوون؟

و / ۱- چیروکنووسانی قوناغی پیشوو:

(حسین عارف، محمهد مه ولود مه م، کاکه مه م بوتانی، مسته فا صالح که ریم، نه حمهد

محمهد ئیسماعیل)

۲- چیروکنووسه تازه کانی سالانی هفتا ئه مانه بوون:

(محمهد موکری، محمهد فه ریق حسن، شیرزاد حسن، ره ئوف بیگه رد، نه نوهر محمهد قادر،

نافیع ئاکره یی، شه عبان مزوری)

پ ۲۹ / له قوناغی ۱۹۷۰ - ۱۹۹۱ چهند رووداو کاریگه رییان به سه ر چیرۆکی کوردی هه بوو

باسیان بکه؟ ۲۰۱۲ خ

و / دوو رووداو:

۱- شکستی شووشتی مه زنی ئه یلول بوو له ناوه راستی سالانی هفتاکان ریک له ۱۹۷۵ به

پیلانی دوژمنانی کورد.

۲- هه لگیرساندنی شه ری ۱۹۸۰ - ۱۹۸۸، واته شه ری درێژخایه نی نیوان عیراق و ئیران

پ ۳۰ / بابته کانی چیرۆکی کوردی له سالی ۱۹۷۰ به دواوه چی بوون؟

و / به شیوه یه کی گشتی بابته کانی چیرۆکی کوردی گوران هه رچهنده هه ندی له و بابته تانه ی

پیشوو دووباره ده بنه وه به لام له پال کیشهی کریکارو خاوه نکاری ده وه له مه ند، گيروگرفت

شارش بووه هه وینی چیرۆک. له کام قوناغی گيروگرفت، لهاته ساروهری

کوردی

پ ۳۱ / له سالی ۱۹۷۵ چیرۆکی بهرگری له مافه ره واکانی گه لی کورد پهیدا بوو؟

چیرۆکه کانی کی شاهیدی ئه مانه ن

و / چونکه پاش شکستی ۱۹۷۵ بوون و مانه وهی کورد که وته مه ترسی، تاوانی له ناو چوون

و جینوساید به ئاشکرا به رامبه ر کورد په ی ره و ده کرا کورد که وته به رامبه ر هیزیکی درنده ی

وهک به عسی که خاوه ن تازه ترین چهک بوو، بۆیه چیرۆکنووسه کورده کان ئه رکیکی پیروزیان

که وته سه ر شان که ئه ویش داکوکی کردن بوو له نه ته وهی خویمان و هاندانی خه لک بوو بۆ

بهرگری کردن و هوشیار کردنه وهی کورد له رووی بیرو باوه ره وه، چیرۆکه کانی

(کاکه مه م بوتانی، محمهد موکری، محمهد فه ریق هه سه ن، ره ئوف بیگه رد ره ئوف هه سه ن)

شاهیدی ئه مانه ن.

کتی هیزکی بهرگری؟ مسافه ره واکانی کوردی خوشتی
سه ر سه ره م کاکه مه م ۲۰۱۲ له قوناغی

دەستە ئۆزىنى چىرىش دەستىدا كاپىتالە
 (۷۰-۵۸) ر (۷۰-۷۱) بەرگىرەن

روخسارى چىرۆكى كوردى لە قۇناغى . ۱۹۹۱-۱۹۷۰ زۇرۇر

پ ۳۲ / چىرۆكى كوردى لەم قۇناغە دا چۆن سوودى لە بەيت و لاوك وىلاستان وەرگرتوو؟ بەنموونەى كى؟

و / چىرۆكى كوردى لەم قۇناغە دا سوودى لە بەيت و داستانى كۆنى فۆلكلورى وەرگرتوو ئەمەش ئاوردانە وەيهەكى پىرۆزو سەرەتايەكى لەبار بوو بۆ چىرۆكنووسان كە ئاوپ لە گەنجىنەى (بەيت و لاوك) ى كوردى بەنەو و بەكاريان بىتن بۆ خستنهروو و بەرجەستە كوردى هيوو خەمەكانى مرۆقى كوردى هاوچەرخ وەك لە چىرۆكى (لاوكى سوارە) ى محەمەد فەرىق حەسەن و (بەيتى سەمۆ) ى رەئوف بىگەرد و (هیلەك) ى غەبدوللا سەراج. بەنموونەى سوارە سەراج و بەنموونەى سەمۆ و بەنموونەى رەئوف بىگەرد و بەنموونەى هیلەك و بەنموونەى غەبدوللا سەراج.

پ ۳۳ / رەمز (جەفەنگ) لە كام قۇناغى چىرۆكى كوردى بەكارهات؟ باسى بکە لە گەل شىكردنهو و رەمزەكان؟

و / رەمز (جەفەنگ) بە شىئووەيهەكى فراوان و بەر بلاو لە قۇناى ۱۹۷۰ - ۱۹۹۱ بەكارهينراو كە شىئووەيهەكە لە شىئووەكانى تەكنىك بۆ جوانكارى بەكار دىت هەروەها بۆ داپۆشين و شاردنەو وەى ئەسلى مەبەستى چىرۆكنووس بەتايبەتى لەو بارودۆخانەى رىى دەرپرینى راستەوخۆ لە نووسەران دەگىریت بەهۆى بارودۆخى سياسى توند و تىژى داگىركەران بۆ نموونە (رەو بەران) رەمزی داگىركەرە يان شەرخوازيه... (دار بەروو) رەمزی كورد و خوراگى كورد و رەگ داکوتانى ئەو لە ناو خاكى كوردستان، (ئەسپ) زۆر جار رەمزی شۆرشە. ۱۲۰۰۸خ، ۱۲۰۰۹خ

پ ۳۴ / چىرۆكى كوردى چۆن سوودى لە هونەرى سینهما وەرگرتوو؟ چىرۆكنووسەكان كىن؟

و / چىرۆكى كورد لەم قۇناغە دا سوودى لە هونەرى سینهما وەرگرتوو، ئەمەش چەكىكى تازەى دایە دەست نووسەر، بوو هۆى شكاندى قالبى خۆبەستنهو وەى چىرۆكنووس لەكاتىكى ديارىكراو كە ئەمەش لە چىرۆكەكانى (جسین عارف، شیرزاد حەسەن، و محەمەد موكرى، ئەحلام مەنسور، ئەنوەر محەمەد تاهیر، عبدوللا سەراج) دەبىنریت. كام لەبەتە سوود (بەيتە دلاو) و هونەرى سینهما وەرگرتوو.

پ ۳۵ / باسى كاریگەرى ئەدەبى بىگانه لەسەر چىرۆكەكانى قۇناغى سالانى ۱۹۷۰- ۱۹۹۱ بکە؟ ۲۰۰۸خ

و / لە قۇناغى ۱۹۷۰ - ۱۹۹۱ كاریگەرى ئەدەبى بىگانه واتە چىرۆكى گەلانى تر زۆر بەئاشكرا ديارە بەسەر چىرۆكەكانى ئەم قۇناغە، بەتايبەتى چىرۆكەكانى ئەمريکاي لاتىنى و ئەلمانى و پروسى بەشئووەيهەكى ئاشكرا لە نیو وى دوو وى سالانى حەفتاو هەشتادا ئەمەش شتىكى ئاساييه، چونكە دەكریت سوود لە ئەزموونى گەلانى تر وەرگىریت بۆ دەولمەندكردن و بەرهو پيش بردنى ئەزموونى چىرۆكى كوردى.

پەننامەى مازىن / ۷۰-۷۹۷۷۷۰-۷۰

لەدەب

ئامادەكردنى: محسن علی حسین
 ئامادەى نازادى كوران

پ ۳۶ / ئایا زمانی چیرۆکه‌کانی قوناغی سالانی ۱۹۷۰-۱۹۹۱ لای هه‌موو چیرۆکنووسه‌کان وه‌کو یه‌که؟ باسی بکه.

و/ له‌پرووی زمانه‌وه ناکریت بلین که زمان لای هه‌موو چیرۆکنووسه‌کانی ئه‌م قوناغه وه‌کو یه‌ک یان به‌یه‌ک ئاست ناوهریت، بگره‌ لای چیرۆکنووسیکیش له‌کومه‌له چیرۆکیکه‌وه وه‌کو ئه‌وه‌که‌ی تر نییه، زمان لای هه‌ندیک چیرۆکنووس زورساده و ساکاره درێژه پێده‌ری زمانی نووسینی چیرۆکه‌ له‌ قوناغه‌کانی پیشووتر له‌گه‌ل گۆرانکارییه‌کی که‌م، به‌لام لای هه‌ندیک چیرۆکنووسی تر زمانی نووسینی چیرۆکه‌کان جیاوازتر و چڕو پڕتر و توکمه‌تر بووه.

پ ۳۷ / زمانی چیرۆک لای (شیرزاد حه‌سه‌ن) له‌ قوناغی ۱۹۷۰-۱۹۹۱ چۆن بوو؟ خۆینه‌ر چی لای ده‌کات؟ له‌ کام کومه‌له چیرۆکی دیاره؟ ۲۰۱۴ خ

و/ شیرزاد حه‌سه‌ن به‌ ئاشکرا خاوه‌ن زمانیکی ده‌وله‌مه‌ندی تایبته به‌خۆیه‌تی زمانی شیعری زاله به‌سه‌ر زمانی چیرۆکه‌کانی که خۆینه‌ر راده‌کیشیت وای لای ده‌کات چیژ له خۆینه‌وه‌ی چیرۆکه‌کانی وه‌ربگرن ئه‌مه‌ش به‌ئاشکرا له‌ هه‌ردوو کومه‌ل چیرۆکی (ته‌نایی) ۱۹۸۲ - (گۆلی ره‌ش) ۱۹۸۹ دیاره

پ ۳۸ / زمان لای (حسین عارف) چۆنه؟ به‌تایبه‌تی له‌ کام کومه‌له چیرۆکه‌کانی؟
و/ زمان لای حسین عارف زمانیکی کوردی توکمه و به‌ پێژه به‌تایبه‌تی له‌کومه‌له چیرۆکه‌کانی (تویشووی سه‌فه‌ریکی سه‌خت) ۱۹۷۹ و (گه‌له‌ گورگ) ۱۹۸۳، به‌تایبه‌تی له‌ کومه‌له چیرۆکی (گه‌له‌ گورگ) زمان زۆر ده‌وله‌مه‌ندتر و شیرینتر و سه‌رنج راکیشتره له‌چاو هه‌موو چیرۆکه‌کانی پیشووی.

بە‌له‌ لای کام چیرۆک نووسا زمان چیرۆک له
کومه‌له‌یه‌که‌وه وه‌کو نه‌وی تر نییه‌ ک

⑤ حسین عارف
دا عبدالله سه‌راج

پرسیاری هه ئێزاردن

۱- چیرۆکی هونهری وهك بابەتێکی تازەیی بیگانه هاته ناو ئێدهبی کوردی له بنهردا هونهریکی

{ناسیایی، ئهمریکی، ئهروپی، ئهفریقی}

۲- چیرۆکی کوردی له دواي جهنگی دووهمی جیهانییهوه دابهشدهکریت بۆ

{یهک قوناغ، دوو قوناغ، سی قوناغ، چوار قوناغ}

۳- کام قوناغ دهتوانین ناو بنیین به قوناغی گهشهسهندنی چیرۆکی کوردی؟

{یهکههه، دووهم، سییهه، چوارهه}

۴- ههردوو رۆژنامهی (ژین) و (ژیان) رۆلیکی بهرچاویان ههبوو له پیشخستنی چیرۆکدا، له کوی دهرچوون؟

{بهغدا، شام، سلیمانی، کهرکوک}

۵- ههردوو رۆژنامهی (هاوار) و (رۆژانو) رۆلیکی بهرچاویان ههبوو له پیشخستنی چیرۆکدا، له کوی دهرچوون؟

{بهغدا، شام، سلیمانی، کهرکوک}

۶- گوڤاری گهلاویژ ههر له یهکهه ژمارهیهوه گوشهیهکی تاییهتی بۆ چیرۆک داناوه ناوی ناوه چیرۆکی

{ئهم ههفته، ئهم ساله، ئهم مانگه، ئهم رۆژه}

۷- گوڤاری گهلاویژ..... ژمارهی لی دهرچووه.

{۲۱۶، ۱۲۶، ۱۱۵، ۱۱۶}

۸- بابەتێکی دیاری ناوهروکی چیرۆکهکانی قوناغی یهکهه مەملانی نیوان چهند چینی کومهل بوون؟

{یهک، دوو، سی، چوار}

۹- رهخنهگرتن له نهريتو خوو رهوشتی دواکهوتووی کومهلايهتی يهکێکه له ناوهروکی چیرۆکهکانی گوڤاری

{رووناھی، نزار، گهلاویژ، دهنگی گیتی تازه}

۱۰- له چیرۆکهکانی (گهلاویژ) ئهوهش دهبینریت که نووسهران به تهواوی لایهنگیری

{کرێکار، جووتیار، چهوساوه، ئاغاو دهرهههگ}

۱۱- له چیرۆکهکانی (گهلاویژ)..... کراوه به پالهوانی چیرۆک.

{کرێکار، جووتیار، ههژار، ئافرهت}

۱۲- ئهم چهشنه بايهخدانهی چیرۆکنووسانی گوڤاری گهلاویژ به کێشه کومهلايهتییهکان

بووه هۆی ئهوهی ههنگاو بنیین بهرهو رێبازی

{پرناسی، کلاسیک، ریالیزم، رۆمانتیک}

۱۳- (شاكر فتاح، عهلاههدين سجادی، برايم ئهحمهه) دیارترین چیرۆکنووسانی گوڤاری

{رووناھی، نزار، گهلاویژ، دهنگی گیتی تازه}

۱۴-زىياتر شىۋەدى راپۇرتنوسىنىيان پىۋە ديارە، گەلى چىرۋىكنوس تەقەلايان داۋە باسىكى
فۆلكلورى يا ئەفسانەبى بىنن بەرگى چىرۋىكىكى ھونەرى بەبەردا بىكەن لە گۇقارى
{رووناھى، نزار، گەلاۋىژ، دەنگى گىتى تازە}

۱۵-رستەۋ ۋەسەفەكان بەسۋوزو كارىگەرن و زنجىرەدى باسەكان ھەر لەسەرەتاۋە تا ئەنجام
بە بەندىن لە گۇقارى

{رووناھى، نزار، گەلاۋىژ، دەنگى گىتى تازە}

۱۶-گۇقارى ھاۋار بايەخى داۋە بە چىرۋىكى كوردى لە ماۋەدى
{۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۴۹-۱۹۵۹، ۱۹۳۹-۱۹۴۹، ۱۹۴۱-۱۹۴۳}

۱۷-يەكىكە لە چىرۋىكنوسانى گۇقارى ھاۋار
{شاكر فەتاح، نورەدىن زازا، حسىن عارف شىرزاڧ ەسەن}

۱۸-چىرۋىكەكانى گۇقارى ھاۋار نووسراۋن بە شىۋەزارى

{ھەۋرامى، كرمانجى خواروۋ، كرمانجى ژوۋورو، لوپى}

۱۹-چىرۋىكەكانى گۇقارى ھاۋار بە شىۋەزارى كرمانجى ژوۋورو نووسراۋن بەشى
{بادىنى، بۇتانى، ھەكارى، سۇرانى}

۲۰-ھەندىك لە چىرۋىكەكان سىماى ەكاىەتى فۆلكلورىيان پىۋە ديارە لە گۇقارى
{ھاۋار، نزار، گەلاۋىژ، شەفەق}

۲۱-ھەندىك لە چىرۋىكەكان لەسەر زمانى گيانداران نووسراۋن لە گۇقارى
{ھاۋار، نزار، گەلاۋىژ، شەفەق}

۲۲-چىرۋىكنوسانى گۇقارى..... ھەۋلىانداۋە مەسەلەى نەتەۋايەتىۋ ەباتى چىنايەتى
بەنە ۋو {ھاۋار، روناھى، گەلاۋىژ، شەفەق}

۲۳-ھەۋلىانداۋە رەخنە لە ناھەمۋارى ناۋ كۆمەلگا بگرنو دەردى ھەژارى نەخوئىندەۋارى
بەنە ۋو لە گۇقارى

{ھاۋار، نزار، گەلاۋىژ، شەفەق}

۲۴-چىرۋىكەكانى گۇقارى..... لە ئاستىكى ھونەرى پىشكەۋتوۋدانو تەۋاوۋ تۆكەن،
چونكە چىرۋىكنوسەكان زمانى فەرەنسىۋ ئەلمانىۋ ئىنگلىزىيان زانىۋە.

{ھاۋار، دەنگى گىتى تازە، گەلاۋىژ، شەفەق}

۲۵-گۇقارى ھاۋار بايەخى داۋە بە چىرۋىكى ۋەرگىراۋ، لە زمانى فەرەنسىۋ ەرەبى دەكرانە
كوردى ھەندىك جار لە زمانى كوردى كراۋن بە

{ەرەبى، فارسى، فەرەنسى، ئىنگلىزى}

۲۶-گۇقارى..... گرەۋىكى رىكخست بۇ باشتىن (۳) سى چىرۋىكى كوردى
{ھاۋار، نزار، گەلاۋىژ، شەفەق}

۲۷-چىرۋىكى (چاى شىرىن)ى (حسنى عارف) لە گۇقارى شەفەق چ پاداشتىكى پىدرا؟
{بەكەم، دوۋەم، سىيەم، چۋارەم}

۲۸-ئەۋ چىرۋىكە بوۋ كە پاداشتى دوۋەمى پىدرا لە گۇقارى شەفەق
{چاى شىرىن، چەندم لى ئەسىنى، شەۋىكى درىژ، ھىچيان}

۲۹-چىرۋىكى..... مەمەد سالىح دىلان پاداشتى سىيەمى پىدرا
{چاى شىرىن، چەندم لى ئەسىنى، شەۋىكى درىژ، كارۋانى}

۲۰-یەکیکە لە چیرۆکنووسانی گوڤاری شەفەق

{کاکە مەم بۆتانی، جەلادەت بەدرخان، شیرزاد ھەسەن، محەمەد موکری}

۲۱-ئەم چیرۆکانە ماوەی رووداوەکانیان زیاتر و ژمارەکی کەسەکانیان زۆرترە لە ھی

چیرۆکی کورت، بەلام ناگەنە چیرۆکی درێژ و اتا (رۆمان)

{چیرۆکی مامناوەندی، رۆمانی مامناوەندی، وتاری مامناوەندی، ھێجیان}

۲۲-چیرۆکی مام ناوەندی بۆ یەكەمین جار بلاوکرایەو لە گوڤاری

{ھاوار، نزار، گەلاوێژ، شەفەق}

۲۳-(مەسەلە و یژدان) چ جۆرە ھونەرێکی ئەدەبییە؟

{رۆمان، چیرۆکی کورت، چیرۆکی مامناوەندی، شیعەر}

۲۴-کام لەم دوو چیرۆکانە نەیاننوانی چیرۆکی مامناوەندی لە کاتی خۆیدا جیگیربکەن

{لەخەوماو لالوکه‌ریم، مەسەلە و یژدانو خانزاد،

لەخەوماو مەسەلە و یژدان، مەسەلە و یژدانو کاروانی}

۲۵-چیرۆکی کوردی کپیو سستیو دواکەوتتی بە خۆیەو بێنی لە قوناغی

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۲۶-یەکیکە لە چیرۆکنووسانی قوناغی (۱۹۷۰-۱۹۵۸)

{دکتۆر کاوس قەفتان، جەلادەت بەدرخان، شیرزاد ھەسەن، محەمەد موکری}

۲۷-چیرۆکەکانی قوناغی (۱۹۷۰-۱۹۵۸) چەند جۆری سەرەکی؟

{یەك، دوو، سی، چوار}

۲۸-چیرۆکەکان گەشەو پیشکەوتنێان پێوە دیارە چ لە رووی ناوەرۆکو روالەتی ھونەریو

رەوانی زمانەو بێت لە قوناغی ۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۲۹-قارەمانەکانیان کەسانی ناو کۆمەڵی کوردەواری بوون، رووداوەکانیش رووداوی

سەرەدەمەکە بو لە قوناغی

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۴۰-لە قوناغی دووھم بەدواو چیرۆکنووسەکان ھەولیانداو زۆر بە ئاشکرا بابەتی.....

{کۆمەڵایەتی، میژوووی، سیاسی، ئەدەبی}

۴۱-لە رووی دارشتندا چیرۆکەکانی بەرھو چرکەدەو بەردووھو تا رادەپەکیش رمزیان

بەکارھێناو لە قوناغی

{۱۹۷۰-۱۹۹۱، ۱۹۷۰-۱۹۷۵، ۱۹۳۹-۱۹۵۸، ۱۹۵۸-۱۹۷۰}

۴۲-سالی..... بە قوناغیکی نوێ دادەنری لە لە میژوووی گەلی عێراق بەتایبەتی و گەلی

کورد بەگشتی {۱۹۷۰، ۱۹۷۵، ۱۹۷۰، ۱۹۵۸، ۱۹۳۹}

۴۳-دوای بەیانی ۱۱ی ئازاری ۱۹۷۰ کۆمەڵیک گوڤارو رۆژنامەییەك دەرچوون لەوانە

{شەفەق، بیرى نوێ، گەلاوێژ، رۆژانوو}

۴۴-..... چیرۆکی کوردی لە سستیو جۆینەو پزگارکرد، قەوانە کۆنەکانی لە ئەدەب

وردو خاشکرد {بەرەنگاری، روانگە، باخی بوون، ھێجیان}

۴۵-بە تەکنیکی تازەو بەکارھێنانی دیالۆگەنەلوگو چرکەدەوێ گێرانەوھو بەکارھێنانی

تەوژمی ھۆش ئاستی چیرۆکی کوردی بەرزکردەو

{بەرەنگاری، روانگە، باخی بوون، ھێجیان}

٤٦-یه‌کێکه له چیرۆکنووسانى سالى (١٩٧٠-١٩٩١)ى قوناغى پيشوو

{**محەمەد مەولود مەم، شەعبان مزویری، شیرزاد حەسەن، محەمەد موکری**}

٤٧-یه‌کێکه له چیرۆکنووسانى سالى (١٩٧٠-١٩٩١) که تازە بۆ یەكەمین جار دەستیان بە نووسینی چیرۆک کردو دواتر ناوبانگیان پەیدا کرد.

{**محەمەد مەولود مەم، کاکە مەم بۆتانی، حسین عارف، محەمەد موکری**}

٤٨-له قوناغى (١٩٧٠-١٩٩١) چەند رووداو کاریگەرییان بەسەر چیرۆکی کوردی هەبوو؟

{**یەك، دوو، سێ، چوار**}

٤٩-هەوینی ناوەرۆکی چیرۆکەکانی ١٩٧٠ بە دواوە چی بوو؟

{**کێشەى کریکار وخواه‌نکاری دەوله‌مه‌ند، رووداوى سیاسى، کێشەکانى ژن،**

خەباتى پیشمه‌رگه}

٥٠-له دواى سالى ١٩٧٥ چ جۆره چیرۆکێک پەیدا بوو.

{**بەرگری، مامناوه‌ندى، کورت، درێژ**}

٥١-چیرۆکی کوردی سوودی له به‌یتو لاوکو داستانی کۆنى فۆلكلورى وەرگرتوو له‌قوناغى

{**١٩٧٠-١٩٩١، ١٩٧٠-١٩٧٥، ١٩٣٩-١٩٥٨، ١٩٥٨-١٩٧٠**}

٥٢-شیۆه‌یه‌که له شیۆه‌کانی ته‌کنیک، بۆ جوانکاری به‌کار دیت، هه‌روه‌ها بۆ داپۆشیڤو

شاردنه‌وه‌ى ته‌سلێ مه‌به‌ستى چیرۆکنووس به‌کار دیت

{**رەمز، دیالۆگ، مه‌نه‌لوگ، سینه‌ما**}

٥٣-(رەوه‌ به‌راز) رەمزی له چیرۆکی سالانى ١٩٧٠-١٩٩١

{**خۆراگری، شۆرش، رەگ داکوتان، داگیرکەر یان شەرخوازی**}

٥٤-ئه‌سپ زۆر جار رەمزی

{**خۆراگری، شۆرش، رەگ داکوتان، داگیرکەر یان شەرخوازی**}

٥٥-داربه‌روو رەمزی کوردو..... رەگ داکوتانی ئه‌وه له‌ناو خاکی کوردستان.

{**خۆراگری، شۆرش، داگیرکەر، شەرخوازی**}

٥٦-چیرۆکی کوردی سوودی له هونه‌رى سینه‌ما وەرگرتوو له‌قوناغى

{**١٩٧٠-١٩٩١، ١٩٧٠-١٩٧٥، ١٩٣٩-١٩٥٨، ١٩٥٨-١٩٧٠**}

٥٧-شکاندنى قالبى خۆبه‌ستنه‌وه‌ى چیرۆکنووس له کاتیکی دیاریکراو بریتییه له هونه‌رى

{**رەمز، دیالۆگ، مه‌نه‌لوگ، سینه‌ما**}

٥٨-کاریگەرى ئە‌ده‌بى بێگانه واته چیرۆکی گهلانى تر به‌ئاشکرا دیاره به‌سەر چیرۆکەکانی

{**١٩٧٠-١٩٩١، ١٩٧٠-١٩٧٥، ١٩٣٩-١٩٥٨، ١٩٥٨-١٩٧٠**}

٥٩-کاریگەرى چیرۆکەکانی ئە‌مریکای لاتینىو ئە‌لمانىو روسى به‌ شیۆه‌یه‌کی ئاشکرا دیاره

له نیوه‌ى دووه‌مى سالانى

{**شه‌ستو هه‌فتا، هه‌فتاو هه‌شتا، هه‌شتاو نه‌وه‌د، په‌نجاو شه‌ست**}

٦٠-لاى هه‌ندىك چیرۆکنووسى تر زمانى نووسىنى چیرۆکەکان جیاوازتر و چڕوپڕتر و

تۆکمە‌تر بوو له قوناغى

{**١٩٧٠-١٩٩١، ١٩٧٠-١٩٧٥، ١٩٣٩-١٩٥٨، ١٩٥٨-١٩٧٠**}

٦١-به‌ئاشکرا خاوه‌ن زمانىکى تايبه‌ت به‌ خۆیه‌تى زمانى شيعر زاله به‌سەر زمانى

چیرۆکەکانى {**حسین عارف، شەعبان مزویری، شیرزاد حەسەن، محەمەد موکری**}

۶۲- زمانی..... زاله به‌سهر زمانی چیرۆکه‌کانی شیرزاد حه‌سه‌ن که خوینه‌ر راده‌کیشیت وای لیده‌کات چیژ له خویندنه‌وه‌ی چیرۆکه‌کان وهر بگرن.
{رومان شیعەر ، وتار ، ره‌خنه}

۶۳- زمانیکی کوردی تۆکمه‌و به‌پیزه به‌تایبه‌تی له کومه‌له‌ چیرۆکه‌کانی (گه‌له‌گورگ، تویشووی سه‌فه‌ریکی سه‌خت)

{حسین عارف، شه‌عبان مزویری، شیرزاد حه‌سه‌ن، محمه‌د موکری}

۶۴- له کام کومه‌له‌ چیرۆکه‌کانی زمان زۆر ده‌وله‌مه‌ندتر و شیرینتر و سه‌رنج راکیشتره‌؟

{ته‌نیایی، گه‌له‌گورگ، تویشووی سه‌فه‌ریکی سه‌خت، گولی ره‌ش}

۶۵- کام چیرۆکنووس به‌ناوی خواستراوی (محمد صدیق عارف) چیرۆکی بلاوکردووته‌وه‌؟

{حسین عارف، مسته‌فا صالح که‌ریم، شیرزاد حه‌سه‌ن، محمه‌د موکری}

چای شیرین گه‌له‌گورگ 1983 تویشووی سه‌فه‌ریکی سه‌خت 1979	حسین عارف (محمد صدیق عارف)
چه‌ندم لی ئه‌سیتی	مسته‌فا صالح که‌ریم
شه‌ویکی دریژ	محمه‌د صالح دیلان
خانزاد (چیرۆکی مامناوه‌ندی) په‌له‌هه‌وریکی چلکن (چیرۆکی مامناوه‌ندی)	جه‌مال بابان
لالۆ که‌ریم (چیرۆکی مامناوه‌ندی)	جه‌مال نه‌به‌ز
کاروانی (چیرۆکی مامناوه‌ندی)	محمه‌د صالح سعید
له‌خه‌وما 1925 نووسراوه - 1975 چاپکراوه	جه‌میل صائب
مه‌سه‌له‌ی ویژدان نووسراوه - 1970 چاپکراوه 1929	ئه‌حمه‌د موختار جاف
لاوکی سواره	محمه‌د فریق حه‌سه‌ن
به‌یتی سمو	ره‌ئوف بیگه‌رد
هیلگ	عه‌بدوللا سه‌راج
ته‌نیایی 1983 و گولی ره‌ش 1989	شیرزاد حه‌سه‌ن

رۆمان لە ئەدەبی کوردیدا

پ/ پێناسەی رۆمان؟ ٢٠١١خ

و رۆمان واتە چیرۆکی درێژ، رووداوەکانی زۆر چڕ و پڕ، ماوەی رووداوەکانی زۆر دوور و درێژترن لە هێ چیرۆکی کورت و مام ناوەندی، هەروەها ژمارەی کەسەکانیش زیاتر لە هێ چیرۆکی کورت و چیرۆکی مام ناوەندی پێویستە ئەوەش بکوتریت تا ئیستاش سنووری نیوان رۆمان و چیرۆکی درێژ بەوردی دەستینشان نەکراوە.

پ/ رۆماننووسین هونەریکی چۆنە؟ کەس سەری هەلدا؟ چەرخى زێرىنى کام سەدە بوو؟ لە کۆى سەرى هەلدا؟ رۆماننووسە دیارەکان کى بوون؟

و / رۆماننووسین یەکیکە لە هونەرە ئەدەبییە گرانەکان، لەسەدەى حەڤدەم لە ئەوروپا سەری هەلدا، بەلام چەرخى زێرىنى رۆمان لە ئەوروپا سەدەى نۆزدەهەم و نیوەى یەكەمى سەدەى بیستەمە، زۆر لەرەخنەگران رۆمان بەداستانی سەدەى تازە ناوەدەبن، رۆماننووسەکان ئەمانەن: (تۆلستۆی، ھەمنگوای، بەلزاك، دیستۆڤسكى، گۆرکى..هتد)

پ/ لەبەرچى سەرھەلدانى رۆمان لەناو گەلانى رۆژھەلات دواکەوتوو؟

و / لەبەر ئەوەى رۆماننووسین یەکیکە لە هونەرە ئەدەبییە گرانەکان و تایبەتە بەشارستانیەت، لەئەوروپا چەندین ناوی رۆماننووسی ناودارى ئەوروپى لەھەموو جیھان دەدرەوشیتەو رۆمانەکانیان وەردەگیردریتە سەر زمانەکانى جیھان، ئەوا لیڤو لەوى تاک و تەرا ناوی رۆماننووسانى عەرەب و فارس و تورک دەبیسترت.

پ/ لەبەرچى نووسىنى رۆمان لەناو کورددا زۆر دواکەوتووترە لەچاوەتەووەکانى تر؟ ٢٠١٢خ

- ١- چونکە ئەو بارودۆخەى کە بۆنووسەریکی عەرەب و فارس و تورک ھەلکەوتوو ھەرگیز بۆ نووسەریکی کورد ھەلناکەوێت.
- ٢- زۆرجار نووسەرى کورد دژایەتى دەکرىت و دەرفەتى چاپکردنىش بۆ نووسەرى کورد زۆر دژوارو ئەستەمە.

١- سەرھەلای رۆماننووسین لەئەدەبى کوردیدا

پ/ بۆ یەكەمین جار نووسىنى رۆمان بەزمانى كوردى لەكۆى دەستى پيكرى؟ یەكەم ھەول لەلایەن كى بوو؟ باسى بكە. ٢٠١٠خ

و / لەناو كوردەكانى یەكێتى سۆڤیەتى پيشوو دەستى پيكردوو، یەكەمین ھەولیش لەلایەن نووسەرى گەورە (عەربى شەمۆ) دراوێ كە لە سالى ١٩٣٥ ز رۆمانى (شقانى كورد) بە دیالێكتى كرمانجى ژووورو بەپیتى لاتینى نووسیوەتەو، دواتر كراوێ بە ڤووسى و فەرهەسى و ئەرمەنى، ئینجا دواتر ھەر (عەرەبى شەمۆ) رۆمانەكانى (كوردى ئەلەگەز) (بەربانگ) و لەشەستەكان (١٩٦٦) (قەلاى دمدم) نووسیو.

پ/٦ /له‌دوای (عه‌ره‌بی شه‌مۆ) چه‌ند رۆماننووسییکی تر دین؟ کین؟ باسیان بکه له‌گه‌ل رۆمانه‌کانیان.

١/ (حاجی جوندی) رۆمانی (هه‌واری) و (به‌هار هات) ی نووسیوه.

٢/ (عه‌لی عبدالرحمان) رۆمانه‌کانی (خاتی خانم) و (گوندی میرخاسا) ی نووسیوه.

پ/٧ /له‌به‌رچی رۆمانه‌کانی ناو کورده‌کانی یه‌کیتی سوؤقیه‌تی پێشوو کاریگه‌ریان به‌سه‌ر ره‌وتی گه‌شه‌سه‌ندنی رۆمان له‌کوردستان نه‌بووه؟

١/ چونکه تا دره‌نگ نه‌گه‌یشته‌و نه‌ته به‌شه‌کانی کوردستان و نووسه‌رانی کورد له‌ناو کوردستاندا ئه‌م رۆمانانه‌یان نه‌خویندووه‌ته‌وه و چاویان پێنه‌گه‌وتووه.

پ/٨ /ئهو رۆمانانه‌ی که کورده‌کانی یه‌کیتی سوؤقیه‌تی پێشوو نووسیویانه به‌ چ شیوه‌زاریک نووسراون؟ چ خاسیه‌ت و تایبه‌تمه‌ندیان تیدا ده‌بینرێ؟ ٢٠٠٩خ، ٢٠١٢ به‌رایه‌ی ٢٠١٤خ

١- رۆمانه‌کان به‌شیوه‌زاری کرمانجی ژووروو به‌رینوسی پیتی لاتینی نووسراون و [زمانی نووسینیان] زۆر ساده و ره‌وانه.

٢- بیروباوه‌ری سیاسی ئایدۆلۆژیای سۆشیالیزمی سوؤقیه‌تی پێشوو به‌سه‌ر رووداوه‌کان زاله.

٣- [شیوه‌ی رۆمانه‌کان] گێڕانه‌وه یه‌ وه‌کو داستان و چیرۆکه فۆلکلۆرییه‌کان چونکه رووخساری رۆمانه‌کان دوورن له ته‌کنیکی تازهو هاوچه‌رخ.

مه‌سه‌له‌ی نووسینی رۆمان | ١٩٣٥ (زی نه‌مر)

له‌کوردستان | ١٩٦٠ (زه‌حمه‌ مازی)

٢- قوناغی چه‌سپاندا (حه‌فتاکان)

پ/٩ /له‌ناو کوردستاندا نووسینی رۆمان که‌ی ده‌ستی پێکرد؟ هه‌وله‌کان ه‌ی ک‌ی بوون؟ باسیان بکه.

١/ له‌ کوردستاندا وه‌کو پێشتر ئاماژه‌مان پێدا تا سالانیکی دره‌نگی سه‌ده‌ی بیسته‌م ه‌یچ رۆمانیک به‌زمانی کوردی نه‌نووسراوه‌ته‌وه به‌لام دواتر دوو هه‌ولی له‌به‌رچاو ه‌ه‌ن، که ده‌توانین بیانکه‌ینه بناغه‌ی بنیادانی رۆمانی کوردی، به‌هه‌ر باریکدا ته‌ماشایان بکه‌ین ناتوانین به‌ده‌ست پێشخه‌رییه‌کی گه‌وره‌یان نه‌زانین، ئه‌م دوو هه‌وله‌ش هه‌ردوو رۆمانی (پێشمه‌رگه‌) ی ره‌حیمی قازی ١٩٦٠ و (ژانی گه‌ل) ی برایم ئه‌حمه‌د ١٩٧٢.

پ/١٠ /رۆمانی (پێشمه‌رگه‌) ه‌ی ک‌یه‌؟ سالی چه‌ند و له‌ ک‌وێ چاپکرا؟ ناوه‌پۆکی رۆمانه‌که به‌سی چ‌ی ده‌کات؟ ٢٠٠٧خ

١/ ره‌حیمی قازی ١٩٦٠ - به‌غدا، رۆمانه‌که‌ش [رووداوه‌کانی] ده‌رباره‌ی سه‌رده‌می دامه‌زراندنی (کۆماری کوردستان) ه‌ له‌ مه‌هاباد و له‌ ده‌وره‌یه‌ری سالی ١٩٤٦، نووسه‌ر چونکه خ‌وێ له‌ رووداوه‌کان به‌شداری کردووه و له‌ناو جه‌رگه‌ی رووداوه‌کان بووه ب‌وێ له‌خه‌باتی ئهو سالانه‌ی کورد ده‌دوێت، رووداوه‌کان تیکه‌ل به‌ [چه‌ند کیشه‌یه‌کی تر ده‌کات به‌تایبه‌تی کیشه‌ی جووتیار له‌گه‌ل ده‌ره‌به‌گدا]

بەلەڭگە ئالغان ھەممەت ئۆزىنىڭ
ئادىتىنى ئۆزگەرتكەن

پ ۱۱/ رۇمانى (ژانى گەل) ھى كىيە؟ كەي نووسراوۋە؟ كەي بلاوكرايەوۋە؟ جىياوازى جىيە
لەكەل رۇمانى (پىشەمەرگە)؟ ئۆز رىئال ئۆزىنىڭ نووسراوۋە.
ۋ/ بىزىم ئەخمەد لەسالى ۱۹۵۶ نووسىيۈپتەي ۋەلام لەبەر ئەبوونى دەرھەت لەسالى ۱۹۷۲
چاپى كىردۈۋە، ئەم رۇمانە زىياتر لە رۇمانى پىشەمەرگە دەنگى دايەوۋە ۋ لە پۇرنامە ۋ
گۇقارەكانى ئەوكتە كۆمەلىك ۋ تارو لىكولىنەوۋە لەسەرى بلاوكرايەوۋە.

پ ۱۲/ رۇمانى (قەلاي دەمەم) ى غەربى شەمۇ لەلايەن كى ۋ كەي كرا بەشىۋەي
كرمانجى خواروۋ؟ بابەتى رۇمانەكەي لەشىۋەي جى دارشتوۋە؟
ۋ/ شوكر مستەفا، لەسالى ۱۹۷۶ لە كىرمانجى ژوورو كرا بە دىيالىكتى كىرمانجى خواروۋ،
كە تىيادا نووسەر (روداۋى مىژوۋىيى ۋ بابەتى فۇلكۇرى لەشىۋەي رۇمانىكى ھاۋچەرخى
سەرگەوتوۋ دارشتوۋە.

پ ۱۳/ ناۋەروكى رۇمانەكانى قۇناغى چەسپاندن (ھەفتاكان) چۆن بوو؟ بىانژمىرە ۲۰۰۹ خ ۲
۱- سىماۋ شەقلى خەباتى ئەتەوايەتى پۇشى بوو.
۲- رووداۋەكان خۇمالىن، لەناۋ جەرگەي كورى كوردەۋارى ھەلەنجراۋن (دەرھىنراۋن).
۳- كىشەي ئەتەوايەتى ۋ خەباتى كورد بۆسەربەخۇيى زىياتر ھەستى پى دەكرىت

پ ۱۴/ زەمان ۋ شىۋەي نووسىنى رۇمانەكانى قۇناغى چەسپاندن (ھەفتاكان) چۆن
بوو؟ ۲۰۰۹ خ ۲
ۋ/ ۱- زەمانىكى تۆكمە ۋ كوردىيەكى زۆر رەۋانە، كە خويئەر بۇ خۇي رادەكىشىت.
۲- شىۋەي نووسىن زىياتر كىزانەۋەيە، دوۋرە لەتەكنىكى ھاۋچەرخ، دوۋرە لەتەم ۋ مژ ۋ
ئالوزى

۳- قۇناغى كەشەسەندن (ھەشتاكان)

پ ۱۵/ لە سالانى ھەشتاكانى سەدەي بىستەم ۋو دياردە لە نووسىنى رۇمان بە زەمانى
كوردى دەبىنرىت؟ جىن؟
ۋ/ ۱- ژمارەي رۇمانى خۇمالى نووسراۋ بەزەمانى كوردى زىياتر دەبىنرىت لەچاۋ قۇناغەكانى
پىشوو.

۲ - ژمارەي رۇمانى ۋەرگىزدرار لەزەمانى بىگانە بەشىۋەيەكى بەرچاۋ زىاد دەكات.

ناۋى رۇماننووس	رۇمانەكان
۱ - حسين عارف	شار، ئەندىشەي مرقۇئىك
۲ - عزيز مەلا رەش	كوپخا سىۋى، غەۋارە
۳ - خەسرەۋ جاف	كوردەرە، ھىچ
۴ - عبدوللا سەراج	ھەلەكشان بەرەۋلوتكە
۵ - دكتور نافع ئاكىرەيى	بوھژىن

بەلەڭگە ئالغان ھەممەت ئۆزىنىڭ
ئادىتىنى ئۆزگەرتكەن

نووسىنگە مەرزىن / ۷۹۷۷۷۰-۷۵۰
بەلەڭگە ئالغان ھەممەت ئۆزىنىڭ
ئادىتىنى ئۆزگەرتكەن

پ ۱۶ / لەسالاڻى ھەشتاكان ئەو رۆمانانەى لە شاخ و دوور لە سانسۆرى حكومەت چاپكران، ھى كى بوون؟ بەناوى چى بوون؟ ۲۰۱۲خ

۱- محەمەد موكرى
لە شاخ چاپكران
۲- محەمەد كەرىم عارف
سەگەر، تۆلە، ھەردەس (دوو بەرگ) دوور لە سانسۆرى حكومەت
كوچى سوور

پ ۱۷ / لەسالاڻى ھەشتاكان ئەو رۆمانانەى كە بەزمانى كوردى لە ئەوروپا چاپكران ھى كى بوون؟ بەناوى چى بوون؟

۱- محەمەد ئۆزۆن
ھاوارا دىجلەيى، مرنا كالهكى رەند (بەشێوەى كرمانجى ژووروو لە ئەوروپا
(سوید) نووسیوە)

پ ۱۸ / چى بوو ھەوینی چاو ھەلەینانى رۆمانەكانى قۆناغى گەشە سەندن؟
۱- رووداوى سیاسى و باسى خەباتى رەواى كورد / ژيانى پێشمەرگەكانى نێو شاخ و داخى كوردستان بوو ھەوینی چاو ھەلەینانى ئەم بەرھەمانە

پ ۱۹ / زمان و رووخسارى رۆمانەكانى قۆناغى گەشە سەندن (ھەشتاكان) چۆن بوو؟
باسى بكە.

۱- زمانى رۆمانەكانى پارانتر و پوخترو چتركرانەتەو. ئەمە لە پال دياردەى بايەخدان بەشێوەزارى ناوچەيى جوتياران، لەم رۆمانانەدا ھەروەھا باس لە كێشەى گوندنشێنەكان دەكەن لە رۆمانەكانى (عەزىزى مەلايرەش) ديارە

پ ۲۰ / شێواز و تەكنىكى رۆمانەكانى قۆناغى گەشە سەندن چۆن بوو؟
۱- لەم قۆناغەشدا شێوازی گێرانەو بەزۆربەى رۆمانەكانەو دەبێت ھەست بەو ھەش دەكرێت كە رۆماننووسەكان بايەخيان بە تەكنىكى نوێ و مۆتۆلۆج داو ھەركەوتوانەش بەكاريان ھێناون، دەبێت ئەو ھەش بزانی ئەم قۆناغە رێگەى خۆشكرى بۆ ئەو ھەى رۆمانى كوردى لە نەو ھەكەن پێشكەوت.

پ ۲۱ / ئايا دەتوانین رۆمانەكانى (يەشار كەمال و سەلیم بەركات و ئىبراھیمی یونسى و عبدولمەجید لوتفى) بە كوردى دابنێین؟

۱- كۆمەلەى رۆماننووسى كورد ھەن كە بەزمانى بێگانە رۆمان دەنووسن و بەرەچەلەكیش كوردن و ناوبانگى جیھانیان ھەيە، ئەگەرچى ئەو رۆمانانە لەرووى زمانەو بە كوردى دانانرێت بەلام لەرووى ناو ھەركەو بەشێكى زۆریان باسى ژيان و خەباتى رەواى گەلى كورد دەكەن. ناوى رۆماننووسەكان:

ناوی رۆمانه کان

زمان رۆماننووسه کان

- ۱- تورکی یه شار که مال نهفسانهی چیاى ناگری، همه دۆک، کاریته (کراون به کوردی) ۱۲۰۰خ
- ۲- عه ره بی سه لیم به ره کات (کوردی سوریا به) په، دلشاد (کراون به کوردی)
- ۳- فارسی ئیبراهیمی یونسی دایکم دوو جار گریا (کراوه به کوردی)
- ۴- عه ره بی عبدولمه جید لوتقی پیشینی لیزانه قه ره جه کان / شکور مسته فا کردوویه تی به کوردی

پ ۲۲ / رۆمانی (دایکم دوو جار گریا) هی کئ یه؟ به چ زمانیک نووسراوه؟ باسی چی دهکات؟ ۲۰۱۱خ

و/ ئیبراهیمی یونسی، زمانی فارسی ئەم رۆمانه ده باره ی کاره ساتی نه فالکردنی گه لی کورده له لایه ن رژی می به عسی درنده.

حسینی عارف
برایم احمد
عبدالله سراج
چیرۆک نووس
رۆماننووس

له ده ب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نامادہ کردنی: محسن علی حسین
ٹامادہ بی ٹا زادی کوران

- ۱- ژماره‌ی که سه‌کان زیاتر و ماوه‌ی روودوه‌کانو زور دوورو دریژترن له هی چیرۆکی کورتو مامناوه‌ندی {وتار، په‌خشان، شیعر، رۆمان}
- ۲- رۆمان له ئەوروپا سهری هه‌لداوه له سه‌ده‌ی. {شانزدهم، هه‌ژدهم، چه‌دهم، بیستهم}
- ۳- چه‌رخێ زێڕینی رۆمان برینیه له سه‌ده‌ی {هه‌ژدهم، نه‌زدهم، بیست، بیستو بیستو یه‌ک}
- ۴- نووسین یه‌کیکه له هونه‌ره ئه‌ده‌بیه گرانه‌کان و تایبه‌ته به شارستانییه‌ت {وتار، په‌خشان، شیعر، رۆمان}
- ۵- زور له په‌خته‌گران..... به داستانی سه‌ده‌ی تازه ناوده‌به‌ن. {وتار، په‌خشان، شیعر، رۆمان}
- ۶- نووسینی رۆمان زور دواکه‌وتوو له‌ناو گه‌لانی {رۆژناو، رۆژمه‌لات، ئەوروپا، ئاسیا}
- ۷- بۆ یه‌که‌م جار نووسینی رۆمان به زمانی کوردی ده‌ستی پێ کردوو له‌ناو کورده‌کانی {تورکیا، عێراق، یه‌کیته‌ی سو‌قیه‌تی پێشوو، سوریا}
- ۸- رۆمانی (شقانی کورد ۱۹۳۵) به‌زمانی کوردی نووسراوه له لایه‌ن نووسه‌ری گه‌وره {یه‌شار که‌مال، عه‌ره‌بی شه‌مۆ، حاجی جوندی، عه‌لی عه‌به‌له‌رحمان}
- ۹- یه‌که‌م هه‌ولی نووسینی رۆمان به‌زمانی کوردی ده‌ستی پێکرد له لایه‌ن {برایم نه‌حمه‌د، عه‌ره‌بی شه‌مۆ، ره‌حیمی قازی، حاجی جوندی}
- ۱۰- رۆمانی (شقانی کورد ۱۹۳۵) ی عه‌ره‌بی شه‌مۆ نووسراوه به دیالیکتی {کرمانجی خواروو، لوری، هه‌ورامی، کرمانجی ژوووروو}
- ۱۱- عه‌ره‌بی شه‌مۆ رۆمانی (قه‌لای دمدم) ی نووسیوه له سالانی {سییه‌کان، چله‌کان، په‌نجاکان، شه‌سته‌کان (۱۹۶۶)}
- ۱۲- کام له رۆمانه‌کانی عه‌ره‌بی شه‌مۆ کراوه به روسیو فه‌ره‌نسیو ئه‌رمه‌نی؟ {شقانی کورد، قه‌لای دمدم، کوردی ئه‌له‌گه‌ز، به‌ربانگ}
- ۱۳- شێوه‌ی رۆمانه‌کانی..... گیرانه‌وه‌یه وه‌کو داستانو چیرۆکه فۆکلۆرییه‌کان {تورکیا، عێراق، یه‌کیته‌ی سو‌قیه‌تی پێشوو، سوریا}
- ۱۴- رووداوه‌کانی ده‌رباره‌ی دامه‌زراندنی (کۆماری کوردستان) ه له مه‌هاباد {ژانی گه‌ل، تۆله، پێشمه‌رگه، قه‌لای دمدم}
- ۱۵- رووداوه‌کانی رۆمانی (پێشمه‌رگه) ده‌رباره‌ی چییه؟ {کاره‌ساتی ئه‌نفاکه‌ردنی گه‌لی کورد ژیا‌نی پێشمه‌رگه له شاخ گیرو گرتی شار دامه‌زراندنی کۆماری کوردستان}
- ۱۶- کام له‌م رۆمانانه له‌به‌ر نه‌بوونی ده‌رفه‌تی گونجاو خاوه‌نه‌که‌ی نه‌یتوانیوه له کاتو سه‌رده‌می خۆیدا چاپی بکات؟ {ژانی گه‌ل، تۆله، پێشمه‌رگه، قه‌لای دمدم}
- ۱۷- زیاتر له رۆمانی (پێشمه‌رگه) ده‌نگی دایه‌وه و له رۆژنامه‌و گو‌فاره‌کانی ئه‌و کاته کۆمه‌لیک وتارو لی‌کۆلینه‌وه‌ی له‌سه‌ر بلاوکرایه‌وه. {ژانی گه‌ل، تۆله، کۆچی سوور، قه‌لای دمدم}

- ۱۸- رۇمانى قەلەي دىمى غەرەبى شەمۇلە كىرمانجى ژورۇو كىرا بە كىرمانجى خواروولە لايەن {برايم ئەحمەد، شوكر مستەفا، رەھىمى قازى، حاجى جۈندى}
- ۱۹- زىمانى رۇمانەكان كوردىكى تۈكمەو زۇر رەۋانە كە خويىنەر بۇ خۇي رادەكىشىت {سەرەتا، چەسپاندىن، گەشەسەندىن، يەككىتى سوقىيەتى يېشىۋو}
- ۲۰- ئاۋەرۈكى رۇمانەكان سىماۋ شەقلى خەباتى نەتەۋايەتتەيان پۇشپوۋ لە قۇناغى {سەرەتا، چەسپاندىن، گەشەسەندىن، يەككىتى سوقىيەتى يېشىۋو}
- ۲۱- كىشەي نەتەۋايەتتەيان خەباتى كورد بۇ سەرەبەخۇيى زىاتر ھەستى پىندەكرىت {سەرەتا، چەسپاندىن، گەشەسەندىن، يەككىتى سوقىيەتى يېشىۋو}
- ۲۲- شىۋەي نوۋسىنى رۇمانەكان زىاتر گىرانەۋەيە، دوۋرە لە تەككىكى ھاۋچەرغ و دوۋرە لە تەمۇمژ و ئالۋى لە قۇناغى {سەرەتا، چەسپاندىن، گەشەسەندىن، يەككىتى سوقىيەتى يېشىۋو}
- ۲۳- لە سالانى ھەشتاي سەدەي بىستەم چەند دياردە لە نوۋسىنى رۇمان دەبىنرىت؟ {يەك، دوو، سى، جوار}
- ۲۴- لە شاخ دوۋر لە سانسۇرى حكومت (مەمەد موكرى) رۇمانى..... چاپكر {ژانى گەل، تۆلە، پىشمەرگە، قەلەي دىمى}
- ۲۵- مەمەد ئۇزۇن لە ئەۋرۇپا(سۈيد) ھەردوۋ رۇمانى (مرنا كالاكى رەند، ھاۋارا دىجلەيى) چاپكر بە دىالىكتى {كىرمانجى خواروۋ، لورى، ھەۋرامى، كىرمانجى ژورۇو}
- ۲۶- ديارە روۋداۋى سىياسىو باسى خەباتى رەۋاي كورد، ژيانى پىشمەرگەكانى نىۋ شاخو داخى كوردستان بوۋە ھەۋىنى چاۋ ھەلەتتەيانى رۇمانەكانى قۇناغى {سەرەتا، چەسپاندىن، گەشەسەندىن، ھەموۋيان}
- ۲۷- لە پال بايەخدان بە شىۋەزارى ناۋچەيى جوتياران، ھەروەھا باس لە كىشەي گۈندىشىنەكان دەكەن ۋەكو لە رۇمانەكانى {برايم ئەحمەد، غەزىزى مەلەي رەش، رەھىمى قازى، حسين عارف}
- ۲۸- رۇمانتوۋسەكان بايەخاندەۋە بە تەككىكى نۆيۈ مۇنۇلۇج داۋەو سەرگەۋتوۋانەش بەكارىيان ھىتاۋە لە قۇناغى {گەشەسەندىن، سەرەتا، چەسپاندىن، ھەموۋيان}
- ۲۹- رۇمانەكانى (يەشار كەمال، سەلىم بەرەكات، ئىبراھىم يونسى، غەبدولمەجىد لوتقى) بە كوردى دانانرىن لە روۋى {ئاۋەرۈك، زىمان، روخسار، شىۋە}
- ۳۰- (يەشار كەمال) رۇمان دەنوۋسىت بە زىمانى {كوردى، غەرەبى، توركى، فارسى}
- ۳۱- (سەلىم بەرەكات) كە كوردىكى سوريائە رۇمان دەنوۋسىت بە زىمانى {كوردى، غەرەبى، توركى، فارسى}
- ۳۲- (ئىبراھىم يونسى) رۇمانى (دايكم دوو جار گىرا) نوۋسىۋە بە زىمانى {كوردى، غەرەبى، توركى، فارسى}
- ۳۳- رۇمانى (پىشپىنى لىزانە قەرەجەكان)ى غەبدولمەجىد بە زىمانى غەرەبى نوۋسراۋە، كراۋە بە كوردى لە لايەن {برايم ئەحمەد، شوكر مستەفا، رەھىمى قازى، حاجى جۈندى}
- ۳۴- كام رۇمان دەربارەي كارەساتى ئەنفالكرىنى گەلى كوردە لە لايەن پىشپى بەغسى دىرندە {مەمەدۈك، پىشمەرگە، دايكم دوو جار گىرا، پەر}

رومان له ئهدهبی کوردیدا

عهره بی شه مو	شقانی کورد 1935 - کوردی ئه له گهز بهربانگ - قه لای دمد
حاجی جوندی	هه واری - به هار هات
عه لی عبدالرحمان	خاتی خانم - گوندی میرخاسا
ره حیمی قازی	پیشمه رگه 1960
برایم ئه حمه د	ژانی گه ل 1956 نووسراوه - 1972 چاپکراوه
حسین عارف	شار - ئه ندیشه ی مرو فیک
عزیزی مه لا ره ش	کو یخا سیو ی - غه واره
خه سره و جاف	کورد هره - هیچ
دکتور نافع ئاکره بی	بو هژین
محهمه د موکری	سه گوهر {له شاخ چاپکراوه} توله {له شاخ چاپکراوه} هه ره س {له شاخ چاپکراوه}
حه مه که ریم عارف	کوچی سوور {له شاخ چاپکراوه}
محهمه د ئوزون (کرمانجی ژووروو)	مرنا کاله کێ رهند {له ئه وروپا له سوید چاپکراوه} هاوارا دیجله یی {له ئه وروپا له سوید چاپکراوه}
یه شار که مال (زمانی تورکی)	ئه فسانه ی چیای ئاگری حه مه دوک - کاریته
سه لیم به ره کات (زمانی عهره بی)	په ر - دلشاد
عه بدوله جید لوتفی (زمانی عهره بی)	پیشینی لیژانه قه ره جه کان
ئیبراهیمی یونسی (زمانی فارسی)	دایکم دوو جار گریا
عه بدوللا سه راج	هه لکشان به ره و لوتکه

۵۱۰ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹
۱۸۸۹ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹
۱۸۸۹ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹
۱۸۸۹ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹ - ۱۸۸۹

نمونه ی نه ده ب

بابا تاهیری همه دانی ۹۳۷ ز - ۱۰۱۰ ز

۱/ بابا تاهیری همه دانی ناوی چییه؟ له بهر چی وشه ی (بابا) یان پی وتووه؟
و / ناوی تاهیره، (بابا) یان پی گوتووه، چونکه یه کی بووه له پیاوه چاکه کانی (ئه هلی هق)
ی ثانی یارسان.

۲/ به پیتی سهرچاوه کان که ی ژیاوه؟
و / سالی له دایک بوونی ئاشکرا نییه له زور سهرچاوه باسی کراوه به لام به پیتی سهرچاوه
باوه پیکراوه کان له ماوه ی نیوان نیوه ی دووه ی سه ده ی ده یه م و نیوه ی یه که می سه ده ی
یازده هه می زایینی ژیاوه واته له دایک بوونی به ۹۳۷ ز و کوچی دواپی به ۱۰۱۰ ز دانراوه.

۳/ شیعره کانی به چ شیوه زاریک نووسیوه؟ زور به ی به ره هه مه کانی جین؟
و / به شیوه ی لوری نووسراوه، زور به ی به ره هه مه کانی دوو به ییتین، جگه له وهش پینچ
(غه زهل) یشی هه یه

۴/ له شیعره کانی بابا تاهیر چی دهر دره وشیتته وه؟
و / له شیعره کانیدا فه لسه فه یه کی قول و واتایه کی به رزو جوان دهر دره وشیتته وه.

۵/ دوو به پیتی چییه؟ مه به ست له دوو به پیتی چییه؟ کی له م جوړه شیعره دهستی
بالای هه یه؟ ۲۰۰۹ خ
و / بریتیه له چوار نیوه دیر، قافیه ی نیوه دیری (یه که م و دووه م و چواره م) وه کو یه که،
قافیه ی سی یه م جیاوازه.

نمونه یه که له دوو به پیتییه کانی بابا تاهیر

مه گهر شیر و پلنگی ئه ی دل ئه ی دل
به موو دایم به جهنگی ئه ی دل ئه ی دل
ئه گهر ده ستوم ره سه د خونت وهر یژوم
بوینم تا چ رهنگی ئه ی دل ئه ی دل

واتای وشه کان

موو:	من
به موو:	له گهل من
ده ستوم ره سه د:	بکهویه به ردهستم
خونت وهر یژوم:	خونت وهر یژوم
بوینم:	بوینم

مهولهوی ۱۸.۶ ج - ۱۸۸۲ ج

۱/ مهولهوی ناوی تهواوی چیه؟ ۲۰۰۸خ، ۲۰۰۹خ
۲/ ناوی (عبدول رحیم) ه کوری سه عیده، له هۆزی (تاوه گۆزه) یه

ب/ ۲/ کەي و لەکوئى لەدايک بووه؟ و کەي و لەکوئى کوچى دوايى کردووه؟ ۲۰۱۱خ
 و/ لە سالى (۱۸۰۶ ز) لەخاکى جوانرۆ لەدییى (تاوهگوز) لەدايک بووه، لەسالى (۱۸۸۲ ز)
 لەگوندی (سەرشاتە) کوچى دوايى کردووه.

۳/ مهوله‌وی له‌چیدا دهستی بالای هه‌بووه؟ چهند نازناوی هه‌بووه؟

۱/ مهولهوی مه لایه کی یه کجار شار هزابووه، به تاییه تی له عه قیده دهستیکی بالای مه بووه، له سه ره تا نازناوی (مه عدوومی) بووه ئینجا (مهولهوی) کردووه ته نازناوی خوی.

کاربرد نه وار / سه و له و لب

پ؛ / لہرووی ناوہرؤکھوہ شیعہکانی مہولہوی چوئن؟

۱- سروشتی کوردستان / کاریگری ته‌واوی له‌سه‌ر شیعره‌کانی مه‌وله‌وی هه‌یه.

۲- شیعیری بو هر چوار و هرزی سال و کویستانه کانی جافایه تی گوتوو ده.

۳- شیعی دلداری و ئاینی و لاواندنه وه

په/ سهرجه م شيعره کاني مه ولهوی به کام شيوه زار نووسيوه؟ جگه له ديوانه کهي
چند به ره می تری ههيه؟ ۲۰۱۲خ

۱/ شیوه‌زاری هه‌ورامی - مه‌وله‌وی جگه له‌دیوانه‌که‌ی، چهند به‌ره‌میکی تری هه‌یه، به‌تاییه‌تی له‌سه‌ر (عیلمی که‌لام) که ده‌ستیکی بالای له‌و زانسته هه‌بووه وه‌ک: (الفصيلة، العقيدة المرضية، الفوائج) هه‌روه‌ها نامیلکه‌یه‌کی به‌زمانی فارسی هه‌یه باسی ئوسولی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی ده‌کات.

عبدولہٰی بن عبدولہٰی

پ٦/ شيعره كهى مه وله وى دهر باره ى چييه؟ وه سفى چى ده كات؟ نموونه يه ك له شيعره كه بنووسه.

و انهم پارچه شیعه که درباره‌ی سرشته، تیا دا وه‌سفی سه‌رچاوه (زه‌لم) ده‌کات:

وہ ہاران سہیرن، سہوزہ دیاران

نم کهوت نه دیدەش، چون شاه و بیداران

پہی دلیہ مانیای دہروون مہلالان

سایه به سته وه خهیمه گولان

لیکدانہ وہی شیعرہ کہ

۱- واتا به هاره وهختی ته ماشایه، سهوزه گیای دهشت و کیوه کان ئاوانگ نیشته وهته
سه رچاویان وهک پیاوانی خودا شهو ناخه ون بیر له خودا ده که نه وهو فرمیسک له چاویان
ده دره وشته وه

۲- (مانیا) واته (ماندوو) واته: [خیوه‌تی گولاله‌کان سیبهریان بو دلی ماندووی پر له‌خه‌فه‌ته‌کان کردووه].

پرتەوی ههکاری ١٧٥٦ ز - ١٨٢٥ ز

١/ ناوی تهواوی جییه؟ چەند نازناوی بۆ خۆی داناوه؟
و/ ناوی مستهفا بهگی کوری عەبدوللا بهگی کوری محەمەد کوری ئیزدین شیرە، به
بنەمالە لە میرانی ناوچەی ههکارینه. نازناوی (پرتەوی ههکاری) یان (شاپرتەوی ههکاری)
بۆ خۆی داناوه.

٢/ کە و لەکۆی لەدایک بووه و کۆچی دوایی کردووه؟
و/ لە سالی (١٧٥٦ ز) لەناوچەی ههکاری لەدایکبووه، لەگەڵ ئەوهی زانیاری تهواوی له
ژیانی نهماوه تهوه، بهلام وهک دەرکهوتوووه لە سالی (١٨٢٥) ز کۆچی دوایی کردووه.

٣/ ناوچەی ههکاری کاریگهريهکی چی بووه بۆ چیژو خهیاڵی شاعیر؟
و/ ناوچەی ههکاری وهک ناوهندیکی روشنبیری دهوله مەند کاریگهري ههبووه، بۆ خهملاندنی
چیژ و خهیاڵی پرتەو، چونکه ناوچەی ههکاری شوێنی له دایکبوون و ژیاڵی ههندی له زانا
و شاعیره ههلهگهوتوووه کانی وهک (عهلی ته رهماخی و عهلی حه ریری و فهقیی تهیران و
مه لایی با تهیی و ئەحمەد خانی) و گه لێکی تر بوون، هه ر بۆیه ناوی به ناوهندیکی گه وره ی
خوێندهواری و روشنبیری له کوردستانی باکووردا دهرکردووه.

٤/ هۆنراوه کانی پرتەوهی ههکاری له رووی روخساره وه له چی پیکهاتبوو؟ ١٧٠٠٢ خ،
١٠٢ خ

و/ شیعره کانی له
١- (غه زه ل و قه سیده) پیکهاتوووه، جگه له مانه ٢- کومه لیک چوارین ٣- پینجین ٤-
موس ته زادی هه یه.

٥/ به چ شیوه زاریک شیعری نووسیوه؟ ١٠٢ خ، ١١٠٢ خ
و/ به شیوه ی کرمانجی سه روو شیعری نووسیوه.

٦/ ناوه پوکی شیعره کانی پرتەوهی ههکاری چۆن بوو؟ ٧٠٠٢ خ، ٨٠٠٢ خ
و/ له پووی ناوه پوکه وه

١- مونا جات ٢- ستایشی پیغه مبه ر ٣- دل داری ٤- وه سفی خو شه ویست و سروش ت،
هه موو لایه نیکی شیعره کانی گرتوو ته وه.

نموونه یه کی شیعری (پرتەوی ههکاری) له هونه ری موس ته زاد
ئیرۆکه م تالیع سه حه ری دل به ری سه لما
مه شیا ب خرا مان
مه ستانه وه ش، که چ کوله و قامه تی ره عنا
شه نگا شه بی ره یحان
ئه ف شیوه و ئه ف عیشه و ئه ف ناز و نه زا که ت
ئه سلن م نه دی بوون
یا ره ب ژ هه می دهر د و به لا و ئافاتی دنیا
حافز کو ب یه زدان

و/ ناوی نه‌حمده کوری فه‌تاح به‌گی حاجی ئیبراهیم به‌گی مه‌حمود به‌گی ساحیب‌قرانه.

و/له سالی (۱۸۷۸) ز له شاری سلیمانی له دایکبووه، له شهوی (۱۲) ی تشرینی دووهمی سالی (۱۹۳۶) ز کوچی دوايي کردووه له گردی سه یوان له شاری سلیمانی نیژراوه

و/ ۱ - شیعه‌رکانی (حه‌مدی) به‌زاری کرمانجی خوارو نووسراوه،

٢- وهك هه ر شاعيرىكى كلاسيكى كوردى كيشى عهرووزى عه ره بى به كار هيناوه.

۳- یه ک سه روای به کارهیناوه

۴- بنیاتی شیعره‌گانی جگه له قه‌سیده و غه‌زهل، گه‌لی ته‌رجیع به‌ند و ته‌رکیب به‌ند و چوارینی هه‌به.

و/له رووی ناوهرۆکه وه شیعرى

۱- نیشتمانپه‌روه‌ری ۲- ئاینی ۳- دلداری ۴- وه‌سفی سروشتی کوردستانی هه‌یه.

واحهمدی خاوهن بیروباوه‌پئیکی کوردانه‌ی به‌رزبووه، هه‌ر بۆیه شیعره‌کانی راستگۆیانه له
دل و ده‌رونیکی پاکه‌وه هه‌لقولاوه،

۱/ به‌ناوی (کوردستان) ه له سالی ۱۹۲۷ وتویه‌تی:

نمونہ یہ کہ لہ شیعرہ کہی

ئەي وەتەن پۆم و عەجەم موشتاقى كوردستانە
ئىفتخارى مىللەتى كورد شەو كەوتى عىنـوانە
بەستە سەربەرزى ئىواران، سەبەيان مانگ و رۆژ
وەك نىشانى ئىفتخارى سەنگ و نەجمەي شانە

پرسیاری هه‌ئێژاردن

١. چەند بەرھەمیکی ھەیە بەتایبەتی لە (عیلمی کەلام) دەستی بالای ھەبوو (الفضیلة، العقيدة المرضیة، الفوائج) {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
٢. نامیلکەھەکی ھەیە بە زمانی فارسی باسی ئوسولی تەریقەتی نەقشبەندی دەکات {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
٣. یەکیک بوو لە پیاوێ چاکەکانی (ئەھلی حەق) ی ئاینی یارسان {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
٤. بریتییه لە چوار نیوہ دێر قافیەیی نیوہ دێری یەکەمو دووہمو چوارەم وەکو یەکە، بەلام قافیەیی نیوہ دێری سییەم جیاوازه {قەسیدە، غەزەل، یەک بەیتی، دوو بەیتی}
٥. بابا ھامیری ھەمەدانی جگە لە دوو بەیتیھەکانی..... غەزەلی ھەیە {چوار، پینج، شەش، حەوت}
٦. لە شیعەرەکانیدا فەلسەفەھەکی قوول و اتایەکی بەرزو جوان دەدرەوشیتەوہ {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
٧. ناوی عەبدولرەحیمی کورپی سەعیدە، نازناوی شاعیری گەورە {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
٨. مەولەوی لە ساڵی ١٨٠٦ لەخاکی جوانرۆ لە دایکبوو لە دێی {سەرشاتە، تاوہگۆز، ھەورامان، ھەکاری}
٩. مەولەوی کوچی دواپی کردووہ لە گوندی {سەرشاتە، تاوہگۆز، جوانرۆ، ھەکاری}
١٠. مەلایەکی یەکجار شارەزا بوو بە تاییەتی لە عەقیدە دەستیکی بالای ھەبوو {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
١١. لە ڕووی ناوہرۆکەوہ موناجاتو ستایشی پیغەمبەر و دلداریو وەسفی خۆشەویستو سڕوشتە {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
١٢. (ئیرۆکە م تالیع سەحەرئ دلبەرئ سەلما) ئەم شیعەرە پرتەوی ھەکاری نمونەھەکە لە ھونەرئ {چوارین، پینجین، مۆستەزاد، قەسیدە}
١٣. جگە لە نازناوی (مەولەوی) نازناویکی تری ھەیە بریتییه لە {مەعدومی، مەولانا، میھری، مانئ}
١٤. سڕوشتی کوردستان کاریگەرئ تەواوی لەسەر ھەیە، شیعری بۆ ھەر چوار وەرزی سالو کوێستانەکانی جافایەتی گوتووہ. {بابا تاهیر، مەولەوی، پرتەوی ھەکاری، ھەمدی}
١٥. عەبدولرەحیمی کورپی سەعید شیعەرەکانی نووسیوہ بە شیوہزاری {ھەورامی، لورپی، کرمانجی خواروو، کرمانجی سەوو}
١٦. (وہ ھارەن سەیرەن سەوزەئ دیارەن) ئەم شیعەرە مەولەوی دەربارەئ سڕوشتە، وەسفی کام سەرچاوہ دەکات {زەلم، ئەحمەدەئاوا، سەرچنار، بیخال}

رهوانیښی ژبی

پ ۱ / رهوانیښی چی به؟

و / رهوانیښی نهوډیه قسه رهوان و کاریگری بی لهگهل یارودوخی گویکرو ههلوښستی قسهکردنه که بگوښیت یو نهوډی مهیسهکهی بهروونی لهخوښه ر بگهیتیت و چیری پی بیهخسیت و کاری تی بکات، نههمش بههلیژاردنی وشه ی لهبارو دارشستی توکمو ریکخسستی ژیربیژبیانه دیتهدی.

پ ۲ / زانستی رهوانیښی چییه؟

و / زانستی رهوانیښی لهو ددستوور و یتهمایانه دهکولیتهوه که دهین بهمایه ی رهوانی جوانی کاریگری قسهو پاراسستی لهلیلی شل و شیواوی.

۱- لیکچواندن

پیتاسه ی لیکچواندن: لیکچواندن لهسهر یتهمای بهراورد هاتووه، یو روون کردنهوه و چه سپاندنی سیفته ی شتیک نهوخته لهگهل شتیکی تر بهراورد دهکریت که سیفته مهیسهکه ی تیدا زاله بوئهوډی سیفتهکه بهم بهراورده روون بیتهوه و بهزیدهرویی ددریکهویت.

دلّم هررومک سهماومر پر لهجوشه

خهریکی سوژ و گریان و خروشه

لهوچوو: سهماومر

لیچوو: دلی شاعیر

رووی لیکچوون: جوش و خروش

نهوزار: هررومک

بنهرهتهکانی لیکچواندن: لیکچواندن چوار بنهرهتی ههیه.

۱- **لیچوو:** نههم بنهرهته بابتهی باسهکهیه لههمموو بنهرهتهکان لهپیشتره چونکه باس باسی نههمه هررسی بنهرهتی (لهوچوو، نهوزار، رووی لیکچوون) بو خزمهتی (لیچوو) هاتوونه. نههم بنهرهته بهزوری لای مروف ههیه وهکو {روو، برو، چاو، خال، بالا، دل، لیو}

۲- **لهوچوو:** نههم بنهرهته بو روونکردنهوډی لایهتیکی (لیچوو) دیت که بهراوردهکی لهسهربنیات دهنریت.

۱) [لیچوو، لهوچوو] دوو بنهرهتی بنچینهیین له لیکچواندن بهبی (لیچوو، لهوچوو) لیکچواندن دروستناییت

ب) بهزوری (لیچوو) له سهرهتا دیت ولهوای نهویش (لهوچوو) دیت. بهلام دهکریت (لهوچوو) لهسهرهتاش بیت.

۳- **رووی لیکچووون:** سیفته و لایهنی هاوبهشی نیوان هر دوو بنهرهتی (لیچوو، لهوچوو) ه نههم سیفته له لیکچواندن ئاساییدا له (لیچوو) بی هیزه و له (لهوچوو) بههیزه.

۴- **نهوزار:** وشهیهکه دهوری بهیهکهوه بهسستی هر دوو بنهرهتی بنچینهیی (لیچوو، لهوچوو) (وهک، هرودهک، نمونه، ئاسا، چهشن، عینی، چوون، وینهی، نهلیی، نهشوبهین، میسلی، لهو — نهچی، لهو.. دهکا)

ليکچواندن به گوتړى بنه رته کاني:-

۱- ده کريت هه رچوار بنه رته هه بيت

دلښ زنجير ته کهم نه ماما له ياري دلرو با چ بکه م

ره گم وشکه وهکو پووشه له قوه ي کاره باچ بکه م

ليچوو: ره گي شاعير له وچوو: پووش ته واز: وهکو رووي ليکچوون: وشک

۲- ده کريت سي بنه رته هه بيت واته (ته واز يان رووي ليکچواندن) نه بيت.

۱- ليچوو، له وچوو، ته واز

قه سه م بهو شه ربه ته ي ديداري پاکت

شه رابم عه يني زه هري ماره بي تو

شه راب: ليچوو زه هري مار: له وچوو عه يني: ته واز

ب- ليچوو، له وچوو، رووي ليکچوون

کور نايي ته يي جه مالي زاتن

که چ مه زه هري پورته واه سيفان

ليچوو: کور له وچوو: نايينه (ناوينه) رووي ليکچوون: جه مالي زات

۳- ده کريت ته نها (ليچوو - له وچوو) هه بن.

ده ميک بوو چاو هري يه فريکي و ابووم مژده بي باري

سه رم به فره که چي هيشته شه ره تو په لمه بو ياري

سهر: ليچوو به فر: له وچوو

(ده ي هه بن)

۱- ليچوو، له وچوو، بنه ري بيه يه بن

۲- ته واز، رووي ليکچوون، بنه ري

بنه يي ليني

هه بن يار نه يي

په رسياره کاني ليکچواندن

۱- نه من کيو م، سهر م شاخه، هه ناسه م

نه سيمه، چاو هکانم، ميزه رم، ته م

نه من: ليچوو کيو: له وچوو / سهر: ليچوو شاخ: له وچوو / هه ناسه: ليچوو نه سيم: له وچوو

۲- قه لب ي مه شوبه ي زير ژ فه يزانه جه لا گرت

ما روو سيه و سيفر سيفهت رهنگي سه داگرت

ليچوو: قه لب له وچوو: زير ته واز: شوبه ي رووي ليکچواندن: جه لاگرت

۳- دي به تاو ته شکي دوو چاو م هه رو هکوو ديجه و فورات

مه زره عه ي غه م سه وزه، تيراوه له بهر نه م دوو شته

ته شک: ليچوو ديجه و فورات: له وچوو هه رو هکوو: ته واز

۴- تاکه ي چوون مه جنوون ويلى هه ردان بم

تاکه ي خه مزه ده ي باري هيجران بم

ليچوو: م (شاعير) له وچوو: مه جنوون ته واز: چوون رووي ليکچواندن: ويلى هه ردان

پرسیاره‌کانی خواستن

جوړی خواستن

خواستنی ناشکرا

خواستنی ناشکرا

خواستنی درکاو

خواستنی درکاو

خواستنی ناشکرا

۱- لايدا سهرېوښ و پهرچهمی جه مال

مانگیک هاته‌دهر پر له‌خه‌ت و خال

۲- شېر له‌بېشه دهرپه‌ری ده‌ست به‌خه‌نجر

دووبه‌روو نه‌یدا له زومره‌ی دوژمنان

۳- نهو هه‌ردوو نه‌یالی عه‌رعه‌را شه‌نگ

دلته‌نگ روونیشتی میسالی غونچه

۴- روژته نه‌ی بادی نه‌وروژی له‌بنی به‌فری گران

کانی پی‌ی سر بوو چناریش ده‌ستی چوو په‌نجه‌ی ته‌زی

۵- چاوه‌که‌م نه‌مرو له‌گولشه‌ن گول به‌عیشه‌و خوی نو‌اند

نه‌ک نمه‌ک گیریم به‌مه‌رگی تو قه‌سه‌م هیچ نه‌م دو‌اند

۳- ره‌گه‌زدوژی

ره‌گه‌زدوژی: - ته‌وه‌یه دوو وشه‌ یان زیاتر له شیوه‌دا، واته له ده‌نگه‌کان وه‌کو یه‌ک و ابن یان له‌یه‌که‌وه نزیك بن به‌لام مانایان جیابی ته‌گه‌ر یه‌ک مانایان هه‌بیت ته‌وا ره‌گه‌زدوژی دروست نابیت

له‌کات‌هاوس ته‌که‌ر ما

نمونه:-

گه‌رما - گه‌رما - ره‌گه‌زدوژی ته‌واو

گه‌رما - سه‌رما - ره‌گه‌زدوژی ناته‌واو

گه‌رمه‌ی تیکه‌لی له گه‌رما گه‌رما

بو سه‌رما بکیشی به سه‌رما

ته‌وه‌ی ریگه‌ی له کورده‌کان گوړی کار ره‌گه‌زدوژی ته‌واو

له‌عنه‌تی خودا له ته‌لحه‌د و گوړی گوړ(قه‌بر)

له‌روما گه‌ر مه‌تاعی بی ته‌ماعی

به‌خوړایی بده‌ن هیشتا گرانه

لیره‌دا ره‌گه‌زدوژی ناته‌واو له‌هه‌ردوو وشه‌ی (مه‌تاعی، ته‌ماعی) داهه‌یه که‌له‌شیوه‌دا له‌یه‌ک نزیکن به‌لام له‌ماناداجیاوون

دوو جوړه ره‌گه‌زدوژی هه‌یه:-

۱- **ره‌گه‌زدوژی ته‌واو:** - ته‌وه‌یه ته‌و وشانه‌ی ره‌گه‌زدوژی ده‌یانگریته‌وه، له‌شکل‌دا کت و مت و بی جیاوازی وه‌کو یه‌ک و ابن. واته له‌م خالانه‌ی خو‌اره‌وه وه‌کو یه‌ک بن:

- ژماره‌ی دهنگه‌کان
- جۆری دهنگه‌کان
- ریزی دهنگه‌کان

نمونه: **ئه‌گه‌ر خالت بلیم مشکی خه‌تایه**
عه‌زیزم من ئه‌مه‌م عه‌ینی خه‌تایه
خه‌تا (ناوی شاریکه)
خه‌تا (گوناھوتاوان)

که‌واته ره‌گه‌زدۆزی ته‌واو له‌هه‌ردوو وشه‌ی [خه‌تا، خه‌تا] دروست بووه چونکه له‌شیوه‌دا وه‌کو یه‌کن به‌لام له‌واتا دجیاوازن.

۲- **ره‌گه‌زدۆزی ناته‌واو:** ئه‌وه‌یه ئه‌و وشانه‌ی ره‌گه‌زدۆزی ده‌یان گریته‌وه له‌شکلدا کتومت وه‌کو یه‌ک نه‌بن، به‌لکو جیاوازیان هه‌بی به‌لام له‌یه‌ک نزیک بن.
جیاوازییه‌که ده‌بی ته‌نیا له‌یه‌کیک له‌م خالانه بیت
— ژماره‌ی دهنگه‌کان
— جۆری دهنگه‌کان
— ریزی دهنگه‌کان

۱- **له‌رووی ژماره‌ی دهنگه‌کان:** ده‌بیت له‌هه‌ردوو وشه‌که ته‌نیا یه‌کیکیان ده‌نگیکیان زیاتر بیت به‌لام له‌رووی جۆر و ریزی دهنگه‌کان وه‌کوو یه‌ک بن.
مه‌عشوق تویی ب فه‌خر و نازی
عاشق تویی لیک بی نیازی نازی × نیازی ره‌گه‌زدۆزی ناته‌واو

۲- **له‌رووی جۆری دهنگه‌کان:** ده‌بیت له‌هه‌ردوو وشه‌که هه‌ریه‌کیکیان ده‌نگیکی جیاوازیان هه‌بیت، به‌لام له‌رووی ژماره‌و ریزی دهنگه‌کان وه‌کوو یه‌ک بن.
پیری به‌ته‌نیا ره‌حمه‌ته
پیری و هه‌ژاری زه‌حمه‌ته
زه‌حمه‌ته × ره‌حمه‌ته ره‌گه‌زدۆزی ناته‌واو

۳- **له‌رووی ریزی دهنگه‌کان:** هه‌ردوو وشه‌که ژماره‌ و جۆری دهنگه‌کانیان وه‌کوو یه‌ک بیت به‌لام ریزی وشه‌کان ته‌واو نه‌بیت واته تیکه‌لاو بن.
یه‌ک زیده شیرین زیاده مه‌حبوب
یه‌ک رووچی قولووب حووری مه‌قلوب
رووچی × حووری ره‌گه‌زدۆزی ناته‌واو

پرسیار ههکانی رهگه زه دۆزی

دیره ههوانراوهکان

جوری رهگه زه دۆزی

۱- ئه‌ی خامه ته‌ژی گه‌له‌ک درێژکر
ئه‌ف نامه به‌سه ته‌ پر قریژکر

دریژکر -- قریژکر رهگه زه دۆزی ناته‌واو

۲- ئیمه هه‌رچه‌نده که قه‌ومیک زۆرین
به‌لام چونکه قه‌وکیکی خو‌خو‌رین
بویه دائیما وا له‌ژیر ده‌ستی زۆرین

زۆرین (به‌ژماره) -- زۆرین (زۆردار) رهگه زه دۆزی ته‌واو

۳- با نه‌چیتته‌لای ره‌قیبان یار ئه‌نسی خانه‌بی
لازمه ئه‌و ئاسکه له‌ولانه‌بی، له‌ولانه‌بی

له‌ولانه‌بی (له‌ئه‌ولانه‌بیته) - له‌ولانه‌بی (له‌وه‌یلانه‌یه‌بیته) رهگه زه دۆزی ته‌واو

۴- شکانیان که مانچه‌ی ده‌ستم
به‌لام زوو فریاکه‌وت هه‌ستم

هه‌ستم - ده‌ستم رهگه زه دۆزی ناته‌واو

۵- گۆل له‌ناو باخا پیکه‌نی تا پۆژه‌لات
گۆل له‌ناو مائی منا پیی که‌نی تا پۆژه‌لات

پۆژه‌لات (رۆژ هات) -- پۆژه‌لات (رۆژ رو‌یشت) رهگه زه دۆزی ته‌واو

۶- قژ کالی، لیو ئالی، پرسنگی نیگا کال
ئه‌ی کچه جانه‌که‌ی سه‌ر گۆنا نه‌ختی ئال

کال -- ئال رهگه زه دۆزی ناته‌واو

۴- دژیه‌ک

دژیه‌ک:- ئه‌وه‌یه که دوو وشه دژ و پیچه‌وانه‌ی یه‌کترین.

وه‌کو: گه‌وره *بچووک، پاک و ناپاک، مردن و ژیان، به‌هیز و بی هیز..... هتد

نمونه: مه‌ژی بو مردن بمره‌ بو ژیان

چۆن قازانج ده‌که‌ی تانه‌که‌ی زیان

له‌م دیره شیعره‌دا دژیه‌ک له‌ نیون: (مردن *ژیان) (قازانج *زیان) هه‌یه

دژیه‌کی ئه‌ری

جوانی بایس (هوانی رو سترار)

جوانی بایس: - هویه دیاردهیهک هوی دروست و راسته قینهی خوی هه بییت، به لام نه و به بخریته لاهه بو جوانکردن و رازاندنه وهی شیعره که هویه کی تری هونه رمه ندانهی بو دروست بکری که زور دوور بی له هویه دروست و راسته قینه کهی خوی.

نمونه

مانگی به جیماو له سه فهری شهو

زهرده له ترسی قاسپه قاسپی کهو

زهردی مانگ

دیارده که:

مانگ زهرده به لام له سه فهری شهو

له ترسی قاسپه قاسپی کهو

۱- هوی راسته قینه: کاتیک شهو ته واوده بییت رهنگی مانگ زهرده بییت له به رهاتنی پوژ.

۲- هوی دروستکراو: شاعیر دهلیت له ترسی قاسپه قاسپی کهوه.

نمونه:

جوانی بایس

له خه وفی ته له عهتت روژ هه روه کو شیت

به روو زهردی هه لات و کهوته کیوان

دیارده که: ئاوابوونی روژ -

۱- هوی راسته قینه: - که دهگاته ئیواره هه ربویه خوی رهنگی زهرده بییت له نیوان کیهوکان

ئاوا ده بییت له بهر ته واو بوونی کاتی سورانه وهی

۲- هوی دروستکراو: - له بهر ده رکه وتنی یاره که یه تی

ه

(هه ره ره) (هه ره نه)

تیپینی: هه رکاتیک وشه گری یه کانی (له ترسی، له بهر، له خه وفی، ل عیلله تا، له تاو،

له داخا، بویه) هه بوو نه وا جوانی بایس له م دیره شیعره دا هیه بو وه لام دانه وه قوتابی ته نها

دهنووسی (جوانی بایس) له م دیره شیعره هیه، لی داوا ناکری که هویه راسته قینه کهو

دروست کراوه که دهر بهینیت (وا) له ما ئای له بهر ده

پرسیاره کانی جوانی بایس

هه ره نه
دروستکراو

رو

جوانی بایس

خوینی پاکی لاوی کوردانه پژاوه کیو و کهژ

بویه وا ئیستاکه سووره رهنگی گولناری هیه

جوانی بایس

به لهی گولاله له ترسی چنور

ناوجه رگی سوتاو رهش هه لگه راوه

جوانی بایس

له لیوار هه وزا گولاله و به یبوون

ساوان نه له رزن له تاو نقوم بوون

شه‌مال له‌ترسی شنه‌ی نسیی سه‌خت
 په‌نای بۆ باسک و بی ده‌شت هه‌ناوه

جوانی بایس

جوانی بایس

تارنج و تورنج شو به‌ی زینی
 زه‌رکوبی ل عیله‌تا نه‌فینی

هه‌وێرانی زه‌رکوبی زه‌رکوبی زه‌رکوبی
 نه‌فینی

جوانی بایس

مانگی نه‌و بۆیه هه‌مووشه‌و زیاده‌کاوه‌شنیته‌وه
 تاجه‌مالی خۆی وه‌کو رووی تو برازینیته‌وه
 کاتی گه‌یه‌ه‌چوارده‌مین شه‌وتیته‌گا ناگا به‌رووت
 جا له‌داخا ورده‌ورده‌ کز نه‌بی و نه‌تویته‌وه

٦ - تییه‌لکیش ()

تییه‌لکیش: ئه‌وه‌یه که شاعیر یان نووسه‌ر نیوه دیریک یان دیریک یان سه‌راپای هه‌نراوه‌یه‌ک
 یان په‌ندیک یان ئایه‌تیک یان فه‌رمووده‌یه‌ک یان قسه‌یه‌کی نه‌سته‌ق بی ده‌سکاری وه‌ربگریت
 و له‌ناو دووکه‌وانه‌ بیخاته ناو به‌ره‌مه‌که‌ی خۆیه‌وه‌ جا ناوی خاوه‌نه‌که‌ی ببات یان نه‌بات.
نمونه:- بۆچی فه‌رموویه‌تی نه‌بی ئه‌مین

تییه‌لکیش

(اطلبوا العلم و لو بالصین)

فه‌رمووده‌ی پیغمبه‌ر (د.خ) (اطلبوا العلم و لو بالصین) تییه‌لکیش هه‌یه

تیینی: نمونه‌ی تیکه‌لکیش ده‌کریت به‌کوردی یان عه‌ره‌بی وه‌کو ئایه‌ت و فه‌رمووده،
 یان به‌ فارسی بیت.

هه‌روه‌ها هه‌موو پینچ خسته‌کییه‌کانی شاعیریک له‌سه‌ر شاعیریکی تر به‌ر ئه‌م هه‌ونه‌ره
 ده‌که‌وێت.

بۆفه‌له‌ک ناکه‌م ته‌نه‌زول هه‌روه‌کو نووری ئه‌لی

نمونه:

(من به‌چه‌رخ‌ی ئاسمانی سه‌پله‌ ئیستیها ئه‌که‌م) تییه‌لکیش

نیوه دیری یه‌که‌م هی شاعیر (که‌مالی)یه، تییه‌لکیشی کردووه له‌گه‌ل نیوه‌دیریکی شاعیر (شیخ
 نوری شیخ صالح) بۆیه نیوه‌که‌ی دووهم له‌ناوکه‌وانه‌ دانراوه.

قه‌دری میله‌ه‌تان به‌جاری شکان

نه‌حه‌یاتان ما نه‌ ناو و نیشان

باری ته‌عنه‌تان واهاته‌سه‌رشان

(وه‌دی کوردستان میله‌ه‌ت فرۆشان

هه‌رزه‌ وه‌کیلی شاری خامۆشان)

تییه‌لکیش

تیینی: تیکه‌لکیش زیاتر له‌ پیناسه‌ دیته‌وه، بۆیه له‌سه‌ر قوتابی پیویسته‌ پیناسه‌که‌ی
 به‌نمونه‌یه‌ک له‌به‌ر بکات، به‌لام ئه‌گه‌ر له‌ نمونه‌ هاته‌وه‌ ئه‌وا ئه‌و بابته‌ی که تییه‌لکیشکراوه

پرسیارەکانى تێهە لکیش

تێهە لکیش

۱- دەمى کۆچبارە کەت ناچى لە یادم
دەبى وەک کوشتمت بشپرسى دادم
کەبارگەت بۆهەوار تیکنا عەزیزم
کائەستون دەگى تالى مواردم

تێهە لکیش

گول لەسەر لقی خویا رەنگینە
رەدیش لەجیگای خویا سەنگینە

تێهە لکیش

۲- رۆژى فەرمووت (لیس للانسان الا ما سعى)
هیچ کەسیش هیزى فەلاح ئیش و کێلانى نییه

تێهە لکیش

۳- لەدوو ئاوان کە یەكده گـرى دوو میسرەعی بەیتی مەولهوی
سیروانى ئەم چەم تانجەرۆی ئەو چەم بدەن بەیەكدا ئەم چەم بۆ ئەو چەم

تێهە لکیش

۴- سەیری کە ئەلێ خوینى رژاوی گەشی تۆیه
سیروانى سروشکم کە ئەکا هاژە لەسەردا

تێهە لکیش

۵- تا نەناسى ئایەت ساعەتى ئەوقاتی دوعا
فائیدەى چى (ربنا انزل علینا مائده)

پرسیاری هه لئزاردن

۱- قسه و هونراوه رهوانو کاریگر بیت، له گهل بارودوخی گوئگرو هه لوئستی قسه کردنه که بگونجیت

{لیکچواندن، رهوانبیژی، زانستی رهوانبیژی، خواستن}

۲- له هونرو دهستوورو بنه مایانه دهکولیته وه که دهبن به مایه ی رهوانیو جوانیو کاریگری قسه و پاراستنی له لیلیو شلو شیواوی

{لیکچواندن، رهوانبیژی، زانستی رهوانبیژی، خواستن}

۳- لیکچواندن له سه رهوانی بهراورد هاتوو بو روونکردنه وه و شتیک.
{هه لسه نگاندنی چه سپاندنی دانانی دهرخستنی}

۴- له سه رهوانی بهراورد هاتوو بو روونکردنه وه چه سپاندنی سیفته تی شتیک.
{لیکچواندن، رهوانبیژی، زانستی رهوانبیژی، خواستن}

۵- لیکچواندن به گشتی له چند بنه رهت پیکدیت؟

{دوو بنه رهت، سی بنه رهت، چار بنه رهت، پینج بنه رهت}

۶- ئەمە بابەتی باسەکەیه، له هه موو بنه رهتەکان له پیشتره

{له وچوو، نهوزار، لیچوو، رووی لیکچوون}

۷- بو روونکردنه وه ی لایه نیکی (لیچوو) دیت که بهراورد هه کی له سه ره بنیات دهرتیت
{رووی لیکچوون، نهوزار، له وچوو، هه موویان}

۸- دوو بنه رهتی بنچینه یین له لیکچواندن به بی ئەم دوو لیکچواندن دروست نابیت

{لیچوو له وچوو، لیچوو و نهوزار، رووی لیکچوونو لیچوو، نهوزارو له وچوو}

۹- دوو بنه رهتی بنچینه یی نین له لیکچواندن به بی ئەم دوو لیکچواندن دروست ده بیت

{لیچوو له وچوو، لیچوو و نهوزار، رووی لیکچوونو لیچوو، نهوزارو رووی لیکچوون}

۱۰- سیفته تو لایه نی هاوبه شی نیوان هه ردوو بنه رهتە بنچینه ییه که یه

{له وچوو، نهوزار، لیچوو، رووی لیکچوون}

۱۱- ئەو وشەیه که دهوری به یه که وه به ستنی هه ردوو بنه رهتە بنچینه ییه که ده گیتیت

{له وچوو، نهوزار، لیچوو، رووی لیکچوون}

۱۲- ئەو لیکچواندنه یه که ته نیا یه کیک له دوو بنه رهتە بنچینه ییه که یه هاتییو ئەوی تر

نه هاتیی

{جوانی بایس، رهوانبیژی، زانستی رهوانبیژی، خواستن}

۱۳- ئەو خواستنه یه له دوو بنه رهتە بنچینه ییه که یه لیکچواندن ته نیا (له وچوو) هاتبیت

{خواستنی درکاو، رهوانبیژی، خواستنی ناشکرا، خواستن}

۱۴- ئەم جوړه خواستنه یه که (لیچوو) بگوترییو (له وچوو) فریبدری

{خواستنی درکاو، رهوانبیژی، خواستنی ناشکرا، خواستن}

۱۵- دوو وشه یان زیاتر له شیوه دا وه کو یه ک واپن یان له یه که وه نزیک بن، به لام

{**رهگه زډوژی ناتهواو**، لیکچواندن، **رهگه زډوژی تهواو**، **رهگه زډوژی**}

۱۶- **ئهو** وشانهی **رهگه زډوژی دهیانگریتهوه** له **شکلا کتو متو بی جیاوازی وهکو یهک** واین

{**رهگه زډوژی ناتهواو**، لیکچواندن، **رهگه زډوژی تهواو**، **رهگه زډوژی**}

۱۷- **ئهو** وشانهی **رهگه زډوژی دهیانگریتهوه** له **شکلا کتو مت وهکو یهک نه بن**، جیاوازیان هه بیټ، به لام له یه که وه نزیک بن.

{**رهگه زډوژی ناتهواو**، لیکچواندن، **رهگه زډوژی تهواو**، **رهگه زډوژی**}

۱۸- **ئهو** **رهگه زډوژی یه که جیاوازیان له ژماره ی دهنگه کان هه بیټ**

{**رهگه زډوژی ناتهواو**، لیکچواندن، **رهگه زډوژی تهواو**، **رهگه زډوژی**}

۱۹- **ئهو ده دوو وشه دژو پیچه وانه یه کترین**

{**دژیه کی ئه ری**، **دژیه ک**، **دژیه کی نه ری**، **رهگه زډوژی**}

۲۰- **وشه کان هه ری که له رهگه زیکی سهر به خو بن**، له **مانادا دژو پیچه وانه یه کترین**

{**دژیه کی نه ری**، **دژیه ک**، **دژیه کی نه ری**، **رهگه زډوژی**}

۲۱- **دوو وشه که به نه فی یان نه هی بوو بن به دژیه ک**

{**دژیه کی نه ری**، **دژیه ک**، **دژیه کی نه ری**، **رهگه زډوژی**}

۲۲- **دیاردیه ک هوی دروستو راسته قینه ی خوی هه بیټ**، **بو جوانکردنو رازاندنه وه ی**

شیرمه که هوی که هونه رمنده نه ی بو دروستبکری دوو ربی له هویه راسته قینه که ی.

{**جوانی بایس**، **رهوانبیژی**، **زانستی رهوانبیژی**، **خواستن**}

۲۳- **هوی که ناراست بدهیته پال دیاردیه ک بریتییه له**

{**جوانی بایس**، **رهوانبیژی**، **زانستی رهوانبیژی**، **خواستن**}

۲۴- **شاعیر یان نووسهر نیوه دیر**، **یان دیریک**، **یان سهر اپای هونراوه یه ک**، **یان په ندیک**،

یان نایه تیک، **یان فهرمووده یه ک**، **یان قسه یه کی نه سته ق بی دهستکاری وهر بگریتو بیخاته**

ناو دوو که وانه

{**جوانی بایس**، لیکچواندن، **تییه لکیش**، **خواستن**}

۲۵- **ئه گهر هونراوه ی شاعیریکی تر وهر بگریت بی دهستکاری بریتییه له هونه ری**

{**جوانی بایس**، لیکچواندن، **تییه لکیش**، **خواستن**}

۲۶- **هه موو پینج خشته کییه کانی شاعیریکی له سهر شاعیریکی تر ده که ویت بهر هونه ری**

{**جوانی بایس**، لیکچواندن، **تییه لکیش**، **خواستن**}

پرسیاری هه لئاردن

رهوانی بیژ

۱- لهه دیره هونراوهیه دا چه ند بابته تی رهوانی بیژ هیه {یهک، دوو، سی، چوار}

ئه ی بی نه زیر و هه متا هه رتوی که به رقه راری

بی دارو بی دیاری بی دار و پایه داری

رهوانی بیژ

۲- لهه دیره هونراوهیه دا چه ند بابته تی رهوانی بیژ هیه {یهک، دوو، سی، چوار}

گهرمه ی تیکه لی له گهرما گهرما

بو سه رما بکیشی به سه رما

رهوانی بیژ

رهوانی بیژ

۳- چی بابته تی رهوانی بیژ لهه دیره هونراوهیه دا هیه {دژیه کی نه ری، دژیه کی نه ری}

ره گه زدوزی ته واو جوانی بایس

به گریان من تو پیده که نی به شه وی به ختی

ره شم تو روژی ئاسایش و خوشیته

۴- چی بابته تی رهوانی بیژ لهه دیره هونراوهیه دا هیه {دژیه کی نه ری، خواستنی ئاشکرا}

ره گه زدوزی ته واو جوانی بایس

ماهی من ته نها مه هیکه سه د نجوومی مه کوکرد

یاری من ته نها گولیکه سه د هه زاری گرتوووه

۵- چی بابته تی رهوانی بیژ لهه دیره هونراوهیه دا هیه {لیکچواندن، خواستنی ئاشکرا}

ره گه زدوزی ته واو جوانی بایس

قوّل و مه چه ک ساف و سپی وهک شووشه

سه رپه نه که کان یاقووتیک بوون به ورشه

۶- چی بابته تی رهوانی بیژ لهه دیره هونراوهیه دا هیه {لیکچواندن، خواستنی ئاشکرا}

ره گه زدوزی ته واو جوانی بایس

هه ر لق و پوپی دزه خته تیکشکاو د دهستی غه م

هه ر گه لایه هه لوه ریوه وا له غه مباری وه ته ن

۷- چی بابته تی رهوانی بیژ لهه دیره هونراوهیه دا هیه {دژیه کی نه ری، خواستنی ئاشکرا}

ره گه زدوزی ته واو جوانی بایس

نیگارشین پووشه بویه ئاسمانیش

هه میشه رهنگی شینه وا ده کاشین

۸- چی بابته تی رهوانی بیژ لهه دیره هونراوهیه دا هیه {دژیه کی نه ری، خواستنی ئاشکرا}

ره گه زدوزی ته واو جوانی بایس

فه لهک زانی که دهشکی رهونهقی بازاری مانگ و روژ
شکاندی بهنجه کهم تا من نه نووسم وهسقی روخساری

۹- چی بابتهی رهوانبیرتی لهم دیره هونراوده هیه {دژیکی نه ری، خواستنی ناشکرا،
رهگه زدوزی تهواو، جوانی بایس}

ههندی یارانی زور ژیر و دانا

ربی کارسازیان بهم رهنگه دانا

۱۰- لهم دیره هونراوده هیه وشعی (کون کون) چ بنه رتیکه {له وچوو، نهوزار، لیچوو،
رووی لیکچوون}

وهکو نهی کون کونه جهرگم له تاو هیجرانی تو بویه

بهسوزی نهی دهسوتیم و بهنه غمه ی نهی ده نالینم

۱۱- چی بابتهی رهوانبیرتی لهم دیره هونراوده هیه {دژیکی نه ری، خواستنی ناشکرا،
رهگه زدوزی تهواو، جوانی بایس}

نه ی کوردی جه فادیده بهسه قهیدی نه سارهت

نادان به کوتک حالی ده بی دانا به ئیشارهت

۱۲- چند بابتهی رهوانبیرتی لهم دیره هونراوده هیه {یهک، دوو، سی، چوار}

من عاشقی هوما بووم، وا بوومه ههمده می بووم

زهمانه نانه جیبی دانا له جیبی نه جیبی

۱۳- چی بابتهی رهوانبیرتی لهم دیره هونراوده هیه {لیکچواندن، خواستنی ناشکرا،
رهگه زدوزی تهواو، دژیکی}

بازاری ده ره قیমে تی نه شیا به جیکه یه

میشی که نیسته رووی نیگاری له خال نه چی

۱۴- چی بابتهی رهوانبیرتی لهم دیره هونراوده هیه {دژیکی نه ری، خواستن، رهگه زدوزی
تهواو، جوانی بایس}

وا روژ هه لات له به ندهری به رزی ولاته وه

هر خوینی شه هیده رهنگی شه فقه شهوق نه داته وه

۱۵- چی بابتهی رهوانبیرتی لهم دیره هونراوده هیه {لیکچواندن، خواستنی ناشکرا،
رهگه زدوزی تهواو، دژیکی}

ناسمانی حوسنی مه حبووبه م له نه برق و زولف و روو

دوو هیلال و دوو شهو و دوو ماهی تابانی هیه

۱۶- چی بابتهی رهوانبیرتی لهم دیره هونراوده هیه {لیکچواندن، خواستنی ناشکرا،
رهگه زدوزی تهواو، تیهه لکیش}

نهم دوو دار تهرمه دوو نه ره شیر

زنجیریان پچران گه یینه وه ئیره

۱۷- چى بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {لىكچواندىن، خواستىنى ئاشىكرا
رەگەزدۈزى تەۋا، دژىك}

گول چوون رووى ئازىز نەزاكەت بۇشان
ۋە فراۋان چوون سەيل دىدەى من جۇشان

۱۸- چى بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {لىكچواندىن، خواستىنى دركاۋ
رەگەزدۈزى تەۋا، دژىك}

كە دەستى رۇڭگار بايدا سەرى مەن
سەرى شووشەى شەراب ۋا چاكە بادەم

۱۹- چى بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {دژىكەى نەرى، خواستىنى ئاشىكرا،
رەگەزدۈزى تەۋا، دژىكەى نەرى}

بىستۈۋى عىشقى شىرىنىك ئەۋا ھاتۈتە پىش
گەر لە ھەق بىم ۋ نەيەم تەقلىدى فەرھادى دەكەم

۲۰- چى بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {دژىكەى نەرى، خواستىنى ئاشىكرا،
رەگەزدۈزى تەۋا، تىھەلكىش}

گرىانى مەن ھەندەى تۇ ئىستا ئەشوبەين
بەۋ مەۋسىمى بارانە كە ۋا خونچە ئەپشكوت

۲۱- چى بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {دژىكەى نەرى، خواستىنى ئاشىكرا،
رەگەزدۈزى تەۋا لىكچواندىن}

چ روۋناكى، بى چ تارىكى، چ نزمى بى يا بەرزى
بەخۇشى بى ۋە يا تالى ھەموۋى ئەروا لەسەر ئەرزى

۲۲- چەند بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {يەك، دوو، سى، چوار}

دل لە ھەسرەت غەمزەكەى دوو نەرگسى پر خەۋتەۋە
لەكەراندە ۋەك خەمى زولفت عەزىزم چوۋ بەروۋدا كەۋتەۋە

۲۳- چى بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {دژىكەى نەرى، خواستىنى دركاۋ
رەگەزدۈزى تەۋا لىكچواندىن}

راستە پەنجەى ناسۇن لەسەر كىلى بەختەم
ھەلبەستىكى چارەنوۋس وشكى نوۋسى

۲۴- چى بابەتى رەۋان بېزى لەم دىرە ھۇنراۋەدا ھەيە {لىكچواندىن، خواستىنى دركاۋ،
رەگەزدۈزى تەۋا، دژىك}

گىانەكەم بەخۋا لەدوۋرى تۇ ھەمىشە شىن دەكەم
بولبول ئاسا بۇ گولى رووت گرىە ۋ شىن دەكەم

دەكەم بولبول

۲۵- چی بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {دژیکی نه ری، خواستنی درکاو، ره گه زدوزی ته واو، لیکچواندن}

ده خیلت بم نه خیلی، یا رووتابی
ودها شیرین و سینه نهرم و دل رهق

۲۶- چی بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {دژیکی نه ری، خواستنی ناشکرا، ره گه زدوزی ته واو، لیکچواندن}

هه ناسهم زولفه که ی لادا و مه یلیکی نه کرد چاوی
نه سیم نه گووت و شهو رابورد نیرگس هه ره له خه و دایه

۲۷- چی بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {دژیکی نه ری، خواستنی درکاو، ره گه زدوزی ته واو، لیکچواندن}

حاجی که سیکه بی کهس بو نیوه قور ده پیوی
گوینی لی ده گرن زهریفه ناگرن به لا له خوتان

۲۸- چی بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {لیکچواندن، خواستنی درکاو، ره گه زدوزی ته واو، دژیکی}

عاشقی بی دل نه نالی مه یلی گریانی هیه
بی شکه هه وره تریشقه تاوی بارانی هیه

۲۹- چی بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {دژیکی نه ری، خواستنی درکاو، ره گه زدوزی ته واو، لیکچواندن}

به پیی نه وهسته ی که له دلمایه
بوون و نه بوونم وهکو یهک وایه

۳۰- چی بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {لیکچواندن، خواستنی درکاو، ره گه زدوزی ته واو، خواستنی ناشکرا}

نه زمان ژمه لال بوو ژبه ره جهورا حه بیبا سیمبه ره
نه برق هیلال رو قه مهر دهر دل چه ماندن پور جه فا

۳۱- چی بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {لیکچواندن، خواستنی درکاو، ره گه زدوزی ته واو، جوانی بایس}

پول پول نازداران گهردن پر خالان
روومته پهره ی گول بالا شمشالان

۳۲- چهند بابته تی ره وان بیژنی لهه دیره هونراوه دا هیه {یهک، دوو، سی، چوار}

مهرگ وژین میسلی سینبه ره و تاوه
نهوی باقی بمینی هه ره ناوه

دلن له چه سهرات غه مژده لای دوو نیرگس پر خه و نه وه
وه (که) خه مژده زولفت به زیم زو به روو دا که و نه وه

رگ زو زو نانه راک (زوو - دوو) (له و نه وه . خه و نه وه)
لکهوردن به وه ل
خواسن ناسرا به نیرگس

دارپشتن

چه ند رینماییه ک بو پهیره وکردنی نووسینی دارپشتن:-

۱- سهره تا ماوهی دوو سانتیمه تر به جی ده هیلیت ئینجا ده ست ده کهیت به نووسینی دارپشته که.

۲- دارپشته که ت به ده سخته تیکی جوان بنووسه، په له مه که هه ول بده وه کو جوان نووسیک بنووسیت تا وه کو به ئاسانی بابه ته که ت بخوینریتته وه.

۳- ناو نیشانی بابه ته که له ناوه پراستی لاپه رکه ت بنووسه.

۴- پهیره وی خالبه ندی بکه، بو نموونه له دوای ته و او بوونی چه ند رسته یه ک خال دابنی و بگه ریره وه سهره تای هیل، یان له دوای ئامرازی لیکدهری (چونکه، به لام، یان، ههروه ها، له بهرئه وهی.. هتد) فاریزه (بوو) دابنی، ههروه ها فهرمووده و ئایه ت و په ندی پیشینان و وته ی ناو داران له ناو دوو که وانه دابنی، به لام هونراوه له خواره وه بنووسه واته له سهره تای هیل و دیره کان له کورتی و دریژی وه کو یه ک بن.

۵- وشه ی بیگانه به کار مه هیته، به تاییه تی وشه ی عه ره بی.

۶- له نووسینی دارپشتن رینمایی ریزمانی کوردی بکه.

۷- هه تا بکریت وشه ی ئه ده بیات هه لیزیره و خوت دوو بگره له زمانی قسه کردن.

۸- ئه گه ر پیشه کهیت نووسی هه ول بده له گه ل دارپشته که بیگونجییت.

۹- له کاتی نووسینی دارپشتن به سی هه نگاو ته و او ی بکه واتا:-

(هه نگاو یه که م — سهره تا، هه نگاو ی دووهم — ناوه پراست و ناوه پروک

هه نگاو ی سی یه م — کوتایی و ئه نجام)

أ- له سهره تا به چه ند وشه یه کی جوان ده ست پی ده کهیت، واتا له دوای پیشه کی، پیناسه ی

بابه ته كەت دەكەيت.

ب- له ناوه راستدا زياتر دهچيته ناوه رووكى بابته كەت و له هه موو لايه كه وه بوى دهچيت و روونى دهكەيته وه به نمونەى (هونراوه يان ئايه تى قورئانى. يان فهرمووده يان پەند و وتەى ناوداران)

ج- له كوتاييدا ئەنجام به دهسته وه دهديت، له گەل بارى ئىستاي به راورد دهكەيت، باسى سەردەم دهكەيت و كوتايى به دارشتنه كه دههينيت.

۱۰- دهبيت نمونەى هونراوه يان فهرمووده يان پەندى پيشينان له گەل ناوه رووكى بابته كه بگونجيت

۱۱- تا دهكریت دارشتنه كهت زۆربيت، به لام له بابته لامه ده، ههروه ها هيل به جى بهيله.

ئاشتى، نه ته وايه تى، زانست، يه كسانى، يه كرىز

كاتى خامه كه م له باوه شى په نجه كانم به هيمنى وشه كان دهخاته سەر په راوه كه م و هەر له گەل يه كه م خويندنه وه م بۆ ئەم بابته، وشه رەنگين و جوانه كانى به ته وای سەرنجيان راکيشام، به رهو ئەنديشه يه كى به رز و بير كردنه وه يه كى ورديان برىدم، له ئەنجامدا نه ك هه رته نها په يقىك به لكو سەدان وشه له پيشبركى دابوون له بيرو هوشم، له خه يالما هه ول ده دن به زووترين كات بگه نه سەر لاپه ره سپى وپاك و بى گه رده كه م، بۆيه منيش له ده رىاى زمانى كوردى چەند په يقىكى جوان و شيرين و گول ئاسا هه لده يژيرم و ده يكه م به بالاي ئەم ناو نيشانه به هيزه، په نجه كانم باوه شيان بۆ خامه كه م كرد و وه ته وه، پينووسه كه م ئاماده يه تا هيزى تيدا يه خزمه تى ئەنديشه م بكات چونكه ئەو وشانه ي كه به گوتن ده رنه برين لاپه ره كان باوه شى گه رمى بۆ ده كه نه وه. بۆ به لگەى وته كانم

(گوران) ي شاعيرى نوڤخواز ده ليت:

هه رچه ند ده كه م ئەو خه ياله ي پيى مه ستم

بۆم ناخريته ناو چوارچيوه ي هه لبه ستم

واته خه يالى مروڤ چەند فراوان و بيت ناتوانيت به ئاره زوى خۆت گوزارشت له بير هه ست و سوۆرت بكه يت.

يه كرىزى و يه ك هه لويسى له سەر كيشه چاره نووس سازه كان به ردى بناغه ي سەر كه وتنمانه، واته به رامبه ر نه ياره كانمان له ئاستى لپرسينه وه ي نه ته وه ي و نيشتمانيدا بين، ئەگه رچى له ناوخودا به رهنگى جياواز خۆمان نيشان به دين،

هەر وهکو شاعیری گه‌وره‌ی کورد حاجی قادری کۆبی ده‌لیت:-

تا ریک نه‌که‌ون قه‌بیلی ئه‌کراد

هه‌روا ده‌بنه‌ خه‌رابه‌ ئاباد

ئهم یه‌کگرتنه‌ش ده‌بیته‌ هۆی به‌هیزکردن و چالاککردنی ئیش و کاره‌کانی ده‌زگاگانی
حکومه‌ت له‌ گشت بواره‌کانی ژیان، پێویسته‌ فه‌ره‌ه‌نگی توندوتیژی بخه‌ینه‌لاوه‌، به‌ره‌و
بونیادنانی ولاته‌که‌مان هه‌نگاو به‌ه‌وێژین. دیاره‌ ئهم ئه‌زمونه‌ی له‌ کوردستان هاتوووته‌دی
به‌ری په‌نجی خوینی شه‌هیدان و هه‌ول و ماندوو بوونی تیکۆشه‌رانی گه‌له‌که‌مانه‌ دوا
پژانی روبریک له‌خوین به‌دی هاتوو، گشت کۆمه‌لانی خه‌لکی کوردستان به‌ هه‌موو چین
و توێژه‌کانیان هه‌ به‌گه‌وره‌ و بچووک، به‌شارو دیهاتی له‌ خوشی و ناخوشی به‌شداریان
کردوو و جی په‌نجه‌یان دیاره‌ بۆیه‌ ده‌بیت هه‌موومان ته‌واوکه‌ری یه‌کتر بین و خزمه‌تی
کوردستانه‌ جوانه‌که‌مان بکه‌ین، وه‌کوو پێشمه‌رگه‌یه‌کی دلسۆز ولاته‌که‌مان بپاریزین.
له‌م رۆژگاره‌ی ئه‌مروماندا چه‌کی ده‌ستی میله‌تانی پیشکه‌وتوو خویندن و زانینه‌، زانست
وه‌کو چرایه‌کی پرشنگدار هه‌میشه‌ له‌شه‌وانی تاریک و نووته‌ک دهره‌وشیته‌وه‌و ر‌ووناکی
بۆ گشت لایه‌ک په‌خش و بلاوده‌کاته‌وه‌ گه‌لانی پیشکه‌وتوو له‌سایه‌ی زانستدا کارناسانیان
بۆخۆیان فه‌راهه‌م کردوو، هه‌ر رۆژه‌ به‌ داهێنانیکی نوێ و دروستکردنی ته‌کنۆلۆژیای
به‌سوود ئهم جیهانه‌ ده‌هه‌ژینن ئه‌مه‌ش له‌ ئه‌نجامی وردبوونه‌وه‌ و توێژینه‌وه‌ و ماندوو بوون
و شه‌ونخوونیه‌ به‌م ئاسته‌ی ئه‌مرو گه‌یشتوون.

دواي ئهم گۆرانکارییه‌ی که‌ له‌ به‌رنامه‌کانی خویندندا کراوه‌ خه‌ریکه‌ ئاستی زانستی له
کوردستان به‌رزده‌بیته‌وه‌ هه‌ولی به‌ده‌ست هه‌ینانی بروانه‌ی به‌رز بووته‌ خولیاي هه‌موو
فێرخوازی، هه‌رله‌کۆنه‌وه‌ شاعیران و ناوداران کورد رۆله‌کانیان هانداده‌ تاوه‌کو خۆیان
رۆشنه‌بیر بکه‌ن به‌چه‌کی زانست

له‌م باره‌یه‌وه‌ ئه‌حمه‌د موختار به‌گی جاف ده‌لیت

بخوینن چونکه‌ خویندن بۆ دیفاعی تیغی دوژمنان

هه‌موو ئان و زه‌مانیک عه‌ینی قه‌لغان و سۆپه‌رتانه‌

که‌واته‌ شاعیر خوینده‌واری و نه‌ته‌وایه‌تی خستوووته‌ تای یه‌ک ته‌رازوو، به‌هۆی خویندن
ده‌توانین داکوکی و به‌رگری له‌مافه‌کانمان بکه‌ین ئهم هۆنراوه‌یه‌ وه‌کو دروشمیک وایه‌ که
له‌سه‌ر لاپه‌ره‌و دیواری قوتابخانه‌کان هه‌لواسراوه‌.

گهرنہ ما کات کو ادسہ لانت

له کوتاییدا ئاواته خوازم ولاته کهم هه میسه له ئاوه دانی و خوشگوزهرانی و پیشکه وتندا
بیته ئالای زانست له هه موو کونجیک له ئاسمانی کوردستان بشه کیتیه وه، دهر د و به لای
روژه لاتی ناوه راست روو له ئیمه نه کات.

دانش

- نہ ہزار
شوریں دوریت
دھماکو سریت
- تھیو
کھرچے نہ کہ لام
میں کہ در دیت
- (لیکھواندا)

- رومات پہرے لگوں بالد سمسٹا لڈا لے لکھو اندن
لے لکھو اندن لے لکھو اندن لے لکھو اندن لے لکھو اندن

- به کیم نه نالوت و نه و ر بورد شتر لیس (خود ریه) فراسین
هست نه دوری کیم نه نالوت

- ۵۔ پستوں میں سے ایک پستہ ناموں کے درخت
وہ کشتیہ ناویاں کہولہ مارے رہتے

- تکس به نه تقارن نه لى خوردیسه خوردیسه رښه زوړل
ما زوړل

238

posts

19.2k

followers

7

following

Promote

Edit Profile

پەرەز فەرەزى PDF كىتابى

بۇ دەسكەوتنى سەرجهم مەلزەمەكانى پۆلى
7 و 8 و 9 و 10 و 11 و 12 سەردانى
پەرەزى فەرەزى كىتابى PDF بىكەن لە
ئىنستاگرام بەم ئاۋىشانەى خوارەوہ

Ktebi_PDF

ناۋى كىتاب : با لیئوردە بیت

ناۋى ئۆزەتە : ئۆزەتە ئۆزەتە

رۇمان

ناۋى كىتاب : سەنەن

ناۋى ئۆزەتە : ئۆزەتە ئۆزەتە

چىرۆك

ناۋى كىتاب : ناۋى ئۆزەتە

ناۋى ئۆزەتە : ئۆزەتە ئۆزەتە

رۇمان

ناۋى كىتاب : ژىئەتەمبەران

ناۋى ئۆزەتە : ئۆزەتە ئۆزەتە

رۇمان

ناۋى كىتاب : بۇ كۆپەن و كچەم

ناۋى ئۆزەتە : ئۆزەتە ئۆزەتە

رۇمان

ناۋى كىتاب : گۆرۈمەك بۇ

ناۋى ئۆزەتە : ئۆزەتە ئۆزەتە

رۇمان